

Od leta zagotovil do leta izpolnjevanj

Razmišljanje o preteklem času, o preteklem letu, nam omogoča celovitejšo presojo smeri razvoja, v katero se je pomikalo človeštvo in z njim njegove večje ali manjše skupnosti. Omogoča nam tudi ugotoviti koliko je v tem razvoju pridobil človek kot temeljni člen teh skupnosti.

Ne glede na večje ali manjše vidne uspehe tako kratkega obdobja, ki ga predstavljata koledarsko leto, moramo ugotoviti, da je v preteklem letu ostala vsekoli živa težnja po uveljavitvi vseh tistih skupnosti, ki so bile pahnjene v odvisnost in s tem na rob dogajanja. Gre seveda za skupnosti, ki predstavljajo celotne narode ali njihove dele in za tiste dele človeške družbe, ki s svojimi rokami ustvarjajo bogastvo, toda ni jim dano, da bi ga delili sebi in drugim. Vse te težnje se končane končev porajajo iz želje po uveljavitvi posameznika, človeka in njegovega dostojanstva.

Kakor v vsej človeški zgodovini, so plemeniti težnje nam dejanske osvoboditve človeštva in človeka nasprotovale sile, ki so si zagotovile prednostni položaj in ki ga z vsemi silami branijo z zatiranjem, hegemonijo, pritiski, pokroviteljstvom in nepriznavanjem pravic in enakopravnosti.

Nešteto je še neresenih vprašanj, ki ločujejo skupnost in ljudi. Vsakdanji dogodki po vsem svetu in pri nas nam to potrjujejo: težnja velikih po nadvladi, obojenosti spopadi med državami, nasilje, vladajočih in zatiranih, ki ločujejo skupnost in ljudi. Vsakdanji dogodki po vsem svetu in pri nas nam to potrjujejo: težnja velikih po nadvladi, obojenosti spopadi med državami, nasilje, vladajočih in zatiranih, ki ločujejo skupnost in ljudi.

Vse to potrjuje protislovnost sveta in napoveduje, kakšne neizmerne žrtve, koliko naporov in plemenitega iskanja, kako razreševati protislovja bo potrebnih, da se odstranijo velike in manjše krivice in s tem postavljajo temelji za harmonično sožitje in za tako obliko življenja, ki bo zadovoljila vse človeštvo in posamezne njegove člane.

Ob tem razmišljanju se naši slovenski narodnostni skupnosti v Italiji, ki jo že njen položaj v družbi postavlja na mesto prizadetega, akterja, zastavljajo več vprašanj: ali so bile v zvezi z nami potrjene zgoraj opisane splošne težnje, ali smo lahko zadovoljni s tem, kar nam je preteklo leto prineslo in kaj na podlagi tega lahko pričakujemo od prihodnjega leta.

Naša skupnost je v preteklem letu dostojno in učinkovito nadaljevala boj za uveljavitev narodnostnih pravic. Lahko trdimo, da smo reagirali na vse, kar se je v zvezi z našo skupnostjo v dobrem ali slabem smislu zgodilo. Protestirali smo proti storjenim krivicam in dali priznanje za tisto malo, da je bilo dobrega. Postavljali smo zahteve ob primernih priložnostih na primerna mesta. Zato da bi resnično končno prišli do svojih pravic. V praksi smo preizkusili borbeno enotnost in enotnost v smotih. Veliko vitalnost so potrjevale organizirane oblike dela v politiki, kulturi, gospodarstvu, na raziskovalnem področju, v rekreaciji in športu, v obnovi po potresu prizadetih krajev v Beniciji, Režiji in Kanalski dolini. Vse to v temeljni težnji, da bi se ohranili kot Slovenci in da bi za silo nadomestili nepriznane narodnostne pravice.

Naši protesti so bili vsekoli utemeljeni predvsem zaradi zavlačevanja začeta organskega in sistematičnega reševanja naših nacionalnih problemov. Protestirali smo proti nepriznavanju slovenskega jezika na splošno, posebej še v tržaškem pokrajinskem svetu in v gorski skupnosti za Vzhodni Kras. Dvignili smo glas proti pola-

stivni zemlji naših kmečkih ljudi v Standrežu. Naša skupnost je brez razlike najbolj razburilo neupoštevanje zahtev po začetku uveljavljanja avtonomije slovenskega solstva z ustanovitvijo samostojnega slovenskega šolskega okraja. Popolnoma uspehi bojkot volitev v okrajne in pokrajinske šolske svetke je za nadaljnjo borbo naše skupnosti velike važnosti. Tako enotnost v radikalni akciji, kakršna je bojkot, potrjuje, da Slovencev ni mogoče zadovoljiti z obljubami, kadar gre za temeljna narodnostna vprašanja. Nobena obljuba ali motnja ni mogla odvrniti Slovencev, da ne bi svoj protest prikazali v tako vidni in zato odmevni obliki. Vidimo torej, da se je naša skupnost z borbenostjo in žilavostjo vključevala v splošni svetovni proces, ki teži k odpravi krivic.

Tudi pri nas so sile, ki nam niso ali pa so nam odločno premalo naklonjene. Skrajne izmed teh kličejo pred sodišče pripadnike naše skupnosti zaradi rabe slovensčine v uradnem poslovanju. Pred sodišče so klicali tudi Slovence, ki so zahtevali pravico do rabe slovenskega jezika na sodišču. Nenaklonjeni so nam tudi tisti, ki se zgražajo, da petnajst, (točneje 30) let venomer postavljamo iste zahteve, kot da nosimo mi greh zato, da naše zahteve niso bile nikoli uresničene. Druge sile potrjujejo sicer svoje razumevanje in pripravljenost za globalno zaščito naše skupnosti, toda sadovi takih obljub so bili borni.

Med pozitivne postavke prištevamo predvsem pristaneke predsednika vlade Andreotti na zahtevo slovenske delegacije, naj se imenuje posebna manjšinska komisija, v kateri naj bi bili dostojno zastopani tudi Slovenci, in njegov pristaneke, da bo globalni zakon sprejet v letu 1978. Druga postavka je priznanje statusa Slovenskemu stalnemu gledališču in prevzem obveznosti, da bo država krila večino stroškov, ki so povezani z njegovim delovanjem.

Ce upoštevamo, da je omenjena komisija bila šele imenovana in da je zunanji minister Forlani ob ratifikaciji osimskega sporazuma prevzel pred parlamentom obveznost, da bo vlada dala pobudo za izglasovanje zakona, ki naj slovenski manjšini zagotovi enakopravnost in globalno zaščito in da je tudi deželni svet v tem pogledu prevzel jasne obveznosti, lahko preteklo leto označimo kot programsko leto, kot leto v katerem so bila dana zagotovila in prevzeta svečane obveznosti do naše skupnosti.

Preteklo leto ni bilo torej plodno glede doseženih dobrin. Zato je v tem pogledu nezadovoljivo. Je pa uspešnejše glede napovedi, kakšno naj bi bilo prihodnje in naslednje leto.

So utemeljena naša pričakovanja za prihodnost? Ali lahko verjamemo obvezam, ki se doslej niso izpolnjevale, in obljubam, ki so bile že tolikokrat pozabljene? Ne bomo ugičali o tem. Raje poudarimo našo zahtevo, da se obveznosti in obljube uresničijo, ker temeljijo tolikrat na predpostavkah z realno osnovo.

Določbe osimskega sporazuma se ne morejo uresničevati, ne da bi se istočasno izpolnjevale obveznosti do naše skupnosti. Glede tega pričakujemo, da bosta tudi matični narod in socialistična Jugoslavija kot sodelopisnica sporazuma storila vse, da se obveznosti in dihi samega sporazuma v celoti uresničijo. Notranjo trdnost jugoslovanske samoupravne družbe in njen velik mednarodni ugled sta poroka za uspešno sodelovanje z italijansko vlado tudi na področju manjšinske zaščite.

Italijanska družba, odno-
BORIS RACE
(Nadaljevanje na 11. strani)

PREDSEDNIK VLADE PODAL OBRAČUN SVOJEGA DELA NA TISKOVNI KONFERENCI

Andreotti odločno zavrača krizo enobarvne vlade in trdi, da ne bo odstopila zaradi splošne stavke

Glede možnosti vstopa komunistov v vlado je Andreotti mnenja, da je treba počakati vsaj do evropskih parlamentarnih volitev sredi 1979

RIM — Več kot poltrg ur je Andreotti vsem italijanskim televizijskim gledalcem utrdil prepričanje, da je odlični show man, kar je svoj čas že dokazal z oddajo «Bontà loro». Tudi tokrat je vodil tiskovno konferenco za konec leta z uglaseno spretnostjo in ugal časnikarje v kozi roj, saj mu niso mogli do žvega. V glavnem je odgovoril na vsa vprašanja, le na eno je pomenljivo dejal, da bo molčal. To se je zgodilo, ko ga je nekdo vprašal, kako ocenjuje možnost presopne lastne vlade z vključitvijo nekaterih strokovnjakov. Očitno se s tem predlogom, katerega

drži «za rezerv» ni hotel odkriti spričo splošne taktike KD, ki zaniža obstoj zaostre krize in torej nujnosti vlade za «izredne čase». Andreotti je v svojem uvodu na kratko podal obračun petmesečnega delovanja vlade, pri čemer je vztrajno ponavljal, da sedaj Italija uživa ugled v mednarodnih krogih in da ji bo ta ugled potreben tudi prihodnje leto, saj bo morala tuje partnerje prositi za odlog izplačila dolgov. Ti znašajo trenutno 400 tisoč lir za vsakega državljanja republike, skupaj 4 tisoč milijard lir.

Andreotti meni, da je njegova vlada dobro prevzela najhujše obdobje

je gospodarske krize, češ da je sedaj plačilna bilanca aktivna za 2 tisoč milijard, inflacija je zdrknila od 22 na 12 odstotkov, draginska doklada pa se ni povzpela na 27, temveč na 24 točk. Priznal je samo neuspeh v boju z brezposelnostjo in dejanski propad utvar zakona o mladinskim zaposlovanju.

«To politiko moramo nadaljevati», je dejal Andreotti in tudi v imenu KD dal jasno razumeti, da se mu zdijo polemike o nujnosti premošitve sedanje vladne formule «strukturalistične». Poudaril je, da vlada ne bo odstopila, dokler ne bo prejela nezaupnice v parlamentu. «Ni mi znano, da bi med razlogov za odstop vlade omenjala ustava tudi splošno stavko», je ironično dejal predsednik vlade, ki je sindikata obtožil, da nočejo «družbenega sporazuma», ki ga Italija potrebuje.

Stalni refren tujih in domačih časnikov je bil vprašanje, ali je, kdaj in kako bodo komunisti vstopili v vlado. Andreotti ni hotel povedati, ali bi v tem primeru predloval tak vlad, je pa dal razumeti, da je ta perspektiva odprta vsaj do evropskih volitev in možnosti, da se v Evropi oblikuje nekakšna «demokratska levica». To da evropske parlamentarne volitve bodo šele leta 1979.

Vsekar bodo odločilne besede padle prve dni januarja, na sejah CK PSI, CK KPI in demokratskega vodstva 11. januarja. Pred tem pa se bo Andreotti verjetno še enkrat sestel s sindikati, katerim je pisal pismo z odgovori na sindikalne pripombe. Sindikalisti so pismo prebrali in izjavili, da ne vsebuje nič bistvenega novega. Vsekar pa so pripravljeni na sestanek, nakar

Prihodnja številka «Primorskega dnevnika» izide v torek, 3. januarja 1978.

NOVOLETNA POSLANICA PREDSEDNIKA SFRJ TITA

Vse večja angažiranost v boju za svobodo in vsestranski napredek

Znatni dosežki pri gradnji samoupravnega socializma - Vloga zveze komunistov - Pomen neuvršenih - «Priznanje delovnih ljudi, vseh narodov in narodnosti naše dežele doživljamo kot dokaz privrženosti politiki, ki jo vodimo»

BEOGRAD — Predsednik Tito je na Brionih sprejel generalnega direktorja zagrebške radiotelevizije Franka Vinterja, ki ga je v imenu vseh jugoslovanskih radiotelevizijskih postaj zaprosil za poslanico jugoslovanskim občanom ob novem letu 1978. Predsednik Tito je v poslanici dejal:

«Minulo leto nam je prineslo velike uspehe na področju notranjega družbenopolitičnega in gospodarskega razvoja in tudi na področju zunanjepolitične dejavnosti. Predvsem menim, da je največjega pomena to, da milijonske množice delovnih ljudi z entuziazmom sodelujejo pri graditvi socialističnih samoupravnih odnosov in sploh zelo bogatega političnega življenja.

Vse to je prispevalo k nadaljnji krepljivi politični stabilnosti v državi.

Vi in s tem k še večjemu ugledu Jugoslavije v svetu. Nasi narodi in narodnosti se popolnoma zavedajo, da je samo takšna Jugoslavija edini garant njihove varnosti in skupnega vsestranskega napredka.

Sedaj so na vrhuncu priprave za 11. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. V središču tega je vloga zveze komunistov v sistemu socialistične samoupravne demokracije, da bi se kar najbolj popolno in svobodno uveljavila neposredna vloga delovnega človeka in državljan v našem celotnem sistemu.

V sedanjem obdobju se zvezi komunistov, socialistični zvezi, sindikat in vsem družbenopolitičnim organizacijam in samoupravnim strukturam zastavlja kot ena najpomembnejših nalog dosledno uresničevanje zakona o združenem delu. Kajti pravilno urejanje družbenogospodarskih odnosov v organizacijah združenega dela, delovnih in samoupravnih skupnostih ter vseh oblikah združevanja dela in sredstev je temelj vsega našega sistema.

Ce se ozremo le za deset let nazaj, vidimo, da smo zelo napredovali v stopnji gospodarskega razvoja, načina življenja in standarda naših delovnih ljudi. Tudi v najbolj oddaljenih vaseh danes uporabljajo razne industrijske izdelke, od živil do modernih oblačil in številnih električnih aparatov, avtomobilov in sodobnih delovnih sredstev. Naša mesta in tudi nekdanje vase so se razvile v sodobna proizvodna in kulturna središča in tam, kjer ni bilo ničesar, so zdaj tovarne, stanovanjska naselja, objekti družbenega standarda in podobno.

Seveda je to sad prizadevanj naših delovnih ljudi, stalne in dinamične gospodarske dejavnosti. Po zaslugi razvijanja socialističnih samoupravnih odnosov dosegamo ne samo hiter gospodarski vzpon, ampak tudi vrsto drugih družbenogospodarskih ciljev. Resnično ne vedno s tistim ritmom, s katerim bi želeli, saj so problemi, s katerimi se soočamo, zelo zapleteni.

Prav tako smo v minulem letu trošili čez močnosti. Izgube organizacij združenega dela so bile sicer zmanjšane, vendar niso bile odpravljeni stvarni vzroki, ki vodijo do teh izgub. Inflacija, ki ne pri-

zadeva samo nas, je bila znatno zmanjšana v primerjavi s stanjem pred dvema ali tremi leti, vendar je še vedno na takšni ravni, da lahko dobi neugodno usmeritev. Zato nas v letu, v katero stopamo, čakajo velike in zapletene naloge. Poleg stalnega boja za bolj kakovostno proizvodnjo, povečanje storilnosti dela in povečanje zaposlenosti, moramo seveda nameniti posebno pozornost vsej de-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Koordinacijski odbor beneških Slovencev pri predsedniku SRS Sergeju Kraigherju

LJUBLJANA — Predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher je včeraj v Ljubljani, ob navzočnosti drugih slovenskih predstavnikov, med njimi Vida Tomšič, članice predsedstva in Andreja Marince, predsednika izvršnega sveta Slovenije, sprejel člane koordinacijskega odbora za odpravo posledic potresa iz Beneške Slovenije. V delegaciji, ki jo je vodil predsednik SKGZ Boris Race, so bili predsednik koordinacijskega odbora Dino Del Medico, Viljem Černo, Pavel Petricig, Valentin Simoniti, Izidor Predan in Jože Marincig.

Delegacija je seznanila predsednika Kraigherja in druge slovenske predstavnike z doseženimi rezultati pri odpravljanju težkih posledic, ki jih je povzročil potres. Ob tej priložnosti so izrekli vso zalvalo in priznanje pomembni pomoči, ki so jo bili beneški Slovenci deležni od matičnega naroda in države.

Po končanih pogovorih, ki so potekali v domačem tona ozračju, je predsednik Kraigher za držal zamejske predstavnike na kosilu. (dk)

SPRIČO OGORČENIH ARABSKIH REAKCIJ

Carter je omilil lastno stališče glede krize na Bližnjem vzhodu

Sodelavci ameriškega predsednika so pojasnili, da ZDA niso osvojile izraelskega mirovnega načrta, ki ga pa imajo kot osnovo pogajanj

VARSAVA — Spričo ostrih arabskih reakcij in kritik na njegove izjave glede položaja na Bližnjem vzhodu (ameriški predsednik je namreč v celoti podprl stališča izraelskega premijera Menahema Begina) je Carter naredil korak nazaj. Naloga, da delno omili ameriško stališče in popravljati preuranjeni korak, je predsednik zaupal zunanjemu ministru Vanceu, ki bo med drugim osebno udeležil prvega dela srečanja med zunanjim ministrom Izraela in Egipta v Jeruzalemu.

V razgovoru s časnikarji, ki spre-

mljajo ameriškega predsednika na reakcij in kritik na njegove izjave glede položaja na Bližnjem vzhodu (ameriški predsednik je namreč v celoti podprl stališča izraelskega premijera Menahema Begina) je Carter naredil korak nazaj. Naloga, da delno omili ameriško stališče in popravljati preuranjeni korak, je predsednik zaupal zunanjemu ministru Vanceu, ki bo med drugim osebno udeležil prvega dela srečanja med zunanjim ministrom Izraela in Egipta v Jeruzalemu.

V razgovoru s časnikarji, ki spre-

stinska država, pač pa bi bilo organsko vključeno v jordansko kraljevino. Očitno je, da je bil predlog za Sadata nesprejemljiv, ki je nesprejemljiv za neposredno prizadeto prebivalstvo. Tudi najbolj zmeri in prazgodno usmerjeni cisjordanski župani so raztrgali in odločno zavrnili izraelski mirovni načrt. Dejstvo, da ga je predsednik Carter tako odločno podprl, pa je v očeh Egipčanov še podaljšalo dolgo in naporno pot do miru.

V izjavi časnikarjem je Vance skušal omiliti Carterjeve izjave in s tem utišati ognjeto polemiko, ki jo je izrazil ameriški predsednik Obenem pa je dokaj spodbudno ocenil dosežene rezultate Sadatovih in Carterjevih naporov, češ, utvara je bila misliti, da bosta državnik z enim samim srečanjem lahko premostila tridesetletno gromadenje problemov. Dodal je, da vsekakor, da je faza, ki je pred drugo, zelo važna, vendar pa je bil pred 24. leti, ko je bil v Egiptu, da ZDA ne obupujejo in da bo v letu 1978, leta mogoče sklicati ženevsko konferenco.

Skratka — kot pojasnjujejo sodelavci ameriškega predsednika — Carter naj bi v svojo izjavo potrdil še zdavnaj znana stališča, obenem pa naj bi hotel opozoriti arabske države, da so vsi Beginovi predlogi lahko predmet pogajanja, razen v primeru, da Arabci sami ne omogočijo teh pogajanj s krčevitim odklanjanjem dialoga. Vprašanje po je, ali bodo Arabci verjeli pojasnilom. (vt)

DUNAJ — Odposlanstvo celovske občine, v katerem so župan Guggenberger (ÖVP) ter predstavniki socialistične in liberalne skupine se bo te dni podalo v Marzabotto, da bi jih raje, želimo vsi, ki dan za dnem, noč za nočjo ustvarjamo Primorski dnevnik, vsem našim naročnikom, bralcem in vsem zamejskim Slovincem, uspešno polno leto 1978.

JOZE KOREN

Novoletno voščilo "Primorskega dnevnika"

Spoštovani naročniki in čitatelji! Od leta 1977 se poslavljamo s številko na 28 straneh, da bi nudili čimveč zanimivega branja čez praznike in se obenem oddaljili za strani, katerim smo se morali med letom odreči iz takih ali drugačnih tehničnih razlogov. Današnja številka predstavlja zato dokajšen napor uredništva, tiskarskih nameščencev in založništva, a nam tega naporja ni žal.

Nasprotno, želja urednikov, tiskarjev in Založništva tržaškega tiska je, da bi lahko v novem le-

tu, kar največji meri zadovoljili želje, zahteve in potrebe naših bralcev. Prvi rezultat tega bo, da bomo že v januarjem povečali obseg strani nedeljskih izdaj od sedanjih osem na deset. Računamo, da bomo z uredniškim naporom in prispevki naših zunanjih sodelavcev dodatni strani namenili prvenstveno življenju naših ljudi v Trstu, Gorici in v okolici, da bomo lahko prinašali več informacij iz življenja v obsejnejem pasu oziroma v primorskih občinah in v SR Sloveniji na splošno, z okrepitvijo dopisniške mreže in pritegnitvijo novih rednih in izrednih sodelavcev.

Založništvo tržaškega tiska si tudi prizadeva, da bi uvedlo nekaj tehničnih tiskarskih izboljšav, kar vse naj bi prispevalo, da bi bil Primorski dnevnik vsak dan lepši v grafičnem oziru in bogatejši na vsebini.

Poleg tega bodo naročniki prejeli — kot doslej — še nadalje mesečni — revijo «DAN» brezplačno, brezplačno pa jim bomo objavljali tudi «male oglašje».

Zakaj vse to? Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se je v našem na-

ših rednih letnih naročnikov in čitateljev tudi v letu 1977 povečalo, kakor se je tudi povečalo število in obseg oglaševalcev in oglasov. V tem vidimo dokaz zvestobe starih naročnikov in čitateljev, po drugi strani pa rastoče zanimanje mladih za dnevnik, saj so med novimi naročniki pretežno nove, mlade slovenske družine. Prav tako je, po dosedanjih analizah, tudi anketa, ki jo je po ročilu Založništva tržaškega tiska izvedel Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu, dala dokaj nazorne in spodbudne podatke in na potke, ki po eni strani kažejo na vedno večjo navezanost bralcev na dnevnik, po drugi strani pa dajejo koristne namige uredništvu o tem, kaj čitatelji raje beró, kaj jih bolj zanima in v čem si želijo vsebinskih izboljšav. To pa nas, obenem z zahtevami našega narodnostnega boja, ki vstopa po Osimu v novo, še bolj intenzivno obdobje, obvezuje, da v čimvečji možni meri usposobimo in obogatimo naš časopis, da bo še bolj kot doslej učinkovit glasnik boja in življenjskih interesov vse naše narodnostne skupnosti na Trža-

skem, Goriškem in v Beneški Sloveniji. Zato smo tudi prepričani, da bodo stari in novi naročniki uvideli in sprejeli res malenkostno zvišanje letne naročnine, ki je še vedno najnižja v državi.

Sredi aprila bomo praznovali pomemben jubilej — desetiško številko. Potrdili se bomo, da ga omo počastili s posebno številko. V 32. letih izhajanja smo doživljali viharne in tudi sončne dneve, toda Primorski dnevnik je bil vedno sredi bojnega vrtiloca z zanesljivim kompasom v rokah, ki so ga predstavljale temeljne vrednote: pravice naše narodnostne skupnosti, socialna pravičnost za delovne ljudi, boj za zmago demokracije sil v državi, za prijeteljsko sožitje narodov ob meji in za mir v svetu.

Ta kompas nas bo vodil tudi v novem letu, ki bi nam moralo prinesiti pomembne rezultate. Z željo, da bi jih raje, želimo vsi, ki dan za dnem, noč za nočjo ustvarjamo Primorski dnevnik, vsem našim naročnikom, bralcem in vsem zamejskim Slovincem, uspešno polno leto 1978.

SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ZVEZA

želi vsem svojim članicam in vsem Slovincem v Italiji srečno in v boju za narodnostne pravice plodno

leto 1978

VOŠČILA NAŠIH ŽUPANOV

Albin Škerk
Devin - Nabrežina

Za nami je leto 1977, ki nam bo ostalo v spominu kot leto bojev za premostitev hudih gospodarskih težav in bojev proti stopnjevanju fašističnega nasilja ter bojev za dosego večjih narodnostnih pravic v duhu ugodnejših političnih razmer, ki so posledica osimskega sporazuma.

Kljub finančnim stiskam, s katerimi se je spoprijemala devinsko-nabrežinska občinska uprava, smo uspeli obdržati, nekatere celo izboljšati, vse socialne storitve, kot so javni prevozi, zdravstvo, šolstvo, smetarska služba itd. Glede javnih

bodo šle te izbire skozi, pa je potrebna čim širša enotnost vseh demokratičnih političnih sil in seveda prebivalstva. Nujna je osveščnost ljudi, ki morajo jasno vedeti, zakaj se je treba n.p.r. nečemu odpovedati. To velja seveda tudi za občinske uprave. Pri nas bo treba izbirati n.p.r. kar se šole s celodnevnim poukom tiče: ali se nekatere storitve odločimo (mentorstva, prevozi itd.) ali pa bodo morali zainteresirani mesečno nekaj prispevati! Deželni prispevkov namreč ni, tudi za prevoze s šolabusi jih letos ne bo! To pa ni edini primer. Kljub vsemu pa mislim da je danes skupnost toliko osveščena in seznanjena s problemi, da bomo skupaj in z jasnimi idejami marsikaj naredili, tako v državi kot v našem občinskem okviru.

Ob koncu pa iskrena voščila za uspešnejše novo leto 1978 vsem občanom in celotni slovenski narodnosti skupnosti. Upam, da leto zadnjim izrekamo željo, da bi bili naši narodnostni skupnosti dokončno rešeni še vedno odprti problemi in da bo leto 1978 mejnik za našo zamejsko zgodovino.

V leto 1977 je morala naša uprava posvetiti mnogo truda in časa za premostitev številnih birokratskih in finančnih težav. Sadovi našega dela bodo odplivni v prvih mesecih prihodnjega leta z dograditvijo vrtca, razširitvijo javne razsvetljave, z izgradnjo šolnice pri nogometnem igrišču ter ureditvijo igrišča samega. V prihodnjem letu bomo tudi začeli graditi večjo dvorano, ki bo služila kulturnim in športnim namenom. Pozitivno lahko ocenimo tudi dejstvo, da se je končala prva faza del za izgradnjo tovarnega postajališča pri Fernetih in predvsem dejstvo, da se je ustvarilo drugo vzdušje med našo upravo in domačinoma na eni strani in konzorcijem na drugi. Končno so se nekateri ljudje razumeli, da ni mogoče mimo volje uprave in domačega prebivalstva.

Kot upravitelj želim, da bi prišlo v leto 1978 do take finančne reforme, ki bi zagotovila nemoteno delovanje krajevnih uprav, vsaj kar se tiče najosnovnejših storitev. Kot človek in kot Slovenec mislim, da se mora v prihodnjem letu na globalno skupnostno končno uresničiti globalna zaščita. Za to bo potrebna zaganjanost nas vseh, nujni bodo skupni nastopi. Sedaj, ko prehajamo v novo leto, se moramo tudi obvezati, da bomo pri tem neposustvili in da ne bomo dovolili drugih zavlačevanj. Nočemo biti žrtve eviških ciljev.

Sedanje gospodarske krize ni mogoče premostiti z lažnimi varčevanji in s praznimi frazami. Potrebna so dejanja, potrebna je trdo delo. Prav zato želim, da se splošni politični položaj v naši državi razčisti. Sedanja nejasna slika in sedanja politična zmeda ne koristita nikomur. Prav s temi željami voščim našim občanom, vseh slovenski narodnostni skupnosti, vsem delovnim ljudem srečno novo leto 1978.

Josip Guštin
Zgonik

Danes je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev delovanje javnih uprav vedno bolj skrajšano in se omejuje samo na t.i. "redno administracijo".

Javnost mora jasno vedeti, da se morajo občinske uprave včasih konec meseca dati tako rekoč na štiri, da lahko plačajo svoje usluge! Zaradi tega je jasno, da so večja dela nemogoča, oziroma, da morajo uprave stalno na vseh nivojih enostavno izbirati le najnujnejše posege. Kot primer naj navedem položaj naše občinske uprave. Osrednja ministrska komisija za krajevne finance nam je za leto 1977 odobrila na 238 milijonov proračuna strošek le za 76 milijonov.

Svečda, kriza je splošna, zajema vse sektorje države in premoščena bo z odločnimi izbirami, ki bodo marsikoga prizadele. Da

Pavel Colja
Repentabor

V leto 1977 je morala naša uprava posvetiti mnogo truda in časa za premostitev številnih birokratskih in finančnih težav. Sadovi našega dela bodo odplivni v prvih mesecih prihodnjega leta z dograditvijo vrtca, razširitvijo javne razsvetljave, z izgradnjo šolnice pri nogometnem igrišču ter ureditvijo igrišča samega. V prihodnjem letu bomo tudi začeli graditi večjo dvorano, ki bo služila kulturnim in športnim namenom. Pozitivno lahko ocenimo tudi dejstvo, da se je končala prva faza del za izgradnjo tovarnega postajališča pri Fernetih in predvsem dejstvo, da se je ustvarilo drugo vzdušje med našo upravo in domačinoma na eni strani in konzorcijem na drugi. Končno so se nekateri ljudje razumeli, da ni mogoče mimo volje uprave in domačega prebivalstva.

Kot upravitelj želim, da bi prišlo v leto 1978 do take finančne reforme, ki bi zagotovila nemoteno delovanje krajevnih uprav, vsaj kar se tiče najosnovnejših storitev. Kot človek in kot Slovenec mislim, da se mora v prihodnjem letu na globalno skupnostno končno uresničiti globalna zaščita. Za to bo potrebna zaganjanost nas vseh, nujni bodo skupni nastopi. Sedaj, ko prehajamo v novo leto, se moramo tudi obvezati, da bomo pri tem neposustvili in da ne bomo dovolili drugih zavlačevanj. Nočemo biti žrtve eviških ciljev.

Sedanje gospodarske krize ni mogoče premostiti z lažnimi varčevanji in s praznimi frazami. Potrebna so dejanja, potrebna je trdo delo. Prav zato želim, da se splošni politični položaj v naši državi razčisti. Sedanja nejasna slika in sedanja politična zmeda ne koristita nikomur. Prav s temi željami voščim našim občanom, vseh slovenski narodnostni skupnosti, vsem delovnim ljudem srečno novo leto 1978.

Josip Guštin
Zgonik

Danes je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev delovanje javnih uprav vedno bolj skrajšano in se omejuje samo na t.i. "redno administracijo".

Javnost mora jasno vedeti, da se morajo občinske uprave včasih konec meseca dati tako rekoč na štiri, da lahko plačajo svoje usluge! Zaradi tega je jasno, da so večja dela nemogoča, oziroma, da morajo uprave stalno na vseh nivojih enostavno izbirati le najnujnejše posege. Kot primer naj navedem položaj naše občinske uprave. Osrednja ministrska komisija za krajevne finance nam je za leto 1977 odobrila na 238 milijonov proračuna strošek le za 76 milijonov.

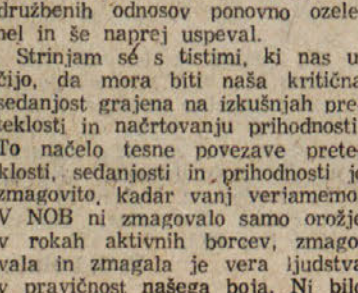
Svečda, kriza je splošna, zajema vse sektorje države in premoščena bo z odločnimi izbirami, ki bodo marsikoga prizadele. Da

Josip Guštin
Zgonik

Danes je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev delovanje javnih uprav vedno bolj skrajšano in se omejuje samo na t.i. "redno administracijo".

Javnost mora jasno vedeti, da se morajo občinske uprave včasih konec meseca dati tako rekoč na štiri, da lahko plačajo svoje usluge! Zaradi tega je jasno, da so večja dela nemogoča, oziroma, da morajo uprave stalno na vseh nivojih enostavno izbirati le najnujnejše posege. Kot primer naj navedem položaj naše občinske uprave. Osrednja ministrska komisija za krajevne finance nam je za leto 1977 odobrila na 238 milijonov proračuna strošek le za 76 milijonov.

Svečda, kriza je splošna, zajema vse sektorje države in premoščena bo z odločnimi izbirami, ki bodo marsikoga prizadele. Da

Edvin Švab
Dolina

V leto 1977 je bilo bogato in pestro v dogajanju pri nas, v naši občini, v deželi FJK, v državi in v svetu. Bilo je intenzivno za upravitelje, intenzivno za politične, gospodarske, sindikalne in druge komponente naše družbe, intenzivno za slovensko narodnostno skupnost v celotnem razponu svojega delovanja. Toda, ko potegnemo črto čez vse to, pa čeprav z občutkom zadoščenja, da nismo držali križem rok, se ti zdi, da se je čas ustalil in da nimajo kaj povedati, kaj pokazati, se nimajo nad čim veseliti.

Smo v obdobju, ko vsestranska kriza dosega svoj vrh in nobena politična sila sama ni v stanju usmerjati in kontrolirati njenega razpeta. Zato bi leto 1977 označil za prehodno leto.

Naša družba in naš družbeni sistem se nam danes kaže kot preorana njiva. Kjer so bili orči umnejši, naprednejši in tudi močnejši, je plug globlje zarezal brazdo. Od mnogih je odvisno, kaj in koliko bo obrodila sveže obrnjena prst. Tudi od nas zavisi, koliko bo lahko podkopen plevel preživelih družbenih odnosov ponovno ozelenel in se naprej uspeval.

Strinjam se s tistimi, ki nas učijo, da mora biti naša kritična sedanost grajena na izkušnjah preteklosti in načrtovanju prihodnosti. To načelo tesne povezave preteklosti, sedanosti in prihodnosti je zmagovito, kadar vanj verjamemo. V NOB ni zmagovalo samo orožje v rokah aktivnih borcev, zmagovala in zmagała je vera ljudstva v pravičnost našega boja. Ni bilo

Ob začetku seje je predsednik Gheris izrazil solidarnost tujniku tržaške federacije KPI (Giorgio Rossetti), ki je bil žrtev podlega fašističnega atentata. Potem ko je o strobo odšel do dejanja, ki se vključuje v spiralo prevratniškega nasilja, je zahteval konsekvence posege policijskih sil v zaščito varnosti in reda v našem mestu.

Včeraj v KOPRU
Spominska plošča
španskim borcem

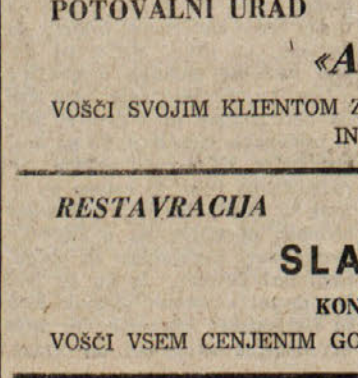
Včeraj so v Koprur slovesno odprli spominsko ploščo sedmim borcem iz španske, izolske in piranske vojske.

Včeraj je bilo bogato in pestro v dogajanju pri nas, v naši občini, v deželi FJK, v državi in v svetu. Bilo je intenzivno za upravitelje, intenzivno za politične, gospodarske, sindikalne in druge komponente naše družbe, intenzivno za slovensko narodnostno skupnost v celotnem razponu svojega delovanja. Toda, ko potegnemo črto čez vse to, pa čeprav z občutkom zadoščenja, da nismo držali križem rok, se ti zdi, da se je čas ustalil in da nimajo kaj povedati, kaj pokazati, se nimajo nad čim veseliti.

Smo v obdobju, ko vsestranska kriza dosega svoj vrh in nobena politična sila sama ni v stanju usmerjati in kontrolirati njenega razpeta. Zato bi leto 1977 označil za prehodno leto.

Naša družba in naš družbeni sistem se nam danes kaže kot preorana njiva. Kjer so bili orči umnejši, naprednejši in tudi močnejši, je plug globlje zarezal brazdo. Od mnogih je odvisno, kaj in koliko bo obrodila sveže obrnjena prst. Tudi od nas zavisi, koliko bo lahko podkopen plevel preživelih družbenih odnosov ponovno ozelenel in se naprej uspeval.

Strinjam se s tistimi, ki nas učijo, da mora biti naša kritična sedanost grajena na izkušnjah preteklosti in načrtovanju prihodnosti. To načelo tesne povezave preteklosti, sedanosti in prihodnosti je zmagovito, kadar vanj verjamemo. V NOB ni zmagovalo samo orožje v rokah aktivnih borcev, zmagovala in zmagała je vera ljudstva v pravičnost našega boja. Ni bilo

NOVOLETTNA VOŠČILA PREDSEDNIKA DEŽELNEGA SVETA PITTONIJA

OBNOVA NAŠE DEŽELE NAJ SOVPADA Z NJENIM VSESTRANSKIM RAZVOJEM

Osimski sporazum - pomemben dejavnik za napredek naših krajev

Predsednik deželnega sveta Pittoni je pri tem odigrala veliko aktivno vlogo v okviru trdne in prepričane politične izbire o konstruktivnem sodelovanju med bližnjimi ljudstvi. Glede gospodarskega stanja je predsednik Pittoni dejal, da je položaj zaskrbljujoč in do skrajnosti obvezuje deželne politične in družbene komponente, da najdejo ustrezne rešitve, ki bodo zajamčile delovna mesta. Želel je, da bi podjetništvo in proizvodne sile razjasnile v prihodnjem letu sedanji težki položaj, v popolni uresničitvi vseh pobud, ki težijo za dosegom gospodarskega vzpona naše dežele.

V zaključku je predsednik deželnega sveta Pittoni želel obilo sreče delavcem, ki so morali za službo v tujino, ker jim ga ni mogla nuditi rodna država, in mladini, ki predstavlja našo bodočnost.

Senatorka Gerbčeva o fašističnem nasilju

V zvezi s stopnjevanjem fašističnega nasilja v našem mestu, ki je doseglo svoj vrh, se slovesnostim zločinom atentatom na stanovanje tajnika tržaške federacije KPI (Giorgio Rossetti), ki bi lahko imel tragične posledice, je slovenska senatorka Jelka Gerbčeva poslala predsedniku prve senatske komisije za ustavne in notranje zadeve Murmuri brzojavko, v kateri zahteva odgovor na svoje vprašanje glede javnega reda in varnosti v našem mestu. V brzojavki nadalje pripominja, da je potrebna razprava o teh vprašanjih v prvi komisiji, iz te razprave pa naj izidejo tudi odločni ukrepi.

Tržaški občinski odbor pripravil proračun za 1978

Krajevne uprave so v teh dneh posebno zaposlene s pripravljanjem obračunov in proračunov. Težave so pri tem poslu v zadnjih letih občutnejše, ker je vedno manj denarnih sredstev za kritje vedno bolj številnih in zahtevnih javnih služb. Na svoji včerajšnji seji je tržaški občinski odbor pripravil proračun za finančno leto 1978 ter se seveda sočlasi s to nevarno stvarnostjo. Stroški so vedno večji in račune je treba delati tudi z vladnim dekretom, ki določa nove norme za izde-

V PONEDELJEK OB 18. URO

Florentinci v Kulturnem domu

V teh dneh je spet prišla v naše mesto skupina dijakov iz Firenc, ki so bili poleti gostje tržaške pokrajinske uprave. V Trst so prišli, da bi javnosti pokazali sadove svojih raziskav o zgodovini in življenju mesta, ki so jih izvedli v sklopu študijskih počitnic. Mladinci iz Firenc so se tu seznanili s svojimi slovenskimi in italijanskimi sovrstniki ter stikali po najbolj zaprašenih in zapuščenih kotičkih Trsta, da bi se dokopali do resnice, ki jim slovske knjige ne morejo dati. In ko te dni gledamo njihove izdelke si ne moremo kaj, kot da ugotovimo pristnost in neizkrivljenost zgodovinske dokumentacije, ki gre od leta 1915 pa vse do danes. Kakovosten avdiovizualni prikaz zgodovine Trsta in okolice ter de- leta Slovenec za rast mesta sama, se bolj pa dramski prizor o ljudeh in dogodkih nam potrjuje, da eksplozivnost, fantazija in samostojnost mladih ljudi privede do rezultatov, ki si jih težko zamislimo. Delo «Fantje so pripravljani na vse» (Il morale della truppa e alto) je res na višini, poleg besedila pa je nadse spodbudno sporočilo v obliki petja, ki vklju-

čuje skladbe iz narodnozgodovinske borbe in Brechtove pesmi. Edinstvena prilika za občinstvo, da si ogleda enkratno prireditev, bo tudi v ponedeljek ob 18. uri v Kulturnem domu. Kdor bi zamudil srečanje s florentinskimi in tržaškimi dijaki, bi izgubil nekaj pristnega, nevsakdanjega in ne bi videl mti sebe mti mesta v surovi, a toliko bolj resnični obliki.

2. IN 3. JANUARJA

Zaprti uradi generalnega konzulata SFR Jugoslavije

Uradi Generalnega konzulata SFR Jugoslavije v Trstu bodo v dnevi 2. in 3. januarja 1978 zaprti zaradi novoletnih praznikov.

Urniki trgovin

Danes, 31. decembra: vse trgovine bodo redno poslovale dopoldne in popoldne.

Jutri, 1. januarja 1978: vse trgovine bodo zaprte.

V prvem tednu januarja (praznik 6. januarja je bil odpravljen) bodo trgovine poslovale po rednem urniku ter upoštevale pravila o običajnem medtedenskem počitku.

Letošnje novo leto celo sekundo prej

Nocoj v trenutku, ko se bosta kazala na urah nočnih lokalov, gošinskih obratov, naših domov in zapeljivih družila, ko bomo nazdravljali in bomo v pristaniških zatulile sirene ladij, bo do novega leta 1978 manjkala še ena sekunda. To je sklenil «Bureau international de l'heure» (mednarodni urad za čas), da bo lahko Zemlja izenačila zamudo do mednarodnega atomskega časa, ki so ga uvedli 31. decembra 1971. Vsekakor pa nam to dejstvo ne bo kalilo novoletnega vzdušja, saj so tedaj celo minute podobne sekundam.

Z avtom v morje

Potapljači tržaških gasilcev so včeraj dopoldne našli v bližini pomola Pescheria 6 metrov pod morsko globino fiat 500, v katerem je bilo truplo 51-letne Liliane Pacini iz Trsta. Ženska je odšla zdoma v noč 26. na 27. december po družinskem prepriju, med katerim je dejala, da bo napravila samomor. Ker je mož domneval, da je z avtom zavozila v morje, je obvestil potapljače, ki so po dolgotrajnem iskanju, med katerim so našli na morskem dnu še dva avtomobila (verjetno ukradena, ki so se ju tatovi tako iznebili), našli mali fiat s truplom Pacinijeve.

lavo proračunov. V bistvu nalaga krajevnim upravam varčevanje. Preden se bo o tržaškem občinskem proračunu izrekel občinski svet, bo o njem razpravljalo tudi vseh dvanajst rajonskih konzult. Lete imajo namreč posvetovalno vlogo glede posvetov, ki zadevajo teritorije posameznih konzult.

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE

Sindikat slovenske šole sporoča, da bo prihodnja seja glavnega odbora, v torek, 10. januarja, ob 17. uri na sedežu sindikata, Ul. Fabio Filzi 8.

Jutri, 1. januarja 1978, praznuje 50-letnico naš

MIRO IVANČIČ

Vse dobro mu želimo, Claudia, Livio, Dani, Tačka in mama Mita.

Gledališča

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU - Kulturni dom

Johann Nestroy «TALISMAN» - gostovanje Drame SNG iz Ljubljane.

V petek, 6. januarja, ob 16. uri: abonma red H in red I - ob 20.30 abonma red A (premierski) in abonma red D (mladinski v sredo).

V soboto, 7. januarja, ob 20.30 abonma red B (prva sobota po premieri), red E (mladinski v četrtek) in red F (sindikalski).

V nedeljo, 8. januarja, ob 16. uri: abonma red C (prva nedelja po premieri) in red G (popoldanska predstava na dan praznika).

Ker ima SNG - Drama iz Ljubljane malo dni na razpolago za gostovanje v Trstu, smo bili prisiljeni združiti abonmaje. Obračamo se na cenjene abonente (redov. B, C, F in G) s prošnjo, da dvignejo nove številke se- dežev v Kulturnem domu od torka, 2. januarja 1978, ob 10. do 16. ure ali eno uro pred pričetkom predstav. Prosimo za razumevanje.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU gostuje v sredo, 4. januarja 1978, ob 20. uri v Portorotju, v petek, 6. v soboto, 7. in v nedeljo, 8. januarja, ob 19.30 v Ljubljani s predstavo Zupančičeve «Veronike Deseniške».

ROSSETTI

Danes, 31. decembra, ob 20. uri (koniec ob 22.30) in jutri, 1. januarja, ob 17.30 klasični balet z Lilijano Cusi in Marinellom Stefanescem. Rezervacije pri osrednji blagajni. Pasaja Protti 2. Abonenti 30 odst. po iustu.

Nacionalne 15.30 «Le avventure di Baccio e Bernice». Barvna risanka. Grattacielo 15.30 «Il nuovo mostro». Vittorio Gassman, Ornella Muti, Al- bertito Sordi in Ugo Tognazzi. Excelsior 15.30 «Guerre stellari». Mark Hamill, Carrie Fisher.

Fenice 16.00 «L'orca assassina». Richard Harris in Charlotte Rampling. Eden 16.00-20.00 «Il gatto». Ugo To- gnazzi, Mariangela Melato.

Ritz 15.30-20.00 «Sandokan alla ri- scossa». Kabir Bedi. Barvni film. Filodrammatico 16.15 «Condamata al piacere». Preprovan mladini pod 18. letom. Barvni film.

Cristallo 16.00 «Ecco noi per esem- pio». A. Celentano, R. Pozzetto. Preprovan mladini pod 14. letom. Barvni film.

Aurora 16.00-20.00 «Una giornata particolare». Sofia Loren, Marcello Mastroianni. Barvni film. Jutri ob 15.30.

Capitol 16.30 «Pane, burro e marmel- lata». Enrico Montesano. Barvni film. Jutri ob 16.00.

Moderno 16.30 «Ride bene chi ride ultimo». Walter Chiari, Pino Caru- so, Gino Bramieri. Barvni film. Ju- tri ob 15.00.

Impero 16.00 «Il principe e il pove- ro». O. Reed. Barvni film. Jutri ob 15.30.

Ideale 16.00 «Giuseppe venduto dai fratelli». Belinda Lee. Barvni film. Jutri ob 15.30 «Il mucchio selvag- gio». William Holden, Ernest Bor- gnine. Barvni film.

Vittorio Veneto 15.30 «Colpo grosso». Paul Newman, Lindsay Crouse. Bar- vni film. Jutri ob 15.00.

Radio 15.30 «Il Colosso di Roda». Con- rad Sanmanti, Angel Randa, Lea Mas- sari.

Astra 16.00-21.00 «Orzowei - Il figlio della savana». Stanley Baker, Pe- ter Marshall. Barvni film. Jutri ob 15.30.

Volta (Milje) Danes zaprti. Jutri ob 15. uri Walt Disneyev «Mary Pop- pins».

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

Sezona 1977-78

GOSTOVANJE DRAME SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA IZ LJUBLJANE

Johann Nestroy

TALISMAN

Burka s petjem v treh dejanjih

Prevod Janko Moder

Scena Sveťa Jovanović

Kostumi Marija Kobiljeva

Glasba Adolf Müller

Lektor Brane Demšar

Asistent režije Mirko Mahnič

Asistent scenografije Janez Kovič

Režija PETER LOTSCHAK

V petek, 6. januarja 1978, ob 16. uri abonma red H in red I: ob 20.30 abonma red A - premierski in abonma red D - mladinski v sredo.

Ponovite glej pod rubriko «Gledališča».

DNEVNA SLUŽBA LEKARN (od 8.30 do 20.30)

Ul. Sottetfontane 39, Trg Unità 4, Ul. Commerciale 26, Trg XXV. a. aprila 6.

(od 8.30 do 13. in od 16. do 20.30) Drevored XX. septembra 4, Ul. Bernini 4.

NOČNA SLUŽBA LEKARN (od 20.30 dalje)

Drevored XX. septembra 4, Ul. Bernini 4.

LEKARNE V OKOLICI

Boljunc: tel. 228-124; Bazovica: tel. 226-165; Opčinje: tel. 211-001; Prosek: tel. 225-114; Božje polje: Zgonik: tel. 225-506; Nabrežina: tel. 200-121; Se- stjan: tel. 209-197; Zavičaj: tel. 213-137; Ajlije: tel. 271-124.

Nabrežina, 31. decembra 1977

PEPCA ČOK vd. ZENI

Pogreb pokojnice bo danes, 31. 12. 1977, ob 12. uri iz mrtvašnice nabrežinskega pokopališča v cerkev na Prosek.

Zaljubljeni: h' Levina z možem Mariom To- rosom, svak Bogdan Krivec, vnuki, pra- vnuki in drugo sorodstvo

Nabrežina, 31. decembra 1977

ZAHVALA

PAOLO PUTTIGNA se zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način sočustvovali ob izgubi drage žene

MARIJE PUNTAR por. PUTTIGNA

Trst, 31. decembra 1977

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so z nami sočustvovali ob izgubi našega draga

IVANA GERLANCA

Posebna zahvala darovalcem cvetja, župniku, govorniku in vsem, ki so spremili na zadnji poti.

Voglie, 31. decembra 1977

Včeraj-danes

Danes, SOBOTA, 31. decembra SILVESTER

Sonce vzide ob 7.46 in zatone ob 16.30 - Dolžina dneva 8.44 - Lu- na vzide ob 22.41 in zatone ob 10.42. Jutri: NEBELJA, 1. januarja NOVO LETO

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 6.9 stopinje, najnižja 5.9, ob 13. uri 6.3 stopinje, zračni tlak 1007.5 mb pada, vlaga 81-odstotna, nebo poobla- čeno s slabo vidljivostjo, veter 7 km na uro zahodnik, morje rahlo razži- bano, temperatura morja 9.6 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

Dne 30. decembra 1977 se je v Trstu rodilo 8 otrok, umrlo pa je 17 oseb.

UMRLI SO: 35-letna Laura Ambro- set, 78-letni Bruno Zorzenon, 89-letni Antonio Medizza, 58-letni Giuseppe Cappelli, 86-letna Angela Vrabec vd. Merzech, 93-letni Antonio Pizzami, 69-letna Maria Micca - por. Santogati, 49-letni Giordano Crevatini, 63-letni Lio- vio Novelli, 8

V ZGONJSKI OBČINI ZARADI SLANE IN TOČE

Kar petinštirideset odstotkov vinskega pridelka manj kot lani

Osmice bodo na tem področju bolj redke

Večkrat smo poudarili, da je v zgonski občini najbolj razširjena kmetijska panoga prav vinogradništvo, kar potrjuje tudi statistični podatki, da je letos pridelavo vinski pridelavec 96 pridelovalcev vina. Resnici na ljubo je med temi bolj malo poklicnih kmetov oziroma vinogradnikov, saj ima večina drugo zaposlitev in goji trto malo iz tradicije, pa tudi zaradi večkrat preverjenega dejstva, da naši ljudje radi popijejo kozarec priste domače kapljice.

Se pred trgatevjo je bilo jasno, da bo letošnji vinski pridelavec slabši od lanskega, kar se je tudi od zgodnje pomladi botrovala nezadovoljna vremenska slika. Najprej je slana, oziroma pežna, osmota pogojena, kar je nato vplivalo na zorenje in količino grozdja. Kot da ta »kazenski« bi ne bila dovolj, je nato avgusta zajela nekatera zahodna predele se toča, ki

je se zmanjšala že tako skromno »bendimo«.

Na osnovi letošnjih prijav vinskih pridelavcev smo povzeli nekaj statističnih podatkov, ki nam slika dajejo dovolj jasno sliko. Letos so v zgonski občini pridelali skupno 962 hl vina, se pravi 45 odst. manj kot lani (1.736 hl). Od tega je bilo 706 hl belega vina (lani 1.250 hl), torej 46 odst. manj, terana pa je bilo 48 odst. manj kot lani (256 hl namesto 486 hl).

Da niso bila vsa področja enako prizadeta, dokazujejo precej različni odstotki pridelavec v posameznih vaseh, oziroma zasekih. Vremen- ske nepravilnosti so seveda se- vedno po površinski podatkih, naj- bolj prizadela področje Saleza, kjer je 33 vinogradnikov letos pridelalo 260 hl vina, torej komaj 41 odst. lanskega pridelka (633 hl). V Samoterci je 18 vinogradnikov pridelalo 196 hl, kar je 48 odst. lanskega pridelka (406 hl). V Zgon- ju je 15 vinogradnikov pridelalo 162 hl, se pravi 62 odst. lanskega pridelka (259 hl), 7 vinogradni- kov iz Repnice je pridelalo 30 odst. manj kot lani (53 hl name- sto 72). V Brisčah je edini vino- gradnik imel letos 57 odst. lan- skega pridelka (23 namesto 40). V Brisčah je bil pridelavec enak lan- skemu, v Gabrovu imajo 4 pride- lavci 25 odst. manj vina (15 hl namesto 20 hl), na proseški posta- ji pa je edini vinogradnik pridelal 40 odst. lanskega pridelka (8 hl namesto 20 hl). V treh naseljih pa je bil letošnji pridelavec obilnejši od lanskega: v Kolodrovci so 4 vi- nogradniki pridelali 75 hl, torej 11 odst. več kot lani (66 hl); v Za- gradcu sta dva domačina pride- lala 10 odst. več kot lani (90 hl namesto 82 hl); 10 pridelovalcev z Devinske je pridelalo 13 odst. več kot lani (67 hl namesto 50 hl).

Marsikateri vinogradnik, ki je o- bičajno pridelal toliko vina, da ga je lahko tudi prodajal v osmici, je moral ob letošnji slabi letini še ku- piti grozdje, da bo skozi celo leto imel dovolj vina za domačo rabo. Tako so letos prijavili 150 hl vina (125 hl belega in 25 hl črnega) iz kupljenega grozdja, lani pa so ga kupili le 110 hl.

Iz teh vse prej kot vzpodbudnih podatkov lahko potegnemo nasled- nji zaključek, ki bo prav gotovo

zanimal širši krog ljubiteljev pris- ne kraške kapljice: tradicionalnih osmice bo letos bolj malo in sploh bo težje dobiti večje količine vi- na pri kmetu. Vinogradniki iz zgo- niške občine pa se tolažijo s tem, da bo morda prihodnja letina bolj- ša in jih bo tako poplačala za ves vložen trud.

-bs-

PRICAJAMO SKUPAJ NOVO LETO

Na Silvestrov večer bo Radio Trst A neprekinjeno oddajal do polnoči in pol. Poslušalci, ki že- lijo voščiti svojem in prijate- ljem preko radia, bodo lahko ne- posredno klicali v oddajo na ste- vilko 31065 od 21.00 do 24. ure.

V SPOMIN ZAVEDNEMU FLORJANU DEL FABBRO

Kot sofer je delal pri raznih podjetjih, dokler se ni s 65. leti upokojil. Posledice mučenja pa je nosil vse življenje.

Vsi, ki smo ga poznali ga bo- mo ohranili v spominu kot skro- mnega in zavednega tovariša.

M. P.

Neposredne telefonske zveze Trsta in Gorice z obmejnimi kraji Slovenije

Italijanska telefonska družba sporoča, da bodo s 1. januarjem raz- širili območje avtomatskih medkra- jnih zvez med Italijo in Jugosla- vijo. Tržaški telefonski okraj bo neposredno povezan s postojanskim (Postojna, Sezana, Lipica, Komen, Ilirska Bistrica itd.) s karakteristič- no številko 003867.

Goriški telefonski okraj pa bo povezan z novogoriškimi (Nova Go- rica, Tolmin, Idrija, Ajdovščina itd.) s karakteristično številko 003865.

Avtomatsko medkrajevno zvezo med vidimskim in novogoriškim telefonskim okrajem bodo vzpostavi- li v roku leta 1978, do tedaj je treba predhodno poklicati št. 10 namesto dosedanjega št. 15.

Cene telefonskih pogovorov med tržaškim, goriškim in novogoriškim in postojanskim telefonskim okra- jem bodo iste kot za medkrajevno italijansko zvezo v razdalji od 15 do 30 km, in sicer: ena enota ob vzpostavitvi zveze in nadaljnje eno- to vsakih 37,5 sekunde pogovora. Za telefonske abonente vidimskie- ga okraja, ki predhodno pokličejo št. 10, bo cena prvih treh minut pogovora 375 lir in 125 lir za vsako nadaljnjo enoto treh minut.

Večkrat je bil njihov gost Ja- koh Platiša, z ilegalnim imenom Franc Medved. Tako kot ponavadi je prišel tudi 26. aprila 1943. Pri Del Fabbrovih je prenočil in se vnošil v stanovanje colli- tjevi z vpitjem: »E man in al- to« in s streljanjem. Smrtno ran- njenega Franca so odvezli po stop- nicah, medtem ko so Florjana, nje- govo ženo in vsakim s šestmeseč- nim otrokom v naročju uklenili in odpeljali v Ulico Bellosguardo. E- najstletni sin je ob splošni zmed- i skočil skozi okno iz 1. nadstropja na vrt in tako zbežal. Pri ogla- ju Slovenec si je izprosil nekaj denarja, da se je odpeljal k teti v Batuje. Po nekaj dneh so col- litijski izsledili sina na Vinav- štem in leta ga je morala prip- eljati v Trst v Ulico Bellosguardo v spremstvu karabinjerskega ko- mandanta iz Črniče. Tudi sina so zasliševali in pretepali. Končno so ga spustili in ostal je pri teti.

Huše se je dogajalo očetu Flo- rjanu. Pri pretepanju so mu izbili zobe, zlomili rebra in nosno kost. Seveda niso priznali niti ženi, ki je morala med drugim muče- njem trikrat preizkusiti muke na zloglasni »kisti«. Kasneje so obe odpeljali v Italijo.

Toda že med potjo je 25. junija prišlo do padca fašizma, zaradi česar so oba poslali zopet v Trst, kjer sta v Koroneju pričakala ka- pitalacijo Italije in izpust iz za- pora.

Oba sta zapustila Trst in se za- tokla na Vipavsko, kjer sta se ču- tila bolj varna. Florjan se je za- poslil v znani kovačiji v Batujah, poleg tega pa delal kot aktivist.

Takoj 1945 leta se je s parti- zani vrnil v Trst in bil pri njih zaposlen kot sofer. Z njimi se je tudi umaknil iz Trsta ter bil ne- kaj časa v Ljubljani. Končno se je za stalno vrnil domov.

Vsi, ki smo ga poznali ga bo- mo ohranili v spominu kot skro- mnega in zavednega tovariša.

M. P.

Preteklo sredo smo pokopali na pokopališču pri Sv. Anji zavednega Slovenca in aktivista iz narodno- osvobodilne borbe Florjana Del Fabbra.

Rojen je bil dne 4. maja 1907 v Vrtovinu v Vipavski dolini. V svojih mladih letih se je izučil za soferja in kot tak iskal zaposlitev nekaj časa v Gorici, nato v Kar- lovcu in končno se je zaposlil v Trstu, kjer si je ustanovil družino. Poročil se je z Josipino Ro- vanovo leta 1932 in v Ulici Tigor- sta si uredila skromen dom.

Kot zaveden Slovenec je že leta 1941 dobil stike in se povezal z našim gibanjem. Njegovo stanova- nje je bilo vedno na razpolago raz- nim aktivistom. Pri njem so do- bili hrano in po potrebi tudi pre- nočišče. Zena Josipina in enajst- letni sin Florjan vsi so pomagali pri zbiranju hrane, obleke in dru- gih potrebščin za partizane.

Nova boljunška torkla je torej re- velika pridobitev za kmeta in za- hvala gre predvsem Kmetijski za- drugi, ki je poskrbela za nadvse- koristen objekt.

Prosneto društvo IVAN GRBEC v Skednju želi vsem svojim članom in prijateljem zdravo in sreč- no novo leto 1978

Srečno novo leto 1978 vsem članom in simpati- zerjem želi sekcija KPI iz Križa

PD KRAŠKI DOM z Re- pentabra želi obilo sreče in uspehov polno novo leto 1978 vsem članom in prijateljem ter sorodnim organizacijam v zamejstvu

VELIKA PRIDOBITEV ZA KMETA

Iz strojev v novi torkli teče okusno domače olje

Objekt je nastal na pobudo Kmetijske zadruge, svoj pridelavec pa je prinesla že cela vrsta kmetovalcev

V tork je v Boljuncu začela de- lovati nova torkla, kar pomeni za vse naše kmetovalce brez dvoma veliko in pomembno pridobitev. No- vi objekt Kmetijske zadruge je v stari boljunski torkli, ki je bila vrsto let neuporabna in zapuščena, tako da so morali breški kmetoval- ci stiskati svoje oljke v zelo od- daljenih krajih. No, tega jim ne bo treba več, kajti najsodobnejši stroji za stiskanje oljk so jim sedaj na razpolago kar doma.

V novi torkli se je te dni kar trlo ljudi. Nekaj je bilo radovednežev, še več pa tistih, ki so prinesli svoj pridelavec, da bi ga spremenili v okusno domače olje. Strojce upra- vljajo iz izmenah uslužbenca Kmeti- jske zadruge Saverij Kočevar in Franko Sancin, njima honorarno pomaga tudi domačin Mario Kozina. Vsi trije so se sami naučili uporabljati stroje, seveda pa so jim prvi zglej dali mojstri iz Srednje Italije, ki imajo pri tem večletne izkušnje. V pogovoru s Saverijem Kočevarjem smo zvedeli za celoten produkcijski proces. Najprej se mo- ra kmet prijaviti, nato ga vpíšejo v zaporedni seznam tistih, ki bi ra- di stiskali oljke. Koše oljk potem stehajo, jih operejo in vržejo pod mlinska kama, ki oljke dobro za- mastijo. Ko so oljke zmlete, jih vržejo v drugi stroj, kjer dajo vse skupaj na plastične »sporte« (nekoč je bila to žakljevina). »Sporte« rabijo za to, da bi se ne v olje vri- nili oljkovi olupki in kosti, ki pa so tudi uporabni, saj te vrste od- padke pošljejo v Srednjo Italijo, kjer v posebnih stiskalnicah pride- lajo znano »olio di sansa«. »Sporte« gredo torej pod »prešo«, stisk, te- kočina pa teče skozi filtre v centri- fugalni center, ki deli na eni strani izčiščeno olje v primerne po- sode, na drugi strani pa izloča od- večno in umazano olje. Pod posa- mezen stisk gre približno 150 kilo- gramov oljk, kar nanese okrog 25 odstotkov čistega olja. Seveda je količina olja odvisna tudi od oljk. Če so oljke zelo sveže, dajo manj olja in več odpadkov, če so suhe pa obratno. Odvisno je tudi, če so oljke zdrave ali imajo nevarno bo- lezen — oljčno muho. Kočevar je še povedal o urniku dela, ki gre od 8. do 18. ure, po tej uri pa ne spre- jemajo več naročil.

V novi torkli smo srečali tudi od- bornika Kmetijske zadruge Josipa Oto-Mizota iz Boljunca, ki je pri- nesel sam svoj pridelavec pod stisk. Dejal je, da je torkla za vse velika pridobitev, saj so prejšnja leta vo- zili oljke v Bassano del Grappa, kar je bilo zelo drago in je terjalo ve- liko stroškov. Sedaj vozijo svoj pri- delek v Boljunc kmetovalci iz do- linske in milške občine, unajo pa, da se bo krog se razširil. Oljka je bila za kmeta zelo vreden pridelavec, saj zrastejo v taki sezoni, ko kmet

DREVESNICA
Gregorič
Ul. Boveto 32 — Barkovlje
nudi veliko izbiro vseh
vrst dreves
in vošči
vsem prijateljem, znan-
cem in odjemalcem
srečno novo leto 1978

PEKARNA - SLAŠČICARNA
ŽUŽEK LUDVIG
TRST - Ul. Giulia 39 - Tel. 790149
Zeli svojim odjemalcem
srečno 1978

Naročnina za PRIMORSKI DNEVNIK za leto 1978

Celoletna	29.000 lir
Mesečna	2.900 lir

NAROČNINE SPREJEMAJO:
Uprava: Trst, Ul. Montecchi 6
Tel. 795-823
Raznasalci
Pošta: Tekoči račun ZTT 11/5374
Tržaška kreditna banka: Tek. račun št. 1192

VSEM NAROČNIKOM NUDI PRIMORSKI DNEVNIK REVILJO
»DAN« IN MALE OGLASE ZASTONJ

V Vogljah umrl Ivan Gerlanc

V tork je veliko število sorod- nikov, znancev in prijateljev spre- mlo k zadnjemu počitku na du- tovske pokopališče Ivana Gerlan- ca iz Vogelj pri Repentabru, ki je v starosti 61 let nenadoma pre- nil na Stefanovo zaradi srčne kapi.

Rodil se je kot prvi izmed še- stih otrok kmečke družine, ki je kaj kmalu ostala brez očeta, ker je podlegel posledicam bolezni, ki se je je nalezl na fronti med prvo svetovno vojno. Pokojni Ivan je bil tedaj materi kot najstarejši sin v veliko pomoč in oporo, saj se je zaposlil kot vajenec v kamno- lomu, obenem pa je opravljal mo- ška dela na domači kmetiji. Na- poren in nevaren kamnoseški po- kljik je vestno opravljal celih 35 let in je bil dalj časa tudi delo- vodja. Leta 1942 se je oženil z Zofijo Milič iz Repnice, ki mu je povila hčeri Mileno in Ivanko, še prej pa sta umrla dvojčka takoj po porodu. Kot zavednega Slove- nca so tudi njega nasilno vključili v »posebni bataljon« in ga poslali v Afriko. Takoj po razpadu Ita- lije se je vrnil v domači kraj in je dobro znal, kje je njegovo me- sto: aktivno se je vključil v NOB in je v svojem bataljonu pripadal specializiranemu minerskemu vo- du. V vojaški sukni je ostal še poldrugo leto po osvoboditvi, na- kar se je vrnil v domači kraj, kjer je bil izredno skrben družin- ski oče, vsestransko angažiran in razgledan družbenopolitični delavec. Bil je član Zveze komunistov, So- cialistične zveze in Zveze borcev. Pred kratkim je sicer malo bolehal, imel je majhno operacijo, po ka- teri je dobro okrevljal in se je dobro počutil, na Stefanovo pa mu je smrtna kosa zahrbtno pretrgala nit življenja.

Vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v trajnem spominu kot resnega, postnega, iskrenega in delavnega prijatelja. Naj mu bo lahka domača gruda, hudo priz- detim svojem pa izrekamo iskro- no sožalje.

-bs-

Devinsko-nabrežinska sekcija VZPI-ANPI obsoja fašistično nasilje

V četrtak se je sestel odbor zve- ze partizanov VZPI-ANPI, sekci- ja devinsko - nabrežinske občine. Na sestanku so proučili dosedanje delovanje in nakazali smernice bo- dočih pobud. Izglasovali so tudi re- solucijo, v kateri ostro obsojajo fa- šistično nasilje na našem območ- ju od podne skrinitve spomenika pa- dlim v Šempolju do atentata na stanovanje očeta poslanca Cuffara in atentata na stanovanje pokrajni- skega tajnika KPI Rossetija, kate- remu izražajo vso solidarnost.

Čestitke zgoniškega župana uslužbencem

Večera popoldne je zgoniška ob- činska uprava pripravila, kot je že običaj ob koncu leta, srečanje z ob- činskimi uslužbenci. Župan Jože Gu- štin se je vsem zahvalil za trud in prizadevanja v prid krajevni skup- nosti: ter je voščil obilo uspeha v novem letu. Obenem pa je izrekel pohvalo in podelil priznanje dolgo- letnemu občinskemu uslužbencu Mi- roslavu Štreklju, ki bo s koncem tega leta šel v pokoj. V imenu sin- dikalne organizacije je spregovoril tudi Zvonko Simoneta.

bs

● Zgoniška občinska uprava sporo- ča, da bodo vse zainteresirane ob- čanke lahko prisle vsak dan ob 3. do 18. januarja med 8.30 in 9. uro v občinsko ambulanto v Zgoniku na citolske izvide v sklepu preventivnih pregledov za preprečitev rakastih obolenj.

V Skednju, v Ul. M. Praga 23, praznujejo 1. januarja 1978 50. obletnico poroke
PAVLA in FRANK MOZINA
Naj jima bo življenjska pot
čim daljša in, da bi se še v
prej tako »stimala«.

Prijateljica Kristina

Darovi in prispevki

Na nesebožničnih in novoletnih vo- ščil darujeta gospa Makor 5.000 in gospa Primosi 10.000 lir za poime- novanje šole pri Sv. Ani po Marici Gregorici.

V počastitev spomina Marije Ška- bar daruje Ivanka Wilhelm 5.000 lir za PD Kraški dom.

V počastitev spomina Stanka Vi- čiča daruje Ivanka Wilhelm 5.000 lir za SPD Tabor.

V spomin na Milana Rupla daru- jeta družini Milič in Rebuta (Salež 68 in 69) 5.000 lir za ŠK Kras.

Lojzka Škabar v Opčin daruje 20 tisoč lir za pevski zbor Tabor.

Narjeto cvetja na grob dragemu stricu Andreju Metliki daruje ne- čakinja Ema 10.000 lir za SD Polet.

Namesto cvetja na grob Albina Kalca darujeta družini Žagar in Milkovič 5.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB v Bazo- vici.

Namesto novoletnih voščil daru- jeta Anica in Diko iz Boršta 10.000 lir za Dijaško matico.

Namesto tradicionalnih pisme- nih novoletnih voščil daruje Pri- morski dnevnik 100.000 lir za Dijaško matico.

Ob 41. obletnici smrti drage ma- me Urške Lajtove, 8. obletnici smr- ti brata Franca in v spomin na mo- ža Antona Gojca (Gropada št. 78) daruje Ivanka z družino 5.000 lir za Dijaško matico in 5.000 lir za Skupnost Družina Opčine.

Namesto cvetja na grob drage te- te tefanije daruje Cecilija Rudež 5.000 lir za Dijaško matico.

V počastitev spomina Milana Ru- pla darujeta Rudi in Verica Ivančič 10.000 lir za NK Primorje.

V spomin na pok. dr. Angela Ku- kanjo darujejo kolegi in prijatelji maturanti leta 1925 - 4.600 lir za Dijaško matico.

Namesto cvetja na grob Ludvika Stoparja iz Trsta in Marije Gustin- čič Barke darujeta družina Požar 50.000 lir za SD Zarja. V isti na- men daruje Viktor Stopar 10.000 lir za SZ Sloga.

V spomin na draga očeta Iva- na daruje Ivanka Simoneta z dru- žino 20.000 lir za ŠK Kras.

Namesto cvetja na grob Albina Kalca in Andreja Metlike darujeta Stanko in Tanja Grgič 10.000 lir za TPPZ.

Namesto cvetja na grob Albina Kalca darujeta Vinko in Marija Fon- dca (Ruža) 10.000 lir za TPPZ.

Simpatizer Luciano Muggia daru- je 10.000 lir za TPPZ.

V spomin na pok. Maksa Kralja darujejo: družina Busletta (Trebče 49) 5.000, družina Čuk Aleksander (Trebče 40), 5.000 in Kralj Emil (Trebče 72) 5.000 lir za poimenova- nje šole v Trebčah po Pinku To- mažiču. V isti namen daruje Aloj- zija Kralj (Trebče 34) 5.000 lir za gozdo Parma iz Trebč.

Namesto cvetja na grob Albina Kalca darujeta Janko in Edvard Grgič 5.000 za SD Zarja in 5.000, lir za PD Lipa.

V spomin na Maksa Kralja daru- je družina Leonarda Kralja 5.000 lir za gozdo Parma iz Trebč.

V spomin na Maksa Kralja daru- jeta Srečko in Pierina Krizmančič 5.000 lir za SD Primorec.

V spomin na starše darujeta Sil- va in Franc Puntar 5.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB na Proseku.

Vsem članom, Kraševcem in prijateljem Krasa želi srečno novo leto

zadruga »NAS KRAS«

Dolina št. 40
tel. 228116
posebna postrežba ob slavnos- nih priložnostih: poroke, roj- stva, godovi, birne in druge slavnosti — Možnost prenoči- tve — Izbrana jedila in pižaje
Ob petkih zaprto

Mali oglasi

ŽELITE se poročiti? Informacije a- gencija »Conosceris«, Ul. Pellicceria 6. Videm — odprto ob sredah, so- botah popoldan in ob nedeljah do- poldan. Tel. 295923.

»CITTOEN« — mehanična delavnica Cavalli, tudi drugih avtomobilov UL. Rittmayer 4/a.

PAM železnina
STROJI — TEHNIŠKI ARTIKLI
import-export
za industrijo, kmetijstvo in za dom
TRST (Industrijska cona)
DOM J.O. 121 - Tel. 251 979

PROSTA, zasedena, skoraj nova sta- novanja v središču mesta in z vsem udobjem na prodaj brez posredni- kov. Pisati na oglasni oddelček pod šifro Stanovanje.

POTUJETE V RIM? V slovenskem hotelu Bled imate na razpolago ho- telne usluge po različnih cenah, re- stavracijo z jedi po naročilu, za- prt parkirni prostor, ugodno men- ju dinarjev. Vsaki vasi prošnji rade volje ustrezemo. Ohrnite se na ur- pravo hotela Bled, Via S. Croce in Gerasalemme 40, 00185 Rim telefon 06/777102.

PRODAJAM dvojce vrat v dobrem sta- nju: tel. ob delavnicah 741670 in ob nedeljah 823287.

AUTOSALONE CENTRAL S. n. c. COK & C.

TRST — UL. SLATAPER 1 — TEL. 750-028
Obrnite se na gospoda FRANKA CAHARIJO

Vaš novi **FIAT**
rezervirajte pri novem
AUTOSALONE CENTRAL
Maksimalno vrednotimo Vaš rabljeni avtomobil in
Vam takoj izročimo novega

DARWIL

TRST - Trg Sv. Antona Novega 4/I. II. III. nadstropje - Telefon 36231 - 61932

V EVROPSKEM MERILU NAJVEČJA IZBIRA NAKITA IZ 14 - 18 - 22 KT ZLATA

- DRAGULJI — DRAGI KAMNI
- SREBRNINA — SREBRNA IN ZLATA BIŽUTERIJA
- KUHINJSKE IN OKRASNE URE — POKALI — PLAKETE
- OPREMA ZA URARJE — REZERVNI DELI — BATERIJE ZA VSE TIPE DARWIL QUARTZ

PISMENO JAMSTVO ZA VSAK NAKUP!

PREKO 100 MODELOV DARWIL QUARTZ v izvedbah

ANALOGIC
DIGITAL
CELLETRONIC

z velikim popustom

VSE URE DARWIL IMAJO CENO ŠE IZ LETA 1965

Obiščite našo stalno razstavo!

VELIKO ZANIMANJE PREBIVALSTVA

KJE IN KAKO BOMO SILVESTROVALI

Predlagana varianta regulacijskega načrta ne prinaša velikih strukturalnih sprememb

Industrijska cona in avtoport ostajata, kjer sta bila načrtana - Ljudske hiše v predmestju - Komu bo služila zahodna povezovalna cesta? - Živahne razprave na skupščinah

Vedno bolj prihaja do izraza dejstvo, da bo revizija goriškega regulacijskega načrta, ki jo je občinska uprava poverila v strokovno obdelavo tržaškemu arhitektu Robertu Costi, le navadna varianta obstoječega regulacijskega načrta, ki ga je pred več kot desetletji leti pripravil rimski arhitekt Piccinato. Po tem, kar nam je doslej znano, ne bo velikih sprememb, zlasti ne bo sprememb na področju Standerž, kjer so domačini izrekli željo po svojih najrazličnejših zastopstvih, da se premešči na področje letališča avtoport da se s prenosom industrijske cone na nerodoviti desni breg Soče rešijo visokodonesne vrtnarsko-kmetijske površine.

Občinski odbor za javna dela prof. Lanfranco Zucali in načrtovalec arh. Roberto Costa sta imela v prejšnjih tednih nekaj sestankov s člani posvetovalne komisije, ki jo je izvolil pred časom občinski svet (v njej so načelniki skupin v občinskem svetu ter zastopniki nekaterih združenj) kot so inženirji, arhitekti, geometri, kmetje, trgovci, obrtniki, sindikati, itd., na katerih sta obrazložila razne postavke variante, kot so nova gradbena normativna, nova naselja ljudskih hiš, novo cestno omrežje, itd.

Ze imenovana odbor za javna dela in arhitekt sta skupno s strokovnjaki, ki pomagajo arh. Costi, imeli v teh dneh vrsto sestankov s člani rajonskih skupčin in prebivalstvom v nekaterih mestnih predelih. V sredo zvečer so se ti moze sestali s člani skupščin za Podturn-Sv. Ano in mestno uredništvo, v četrtek zvečer s člani konzult in prebivalstvom Standerže in Roja, sinoči pa (o tem nimamo sicer še poročila) s člani konzult in prebivalstvom Ločnice, Podgore, Pevme, Oslavja in Stumavra. Prihodnji teden prideja na vrsto še Svetogorska četrt in Stražice.

Da niso pravilni sestanki načrtovalec in občinski funkcionarjev s člani dveh ali več konzult smo že pisali. V sredo zvečer so n.d. posegli v razpravo v glavnem konzultu Podturn-Sv. Ana, oni iz mestnega središča so molčali. Isto smo opazili v četrtek zvečer v Standerži, kjer so v glavnem govorili domačini, gostje z Roja pa so skoro molčali. Ne veljajo razlogi, da nimata odbor in načrtovalec, da ni strokovnjak časa, da bi obiskala vse rajonske skupščine. To je poudaril tudi predsednik rajonske skupščine Podturn-Sv. Ane, ki je dejal, da ni moč od članov konzult zahtevati hitrega odgovora po enournem prikazu sprememb v regulacijskem načrtu.

Nekaterim se torej zelo mudi, da bi prišla varianta v občinski svet, taka kot jo je pripravila sedanja ekipa načrtovalec, vendar brez upoštevanja dodatnih predlogov rajonskih konzult. Arh. Costa je na skupščini v Podturnu dejal, da bodo občani lahko vložili priprave potem, ko bo varianta sprejeta v občinskem svetu in ko bo podrobni načrt na ogled vsem. Čeprav je sedanja oblika osvetlovanja z rajonskimi konzultami demokratičnejša od birokratskega postopka pred desetletji, ne moremo biti s takim razlaganjem zadovoljni.

Kaj predvideva revizija goriškega regulacijskega načrta? Niso sprejete zahteve komunistov, socialistov in slovenske skupnosti, da se industrijska cona prenese s Standerškega področja na desni breg Soče. Tu so rodovita zemljišča, na oni strani pečena neplodna; poleg tega bi tovarne na desnem bregu Soče imele funkcijo povezovalca med Gorico in drugimi furlanskimi občinami. Ni sprejeta zahteva istih strank o premeščitvi avtoporta na letališče. Nasprotno, letališče ponujajo (to se je zgodilo v Standerži), Standerški kmetom za njihovo kmetijsko potrebo in kmetje, ki vedo, kako je treba pripraviti zemljo, da bo rodila, so se žalostno posmehovali birokratskim strokovnjakom, ki so to predlagali.

Na dobrem smo tako v Standeržu kot v Ločnici z »negradnjo« ljudskih hiš. Medtem ko so prvotna predvidevanja, da bi v Standeržu našlo stanovanje skupno 6.663 ljudi (leta 1971 so jih našli 1.533), zmanjšali na naselje 3.520 ljudi, so nekaj podobnega napravili tudi v Ločnici: tu naj bi namesto predvidenih 6.455 prebivalcev (v letu 1971 jih je bilo 3.810) našlo mesto le 5.180 ljudi. Tako v Standeržu kot v Ločnici so torej zmanjšali področja za ljudske hiše določena z zakonom št. 167. Predvidevanja za Standerž pa so še vedno previšoka in to so nekateri Standeržani na skupščini tudi povedali.

Večja ali manjša naselja ljudskih hiš bodo razmestili v drugih krajih mesta, vendarle tudi v tem primeru v glavnem v periferiji. Ne bodo načelniki starih mestnih predelov, niti ne predvidevanja možnosti sanacije starih zasebnih hiš. Nova naselja ljudskih hiš naj bi bila, to je bilo povedano na skupščinah, na vrtu uršulnik v Ulici Palladio, na zemljišču sirišča v Ulici Don Bosco, na zemljišču za tobacno tovarno v Drevočredu 20. septembra, v drugih dveh krajih v Stražicah, ob Ulici Lung-Isanzo, na področju Ulice Baionotti-Landieri, v nekaterih manjših predelih naselja Sv. Ana, na mestu sedanje garaže mestnih avtobusov v Ulici Di Manzano, v Podgori in v Pevmi, nasproti hleva Ente Tre Venezie. Preuredili naj bi tudi v ta namen nekatere hiše v Ulici Ascoli.

Poleg problema ljudskih stanovanj prihaja v ospredje tudi vraščanje novih cest. Predvideno je, da se zgradi zahodna povezovalna cesta med Solkanskim poljem in Sovodnjami. Cesta naj bi se pričela na Svetogorski cesti nekje pri karmetih, presekalna bi polja in travnike do stičišča med Ulicama Don Bosco in 20. septembra, kjer bi nadaljevala pot po že obstoječi Ulici Cordaioali (seveda bi bila ta razširjena), šla bi preko tovarne SAFOG po viaduktu (koliko milijard to bi stalo?), prišla bi do že obstoječi Ulici Lung-Isanzo Argentina ločnišči cestni most. Tu bi bila treba zgraditi večnastrano obvoze, zatem bi gradili viadukt na levem bregu Soče med rek in razstavnišče Espomene (arh. Costa je Standeržcem razlagal kako lepe viadukte imajo v Švici), došla bi novi Standerški cestni most in zalem bi šla naprej proti Sovodnjam, kjer bi se povezala s sedanjo glavno ulico, ki pelje skozi vas. Kot nam je znano Sovodnjici, nočejo ničesar vedeti o tej nepotrebi česti, isto so prejšnji večer povedali Standeržci. In tudi v severnem delu mesta, na Solkanskem polju, ne vedo, komu naj bi ta cesta služila. Imela je svoj pomen obvoznice, ko smo mislili, da se bo tovarni promet odvijal po prehodu Rdeča hiša. Ker pa bo ves tovarni promet šel po novem prehodu Vrtojba-Standerž bo ta cesta služila le malokaterim. Bo pa treba zanj odšteti težke milijarde lir.

Se beseda o parkiriščih. Načrtovaleci menijo, da bo moč parkirišče pri Rdeči hiši uporabiti, potem ko bo zgrajen nov prehod pri Standeržu za parkiranje jugoslovanskih in tudi drugih osebnih avtomobilov. Predlog je lep, vendarle pa bo težko prepričati avtomobiliste, naj ne iščejo parkirišča na Travniki ali v drugih ulicah mestnega središča.

Omenili smo v današnjem članku le nekatere postavke variante regulacijskega načrta. Nanje se bomo še povrnili. Na skupščini v

zavodu Lenassi so govorili, kot smo že omenili, v glavnem prebivalci Podturna in Sv. Ane. V Standeržu, kjer je skupščino vodil predsednik tamkajšnje konzulte Valter Reščič, pa so govorili, med drugim, tudi občinska svetovalec dr. Vladimir Nanut in dr. Damjan Paulin ter arhitekt Jože Cej.

V torek in četrtek ne bo toka

Zaradi nujnih del na napravah visoke napetosti, v torek, 3. januarja, in v četrtek, 5. januarja, med 12. in 16. uro ne bo elektrike niti na območju naslednjih transformatorskih postaj: Ponte del Torriore, Forte del Bosco, Stumaver, Pevma, Oslavje, Stevčarje, Jazbine in Grojna. Zaradi izklopa toka pa na območju Stevčarje občine v omenjenem času ne bo vode.

Podjetje ENEL prosi za razumevanje.

Tja do konca marca 1978 današnji jugoslovanski državljani, ki so v letih med dvema vojnama bivali na taktatnem ozemlju italijanske kraljevine in so bili zaposleni pri delodajalcih, ki so po letu 1947 ostali na italijanskem ozemlju, lahko zaprosijo za priznanje podrejenega delovnega razmerja v razdobju 1.7.1920 - 28.2.1928.

Gre praktično za isto priznanje, ki so ga bili že deležni italijanski državljani v pokrajini Gorica, Trst, del videmske, Trident in Bocen že pred leti. Pred časom je italijanski zavod za socialno skrbstvo po i-talijanskem zakonu je služba, ki jo vršijo patronati popolnoma brezplačno. Enakega postopka se lahko poslužijo tudi tuji državljani, v našem primeru Jugoslavlani. Tudi zanje je patronatna služba brezplačna.

Jugoslovanski državljane na sedemdeset let, ki imajo možnost izkoristiti taktatno doslej neurejeno delovno razmerje za povečanje svoje pokojnine ali kar na novem dobi po pokojnino priznavajo, da se zglasijo na patronatu INCA v Gorici, Ulica 24. maja (Via XXIV Maggio) šte 1, drugo nadstropje. To je patronat delavske zbornice CGIL in tu bodo dobili vsa potrebna pojasnila v slovenskem jeziku.

Zainteresirane obveščamo še, naj ne nasedajo raznim mesetarjem, ki zahtevajo plačila za svoje mesetarjenje. Služba patronatov je in mora biti po zakonu popolnoma brezplačna. Zgoraj smo omenili patronat INCA. Seveda vršijo to službo tudi drugi patronati Jugoslovanske državljanke pozivamo, da se zglasijo v teh patronatih (v pisarni INCA poslujejo tudi v slovensčini) in pustijo ob strani fašistični patronat sindikata CISNAL na Travniki, kjer zares ne bodo delali v njihovo korist. Izvedeli smo namreč, da so nekateri mesetarji ljudi zvaljali v ta fašistični patronat.

DEJAVNOST, KI JE POTREBNA DRUŽBENE POMOČI

Obrtniki zahtevajo ustanovitev samostojnega odborništvazao brt

Zaenkrat se v tej dejavnosti še upirajo neugodni gospodarski konjunkturi - Pomajkanje ustreznih zakonskih predpisov omogoča širjenje negativnih pojavov

Goriški obrtniki, ki so včlanjeni v pokrajinskem združenju obrtnikov, zahtevajo ustanovitev posebnega želnega odborništvazao brt, kajti samo tako se bodo odprle nove možnosti za razvoj v današnji družbeni ureditvi tako pomembne dejavnosti.

Tako stališče se je izluščilo na zadnji seji upravnega sveta združenja, ko so obravnavali številna preča vprašanja, s katerimi se morajo obrtniki soočati. Po oceni položaja v posameznih vrsteh obrtniške dejavnosti, je upravni svet namenil veliko pozornost obravnavi nekaterih splošnih vprašanj. Obrtništvo je tista gospodarska dejavnost, ki se ne neka: o upira neugodni gospodarski konjunkturi, vendar tega položaja ne bo mogoče več dolgo vzdržati brez ustreznih posegov na delni ravni. V tem smislu ni mogoče več dalje odlašati z odobritvijo zakona o strokovnem izobraževanju, prav tako nujno pa je izglasovanje zakona o kreditem poslovanju v korist obrtniških podjetij ter zakona o ureditvi obrtniških kon. Prav zaradi teh razlogov in raznolikih potreb je zahteva po ustanovitvi samostojnega odborništvazao brt toliko bolj utemeljena. Upravni svet pokrajinskega združenja obrtnikov je zaradi izrednega zanimanja podaljšalo razstav goriškega slikarja Edoarda Del Nerija do prihodnje nedelje, 8. januarja 1978.

Slovenska prosvetna zveza vabi ljubitelje slikarske umetnosti na vodeni ogled te razstave. Slikarjeva dela bo obrazložil umetnostni kritik prof. Milko Renar. Vodeni ogled razstave bo v petek, 6. januarja, ob 16. uri. Zainteresirani naj se zberejo v predverju palače Attems.

VELJA TAKO ZA ITALIJANSKE KOT JUGOSLOVANSKE DRŽAVLJANE

Do konca marca 1978 bo mogoče urediti za pokojnino delovno dobo let 1920 - 26

Teh italijanskih zakonskih predpisov se lahko poslužijo tudi jugoslovanski državljani, ki so delali v Gorici, Trstu ali Kanalski dolini - Na patronatu INCA-CGIL poslujejo tudi v slovensčini

Tja do konca marca 1978 današnji jugoslovanski državljani, ki so v letih med dvema vojnama bivali na taktatnem ozemlju italijanske kraljevine in so bili zaposleni pri delodajalcih, ki so po letu 1947 ostali na italijanskem ozemlju, lahko zaprosijo za priznanje podrejenega delovnega razmerja v razdobju 1.7.1920 - 28.2.1928.

Gre praktično za isto priznanje, ki so ga bili že deležni italijanski državljani v pokrajini Gorica, Trst, del videmske, Trident in Bocen že pred leti. Pred časom je italijanski zavod za socialno skrbstvo po i-talijanskem zakonu je služba, ki jo vršijo patronati popolnoma brezplačno. Enakega postopka se lahko poslužijo tudi tuji državljani, v našem primeru Jugoslavlani. Tudi zanje je patronatna služba brezplačna.

Jugoslovanski državljane na sedemdeset let, ki imajo možnost izkoristiti taktatno doslej neurejeno delovno razmerje za povečanje svoje pokojnine ali kar na novem dobi po pokojnino priznavajo, da se zglasijo na patronatu INCA v Gorici, Ulica 24. maja (Via XXIV Maggio) šte 1, drugo nadstropje. To je patronat delavske zbornice CGIL in tu bodo dobili vsa potrebna pojasnila v slovenskem jeziku.

Zainteresirane obveščamo še, naj ne nasedajo raznim mesetarjem, ki zahtevajo plačila za svoje mesetarjenje. Služba patronatov je in mora biti po zakonu popolnoma brezplačna. Zgoraj smo omenili patronat INCA. Seveda vršijo to službo tudi drugi patronati Jugoslovanske državljanke pozivamo, da se zglasijo v teh patronatih (v pisarni INCA poslujejo tudi v slovensčini) in pustijo ob strani fašistični patronat sindikata CISNAL na Travniki, kjer zares ne bodo delali v njihovo korist. Izvedeli smo namreč, da so nekateri mesetarji ljudi zvaljali v ta fašistični patronat.

se je skušal odpeljati z drugim tovarnjakom.

Sodniku, ki ga je vprašal, ali pri znanju in kako opravičuje svoje dejanje, je obtoženec odgovoril, da se ne spominja ničesar. Ker je bil v sredo zvečer tako pijan, da ne ve kaj je počel. V Gredž je namreč prišel k staremu prijatelju Attilu Marichicu, s katerim sta praznovala srečanje po raznih lokalih. Da je bil obtoženec v vinjenem stanju in da zato ni bil odgovoren za dejanja, ki so mu pripisana, so potrdile tudi razne priče, predvsem sofer tovarnjaka in pa orožniki, ki so našli moralno obsedenost v vojašni Gracnerjev branilec je zato zahteval opustitev obtožbenca, oziroma zagreši kaznivga dejanja, oziroma zaradi zmanjkanja dokazov.

Sodišče ni upoštevalo branilčevih argumentov in je Gracnerja spoznalo za krivega poskusa ropa in tatvine v obtežilnih okoliščinah. Pri določitvi kazni, je skoraj v celoti sprejel zahteve javnega tožila in obsodilo obtoženca na pogojno kazen 8 mesecev in 15 dni zapora ter na plačilo 200.000 lir globe.

Okradli so zlatarno v Tržiču

Precej dolgemu seznamu kaznivih dejanj, ki so jih letos zazabili na Goriškem, se je letos pridružil še novo. Neznani storilci so večerj med 13.30 in 15. uro izropali zlatarno Vojkila Braine v Tržiču, Corso del Popolo 32. Po zbranih informacijah, kaže namreč, da ni bilo očitvev, so tatovi privzidali znanje na vojniko, jo da saba ponovno spustili ter ne da bi jih kdo motil, vložili vrata trgovine. Tu so nabrali precej dragocenih predmetov ter se neopazni, na isti način, kakor so vdrli v trgovino, oddaljili. Za svoj podvig so izkoristili opoldansko zaporo trgovine. Tatvine so se lastni ki zavedli šele nekaj minut po 15. uri, ko naj bi trgovino spet odprli. Takoj so obvestili policijo, ki je uveljavila preiskavo, ki pa do zdaj še ni obrodila sadov. Po prvih cenitvah so tatovi ukradli za približno 50 milijonov lir vrednosti.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI

Danes ves dan in ponoči je v Gorici dežurna lekarna »Providentia«, Travniki 34, tel. 2972.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU

Danes ves dan in ponoči je v Tržiču dežurna lekarna S. Antonio, Ulica Romana, tel. 40497.

Razna obvestila

Društvo slovenskih upokojencev v Italiji sklicuje za v četrtek, 19. januarja 1978, ob 15. uri sestanek za članke z Goriškega in prostori Slovenske prosvetne zveze v Gorici, Ulica Maža 2. Na sestanku bodo člani odbora na razpolago za razna pojasnila v zvezi s pokojninami. Vabljeni so tudi upokojenci, ki še niso člani društva, a se želijo vpisati.

Kino

Gorica

VERDI 17.00-19.45. Al di la del bene e del male. D. Sanda in R. Howell. Jutri 15.15-22.00.

CORSO 16.30-21.00. «Guerra stellari». Jutri 15.15-22.00.

MODERNISSIMO 17.30-19.45. «Il gab-biano». Laura Belli. Barvni film. Jutri 15.15-22.00.

VITTORIA 17.00-21.00. «Innocenza erotica». L. Torenza in H. Vale. Prepovedan mladini pod 18. letom. Barvni film. Jutri 15.00-22.00.

CENTRALE 17.00-21.00. «Il principe e il povero». C. Heston in R. Welch. Jutri 15.00-22.00.

Tržič

PRINCIPE 17.30-21.00. «Un attimo una vita». Jutri 14.00-22.00.

EXCELSIOR 16.30-21.00. «La seconda Odissea». Jutri 14.00-22.00.

Prispevki

Ob prvi obletnici smrti Zore Gravner - Schiozzi daruje Fanica Gruden 5000 lir za Dijsko matico.

Sporočamo žalostno vest, da nas je zapustila v 70. letu

Dorotheja Anzelin

vd. Korošec

Pogreb bo danes ob 13.30 iz bolnišnice v Gorici in ob 14. uri izpred hiše žalosti na Vrhu.

Zaljubljeni sin in hčerke z družinami in sorodniki

Vrh, 31.12.1977

Včlanjenim društvom, vsem prosvetnim delavcem, ljubiteljem slovenske kulture in obiskovalcem naših prireditvev želi obilo uspehov v novem letu 1978

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Vsem bivšim in sedanjim gojencem, dobrotnikom in prijateljem slovenske mladine želi uspeha polno novo leto 1978

ravnateljstvo SLOVENSKEGA DIJASKEGA DOMA

«Simon Gregorčič» v Gorici

RADIO ONDA EST

100.500 Mhz

vošči vsem poslušalcem srečno novo leto 1978!

Od januarja dalje glasba po željah tudi v slovensčini. Pišite na Radio Onda est, Gorica, Ulica S. Pellico 10.

GRADBENO PODJETJE

MARIO DEVETAK

POLJANE - DOBERDOB

VALMUSICA

Trgovina z glasbenimi instrumenti in vsemi nadomestnimi deli

GORICA — Ul. IX. avgusta 7 — Tel. 30301/30302

vošči srečno 1978 vsem odjemalcem

GRADBENO PODJETJE

Dominik Grilj

in

Dominik Juren

VRH SV. MIHAELA

TRGOVINA JESTVIN

MARVIN

STANDREZ 219

OBRTNIŠKA MIZARSKA DELAVNICA

GORICA

GRADBENO PODJETJE

ROMANO

BUTKOVIČ

vošči srečno novo leto

SOVODNJE

Ul. ex Impero 97

NOVOLETNA POSLANICA GORIŠKEGA ŽUPANA

V spoštovanju tradicije je tudi ob koncu letošnjeg leta goriški župan Pasquale De Simone naslovil poslanico prebivalcem goriške in okoliških občin. «Teško je za župana dati verodostojne vzpodbudne izjave za boljše novo leto po slabem letu, ki se pravkar zaključuje in ki sta ga karakterizirala gospodarska recesija in nasilje», je dejal župan De Simone. «Kljub temu pa lahko voščim prebivalcem Gorice najboljše v novem letu, v upanju, da bodo težave odpravljene.

«Leta 1977 se zaključuje z ugodnimi, da nimajo dela mnogi mladitvi, ljudje, ki si želijo zaposlitve, z dovoljno blagajno za mnoge druge delovne ljudi, ki si s površkom na delovno mesto želijo konec negotovnega stanja. Kljub temu pa smo v letu 1977 dosegli nekaj pozitivnih rezultatov. Z deom so pričele rajonske skupščine, ki so sedaj še imenovane v bodoče pa bodo vključene. Gorica se je aktivno vključila v jugoslovansko - italijanske ošinske sporazume, sodelujemo z upravljavci na drugi strani meje, pričela se so dela na gradbišču nove obmejne postaje, odoben je bil načrt za avtoport, po naši želji postavi lahko gre tudi blago namenjeno v tretje države.

Pričel - z delom zdravstveni konzorcij, urejamo vrsto javnih del, nadaljuje v svoji poslanici goriški župan De Simone, v gradnji so nekatere šole, med temi je tudi slovenska v Ul. Campi, v gradnji so športni objekti in med temi tudi telovadnica v Standeržu, v teh dneh na rajonskih skupščinah razpravljajo o spremembah regulacijskega načrta.

Župan omenja tudi, da je bila letos prisotna tudi konzulta za slovenske vprašanja, da se nadaljujejo prijateljski siki s Celovcem in Venicijo. Leto, ki se zaključuje in tudi tisto, ki se pričinja, pa sta nega-

Urniki trgovin

Goriške trgovine bodo danes obravnavale ob običajnem urniku. Odprte bodo (po želji lastnikov) tudi čiste trgovine, ki imajo sicer ob sobotah obvezno tedensko zaporo. Danes bodo mesnice odprte tudi v popoldanskem času.

Jutri bodo vse trgovine zaprte.

AVTOPREVOZNIŠTVO

JOSIP GORJAN

GORICA Ul. Foscolo 19

Stroga kazen za pijanega »roparja«

Goriško okrožno sodišče je večerj sodilo 39-letnemu Celjanu Rajmondu Gracnerju, ki trenutno biva v Salzburgu. Gracner je bil obtožen ropa in tatvine z obtežilnimi okoliščinami, ker je v sredo zvečer na parkirišču podjetja »Ambria Pesca« v Gredžu napadel šoferja Agostina Pozetta z namenom, da se polasti njegovega tovornjaka, nato pa

Hotel ARGONAVTI

KIDRICEVA 7

Tel. (065) 23-812

Telefax: 34372 yu hotarg

Ne boste utegnili silvestrovati, ker Vam čas ne bo dopuščal? Stopite tudi Vi veselo v Novo leto in se zavrtite ob zvokih plesnih ansamblov Vokali in Mejaši, ki bosta igrala:

v NEDELJO 1. januarja 1978

in PONEDELJEK 2. januarja 1978

V prostorih: PIVNICE

PIRESTIVNE DVORANE

V prostorih: RESTAVRACIJE

pa Vam bodo postregli z novoletno večerjo. Rezervacije sprejema recepcija hotela ob vsakem času. Cena novoletne večerje je 150 din.

V prostorih: PIVNICE

PIRESTIVNE DVORANE

V prostorih: RESTAVRACIJE

pa Vam bodo postregli z novoletno večerjo. Rezervacije sprejema recepcija hotela ob vsakem času. Cena novoletne večerje je 150 din.

OD DOGODKA DO DOGODKA V LETU 1977

Čas velika je štafeta

Januar

Čas velika je štafeta, kjer december januarju na ves zasopel in upehan mu izroča nova leta, z željo, da bila bi pestra, srečna in bogata, da bi vsi ljudje na svetu se jih srčno radovali.

Tako srečo občutili prav gotovo so jetniki, ki že v prvih januarjskih dnevih iz zaporov so zbežali. Zgodaj z diplomatsko ofenzivo so začeli Italijani in zato se v Moskvi znašel Carterja s v Belu hiši prav svečano umestili, a dvojico Gui-Tanassi so v Rimu (pa čeprav se čudno sliši) obtožili, da od Lockheeda veliko podkupnino sta sprejela. Na Koroskem pa Warascha je tamkajšnja dežela vzela in brez pravega dokaza za rešetke ga je dela. Višja srednja šola z reformo je začela. Kot posledica pokola v Kmečki banki startala je obravnava v Catanzaru, da bi vsaj po sedmih letih se razkrila vsa resnica črna, skrita in krvava.

Februar

Avstrija manjšinski zakon (ves oskubljen) je sprejela. Rimska univerzitetna mladež se v neredih je sprostil. V grenek je ugriznil sadež Druschke, ker ga roka je vendarle v mrežo ujela. V Italiji pa fasista Concuteelli, Wallanzasca v dar dobila sta - lisice. V dar pet hiš je od Slovenije Benečija spet prejela, v Ceneboli bila jih je vsa v prav res veselja. Na komunu v Trstu pesem [vedno ista. (Gheri pa odslej predsednik bo tržaški pokrajini). V Moskvi so hotel Rossijo le s težavo pogasili. Osimske so sporazume v

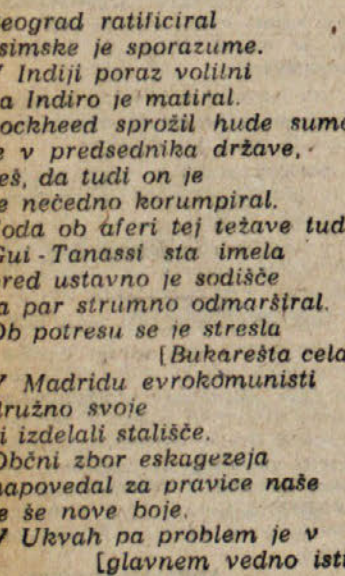
Startal je (kot vsako leto) Videli smo našo revno lipo, da po tujih borzih slabo hodi. Naš deželni svet uradno se podal je v Ljubljano. V maticini so očeti najvišji potastili Tita res svečano. Vreme ni bilo več hladno. Spet legalna ura bila je v veljavi. Za Primorje - ip, ip, ura! rekli smo, ko se je uvrstilo v prvo amatersko ligo. Openči imeli so drugačno tam Poletovih deset let je vse (za nameček so kotalkašice si zgradili kakor letališče).

v senatu pridili. V Trstu "motorshow" revijo (tistim, ki v izpušnem dimu radi čas svoj preživijo) so uspešno prikazali. V Kulturnem domu našem operniki iz Ljubljane Ekvinokcij peli so igrali.

Marec

Beograd ratificiral osimške je sporazume. V Indiji poraz volitni pa Indiro je matiral. Lockheed sprožil hude sume je v predsednika države, češ, da tudi on je se nečedno korumpiral. Toda ob aferi tej težave tudi Gui-Tanassi sta imela pred ustavno je sodišče ta par strumno odmarširal. Ob potresu se je stresla (Buharešta cela V Madridu evrokomunisti družno svoje si izdelali stališče. Občni zbor eskagezeja napovedal da pravice naše je se nove boje. V Ukva na problem je v [glavnem vedno isti.

župnika Gariupa šolnica [domača spravila je v položaj, da [skoraj na sodišču bral bo tudi maše. Demonstracije študentov so [se vlekle kakor jara kača. Da ne strinjajo z vsem se, kar [je - zgoraj, rekli so dijaki našega liceja, hitro akcijo si izvedli, zavod svoj zasedli.

April Osimska so določila petega aprila zig uradnosti dobila. Na Koroskem so Slovenci dokumente zbrali o krivicah, ki se jim godijo in jih OZN poslali. V tem mesecu so v Trstu [odločili, naj vozovnice se avtobusom na stotaka podražijo. Miloša Budina so za šefa gorske skupnosti izvolili, na Jugu pa so sina socialistična De Martina

sredi ceste ugrabili. Praznikov velikonočnih vsi smo se že veselili, a zaradi mrza in nalivov - [močnih tresli smo se in motili. Miličeva na svetovnem [šampionatu dobro je igrala (pa čeprav, seveda) segla ni [po zlato.

Maj

Prvi maj povsod so proslavili, tudi partizanski pevci v [Bazovici shod so priredili. V pokrajinskem svetu v Trstu pot odprli so slovenski govorci. Marš protestni so po Krasu imeli tisti, ki bi radi Osimu poirli. Ker preveč nasilja so razvili [že fašisti, borbo proti njim podprli demokrati so z močnimi [sprevedli.

Startal je (kot vsako leto) Videli smo našo revno lipo, da po tujih borzih slabo hodi. Naš deželni svet uradno se podal je v Ljubljano. V maticini so očeti najvišji potastili Tita res svečano. Vreme ni bilo več hladno. Spet legalna ura bila je v veljavi. Za Primorje - ip, ip, ura! rekli smo, ko se je uvrstilo v prvo amatersko ligo. Openči imeli so drugačno tam Poletovih deset let je vse (za nameček so kotalkašice si zgradili kakor letališče).

Junij

Novo športno smo panogo v Italiji dobili strel v častniško nogo. Vlake na Nizozemskem so ugrabili bojeviti Molučani. V Beograd na obisk odšel se [je Forlani Ob življenjskem jubileju Bušniča so nagradili

Prvi so volitve imeli Španci. Beograd je začel z evropsko [konferenco, da živeli mirno bi zanamci. Na tržaškem velesojmu videli smo borno konkurenco. Nov dosežek so stavile [feministke tri so mlade, zale brigatistke v Rimu streljati začele in celo (možaka nekega) [zadele

Julij

Sladkor so z novo ceno marsikomu zagrenili. Na maturah za oceno so dijaki se potili. Je predstavništvo Slovencev pismo Andreottiju poslalo. Komisti - izvedencev - jasno je takoj postalo, da napisi dvojezični na Koroskem bi Avstriji vse [požrli in zato so jih takoj podri. Tavčarjevo rezultati so odlični med -azzurre- pripeljali. Našemtu teatru končno so po dolgih letih status stalnosti priznali. Ker bilo je vreme preveč sončno težko je vročine breme vse na kopanje poglano. Huda se nesreča v Grljanu je [zgodila vrsta potnikov življenje v avtobusu je izgubila. Je med Libijo nastalo in [Egiptom hudo trenje. Tokrat tam na meji niso pele [samo bojne trombe, ampak padale so tudi bombe.

Spenci parlament svoj so [lunestili. V Bazovici partizanski tabor na mednarodni so ravni [priredili.

Avgust

Kamenica vse sosednje narode je zbrala. Se angleška ni kraljica potovanja v Ulster niti malo zbal. Andreotti je povabil v Rim slovenske delegate, o globalni jim zaščiti dal obljube je bogate. V zaporu tajne niti Kapper (z ženo) je potegnil in pred nosom policije z avtom v Nemčijo pobegnil. Naše kraje prizadele so vremenske hobotnice. V koroski vasi Sele so tri fante odpeljali,

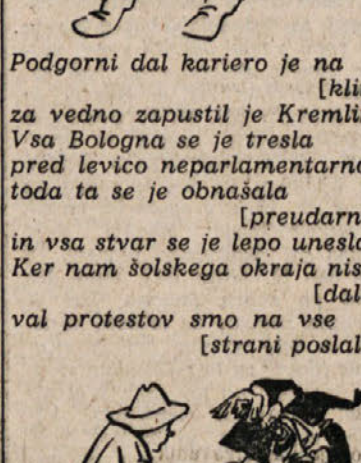
jih na Dunaju sodnikom so v postopek dali V Pliberku pa procedura je se slabše tekla. tam slovenske je mladince policija kar preplela. Tita takala je prava [maratonška tura Moskva, Pjongiang, Peking [ga sprejeli so tako, da tam še tega niso [doživeli

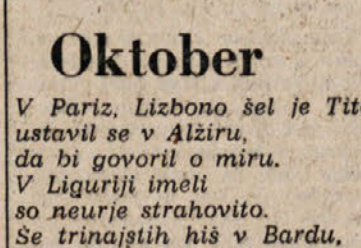
Svoji stari se maniji na Tržaškem je predala banda črnosrajčnikih [junakov: v varstvu teme njen komandos [je nastopil nam oskrnil nekaj [spomenikov in pobegnili urnih krakov. Toda naših mučenikov

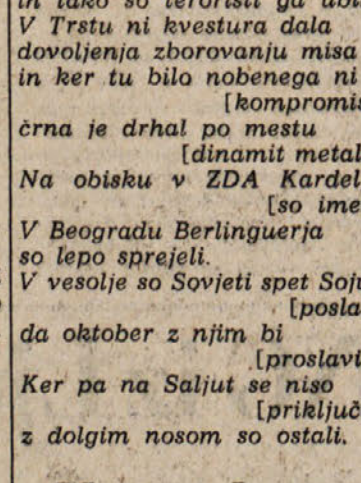
mi ne bomo pozabili in zato smo v Dolu še en [kamen jim odkrili. V Trstu antološkega Spacala videli smo na razstavah. V Bohinju se je zbrala naša mladež na poglubljenih [razpravah.

Pri Piccolu je napočila nova [doba Alessiju so dali potni list za njim potoci solzo je samo kak fašist...

so v Salezu odprli. Trije teroristi v nemških [ječaj so umrli, ker, baje, so -samomor - [storili. V Mogadišu so osvobodili talce iz letala, ki so ga več dni prej ugrabili. Rešiti pa nemška vladila Schleyerja ni znala in tako so teroristi ga ubili. V Trstu ni kvestura dala dovoljenja zborovanju nisa in ker tu bilo nobenega ni [kompromisa črna je drhal po mestu [dinamit metala. Na obisku v ZDA Kardelja [so imeli. V Beogradu Berlinguerja so lepo sprejeli. V vesolje so Sovjeti spet Sojuz [poslali, da oktober z njim bi [proslavili. Ker pa na Saljut se niso [priključili z dolgim nosom so ostali.

sta sklenila bližje priti in tako Sadat obiskal v Izraelu je Begina. Naftariji so spet grozili s podražitvijo začeli. General Malizjo je v [Catanzaru tenko piskal: ker je lažno pričal so ga za rešetke deli. Padlo dosti je besed o paru

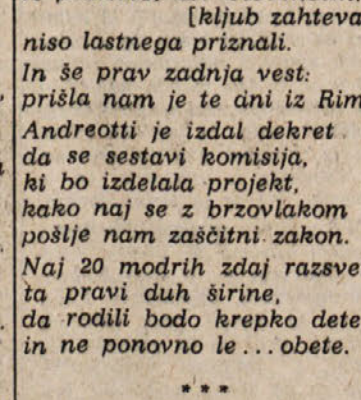

Berlinguer - Carrillo, ki se je [sestal v Rimu. Njuno samostojno pot, [v Moskvi, kjer oktober so slavili, pa je Brežnjev rahlo bičal. (Špancu še pozdrava reči niso [dovolili]. Minić je Forlanija obiskal [s prijateljsko je roko [stiskal. V Benetkah mešana je [komisija določila, kje naj osimška se [cona v bodočnosti razvija.

V Gorici kmetijski sejem so kmetijskih strojev. Spet -neznanici- (v [Šempolaju] spomenik so oskrnili. V Rimu čuli smo napoved [sindikatskih bojev. Vsi smo ploskali Križaju, saj je tokrat bil odlični. Je za škofa prav svečano bil Belloni ustoličen. Vse bilo je skupaj zbrano v Tripolisu, kar ne strinja se s politiko Sadata (ta odprl je široko [zaj Beginu svoja vrata). Polna obračunov skrinja bila je z občnih zborov, društev, pevcev [raznih združenj, zvez, [odborov, šolnikov iz sindikata. Preko Donave je Tito šel Ceausescu seči v roko. Jugo-italijansko mejo zdaj resnično temeljito so začrtali povsod, v ravnini in pa v gorah, visoko. V Gorici so svečan svoj Kulturni dom začeli poleg športnega graditi. Zakon nov o stanarini v senatu so sprejeli. Tisti, ki so šli voliti šolske svete, niso se bojkota [bali pokrajine in okraja, iz protesta, ker Slovincem, niso lastnega priznali. [kljub zahtevam In še prav zadnja vest: prišla nam je te dni iz Rima: Andreotti je izdal dekret da se sestavi komisija, ki bo izdelala projekt, kako naj se z brzovalom pošlje nam zaščiti zakon. Naj 20 modrih zdaj razsvetli ta pravi duh širine, da rodili bodo krepke dete in ne ponovno le... obete.

Tak je obračun dogodkov v letu, ki se je izteklo. Novih dalo ni napotkov: nekemu bilo je trdo, kakor sladko drugemu, kot med [po stari ceni]. Upajmo, da nam prihodnje bo [prineslo večji red, da čim manj bi puščali nam [kri pri davčni veni, da prek morja vseh težav privedlo nas bo usode veslo, da bo čez leto vsak od nas slavil Silvestra spet čil [in zdrav.

večji red, da čim manj bi puščali nam [kri pri davčni veni, da prek morja vseh težav privedlo nas bo usode veslo, da bo čez leto vsak od nas slavil Silvestra spet čil [in zdrav.

SOBOTA, 31. DECEMBRA 1977

ITALIJANSKA TV Prvi kanal

12.30 Umetnost v Kaliforniji
13.30 DNEVNIK
16.15 Nogomet
17.00 Ob petih z R. Power
18.00 Glasba in noveletna voščila
18.15 Nogometno preenstvo B lige
19.00 Nabozna oddaja
19.20 Happy days
20.00 DNEVNIK
20.40 Poslanica predsednika republike
20.50 Mi... ne glasbeni program
22.05 Aladinova čarobna svetilka
23.00 Srečno novo leto
Drugi kanal
12.30 I cavalieri del cielo, 5. ep.
13.00 Dnevnik 2 - Ob 13. uri
13.30 Dnevnik 2 - Lepa Italija
16.15 Sportni prenosi
17.00 Na koncu potovanja, TV
19.00 Nogometna tekma A lige
19.45 Dnevnik 2 - Odprti studio
20.00 Sportne vesti
20.40 Poslanica predsednika republike
21.20 Ameriške sanje Jordachovih, 7. nadaljevanje
22.10 Veliko sreče v 1978...
JUGOSLOVANSKA TV Ljubljana
9.50 Notranji transport, serija
10.00 Konstrukcije in montaža
10.30 V spomin ujeti trenutki
11.00 J. Mitchell; Jennie, nadalj.
17.30 Mojster pek
17.45 Čarobni iz Oza, film
19.30 DNEVNIK
20.00 Pikapolonica in ze kaj
20.35 TV žetnik, satirična odd.
21.10 Spet je leto naokoli
00.40 Novoletna voščila
01.00 Dvignimo čase
01.45 Sabata, film
Koper
19.30 Otroški kotiček
20.15 DNEVNIK
20.35 Cale Porter's music hotel.
22.30 Alfredove muke, film
22.40 Ura za Rafaello Carrà.
24.00 Novoletni program iz Wiesbadna
TRST A
7.00, 8.00, 10.00, 11.30, 13.00, 14.00, 15.30, 18.00, 19.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.05 in 9.05 Glasba in kramljanje; 9.30 Nečok je bilo; 10.05 Koncert; 10.35 Kulturno pismo; 11.35 Plošča dneva; 12.00 Glasba po željah; 13.15 Pa se sliši; 13.35 Iz operet in glasbenih komedij; 14.10 Roman; 14.30 Običaji in glasba; 15.00 Tekmujte s Petrom; 15.30 Svet okoli nas; 17.05 Mi in glasba; 18.10 "Mesecnik", satirična oddaja; 18.45 Vera in naš čas.
KOPER
7.30, 8.30, 10.30, 13.30, 14.30, 15.30, 18.30, 19.30 Poročila; 7.00 Glasba; 8.32 Hi-Fi magazin; 9.15 Poje Marjana Držaj; 9.32 Plešče; 10.00 Z nami je...; 10.15 Glasbeni portret; 10.32 Mini juke-box; 10.45 Glasba in nasveti; 11.00 Kim: svet mladim; 11.32 Sprint glasba; 11.45 Popovke; 12.05 Glasba po željah; 14.00 O ljudskih navadah in običajih; 14.33 Plošča LP tedna; 15.00 Pesmi in plesi; 15.40 Glasbeni trenutki; 15.45 Par besed; 16.00 Pismo iz...; 16.05 Folk ansambel Casadei; 16.40 Srečno; 17.30 Primorski dnevnik; 17.45 Zabavna glasba; 18.00 Vročih sto kilovatov.
RADIO 1
7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 Poročila; 6.00 in 7.30 Glasbeno prebujenje; 8.50 Resna glasba; 9.00 in 10.35 Vi in jaz; 11.00 Glasba z Ornello Venoni; 11.30 Zabavni program; 12.05 Oni drugi zbor; 13.30 Show down; 14.30 Sportne vesti; 15.20 Nogometna prvenstva; 16.30 Sodiškovne razsode; 17.15 Pogovori o energiji; 18.00 Radijska igra; 18.35 Soft glasba.
SLOVENIJA
5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00 Poročila; 8.07 Radijska igra za otroke; 8.47 S pesmijo v Novo leto; 9.05 Se pomnite, tovariši...; 10.05 Praznični koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana; 11.00 N. Grom: Povprečna slovenska družina; 11.40 Lepe melodije; 12.10 Čestitke dobovinskih kolektivov; 13.10 Zabavna glasba; 13.30 NOVOLETNE IZJAVE PREDSTAVNIKOV ZAMEJSKIH SLOVENCEV; 13.40 Nekaj veselih zborovskih na Novo leto; 14.10 Novoletna skakalna turneja - prenos iz Garmisch-Partenkirchna; 15.10 Sport v letu 1977; 16.00 Festivalne popevke 1977; 16.30 Novo leto nekdaj; 16.40 Ritmi Latinske Amerike; 17.20 Sport in glasba; 17.50 Radijska igra; 19.30 Zabavna glasba; 19.35 Lahko noč, otroci!; 19.45 Glasbene razglednice; 20.00 V nedeljo zvečer; 22.20 Za prijetno razvedrilo; 22.25 V plesnem ritmu.

NEDELJA, 1. JANUARJA 1978

ITALIJANSKA TV Prvi kanal

10.00 Maša
12.15 Novoletni koncert, prenos z Dunaja
13.30 DNEVNIK
14.00 V letu nedelje
15.30 Na konici pušice
16.30 CIRCUS-BILLY SMART
20.00 DNEVNIK
20.40 Tajni agent, nadaljevanje
21.55 Sportna nedelja
Drugi kanal
12.15 Risani filmi
13.00 Dnevnik 2 - OB 13. URI
13.30 ONA DRUGA NEDELJA
15.15 Srečno novo leto, otroci
17.50 MOSKOVSKI CIRCUS
18.55 Barnaby Jones, Dobra umetnica
19.50 Dnevnik 2 - Odprti studio
20.00 Sportna nedelja
20.40 Sim Salabim s Silvanom
21.50 Dnevnik 2 - DOSSIER
22.45 DNEVNIK 2 - ZADNJE VESTI
JUGOSLOVANSKA TV Ljubljana
9.00 DNEVNIK
9.05 Lutke; BELI KONJIC
9.40 Oblaki so rudeci, glasbena oddaja
10.10 Lastovke in Amazonke
11.40 in 15.30 Iz jug. prazničnih programov
12.10 DNEVNIK
12.15 Novoletni koncert, barvni
13.30 Garmisch: Smučarski skoki
17.30 DNEVNIK
17.35 PETER PAN
Angleski barvni glasbeno-plesni film
19.30 DNEVNIK
20.00 VRNITEV ODPISANIH.
21.35 Človek brez meja: Glasba iz korenin, serija
22.00 DNEVNIK
22.15 Iz jug. prazničnih programov
Koper
12.15 Novoletni koncert, prenos z Dunaja v barvah
13.30 Smučarski skoki
19.30 Otroški kotiček
20.15 Stiščica
20.35 Prigisice čudežev, celovečerni film
22.05 Zabavno-glasbena oddaja
TRST A
8.00, 10.00, 12.00, 14.00, 19.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Kuga smo srečali v našem studiu; 11.05 Mladinski oder; 11.35 Nabozna glasba; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.20 Poslušajmo spet; 15.00 Nedeljski popoldne; Sport in glasba in turistični razgledi.

KOPER
7.30, 10.30, 12.30, 13.30, 14.30, 20.30, 22.30 Poročila; 7.00 Glasba za dobro jutro; 8.15 Orkester Ronnie Aldrich; 10.00 Z nami je...; 10.15 Glasbeni portret; 10.32 Mini juke box; 10.45 Glasba in nasveti; 11.00 Događki in odmevi; 11.15 Orkester; 12.00 Pogovor s poslušalci; 12.10 Glasba po željah; 12.40 Plošča na i; 14.00 Majhne stvaritve velikih mojstrov; 14.30 Koncert; na trgu; 15.00 Oddaja iz Benečije; 15.15 Orkester RTV Ljubljana; 16.00, 17.00 in 18.00 Čestitke kolektivov; 16.30 Sosednji kraji in ljudje; 17.30 Primorski dnevnik; 18.30 Veselo v Novo leto.
RADIO 1
8.00, 13.00, 17.00, 19.00 Poročila; 9.30 Orkester; 10.00 Maša; 11.30 Pisan glasbeni spored; 15.50 Teden-ska satirična oddaja; 17.10 Plošče; 18.10 Straussova glasba; 19.35 Večerni glasbeni spored; 21.10 E. Schwarz - V. Strađa: "El dragos".
SLOVENIJA
- 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00 Poročila; 8.07 Radijska igra za otroke; 8.47 S pesmijo v Novo leto; 9.05 Se pomnite, tovariši...; 10.05 Praznični koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana; 11.00 N. Grom: Povprečna slovenska družina; 11.40 Lepe melodije; 12.10 Čestitke dobovinskih kolektivov; 13.10 Zabavna glasba; 13.30 NOVOLETNE IZJAVE PREDSTAVNIKOV ZAMEJSKIH SLOVENCEV; 13.40 Nekaj veselih zborovskih na Novo leto; 14.10 Novoletna skakalna turneja - prenos iz Garmisch-Partenkirchna; 15.10 Sport v letu 1977; 16.00 Festivalne popevke 1977; 16.30 Novo leto nekdaj; 16.40 Ritmi Latinske Amerike; 17.20 Sport in glasba; 17.50 Radijska igra; 19.30 Zabavna glasba; 19.35 Lahko noč, otroci!; 19.45 Glasbene razglednice; 20.00 V nedeljo zvečer; 22.20 Za prijetno razvedrilo; 22.25 V plesnem ritmu.

KOPER
7.30, 10.30, 12.30, 13.30, 14.30, 20.30, 22.30 Poročila; 8.30 Strani iz glasbenega albuma; 9.30 Orkester in 20.30, 10.00 Z nami je...; 10.10 Z življenjem v šoli; 10.32 Mini juke box; 10.45 Glasba in nasveti; 11.00 Poslušajmo jih; 11.30 Free show; 12.00 Glasba po željah; 14.00 Srečanje v tovarni; 14.15 Casadei Sonora; 14.33 Poje Miki Jevremović; 15.20 Marcella in skupina Ange; 16.05 La Vera Romagna; 16.20 Intermezzo; 16.30 Glasbeni notes; 17.00 Ob petih popoldne: Primorski športniki in letu '77; 17.30 Pri-morski dnevnik; 18.00 Glasbeni cocktail; 18.30 Iz zborovskega arhiva; 20.00 Glasbena fantazija.

RADIO 1
7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 19.00, 20.30, 22.30 Poročila; 8.30 Strani iz glasbenega albuma; 9.30 Orkester in 20.30, 10.00 Z nami je...; 10.10 Z življenjem v šoli; 10.32 Mini juke box; 10.45 Glasba in nasveti; 11.00 Poslušajmo jih; 11.30 Free show; 12.00 Glasba po željah; 14.00 Srečanje v tovarni; 14.15 Casadei Sonora; 14.33 Poje Miki Jevremović; 15.20 Marcella in skupina Ange; 16.05 La Vera Romagna; 16.20 Intermezzo; 16.30 Glasbeni notes; 17.00 Ob petih popoldne: Primorski športniki in letu '77; 17.30 Pri-morski dnevnik; 18.00 Glasbeni cocktail; 18.30 Iz zborovskega arhiva; 20.00 Glasbena fantazija.

SLOVENIJA
5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 Poročila; 8.07 Matineja za praznik; 9.05 Ringaraja; 9.30 Novoletni koncert; 10.05 Prva srečanja; 10.45 Turistični napotki; 11.05 Bratstvo jugoslovanskih mest; 11.45 Pihalna godba; 12.10 Pesmi o zimi; 13.20 Letni zunanepolitni pregled; 13.50 Klavir v ritmu; 14.05 U-trinki iz domovine; 14.30 Glasba po željah; 15.10 Slov. avtorji lahke glasbe; 16.00 Novosti posnetki naših opernih pevcev; 17.05 Otton Zupančič: Veseli kolektiv; 17.25 Po domače: 18.05 Priljubljene zborovske pesmi; 18.30 Zvočni signali; 19.20 Zabavna glasba; 19.35 Lahko noč, otroci!; 19.45 Minute z ansambelom Milana Ferleza; 20.00 Victor Hugo: Eylan - pesnitve; 20.40 Radijska priredba opere "Zlatotorg" Viktorja Parme.

KOPRSKA BARVNA TV
19.55 Otroški kotiček; 20.15 Dnevnik; 20.35 Maske in bodala, film; 22.05 Sportni dokumentarci.
ČETRTEK, 5. januarja
9.55 Osterstufen: Slalom za moške; 17.40 Poročila; 17.45 Farmaceuti, serija; 18.30 Obzornik; 18.40 Profesor Baltazar, risanka; 18.50 M. Belina: Predstavi se režiser, nanizanka; 19.15 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.00 O pastirju, ki je volk postal, Dekameron; 20.50 Včeraj, danes, jutri: Leteči doktor; 21.35 Jazz na ekranu; 22.10 Dnevnik.
KOPRSKA BARVNA TV
19.55 Otroški kotiček; 20.15 Dnevnik; 20.35 V pomlad življenja, film; 22.05 Osebnosti revolucije: Filip Filipović; 22.35 Obrazi jazza.
PETEK, 6. januarja
9.30 in 11.40 TV v šoli; 15.05 Smučarski skoki; 17.10 Poročila; 17.10 O čevljarstvu zdravnikov, otroška oddaja; 17.35 Deček Dominik, serija; 18.00 Obzornik; 18.10 Ansambel Horizont; 18.45 Ljudje in mesto; 19.25 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.00 Zabavno glasbena oddaja; 21.05 Razgledi: Gibljive

PONEDELJEK, 2. JANUARJA 1978

ITALIJANSKA TV Prvi kanal

12.30 Argumenti: Industrijski dokumentarec
13.30 DNEVNIK
14.00 Poljudna znanost: Odkritje
17.00 Program z R. Power
17.05 Ponedeljsko srečanje
18.00 Obiski v muzeju: Moderna umetnost
18.50 Capogrossi pravilne in fi-lozo
19.20 Happy days:
Biti ali ne biti
DNEVNIK
20.40 Come sposare un milionario, 22.20 "BONTA' LORO".
Drugi kanal
12.30 Človek in motor
13.00 Dnevnik 2 - OB 13. URI
13.30 Golobje in otroci.
18.25 Sportne vesti
18.45 Nizinski inajanci
19.05 Sportna oddaja
19.45 Dnevnik 2 - Odprti studio
20.40 Mozart: Così fan tutte

JUGOSLOVANSKA TV Ljubljana
9.35 DNEVNIK
10.05 UZISKA REPUBLIKA.
11.00 ZLATI CEKIN, evrovizijska
12.00 Iz jug. prazničnih programov
14.40 Vrtce na obisku
NA TOPLI PECI
14.55 Svet, v katerem živimo
15.25 Čarobna pišala
17.40 DNEVNIK
17.45 Sport v letu 1977
19.30 DNEVNIK
20.00 Z. Mahler: PIŠCALKA ZA DVA
21.45 Kulturne diagonale
22.30 DNEVNIK
23.00 Šahovski komentar
Koper
19.30 Otroški kotiček
20.15 DNEVNIK
20.35 Plitvice, dokumentarec
21.05 MARLJA, 7. del
22.05 Baletni večer: CARMEN IN TARANTELLA
TRST A
7.00, 8.00, 9.00, 11.30, 13.00, 15.30, 18.00, 19.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.05 Prijateljsko iz studija 2; 9.05 Pevci in ansambli; 9.30 Kaku so jele naše nune; 9.45 Glasbena medijara; 10.05 Koncert; 10.30 Zenska stvarnost v literaturi; 11.35 Plošča dneva; 12.00 Poslušajmo boste; 13.15 Slov. zbori; 13.35 Melodije; 14.10 Mladina v zrcalu časa; 14.20 Glasba od tu in tam; 15.00 Glasbeni ping pong; 15.30 Glasba za najmlajše; 17.05 Koncert; 17.45 Glasbena panorama; 18.10 Vprašanja pri izbiri bivašča.

KOPER
7.30, 10.30, 12.30, 13.30, 14.30, 20.30, 22.30 Poročila; 8.30 Strani iz glasbenega albuma; 9.30 Orkester in 20.30, 10.00 Z nami je...; 10.10 Z življenjem v šoli; 10.32 Mini juke box; 10.45 Glasba in nasveti; 11.00 Poslušajmo jih; 11.30 Free show; 12.00 Glasba po željah; 14.00 Srečanje v tovarni; 14.15 Casadei Sonora; 14.33 Poje Miki Jevremović; 15.20 Marcella in skupina Ange; 16.05 La Vera Romagna; 16.20 Intermezzo; 16.30 Glasbeni notes; 17.00 Ob petih popoldne: Primorski športniki in letu '77; 17.30 Pri-morski dnevnik; 18.00 Glasbeni cocktail; 18.30 Iz zborovskega arhiva; 20.00 Glasbena fantazija.

RADIO 1
7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 19.00, 20.30, 22.30 Poročila; 8.30 Strani iz glasbenega albuma; 9.30 Orkester in 20.30, 10.00 Z nami je...; 10.10 Z življenjem v šoli; 10.32 Mini juke box; 10.45 Glasba in nasveti; 11.00 Poslušajmo jih; 11.30 Free show; 12.00 Glasba po željah

Naša anketa «Športnik leta» - Naša anketa «Športnik leta» - Naša anketa

Atletinja Irena Tavčar
letos na vrhu lestvice
naših najboljših športnikov

NA 2. MESTU JE SONJA MILIČ (NAMIZNI TENIS), NA 3. PA PAVEL SEDMAK (KOTALKANJE)

Niša tradicionalna novoletna anketa «Športnik leta» je pokazala, kot malokdaj doslej, da mora naš zamejski šport v svojem kakovostnem vrhu računati na dejstvo, da se ta vrh širi. Medtem ko doslej Sonja Miličeva, naša dolgoletna državna reprezentantka in vrhunska igralka namiznega tenisa, med svojimi zamejskimi rojaki skorajda ni imela konkurence, se ji zdaj pridrujujejo nove, mlade sile, ki so se že prav tako uvrstile med «nacionalne» in «azurre». To je uspelo v minulnem letu Pavlu Sedmaku, v še večji meri pa 17-letni četrtostolki slovenskega učiteljskega v Trstu, Ireni Tavčar.

Mlada, visokorazna Irena, se je začela z atletiko ukvarjati pred štirimi leti. Glede na to, da osnovna hitrost ni bila ravno njeno najmočnejše orožje, se je kar takoj posvetila metom, predvsem pa krogli in disku. Rezultati sicer niso prišli čez noč, toda vztrajna vadba (in strokovna podpora ter zavzetost njene trenerja Vojka Cesarja), je kmalu pokazala napredek, najprej na društveni in pokrajinski ravni, nato na državi in v sedrščani.

Obetajoča metalca seveda ni ostala skrita sestavljenec državne reprezentance. Potem ko je letos o svojih naslov italijanske državne mladinske prakinje v disku, med članicami, je bila v krogli 7. kar je vsega upoštevanja vredna uvrstitev. Njen osebni rekord v disku je 41,20 m, v krogli pa se je že po vsej približala 12 metrom. Na meddržavnem mladinskem troboju Italija - Jugoslavija - Bolgarija v Bibbieni je v disku osvojila 3. mesto.

Irena v atletiki, kajpak, še daleč ni vpadla vsega. Predvsem bo še leto dni nastopala v kategoriji mladink, kar ji odpira široke možnosti za visoke uvrstitve v sedrščani.

I. Tavčar: «Dobri rezultati
zahtevajo dosti prizadevnosti»

Do pogovora z letošnjo najboljšo zamejsko slovensko športnico nismo prišli lahko. Poiskali smo jo na stadionu «1. maj», kjer redno trenira tudi v teh zimskih mesecih, kot se pač za vestno športnico spodobi. Trener Vojko Cesar jo je že čakal in mudilo se ji je k utežem ter h krepljenim vajam. In tako smo se domnili, da se bomo pogovarjali z njo šele zvečer.

«Čemu si se odločila prav za met diska in krogle?» smo jo povprašali. «Zaradi voje telesne konstitucije; la, znanstveno, literarno...»

«Raje bi izbrala znanstveni študij.»

Povrniva se k športu. Kdo te je napotil k atletiki?

«Prvič sem se z njo srečala že v srednji šoli na mladinskih igrah. Kasneje pa me je Sonja Antoni, ki je že tekmovala pri Boru, povabila, naj pristopim še jaz. In tako se je začelo.»

«Si se kdaj pokesala zaradi te odločitve?»

«To pa ne!»

«Ti jemlje šport dosti prostega časa?»

«Se vedno mi ga nekaj ostane...»

«... za?»

«Za pletenje, recimo, za branje.»

«Kaj bereš najraje?»

«Vse po vrsti, nisem izbirčna.»

«Ko sva že pri literaturi: v šoli ste se gotovo učili o lepi Vidi. Kako si predstavljala to žensko? S kakšnim športom bi se ukvarjala, če bi lepa Vida živel danes?»

«Ma! Mogoče bi skakala v daljino...»

«Zakaj?»

«Ne vem. Tako si jo zamišljam, kot skakalko v daljino, pač.»

«Kaj pa ti, če bi ne poznala atletike, kateri šport bi si izbrala?»

«Morda, softbol.»

«Kaj pa ženski nogomet?»

«Zakaj ne, nič nimam proti njej...»

«Si feminista?»

«Ne, nisem. Feministe imajo sicer inarski prav, vendar pa tudi marsikaj pretiravajo. Jaz sem pa proti pretiravanju.»

In tako je Irena res najbrž tudi v življenju: pretiravanja ne ljubi. Niti v športu! Odmerja mu mesto, ki mu prituče in nič več. Toda je s tem se v našem zamejskem športu povzpela zelo visoko. V sam vrh.

Irena Tavčar

sem pač visoka in to je pri metih prednost.

«Kopja nisi nikoli metala?»

«Nekajkrat, toda bolj v svojo zabavo, kot zares.»

«Tvoji uspehi so za naše razmere veliki; meniš, da so bolj sad tvoje prizadevnosti in pridnosti ali pa naravne nadarjenosti?»

Z odgovorom je dolgo pomisljala, nato pa skromno dejala: «Menim, da sem telesno slika in za te rezultate moram, predvsem dosti delati.»

«Kaj ti povzroča največje težave pri vadbi?»

«V bistvu tehnika, zlasti izmet, pri katerem še vedno ne najdem pravega naklona telesa.»

«Prej si rekla, da zahteva vadba atletike mnogo dela; ti predstavlja to delo užitek?»

«Menim, da je to resno delo, vendar pa najdem v njem kljub temu tudi zabavo in razvedrilost.»

«Si v teh letih, od kar treniraš, opazila v sebi kako spremembo, ki jo je spodbudila atletika?»

«Da, v značaju. Postala sem odločnejša.»

«Kakšen cilj si si zastavila v športu?»

«Pravzaprav ne vem; ti cilji so zelo odvisni od okoliščin, zlasti od študija.»

«Ko že govorimo o študiju, kam boš šla po maturi?»

«Nimam še posebej jasnih načrtov. Morda se bom zaposlila in obenem študirala...»

«... in kakšno smer boš izbra-

S. MILIČ: «PONOVRNO NAMERAVAM
POSTATI DRŽAVNA PRVAKINJA»

22. julija je Miličeva slavila svoj 22. rojstni dan. Svoja otroška leta je preživela v Bajti pri Salezu, po poroki se je preselila v Zgonik, sedaj pa večino svojega časa prebije v Ljubljani, kjer uspešno obiskuje

Borovka Irena Tavčarjeva je naša svoje mesto tudi že na naslovih specializiranih atletskih revij, kar jo tudi uvršča med vidne osebnosti trzasega športa

TOČKE TEKMOVALCEV

I. Tavčar 34, S. Milič 30, P. Sedmak 27, K. Starc 10, L. Kralj 6, P. Zerial in M. Kralj 5, K. Mikluš in I. Bigaton 4, D. Hrovatin 3, L. Milič, M. Dornik, D. Tretjak, E. Pertot, S. Verginella, V. Križman, M. Tretjak in B. Filipović 2, A. Savič, L. Narul, M. Semolič, A. Glavin, P. Griznič in U. Koren 1.

Na anketnih glasovnicah so društva postavila na prvo mesto Sedmaka 2-krat, Tavčarjevo 3-krat in Miličeva 4-krat.

Sedmak in Miličeva na glasovnicah po trikrat nista bila med peterico izbranih, Tavčarjeva pa je bila zapisana na vseh, razen na eni.

TOČKE DRUŠTEV

Bor 56, Kras 32, Polet 27, Kontor 10, Primorac in TSA 5, Jurenčina 4, Dom in Breg 3, Adria in Zarja 2, Jadran 1.

TOČKE PANOG

Atletika 47, namizni tenis 30, kotalkanje 27, košarka 18, nogomet 12, odbojka 9, šah 5, kolesarstvo 2.

Visoko šolo za telesno kulturo. Ko sem listal po svojih zapisnikih, da bi si osežil spomin v zvezi s Sonjinimi tekmovalnimi uspehi in nastopi v letu 1977 v državnem in mednarodnem merilu, sem presenečen ugotovil, da je ta spisek izredno bogat in vsebuje vrsto res odličnih dosežkov. Edina «krivda» Miličeve je ta, da nas je že celo vrsto let navadila na svoje podvige, tako da poprečno opazovalec našega zamejskega športnega dogajanja sprejema njene uspehe skotaj hladno in brez posebnega navdušenja. Večjo senzacijo bi danes prinesel njen neuspeh na kakem tekmovanju, kot pa prodorna uveljavitev na visoki kakovostni ravni. Če smo v prejšnjih letih ugotavljali, da je bila vsaka nova sezona uspešnejša od prejšnje, pa za leto 1977 lahko mirne duše zapisemo, da je Miličeva dosegla svoj višek, tako z ozirom na kakovost svoje igre, kot tudi glede na odlične dosežke. To pa je tudi povsem razumljivo, saj je ob resnem in zavzetem treniranju Sonjina kariera še v razvojni fazi in njena učinkovitost se z izkušnostjo še stopnjuje.

Da ne bodo te pohvalne besede višele neke v zraku, naj sintetično nazivam Sonjine nastope, priznanja in uspehe v letu 1977, v upanju, da ob tolikšni obilici nisem, na katerega pozabil.

1. Na prvenstvu ženske A-lige je bistveno pripomogla, da je matično društvo Kras osvojilo naslov državnega podprvaka in tudi v letošnji sezoni, po prvem delu prvenstva, vodi na lestvici. Miličeva je na 21 prvotigaških srečanjih slavila prav toliko zmag, torej ni utrpela nobenega poraza, niti proti poznemu zmagovalcu GBC Bari.

2. Na državnem prvenstvu v Parizu je v finalnem srečanju doživela svoj edini sezonski poraz v državnih konkurencah, ko je zaradi trenutne nerazpoložnosti izgubila proti Saporetijevi in se je morala zadovoljiti z naslovom državne podprvakinje, vendar moralna zmagovalka je bila prav Sonja, saj je Saporetijevu pred in po nastopu v Parizu štirikrat gladko premagala, kolikorkrat sta se pač pomerili. Poleg tega je Miličeva, skupno z Vesnaverjevo, osvojila tretje mesto v ženskih dvojicah.

3. Nastopila je na svetovnem prvenstvu v Birminghamu, kjer se je odlično izkazala, saj je osvojila deset zmag in tako pripomogla, da se je Italija uvrstila na 41. mesto med 56 nastopajočimi državami.

4. Na evropskem mladinskem prvenstvu v Vichju je prvič opravila svoje novo, izredno pomembno in odgovorno nalogo zveznega trenerja mladinske in naraščajočje državne reprezentance, kar je prvo tovrstno priznanje slovenskemu športniku.

5. Kot stalna članica in številka ena državne reprezentance je v okviru tekmovalnega za evropski pokal narodov oblekla državni dres v tekmah proti Grčiji, Bolgariji, Poljski, Finski, Španiji in je odigrala pet meddržavnih srečanj proti Kitajski. Na vseh teh mednarodnih nastopih se je dobro izkazala in je dosegla tri prestižne zmage proti Poljski, Finski in kar tri osebne zmage proti Kitajski.

6. Sodelovala je in osvojila prvo mesto na finskih prvenstvu v Helsinkih, kar lahko prištevamo med njene najprestižnejše mednarodne uspehe.

7. Zmagala je na državnih turnirjih v Veroni, Neaplju in Cecini.

8. Osvojila je prvo mesto na prvem srečanju slovenskih zamejskih športnikov na Ravnah na Koroškem. Sonjo Miličevico smo vprašali, kakšen je njen «recept» za tako dolgo vrhunsko igro in uspehe, ki se še izboljšujejo, saj je v letu 1977 utrpela le en sam, slučajen poraz v državnem merilu.

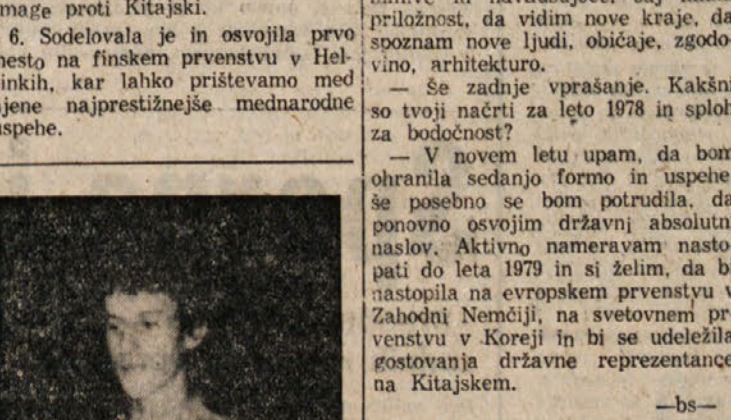
«Ta moja zanesljivost in dobra forma skozi vso sezono je šad dolgega, požrtvovalnega in vztrajnega dela. Kljub temu, da sem zelo obremenjena in zasedena s šolskimi obveznostmi, pa poprečno treniram po štiri ure dnevno. Z leti sem pridobila tudi na izkušnjah, zanesljivosti ter samozavesti in to je pravzaprav skrivnost vseh mojih uspehov.»

— Kako lahko usklajuje vse svoje obveznosti z dejstvom, da se mora stalno udeleževati raznih tekmovalnih po Evropi?

— Na mojo srečo so mi na Visoki šoli za telesno kulturo priznali status vrhunske športnice, tako lahko večkrat pustim predavanja in imam olajšave pri treniranju. Moj mož pa ima zame res velike razumevanje.

— Kako je s študijem na Visoki šoli za telesno kulturo?

— Sedaj obiskujem zadnji letnik

Sonja Milič

in upam, da bom v teku leta 1978 opravila vse izpite ter tezo. Specializirala se bom v namiznem tenisu in sedaj treniram na neki šoli, in moram delati referate o specifičnem vodenju treningov. Ko bom naredila tezo, se bom lahko posvetila treniranju pri matičnem društvu.

— Po zaslugi tekmovalnih obveznosti veliko potuješ, saj si prepotovana skoraj vso Evropo. Kakšne občutke imaš?

— Čeprav so dolga potovanja utrudljiva, pa so te izkušnje zelo zanimive in navdušujoče, saj imam priložnost, da vidim nove kraje, da spoznam nove ljudi, običaje, zgodovino, arhitekturo.

— Še zadnje vprašanje. Kakšni so tvoji načrti za leto 1978 in sploh za bodočnost?

— V novem letu upam, da bom ohranila sedanjost formo in uspehe, še posebno se bom potrudila, da ponovno osvojim državni absolutni naslov. Aktivno nameravam nastopati do leta 1979 in si želim, da bi nastopila na evropskem prvenstvu v Zahodni Nemčiji, na svetovnem prvenstvu v Koreji in bi se udeležila gostovanja državne reprezentance na Kitajskem.

—bs—

SMUČARSKI SKOKI

NOVOLETNA TURNEJA
VELIKA PREMOČ
VZHODNIH NEMCEV

V Oberstdorfu je zmagal Buse - Norčič štirinajsti

OBERSTDORF — Avstrijsko-nemška novoletna skakalna turneja se ni začela ravno najbolj srečno: vreme ni namreč bilo naklonjeno. Potem ko so morali za pripravo tega tekmovalnega dovažati sneg na skakalnico celo s tovornjaki, je včeraj opravilo skoke ravno premočno sneženje. Zato so morali sodniki drugo serijo skokov prekiniti in so tako obveljali rezultati, ki so jih tekmovalci dosegli v prvi seriji.

Tekmovanje je v glavnem izpolnilo pričakovanja: vse kaže, da bodo letos vzhodni Nemci za vso ostalo svetovno elito nedosegljivi. Med prvo osmerico v Oberstdorfu jih je kar pet, kar dovolj jasno kaže njihovo premoč. Če ob tem povemo še, da sta na prvem in drugem mestu tekmovalca NDR (in le malo je manjkalo, da ni še bron osel v to državo), potem lahko še bolj trdimo, da je letošnja novoletna turneja že po prvem tekmovalnem močvarvana z vzhodnonemškimi barvami.

Razočarali so včeraj tudi Jugoslavlani, razen Norčiča, ki se je uvrstil na zelo solidno 14. mesto. Večina ostalih pa je imela slabše uvrstitve od 70. mesta in tako ni izpolnila napovedi.

LESTVICA

1. Buse (NDR)	118,2 (108)
2. Weber (NDR)	110,1 (101,5)
3. Ylanti (Fin.)	109,3 (97)
4. Eckstein (NDR)	106,7 (95,5)
5. Leitner (ZRN)	106,1 (96,5)
14. Norčič (Jug.)	37 (89,8)

Mednarodni novoletni odbojškarski turnir

Kot smo poročali že pred tednom dni, bo v nedeljo, 8. januarja, v dolinski občinski telovadnici mednarodni novoletni turnir v ženski odbojki, ki ga prireja ZSSDI. Svojo udeležbo so zagotovile šestereke Fuzinarja z Raven na Koroškem, ekipe Volleyballa iz Pordenona, tretja nastopajoča ekipa pa bo izbrana reprezentanca ZSSDI. Ta kakovostni odbojškarski turnir bi moral biti prava poslastica za ljubitelje te športne panoge in spada v program propagandnih pobud za še večjo popularizacijo odbojke pri nas. Za reprezentanco ZSSDI bodo nastopale igralke, ki so se udeležile dveh predhodnih pozivnih treningov.

Voščilo

Vsem našim športnikom, športnim delavcem, navijačem in pa vsem bralcem ob vstopu v novo koledarsko leto želimo, da bi se bolj močno in zavzeto zastavljali vse svoje moči za uveljavitev slovenskega zamejskega športa, kot nenadomestljivega vzgojnega in narodnoobrambenega sredstva. Obenem vabimo vsem obilo osebnih uspehov in zadovoljen.

—bs—

ATLETIKA

PO MINULI SEZONI

Američani imajo največ točk

Francoski dnevnik «L'Equipe» je v teh dneh izdal zanimivo statistiko o dosežkih lanske atletske sezone. Upoštevajoč prvih dvajset atletov na končni lestvici vsake olimpijske discipline, so francoski častniki točkovali posamezne države.

NOGOMET

V C LIGI

Triestina danes
proti Mantovi

Obeta se zanimivo in izenačeno srečanje

Sestnajsto kolo prvenstva tretje lige bo na sporedu že danes. To pa zaradi tega, da bodo lahko tudi nogometaši preživeli novoletni večer v družini. Triestina bo igrala doma proti Mantovi, ki ima na lestvici enako število točk kot Tržačani. Obeta se torej zanimivo in izenačeno srečanje. Tržačani bodo skušali nadaljevati serijo zmag, ki se je začela proti Padovi in nadaljevala v Veroni. Mantova pa bo v Trstu skušala osvojiti vsaj točko.

Triestina bo nastopila tokrat končno v popolnjeni postavi. Še vedno bosta sicer odsotna Politi in Andreis, igrali pa bodo Dri, Franca in Pezzopane, ki je preстал dvotedensko kazen. Rahlo poškodovan je tudi vratar Bartolini, rezerva Valsecchi pa bi ga v tem primeru ustrežno zamenjal. Postava bo torej naslednja: Bartolini (Valsecchi), Berti, Lucchetta, Fontana, Pezzopane, Salvadori, Mitri, Trainini, Dri, Franca, Marcolini.

Po temki z Mantovo bo Triestina nastopila ponovno doma proti vodenemu Juniorcasaleju, do konca prvega dela prvenstva pa bo gostoval na Kitajskem.

—bs—

Šahovska panorama

Nov Korčnojev poraz

Trinajsta partija 28. decembra je prinesla nov Korčnojev poraz, že tretji zaporedoma. V približno enaki, morda nekoliko slabši poziciji je Korčnjo napravil zaporedoma dve zelo težki napaki: brez poverja je dal najprej figuro, nato pa še damo in se takoj vdal. Razlika se je torej nenadoma zmanjšala na samo dve točki v korist Korčnoja. Spasski ima sedaj v preostalih sedmih partijah povsem realne možnosti, da izenači ali celo povede. Zlasti je to možno, ker je po nekaterih vestih Korčnjo že pri 12. partiji kazal znake neutrujenosti, nerazpoloženja, vznevoljenosti itd. Spasskemu se je torej posrečilo, da je svojega nasprotnika »spravil iz ravnotežja».

Holandska obramba

Belj: Korčnjo Črni: Spasski (Trinajsta partija dvojboja, Bograd, 28. 12. 1977).

1.e4 e6 2.Sc3 f5 3.g3 Sg6 4.Lg2 Le7 5.e3 0-0 6.Sge2 c6 7.d4 d5 8.b3 Ld7 9.Lb2 Le8 10.Sf4 Lf7 11.Ld3 Sbd7 12.Dc2 Tc8 13.c5 b5 14.b4 g5 15.Sc2 Lg6 16.h4 h5 17.hg5 h5: 18.Sc5 Lh7 19.f3 bc5: 20.dcc5: Sc6: 21.Lc5: Sd7 22.Lb2 Lf6 23.Sd4 De7 24.f4 Tf7 25.0-0 a5 26.a3 ab4: 27.ab4: g4 28.Lf1 Ld4: 29.Ld4: c5 30.fes5: Sc5: 31.Ld3 Sc3 32.Lf5:?? Tf5: 33.Df5:?? Lf5:?. Beli se vda.

VASJA PIRC

SD POLET

Želi svojim članom, dobrotnikom in prijateljem mladine vse najboljše v novem letu.

Prav tako vošči še mnoga uspehov vsem športnim društvom v zamejskem in domovini.

Glasbeni ping-pong

V ponedeljkovi oddaji Radia Trst A «Glasbeni ping-pong» (od 15. ure do 16.30) bodo poleg običajnih nagradnih vprašanj na sporedu intervjuji s predsedniki slovenskih športnih društev in pregled najpomembnejših tekmovalnih uspehov naših športnikov v letu 1977.

SNEŽNE
RAZMERE

Velika planina	20 cm	Lorenzago	0 cm
Krvavec	50 cm	Agordo	0 cm
Kobla	15—30 cm	Cortina d'Ampezzo	15 cm
Komna	95 cm	Faloria	30 cm
Kranjska gora	35 cm	Cristallo	30 cm
Martulj	15 cm	Tofana	30 cm
Zatrnik	40 cm	Sedlo Falzarego	30 cm
Pokljuka	50 cm	Lagazuoi	30 cm
Španov vrh	50 cm	Malgia Cipelata	20 cm
Pohorska vzpenjača	10 cm	Marmolada	100 cm
Predel	40 cm	Misurina	35 cm
Mokrinje	50 cm	Sappada	20 cm
Nevejsko sedlo	50 cm	Plan del Consiglio	40 cm
Koča Gilberti	80 cm	San Vito di Cadore	10 cm
Forni Avoltri	10 cm	S. Stefano - Cadore	10 cm
Forni di Sopra	15 cm	Sedlo M. Croce	30 cm
Stuđa	10 cm	Comelico	20 cm
Pradibosco	40 cm	Selva di Cadore	15 cm
Ravascletto	30 cm	Pralongo	10 cm
Zancolan	50 cm	Sedlo Sella	20—40 cm
Sauris	35 cm	Canazei	20—40 cm
Tižis	30 cm	M. di Campiglio	90 cm
Višarje	30 cm	Moena	15—45 cm
Ovčja vas	30 cm	M. Bondone	30—60 cm
Matajur	0 cm	Predazzo	10—50 cm
Sedlo Chianzuton	0 cm	San Martino	
Plancavallo	40—80 cm	di Castrozza	25—50 cm
Sedlo Pordoi	50 cm	Vigo di Fassa	25—40 cm
Auronzo	10 cm	Sedlo Rolle	50 cm
Nevegal	25 cm	Sedlo S. Pellegrino	50 cm

Pavel Sedmak

Kayser ni mogel izpodbiti niti ene od navedenih trditev, potrdil je, da taka pogodba obstaja in tudi grozljive klavzule »o preselejanju prebivalstva po potrebi« ter o »neodgovornosti za škodo in ogrožanje ekološkega ravnotežja«. Prav tako tudi ni zanikal možnosti, da bi rakete, ki jih izdeluje njegova firma, uporabili v vojaške namene in za izselevanje jedrskih nabojev.

DEJAN DIORJEVIĆ

Dinar v letu 1977

Precejšnje spremembe v primerjavi z lanskim letom — Slabe posledice notranje inflacije za izvoz in turizem

LJUBLJANA, 29. dec. — Danes bodo še zadnjič v tem letu v Narodni banki Jugoslavije določili tečaj dinarja v primerjavi z drugimi denarji. Razlik s tečajem, ki je bil objavljen v torku, najbrže ne bo toliko, da ne bi mogli že zdaj izraziti, za koliko je v letošnjem letu naš dinar v primerjavi z drugimi valutami izgubil oziroma pridobil na vrednosti.

Če primerjamo zdajšnji srednji tečaj dinarja, z onim, ki je veljal 30. decembra lani, potem vidimo precejšnje spremembe. Iz te primerjave vidimo, da se je v letošnjem letu dinar v primerjavi z japonskim jenom pomenil oziroma izgubil na vrednosti kar za 23 odstotkov, v primerjavi s švicarskim frankom se je pomenil za 20,1 odstotka, z novoizdanim nemško marko za 11,8, z avstrijskim šilingom za 10,8, v primerjavi z britanskim funtom za 10,7, z avstralskim dolarjem za 9,2, z belgijskim frankom za 9,1, z nizozemskim guldom za 7,5, s francoskim frankom za 4,8, s kuvaitskim dinarjem za 2,6 odstotka, z iranskim dinarjem za 1,8, v primerjavi z ameriškim dolarjem pa se je pomenil za 1,7 odstotka.

Razmerje dinarja do grške drame se v tem letu ni spremenilo, nasprotno pa se je

vrednosti dinarja do ameriškega dolarja in avstrijskega šilinga približno enak.

Kljub tem spremembam tečaja pa so bile te spremembe vendarle precejšnje, da bi odstranile slabše posledice notranje inflacije na konkurenčno sposobnost jugoslovanskega blaga pri izvozu na tuje trge, oziroma preizkušile, da bi v večji meri privabile v Jugoslavijo turistični denar. V letošnjem letu so se namreč pri nas cene na drobno, s katerimi večkrat merimo stopnjo inflacije, povečale za okrog 15 odstotkov. To pa je bilo posledica večje inflacije v tujini, kar je povzročilo, da se je pomenil dinar v primerjavi z denarji držav, ki so za naš izvoz najpomembnejše, še zlasti ker je bilo to razmerje med letom še bolj nesporodno, kot je zdaj v decembru.

Večje izvozne zavzetosti niso mogli spodbuditi niti s 16,80 milijarde dinarjev, kolikor naj bi jih letos po načrtu izplačali za izvozne spodbude, saj se je letos jugoslovanski izvoz povečal znatno le za okrog 6 odstotkov, in je v tem letu realno nižji, kot je bil lani.

ILJA POPIT

VAC žice bo odslej dovolj

V jesiški železarni dala nov obrat za proizvodnjo posebne vrste varilne žice

JESIČNICE, 29. dec. — Ta teden so po triletnem poskusnem obratovanju v jesiški železarni uradno izročili namenu novo napravo za proizvodnjo elektrodne žice za varjenje v zaščitni atmosferi, znane pod imenom VAC.

S tem so v tozdu žičarna v železarni naredili korak naprej v prizadevanju za izboljšanje kvalitete asortimenta svojih izdelkov, hkrati pa jugoslovanskemu tržišču zagotovili popolno pokrivanje zahtev po tem materialu.

Celotna investicija je veljala 29 milijonov dinarjev. Pri tem je šlo 14 milijonov za uvoz opreme — švedske firme ESAB — ostalo pa za carinske davke, stroške postavitve, dodatna dela in material ter naprave domačih dobaviteljev.

Namerno predvidenih dveh mesecev, so za montažo porabili le pet tednov. Uspešno je bilo tudi prvo testiranje strojev, tako da so štirinajst dni po končani montaži proizvedli prve količine žice na novih napravah. Po manj kot dveh mesecih od začetne montaže so bile vse naprave v preizkusnem obratovanju in po desetih dneh enozmenskega dela skorajda ni bilo več zastojev pri delu. Računajo, da bodo že v januarju prišli s triletnimskimi obratovanjem.

Zica VAC bo imela pomemben delež pri doseganju boljših finančnih rezultatov železarn. Njena prodajna cena je trenutno med 30 in 25.000 dinarjev za tono, torej sodi po ceni v zgornji razred proizvodov jesiške železarne. Že doseganja proizvodnja je ob razmeroma nizki produktivnosti predstavljala pomemben vir akumulacije, obutno višja produktivnost na novih napravah pa bo zato prinesla še ugodnejše rezultate.

Na novih napravah naj bi letno proizvedli 2.500 ton VAC žice ter tako vsaj do konca tega petletnega obdobja zadostili vsemu povpraševanju na našem trgu in sicer glede količine in kvalitete. S tem uvoz, ki je v zadnjih dveh letih presegel že 2.000 ton, in za kar je šlo najmanj dva milijona dinarjev, ne bi bil več potreben.

VLASTA FELC

Kdor se odloči, se vrne

Maribor in občine podravske regije obeta do leta 1980 okoli 20 tisoč novih delovnih mest — na tujem pa imajo okoli 22 tisoč svojih rojakov

Kadar kdo omenja v gospodarski ali politični razpravi mesto Maribor, misli bolj ali manj avtomatično na njegovo industrijo. Maribor daje delovna mesta zares skoraj štirim petlinam vseh, ki so zaposleni v petih občinah podravske regije (vanjo štejejo še Lenart, Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica). Pričakovati bi torej bilo, da bo industrijsko središče Maribor lahko v svojih tovarnah ali pa v obratih, ki jih bo zgradila tam, kjer so še proste delovne roke, postopoma zaposlilo vse, kar išče zaposla v regiji. To bi bile nekakšne predstave — šol, tako za zdomce, ki bi se hoteli (spet) »usidriti« v Mariboru.

Maribor ima tako v svoji veliki občini kot v regiji še ogromno kmečkega prebivalstva, saj delež letnega presega v občini Lenart in Ormož 60 odstotkov, v ptujski in bistriški občini je med 30 in 40 ter v mariborski s 11 odstotki pod republiškim povprečjem (22 odstotkov).

Prestost celotnega območja dobi šele vso barvo, ko si pogledamo delež zaposlenih prebivalcev: medtem ko je v mariborski občini zaposlen skoraj vsak drugi (okoli 44 odstotkov), je v lenartski občini vsak deseti, v ormoški občini ne dosegata stopenja niti 15 odstotkov, v ostalih občinah, v Ptuj in Slovenski Bistrici, pa je pri 22 odstotkih. Edino Maribor je torej nad slovenskim povprečjem zaposlenosti (37,30 odstotka), vse druge občine pa globoko pod njim. V teh štirih je stopnja skoraj enaka tisti, ki jo izkazuje nerazvite občine centralne Srbije!

Pa tudi mariborsko proizvodno gospodarstvo ni ravno med najbolj vitalnimi pri nas. Nasprotno: tudi tu proizvodnost stagnira in tudi tu se ne uresničujejo sklepi iz resolucij o gospodarskem razvoju, po katerih naj bi razvili rast družbenega proizvoda. Tako dosega proizvodnja ob Dravi stopnjo rasti (lani za 3,9 odstotka) na račun večjega števila zaposlenih (lanskega rasti za 4,2 odstotka).

Zaposlovanje torej le narašča. Lani so z novimi delavci zasedli 12.848 mest. Od kod? Najprej je tu razmeroma velika fluktuacija, se pravi, da so delavci menjavali delovna mesta. Slabo četrtino ali 3.073 delavcev je prišlo iz regionalnih delovnih rezerv, s podelitvijo, slaba petina ali 2.474 iz šol, skoraj desetina (1.048) iz drugih republik in le 319 ali 2,5 odstotka so zaposlili povratniki z dela v tujini.

Ker je v Sloveniji povprečno le 1,2 odstotka zdomskih delavcev zaposleno odprta delovna mesta doma, je ta delež v podravske regije oziroma v Mariboru kar dvakrat višji — vse skupaj pa še vedno v skromnih mejah. Po datek vendarle ne pomeni, da se je le toliko zdomcev vrnilo v te občine, saj se jih dobri del vrne na svoje kmetije ali se iz drugih razlogov sploh ne prijavljajo službi za zaposlovanje in jih evidence ne vodijo. V letošnjih devetih mesecih beleži ta statistika le 113 zaposlenih zdomcev, pri čemer je bilo konec septembra 274 še takšnih, ki niso našli zaposlitve po vrnitvi iz tujine.

Vračajo se tudi problemi

Kaj obetajo v zaposlovanju lani pred nami? Srednjoročni načrti obeta, da se v glavnem ne bodo zadržali, kar zadeva stopnjo novega zaposlovanja. Med leti 1978 in 1980 naj bi v podravske regije ponudili le slabih 20 tisoč novih delovnih mest, pri čemer odpada dobra polovica (10.425) na Maribor. To bi torej pomenilo, da bo mariborska občina s preko 70 tisoč zaposlenimi (in okoli 220 tisoč prebivalci) ponudila okoli dva tisoč novih delovnih mest letno. Občina Lenart računa v teh petih letih na 726 novih delovnih mest, Ormož na 1056, Ptuj na 2715 in Slovenska Bistrica na 1206.

Vse občine te regije imajo v tujini celo več zdomcev, kot pa napovedujejo v prihodnjih letih (do 1980) novih delovnih mest. Skupnost za zaposlovanje je na temelju popisa prebivalstva iz leta 1971 valorizirala podatke ter računa, da imajo posamezne občine njene regije na naslednje število občanov na začasnem delu v tujini (v oklepaju odstotek vsega prebivalstva v občini):

Maribor 10.943 (4,13)
Lenart 1.463 (5,62)
Ormož 1.378 (5,01)
Ptuj 6.478 (6,28)
Slov. Bistrica 1.550 (2,82)

Kdo se največ vrne iz tujine? Odgovor daje novo neprijeto spoznanje: med vsemi novo zaposlenimi zdomci v regiji je bilo lani kar 58,9 odstotka nepričlenih in priučenih, 29,5 odstotka s poklicno šolo, 8,5 odstotka s srednjo, 2,5 odstotka s višjo ter 0,6 odstotka z visoko šolsko izobrazbo. Vse to je grobo v nazvežju s težnjo proizvodnega gospodarstva, da izboljšuje svojo kvalifikacijsko strukturo, ki je slaba in ki jo pomanjkanje strokovnih delavcev še poslabšuje.

Splošna gibanja tako nikakor niso ugodna in o kakšnem trajnem, organiziranim vključevanju delavcev iz tujine v domačo proizvodnjo v družbenem sektorju še ne more biti govora.

Vse to pa še vedno ne pomeni, da povratniki iz tujine nimajo možnosti zaposlitve doma. Čeprav je v Mariboru in v drugih občinah podravske regije še vedno veliko prostora za zaposlovanje, pa je v tujini mnogo ljudi, ki so se po dolgi letih poslovanja od zdomskega življenja iz Anton Gumzej, avtomatiki, naseljeni Radizelj ob glavni cesti iz Maribora proti Celju. Pravzaprav je nekakšen dvojni obrtnik, saj njegova žena Rozi vodi bife. Dvornadstropno čedno sežidana hiša in prostrano asfaltirano parkirišče pred lokalom že dejata vedeti, da je tu notri vložen nekaj lepih milijonov.

Gumzej je bil tudi eden mnogih, ki so se zelo zgodaj šli po svetu iskati boljšega zaslužka, pa tudi izkušen. Kot mizar je delal do leta 1962 v Mariboru in takoj za tem tudi v Stuttgartu. S časom je prevzel razvažanje in sestavljanje pohištva pri kupcih. Ko pa si je 1969 privarčeval za dober mercedes, se je odločil, da bo takšist, v Stuttgartu seveda. Kakšnih dvajset Jugoslovancev se je z leti znašlo v njegovi družbi, med takšisti v tem velenemstvu.

V Stuttgartu je spoznal in poročil Slovincinjo. Ko pa naj bi njuni otroci šli v vrtec, se je vse skupaj toliko za komplikiralo, da sta z ženo sklenila preseliti se vsaj postopoma domov. Bilo je to leta 1970. Žena se niti ni imela jugoslovanskega državljanstva in potnega lista, pa si je carinske ojašave pridobila kot tuji državljani, ki se za stalno pri seljuje v SFRJ.

Doma sta se gradila sedanjo hišo. Občina jima je brez težav dala obe obrtni dovoljenja, saj je krajevna skupnost v Framu želela dobiti tako gostinski lokal kot taksiata. Takrat še ni bilo vsem jasno, da bo takšist Gumzej najbližji novemu mariborskemu letališču. Danes mu ravno to prinaša največ akruha.

lo (zdaj jih imajo le 56 v uku). Nasploh se najbolj nevarno zmanjšuje število uencev za obrtne dejavnosti: leta 1970 se jih je pripravljalo za ta poklic še 628, konec lanskega leta le še 421.

Zdomcem, ki bi se hoteli lotiti zasebne obrtne dejavnosti, so torej vrata na široko odprta. Že prvi val povratništva pa je pokazal, da se večina njih osredotoča le na nekaj dejavnosti. Očitno zato, ker avtoprevozniki ne potrebujejo velikih delovnih prostorov in ni nujno, da živijo v mestnem središču, se največ zdomcev prijavlja za takšna obrtna dovoljenja. Mariborska občina jih ima že 412, medtem ko jih je leta 1972 bilo le še 314. Nekateri že govorijo o prezasitenosti z avtoprevozniki, čeprav še vedno vsi po malem najdejo posla, pač tudi na račun pomembne obsejne in tranzitne lege mesta Maribora. Za avtoprevozništvo bi prišla na vrsto predelava plastike kotveja, za katero se povratniki najbolj zanimajo. Tudi kemične čistilnice radi odpirajo ter gredo med takšiste.

Kot vsakemu domačemu moralo dajati prostore pod sprejemljivimi pogoji v najeti nujno potrebnim obrtnikom, meni Mitja Valenčič, ki v občinski upravi spremlja to problematiko. Pravkar pripravlja občina skupaj z Gospodarsko zbornico in drugimi posebno študijo o srednjeročnem razvoju obrtnih dejavnosti v Mariboru.

Davčna politika naj bi vzpodbujala v trajno vlaganje sredstev za malo gospodarstvo, za odpiranje novih delovnih mest in za posodobitev storitvenih dejavnosti nasploh, pravijo vsiprek, ko obravnavajo ta vprašanja. Kaj ko pa je v resnici z davki?

Stabilizacijski ukrepi zadnjih let so v bistvu najhuje prizadeli ravno tiste dejavnosti, ki največ temeljijo na delu, ki so — z drugimi besedami — delovno ekstenzivne. To pa so ravno nekatere obr-

Zastaviti je treba odločilni korak

»Ali bi svetoval kolegom, naj se vrnejo? Gotovo! Čeprav bi bilo manj denarja v roko, se vendarle da vključiti v domače življenje tudi po daljših letih odsotnosti. Če kdo želi delati — dela je doma zadosti, samozavestno odgovarja izredni profesor elektrotehnike na tehniški visoki šoli v Mariboru dr. Aljoz Paulin. Po 14 letih se je lani vrnil domov, ne sicer v svoj ljubljanski krog, od koder je po sedmih letih znanstvenega dela na inštitutu Jožef Stefan leta 1962 odšel najprej v Hamburg in nato za 12 let na zvezno visoko tehniško šolo (ETH) v Zürichu. V obeh mestih je delal na jedrskem sežigalniku.

Ali mora biti to redka izjema, da se po dolgi letih vrne tudi raziskovalni strokovnjak? Nikakor ne, pravi Paulin: tragika naših zdomcev je po njegovem v tem, da ne najdejo tistega odločilnega koraka nazaj. Vse preveč si dajo vcepljati v glavo, da je doma čisto vse drugače, da se nikakor ne bi mogli vključiti v družbo in podobno.

Po drugi strani pa je res, da je lahko ponovna vključitev v domače življenje težavna nekomu, ki se slabo znajde, pravi profesor Paulin in dodaja, da je bil med univerzitetnimi kolegi zelo lepo sprejet, da se po dvajsetih in več letih srečuje s kolegi, s katerimi je nekoč skupaj študiral in da je to nepopisno zadovoljstvo. »Tu sem doma, tega ne znam drugače povedati.«

Nekako nerad odgovori na vprašanje, ali morda le tu in tam zasili nerazpoloženje nad gospodarstvenimi, tistim, ki ni čisto naš in podobno. Na vprašanje ti tu in tam kar radi dajo vedeti, da te ne aljubijo zaradi tega, ker si bil zunaj — med kolegi pa tega sploh ni čutili, pravi dr. Paulin.

Nobenih iluzij pa nima, da bi se lahko vrnil domov številni zborodravci, sploh pa dokler jih kolegi doma s črno prasko zapirajo vrata. Zato pa bi mnogi tehniški poklici zlahka našli pot domov, tudi na razpisne, ki jim še vse premalom zaupajo. Sicer pa je tudi sam zaman čakal odgovore na mnoge prijave na razpisna delovna mesta. Tega v Mariboru je našel preko osebnih zvez...

ne dejavnosti. Tudi občine so pogosto ostale brez moči pri tem, poslej je, ker so vedno znova prisiljene iskati novih, dodatnih davčnih virov za pokrivanje državnih dejavnosti. Zaradi vsega tega se je število obrtnikov (iz vsega avtoprevoznikov in gostinstva) zmanjšalo od 902 v letu 1970 na 800 konec lanskega leta. Število zasebnih gostilničarjev v občini Maribor je poraslo le neznatno, in sicer od 123 na 132, pri čemer pa se je število njihovih uencev celo zmanjšalo.

Najhuji problem pri vsej zadevi je v tem, da se zdomci premalo povezujejo s svojimi krajevnimi skupnostmi in še obstoječimi delovnimi organizacijami v njih. In obratno seveda.

„Če bi ljudje doma tudi toliko delali...“

Eden številnih zasebnikov, ki so se po dolgi letih poslovanja od zdomskega življenja iz Anton Gumzej, avtomatiki, naseljeni Radizelj ob glavni cesti iz Maribora proti Celju. Pravzaprav je nekakšen dvojni obrtnik, saj njegova žena Rozi vodi bife. Dvornadstropno čedno sežidana hiša in prostrano asfaltirano parkirišče pred lokalom že dejata vedeti, da je tu notri vložen nekaj lepih milijonov.

Gumzej je bil tudi eden mnogih, ki so se zelo zgodaj šli po svetu iskati boljšega zaslužka, pa tudi izkušen. Kot mizar je delal do leta 1962 v Mariboru in takoj za tem tudi v Stuttgartu. S časom je prevzel razvažanje in sestavljanje pohištva pri kupcih. Ko pa si je 1969 privarčeval za dober mercedes, se je odločil, da bo takšist, v Stuttgartu seveda. Kakšnih dvajset Jugoslovancev se je z leti znašlo v njegovi družbi, med takšisti v tem velenemstvu.

V Stuttgartu je spoznal in poročil Slovincinjo. Ko pa naj bi njuni otroci šli v vrtec, se je vse skupaj toliko za komplikiralo, da sta z ženo sklenila preseliti se vsaj postopoma domov. Bilo je to leta 1970. Žena se niti ni imela jugoslovanskega državljanstva in potnega lista, pa si je carinske ojašave pridobila kot tuji državljani, ki se za stalno pri seljuje v SFRJ.

Doma sta se gradila sedanjo hišo. Občina jima je brez težav dala obe obrtni dovoljenja, saj je krajevna skupnost v Framu želela dobiti tako gostinski lokal kot taksiata. Takrat še ni bilo vsem jasno, da bo takšist Gumzej najbližji novemu mariborskemu letališču. Danes mu ravno to prinaša največ akruha.

Vse to pa še vedno ne pomeni, da povratniki iz tujine nimajo možnosti zaposlitve doma. Čeprav je v Mariboru in v drugih občinah podravske regije še vedno veliko prostora za zaposlovanje, pa je v tujini mnogo ljudi, ki so se po dolgi letih poslovanja od zdomskega življenja iz Anton Gumzej, avtomatiki, naseljeni Radizelj ob glavni cesti iz Maribora proti Celju. Pravzaprav je nekakšen dvojni obrtnik, saj njegova žena Rozi vodi bife. Dvornadstropno čedno sežidana hiša in prostrano asfaltirano parkirišče pred lokalom že dejata vedeti, da je tu notri vložen nekaj lepih milijonov.

Gumzej je bil tudi eden mnogih, ki so se zelo zgodaj šli po svetu iskati boljšega zaslužka, pa tudi izkušen. Kot mizar je delal do leta 1962 v Mariboru in takoj za tem tudi v Stuttgartu. S časom je prevzel razvažanje in sestavljanje pohištva pri kupcih. Ko pa si je 1969 privarčeval za dober mercedes, se je odločil, da bo takšist, v Stuttgartu seveda. Kakšnih dvajset Jugoslovancev se je z leti znašlo v njegovi družbi, med takšisti v tem velenemstvu.

V Stuttgartu je spoznal in poročil Slovincinjo. Ko pa naj bi njuni otroci šli v vrtec, se je vse skupaj toliko za komplikiralo, da sta z ženo sklenila preseliti se vsaj postopoma domov. Bilo je to leta 1970. Žena se niti ni imela jugoslovanskega državljanstva in potnega lista, pa si je carinske ojašave pridobila kot tuji državljani, ki se za stalno pri seljuje v SFRJ.

Doma sta se gradila sedanjo hišo. Občina jima je brez težav dala obe obrtni dovoljenja, saj je krajevna skupnost v Framu želela dobiti tako gostinski lokal kot taksiata. Takrat še ni bilo vsem jasno, da bo takšist Gumzej najbližji novemu mariborskemu letališču. Danes mu ravno to prinaša največ akruha.

PRIZORI KOT TALE NA MEJNEM PREHODU V SENTILJU SE MED PRAZNIKI VRSTILO IZ DNEVA V DAN

Foto: Dokumentacija »Dela«

Le umetne jelke

Sarajevčani so sklenili, da za en dan življenja ne bodo žrtvovali tisoče smrekic - 1000 delovnih mest za zdomce

OD NASEGA SARAJEVSKEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, dec. — Večina Sarajevčanov se je že odločila, kje bo praznovala prihod novega leta. Mesto so okrasili s tisočimi pisanimi žarčicami, čestitkami, snežinkami in drugimi svetlečimi okraski.

Otroci že čutijo diha prihajajočega novega leta, saj jih v Pionirski dolini, sarajevskem širokem zabavišču, že obiskuje dodek Mraz. Po načrtu delovnih organizacij jih osemkrat dnevno razvedri s posebnim sporedom, in obdariti s priložnostnimi darili. Odrasli so te dni že skoraj povsem opustili noveletni sejem na skenderjevem razstavišču, kjer so kupovali od čevljev po mizanih cenah do premalo imenitno, lahko za nekaj stotakov več silvestruje štiri dni v Budimpešti, Pragi ali Rimu.

Povsod bo seveda glasba. Od narodne do zabavne. Letos ostaja velika skrivnost, koliko bodo zaslužili posamezni pevci. Njihovo združevanje, ki je podpisovalo pogodbe, noče o tem dati izjav, pa tudi hoteli in pevci morajo molčati. Pravijo, da ne zaradi davkarjev, temveč zato, ker je to njihova zasebna stvar, ki so jo minula leta preveč napihovali v senzacijo, budila pa se je med pevci tudi poklicna zavist in tehtanje, kdo je več vreden. Vseeno smo izvedeli, da dobijo pevci za tri večere prepevanja povprečno 20.000 dinarjev, če le kaj veljajo v svojem poklicu. Če pripeljejo s seboj še orkester, se honorar potroji.

Za tiste, ki se bodo redi kajmaka, mladega sira, prepečenice, odlojka, jageljine, lozovčice in vina zabarikadiral na noveletni večer pred televizijo, je sarajevska televizija pripravila glasbeno zabavno spored. Srž tega sporeda so redna nadležanja oddaj, ki so se sicer na sporedu te televizije. Tudi humor obljublja. Okostje so torej v čimoma stare oddaje, ki so neke sredi televizjskega povprečja.

Novoletni večer bodo mnogi preživali v lokalih, kajti tu se že od nekdaj najbolj cenijo veselje in pisani družbi ob zvokih orkestra. Najcenejši prihodnjega novega leta bo pričakovanje v hotelu ZTP na Stamboličevu, kjer stane 200 na večerja z zabavo samo 200 dinarjev. Drugega pa so dinar za osebje. Najbolj naveden je v istoimenskem hotelu A kategorije bo noveletno veselje ene noči stalo 750 dinarjev, če vse razporedimo. Za ta denar ima gost poleg zabave ob zvokih in videzu še jedate in pijačo, kolikor jo zmore vse do zgodnjega jutra.

Sicer pa agencije ponujajo silvestrovanje po vsej državi. Najbolj vabijo Sarajevčane v Hrvaško Primorje, pa tudi na Bled. Za tri dni pri pričakovanju novega leta v prirofskem hotelu je treba za osebo odšteti tudi do 2000 dinarjev. Komur se zdi to

BOGDAN NOVAK

Prevajalski „kruh“

Slovensko društvo simultanih in konsekvutivnih tolmačev šteje triintrideset članov — Posebna smer tega študija?

LJUBLJANA, 29. dec. — Nedvomno poklice tolmača dobiva vedno večjo veljavo tudi pri nas, saj so jugoslovanski tolmači sodelovali in sodelujejo na večini srečanj politikov, znanstvenikov, gospodarstvenikov in drugih, ki jih je v Jugoslaviji zaradi naše odprtosti vedno več. Število ljudi, ki se poklicno ukvarjajo s simultanim in konsekvutivnim tolmačenjem, se je v zadnjih nekaj letih povzpelo na devdeset.

Za dobro opravljanje poklica tolmača ni potrebno le popolno obvladovanje tujega jezika, pravijo ljudje, ki se s tem ukvarjajo, marveč tudi široko znanje z različnih področij ter poznavanje tehnike prevajanja. Ta slednja je namreč različna pri simultanim in konsekvutivnem tolmačenju. Medtem ko simultani prevajalec poslušajo govornika v kabini, ločen od drugih, in prevaja stavek za stavkom, pa si mora konsekvutivni prevajalec zapomniti govor v celoti in ga šele nato prevesti.

Slovensko društvo simultanih in konsekvutivnih tolmačev šteje sedaj 33 članov, ki so prišli predvsem iz vrst diplomantov Filozofske fakultete. Pri nas nimamo posebnih šol, ki bi poklicnim tolmačem dajale ustrezno strokovno znanje. Bodoči prevajalci bodo zato na podiplomsko izobraževanje v Parizu, Rimu, Londonu in drugih mestih, kjer so prav za prav za namenjeni oddelki na visokih šolah. Denar za tak študij

dij dobijo iz sklada Borisa Kidriča ali pa si pomagajo na kak drug način, na primer, da si šolanje plačajo sami. Zaradi vedno večjega števila študentov, ki se žele izpopolniti za konferenčne prevajalce, tudi na ljubljanski Filozofski fakulteti, razmišljajo, da bi v tretjem in četrtem letniku študija tuž jezikov uvedli novo smer za nepedagoški študij, kjer bi posebno pozornost posvetili prav usposabljanju študentov za poklicne prevajalce.

K temu, da se je tudi slovensčina uveljavila kot konferenčni jezik v naši državi, je mnogo pripomoglo tudi Slovensko društvo simultanih in konsekvutivnih tolmačev. Pa ne le na konferencah, srečanjih znanstvenikov različnih strok in kongresih, tudi pri dvostranskih pogovorih naših delovnih organizacij s tujimi poslovnimi partnerji so potrebni dobro strokovno usposobljeni prevajalci, če naj sporazumevanje poteka hitro, natančno in brez zadržev. Prevajalci, ki so včasih

VERA AVSIC

SPLOSNA
IMPORT - EXPORT

ČER-IMPEX

GORICA

UL. V. VENETO 49 — TEL. 82-159

KMEČKA BANKA

Ustanovljena leta 1909

GORICA - Ul. Morelli 14
Tel. 2206 - 2207

VSE BANČNE USLUGE — MENJALNICA

PRI SLIKARJU

Robertu Faganelu

dobite veliko izbiro okvirjev,
umetniških slik tujakšnih umetnikov in največ
ter veliko starinskih predmetov in pohištva

GORICA — Drevored XXIV. maja 15 — tel. 81-186

- Najodobnejše instalacije za centralno kurja-
vo, vodovodno in električno napeljavo. Goril-
niki COMET in TERMOMEC
- Bogata izbira štedilnikov na drva
- Trgovina z bogato zalogo gospodinskih strojev,
črno-belih in barvnih televizorjev, radioaparatorov,
lestenecv itd.

VENCE KLANJŠČEK

GORICA, Ul. Duca D'Aosta 35 — tel. 22-58

«SITESPRESS SPEDIZIONI»

s. r. l.

TRST - TRIESTE, GORICA - GORIZIA, PONTABEL - PONTEBBA
Ul. Ceppa 4 Ul. Alviano 60 Ul. Marconi 14/16

SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA:
■ carinjenje živine in raznega blaga;
■ mednarodno pomorsko, železniško in kamionsko spedicijo;
■ zbirni vagoni in kamioni za Jugoslavijo in vse dežele
Bližnjega vzhoda

želi svojim komitentom in korespondentom
uspaha polno leto 1978

SERIGRAFIJA

CEJ

nalepke - umetna grafika - publicistika - tisk na blago
- izdelava grbov

GORICA, Ul. Formica 1 — tel. 30-881

PEKARNE - SLAŠČICARNE

VIATORI

GORICA — Ul. Duca D'Aosta 154, Ul. 24. maja 19,
Ul. Boccaccio 3, Korzo Italija 130

FOTO
CINE
OTTICA

TVRDKA

ALTRAN

GORICA
Korzo Italija 35

ELIJA ČUK

GORICA
TRG. CAVOUR 9
Tel. 83-536

Vi. Vi. Ex.

di VISINTIN VITTORIO

ELEKTRICNI PREDMETI

KOREN STANISLAV

ELEKTRIČNI - VODNO-SANITARNI MATERIAL

GORICA, Ul. Mattioli 11 — tel. 83-271

UGODEN NAKUP PRI

VINOAGRARIA

Ing. Rustja in nasledniki

Trgovina s semeni in kmetijskimi potrebščinami

GORICA, Travniki 6 — tel. 53-95

FIRMA

KOMJANC ALOJZ

VULKANIZACIJA IN PRODAJA GUM

GORICA, Ul. Rossini 22 — tel. 28-21 — telex 46-385

EURO COMMERCE s.n.c.

UVOZ — IZVOZ

- KMETIJSKI STROJI
- REZERVNI DELI FIAT - OM
- PROTEKTIRANE GUME PAI

34170 GORICA — Ul. Duca D'Aosta 88
Tel. (0481) 2950 — telex 46162

PEKARNA

OŽBOT

Trg Cavour 7 GORICA Trg S. Rocco 7

Drogerija - parfumerija - fotografski laboratorij

ROVIS

GORICA, Travniki 10

GORICA
Travniki 50 - 51
Tel. 29-75

Tehnični artikli USAG,
VBW, FACOM

Kopalnice in vse po-
trebščine za kopalnice
IDEAL, STANDARD,
GROHE, INDA

Električno orodje STAR,
SIMBI

Cevi PIRELLI

Elettrotermo sanitaria

Lastnik Walter Sošol

GORICA, Travniki 21 — tel. 55-16

- instalacije centralnih kurjav na ku-
rilno olje, metan in plin
- vse potrebščine za centralne kurjave
- prodaja črpalk

Dr. TANJA MERMOLJA

specialistka za ustne in zobne bolezni

GORICA, Travniki 11 — tel. 25-47

CENTROSPORT
di Bressan Maria

GORICA, Ul. Carducci 13 — tel. 28-80

GOSTILNA

PRIMOŽIČ VID

Drevored XX. septembra 138, tel. 82-117 — GORICA

z briškimi vinom in domačo kuhinjo
(pri bivšem Pavlinu)

DROGERIJA

ČAVDEK JULKO

GORICA, Ul. Duca d'Aosta 34

TRGOVINA S STEKLENIMI PREDMETI

ANTON KOREN

GORICA, Ul. Carducci 6 — tel. 22-34

Podružnica: Korzo Italija 42 — tel. 24-75

MINIMARKET

di Tomsic Luigi

GORICA, Raštel 24 — tel. 21-67

GORICA, Korzo Italija 76
tel. 81-032

stroji za urade OLYMPIA INTERNATIONAL - IBM
stroji za fotokopije: NASHVA COPYGRAPH
pohištvo za urade — tehnični servis

Skladišče vina, likerjev, piva, oranžad in mineralnih vod

SEMOLI ORLANDO

GORICA — Ul. Vittorio Veneto 146 — tel. 83-497

RESTAVRACIJA in MOTEL

NANUT

GORICA, Tržaska 118 — tel. 83-790

TRGOVINA ČEVLJEV

«ALPINA»

GORICA, Korzo Verdi 78 — tel. 25-17

TRGOVINA
ELEKTROGOSPODINJSKIH PREDMETOV - RADIO-TV
APARATURE STEREO - HI-FI VSEH ZNAMK

JOŽEF KERŠEVANI

EXPORT - IMPORT

GORICA, Korzo Italija 90

Tel. 26-43

ZLATARNA IN URARNA

ŠULIGOJ

SPORTNI POKALI — RAFINIRANO ZLATO ZA Zobe

GORICA, Ul. Carducci 49 — tel. 56-57

TRGOVINA ČEVLJEV

AND. ČOTAR

GORICA, Raštel 72 — tel. 83-667

TISKARNA IN KNJIGOVEZNICA

GRAFICA GORIZIANA

GORICA, Ul. Favetti 9 — tel. 57-66

GOSTILNA

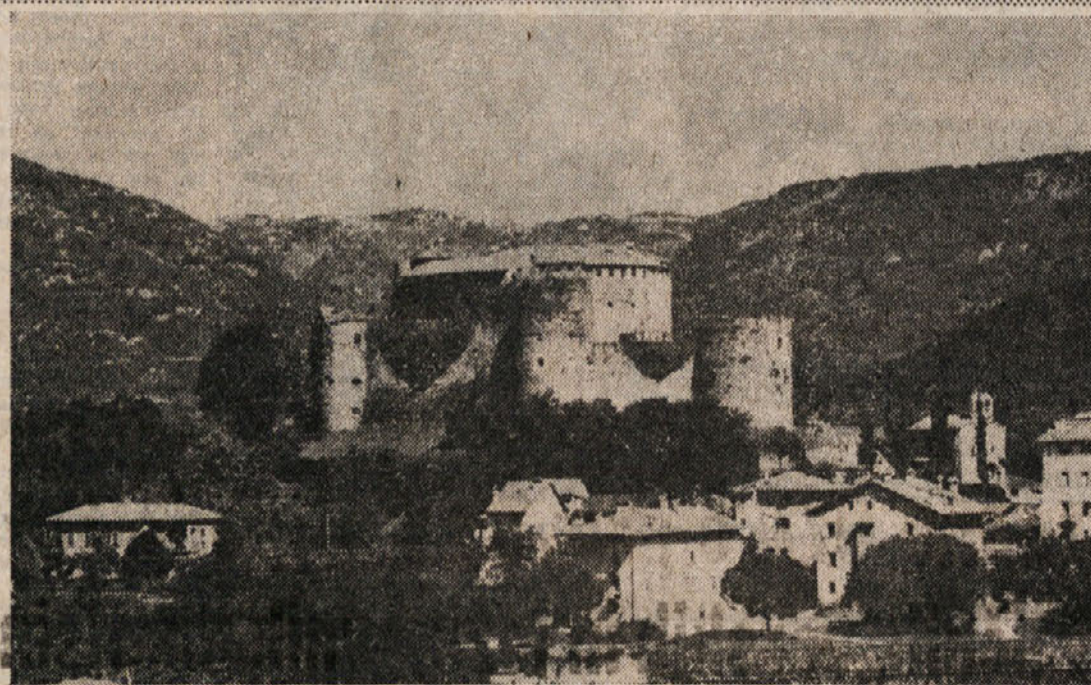
PINTAR

GORICA
Ulica Morelli 13
Tel. 83-953

KLOBUCARNA

M. LEBAN Succ.

GORICA, Raštel 54 - tel. 83-907

SREČNO 1978

AVTOPREVOZI

MIKLUŽ LADISLAV

GORICA, Ul. 3. Armata 165 — tel. 28-44

IMPORT-EXPORT

SULKO

Specialni stroj za obdelavo lesa
Sušilnice brev. ing. Pagnozzi

34170 GORICA, Korzo Italija 229
Tel. 56-68, dom 25-65

BURDIN

INDUSTRIJA PREDLOVANJA MASLA
INDUSTRIA LAVORAZIONE BURRO

GORICA, Ul. Giustiniani 52 — tel. 51-89

KNJIZNA ZADRUGA

«SRECANJE»

vošči vsem prijateljem in tovarišem SREČNO NOVO LETO

GORICA - Ul. S. Giovanni 10 - Telefon 31-045

LIBRERIA COOPERATIVA

«INCONTRO»

TRGOVINA

moške, ženske in otroške konfekcije

MINI SHOP MIRA

Ulica Arcivescovado 5 - GORICA

VAM ŽELI

SREČNO NOVO LETO

● Titova poslanica

(Nadaljevanje s 1. strani)

javnosti in ukrepi za uresničevanje ugodnejše plačilne bilance in za to, da porabo spravimo v realne okoliščine.

Končuje se izdelava novih sistemskih rešitev, s katerimi dosegamo pomembne prednosti pri uresničevanju vseh nalog. S tem bomo kar najbolj prispevali k nadaljnji graditvi družbenogospodarskega sistema v celoti. Vendar nas še čaka delo, da bomo nove rešitve sprejemili v družbeno prakso, kar bo tudi kot proces dalo pomembne spodbude in odprlo nove možnosti za še hitrejši in predvsem stabilnejši gospodarski razvoj.

Prav tako smo dosegli pomembne rezultate pri nadaljevanju dograjevanju oboroženih sil in pri krepitev celotnega sistema splošnega ljudskega odpora in družbene samozavesti. O tem sem obširneje govoril pred nekaj dnevi. Pripradniki oboroženih sil in vsi naši delovni ljudje so si potrebno prizadevali in izločili nujna sredstva, da bi bila pripravljenost države za obrambo na potrebi ravni. Tako bo tudi v prihodnje.

Nasla država si je tudi v minulem letu skupaj z drugimi nevrščeni in prijateljskimi državami zelo prizadevala za reševanje krize, preprečevanje vojaških spopadov, ustavitv oboroževalne tekme, za konkretne ukrepe, da bi zgradili novo mednarodno gospodarsko ureditev, za odpravo kolonializma in rasne diskriminacije, za odpravo raznih oblik vmešavanja in ogrožanja neodvisnosti posameznih držav. Vse to pa se dogaja predvsem na območju nevrščeni in držav v razvoju.

Poskusi, da bi oslabili gibanje nevrščeni in omejili njegovo čedalje večjo vlogo v svetu — če ne bi moglo razbiti njegove enotnosti — nosijo v sebi mnoge nevarnosti za širšo mednarodno skupnost.

Vendar se narodi niso sprijaznili z nezadovoljivimi razmerami v mednarodnih političnih in gospodarskih odnosih in se čedalje bolj zavzemajo za to, da bi bili odnosi v svetu bolj pravični in varni in da bi bila s tem omogočena blaginja človeštva. Kajti nikoli se ni tako kot danes v boju za mir, enakopravnost in nadaljnji razvoj angažiralo tolikšno število držav in takšne družbenopolitične sile. Pri tem ima gibanje nevrščeni brez dvoma odločilno vlogo. Vse to je poročilo, da lahko z optimizmom gledamo v prihodnost.

Posebne pomena je to, da de-tant, ki je še vedno omejen, postane univerzalen in trajen proces, v katerem bodo enakopravno sodelovale vse države. Druge možnosti ni. Temu so posvečena tudi prizadevanja udeležencev beogradskega sestanka KEVS, od katerega milijoni ljudi — ne samo z naše celine pričakujejo uspešen izid.

V minulem letu smo zelo izboljšali dvostransko sodelovanje s številnimi državami, zlasti nevrščeni. Vrsta pomembnih obiskov in pogovorov — o njih pa sem že govoril, kar zadeva njihov izjemen pomen — je potrdila velik ugled, ki ga uživa v svetu naša država, odprta za široko enakopravno sodelovanje z vsemi. S tem smo okre-pili tudi naš mednarodni položaj.

Podobna prizadevanja nas čakajo tudi v naslednjem letu. Posebno pozornost nam posvetijo večstranski dejavnosti, preostalemi delu beogradskega sestanka KEVS, ministrskemu sestanku nevrščeni držav v Beogradu, pripravam novega sumita v Havani, posebnemu zasedanju generalne skupščine združenih narodov o razorožitvi in drugemu.

Položaj in stvarna vloga naše države v svetu nas obvezuje, da tudi v prihodnjem letu nadaljujemo nezmajljivo dejavnost na področju mednarodnih odnosov. To je naš dolg do samih sebe in do vseh naših prijateljev. To je obveznost nas kot nevrščeni socialistične države.

Ob tej priložnosti bi rad povedal, kako sem zares impresioniran zaradi širine in načina, kako so mi delovni ljudje vseh narodov in narodnosti naše dežele izkazovali priznanje, zlasti v minulem jubilejnim letu. To doživljam kot močno manifestacijo privrženosti politiki, ki jo vodimo. Ko še enkrat vsem izrazim najglobljo hvalečnost, bi rad povedal, da mi to vlija novo moč in da obvezuje mene in vse tovaršice, ki so na odgovornih položajih, da nadaljujejo po tej poti, pa naj bi našli na kakršnokoli težavo.

Ob koncu želim vsem našim državljanom, našim pionirjem in mladini, pripadnikom oboroženih sil in službe varnosti srečno in uspešno novo leto 1978.

● Od leta

(Nadaljevanje s 1. strani)

si v njej, predvsem pa miselnost njenih pripadnikov, se je v zadnjih desetih letih spremenila in taki meri, da je danes za poprečnega državljanca italijanske republike samo po sebi umevno, če država izpolni demokratične obveznosti do naše skupnosti.

Končno je pred nami neizogiben vstop delavskih strank v vladno večino, ki se ne bo dala primerjati z dosedanjimi, ko je v bistvu ostalo vse pri starem. Nova večina pomeni tudi začetek prenavljanja italijanske družbe in stopanje na nova pota. Naše vprašanje je za italijansko državo po obsegu majhno, toda po značaju veliko. Zato bo moralo biti rešeno med prvimi. Končno bo s tem delavske stranke dokazale doslednost s svojim dosedanjim pozitivnim stališčem do slovenske manjšine in njenih pravic.

Zato bo leto 1978 moralo biti leto dejanj!

JUGOSLAVIJA V SVETU 1977

Tito in Jugoslavija nerazdvojno povezana

Leto Titovih jubilejev je bilo tudi leto nove uveljavitve SFRJ v svetu - Pomemben napredek v odnosih s Kitajsko - Skrb matične domovine za rojake v zamejstvu - Novi notranji uspehi

Na jugoslovanskem notranjepolitičnem prizorišču so v letu, ki se izteka, prevladovali tri poglavne značilnosti: leto 1977 je bilo leto Titovih jubilejev — nje-govega 85. rojstnega dne in 40. obletnice njegovega prihoda na čelo KPJ; v tem letu se je začelo konkretno uresničevanje zakona o združenem delu — temeljne listine, ki pomembno razširja in pogloblja pravice in tudi dolžnosti delavcev v sistemu socialističnega samoupravljanja; in v tem letu je bila objavljena študija Edvarda Kardelja »Smernice razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja« kot osnovni dokument v pripravah na 11. partijski kongres.

Vse tri tri značilnosti imajo tudi svojo mednarodno razsežnost, ki je ne gre zametati. Tito ni le jugoslovanski voditelj, kajti kot prvak nevrščene gibanja odločno posega tudi v mednarodno dogajanje in je tudi letos z nekaterimi svojimi potovanji na tuje (zlasti na Kitajsko) pritegnil pozornost vse svetovne javnosti ter s tem vnovič potrdil vplivno vlogo socialistične in nevrščene Jugoslavije v mednarodnih odnosih in v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju v svetu. Drugi dve značilnosti jugoslovanskega notranjepolitičnega dogajanja v minulem letu — izvajanje zakona o združenem delu in objava Kardeljeve študije — sta še posebej tesno povezani s sodobno socialistično mislijo v svetu. Jugoslavija je že leta 1948, ob sporu z informirjem in Stalinom, jasno dala vedeti, da se ne kani podrežati nikomur, da bo torej ubrala svojo samostojno in neodvisno pot.

Na tej poti sta zakon o združenem delu in Kardeljeva študija pomembna mejnika. Zakon o združenem delu se namreč na svojih hotenjih približuje razmišljanjem očeta svetovne socialistične misli Karla Marxa o skupnosti svobodnih proizvajalcev. Kardeljeva študija pa med drugim razkriva in utemeljuje prvine samostojne jugoslovanske poti v socializem. Ohoje je pomemben prispevek v zakladnico sodobne, razbiste socialistične misli v svetu.

Posebna značilnost jugoslovanske notranjega dogajanja z mednarodnimi odnosi se je torej potrdila tudi v tem letu. Obenem je Jugoslavija tudi neposredno posegala v mednarodno dogajanje. Pri tem je bila osrednja točka pomena Titova poletna turneja, ko je obiskal Sovjetsko zvezo, Severno Korejo in LR Kitajsko, na veliko čednost, pa je našel tudi obisk v Franciji.

Na teh in drugih potovanjih miru in prijateljstva, ki jih je Tito opravil v minulem letu, so re kar najbolj prepričljivo potrdile tudi Kardeljeve besede o letu, izrečene že pred desetimi leti ob 30. obletnici Titovega prihoda na čelo jugoslovanske partije.

«Kakor se je v domovini boril proti zatiranju, izkoriščanju in reakcionarnemu nasilju, tako se je tudi na mednarodnem prizorišču boril in se še bori proti imperializmu in nacionalnemu zatiranju ter vladavini breznamitnosti, zasnovane na sili močnejšega. Kapital je sovražil oportunistično kapitalizmo in dezorijentirano malomeščansko podrejanje natičnosti in idejam reakcionarne buržoazije, prav tako sovražil pasivno umikanje pred silo vsakršnega mednarodnega nasilja, ki temelji na pravici močnejšega. In kakor prezira lažno frazo v boju za socializem in družbeni napredek, pa naj bo še tako ultradikalna po obliki, ter vsakršno jalovo sektarstvo, ki razdvaja revolucionarno avantgardo od živega organizma družbenega življenja, tako v boju za boljši jutrišnji svet, proti kolonializmu in neokolonializmu ter vsakršnemu nacionalnemu zatiranju tudi nenehno zavrača vsakršno doktrinarno sektarstvo, ki razdvaja mednarodno delavsko gibanje in socializem od drugih protimperialističnih in demokratičnih sil, kot tudi vsak ultradikalizem, ki s frazami prikriva svojo eno-merno in nesposobnost, da vpliva na tok stvari.»

Ta sicer kratka, vendar izbrana in vseobsežna Kardeljeva analiza Titovega državljankega ravnanja v notranjih in mednarodnih odnosih se je uveljavila letos tudi med Titovima obiskoma v Sovjetski zvezi in LR Kitajski, pa tudi ob drugih priložnostih. Nobene pompatičnosti, značilne za pragmatično dnevno politiko, in nobenega odstopanja od doslednih načel, ki so vgrajena v jugoslovansko politiko (notranjo in zunanjo), ni bilo opaziti, ko se je Tito pogovarjal na primer v Moskvi ali Pekingu.

Kakor je sam Tito dejal pred dnevi, ob prazniku jugoslovanske armade 22. decembra, so jugoslovansko-sovjetski odnosi zdaj zelo dobri. Obenem je povedal, da so bile v pogovorih, ki jih je imel v Moskvi z Brežnjevom in drugimi sovjetskimi voditelji, tudi razlike v mnenjih, vendar Sovjetska zveza sprejema Jugoslavijo takšno, kakršna je, in se zaveda, da se pri tem ne da nič

spremeniti. Takšno Jugoslavijo — neodvisno, samostojno, socialistično in nevrščeno — sprejemajo tudi Združene države Amerike. Tudi Kitajsko, ki je svojčas tako vneto oboževala Beograd, da je socialistični odpadnik, je že spoznala pravo vlogo nevrščene in socialistične Jugoslavije v sodobnem svetu.

Tito je Brežnjev, tudi letos v Moskvi, tako kot že večkrat ob njunih prejšnjih srečanjih, jasno in glasno povedal, da bo Jugoslavija nadaljevala po svoji samostojni poti in da se nikoli ne bo uklonila nikomur, pa če je še tako velik in močan. Tudi v pogovorih s kitajskim voditeljem Hua Kuo-fengom je Tito naglašal jugoslovansko samostojnost in neodvisnost. Na obeh srečanjih je obenem dal vedeti, da razlike, ki objektivno obstajajo in jih ni mogoče zanikati, niso in ne smejo biti ovira za razvijanje odnosov, meddržavnih in tudi partijskih. Upoštevati je treba tisto, kar nas združuje, in ne tisto, kar nas ločuje — je deviza jugoslovanske politike in predsedni-ka Tita.

Po zaslugi doslednega zagovarjanja te devize si je Jugoslavija priborila vidno mesto v mednarodnih odnosih. Takšna načela zunanje politike Beograd zagovarja ne glede na to, ali gre za svetovne sile ali za manjše države. Enakopravnost je poglavitna sestavina nove mednarodne ureditve, za katero si prizadevajo vse nevrščene države, vstevši Jugoslavijo. Tito je to načelo posebej poudaril v vseh svojih letošnjih pogovorih s tujimi državniki. Tako kot že prej, se la je nedvoumno povedal, da ni prav nič pomembno, koliko prebivalcev šteje kaka država, kak-

šno ozemlje ima, s kolikšno gospodarsko in vojaško močjo razpolaga. V mednarodnih odnosih mora vladati suverena enakost, kajti le to je jamstvo za mirno in varno bodočnost vsega človeštva.

Po teh stališčih se je ravnala tudi jugoslovanska delegacija na beogradske sestanku konferencie o evropski varnosti in sodelovanju. Jugoslavija ima dvojno vlogo na tem evropskem diplomatskem zborovanju, ki se bo nadaljevalo še po novem letu: vloga gostiteljice in aktivne udeleženke. Prvo vlogo je opravila brez pri-pomb, le s pohlvalni 34 drugih delegacij. Tudi druga jugoslovanska vloga na beogradske sestanku — vloga aktivne udeleženke — je našla na široko zanimanje in tudi na podporo številnih drugih udeležencev. Kajti Jugoslavija se je v skladu s svojo dosledno nevrščeno zunanjo politiko tudi na beogradske sestanku odločno zavzela za vse ukrepe, ki koristijo utrjevanju miru, varnosti in sodelovanju v Evropi.

V teh jugoslovanskih prizadevanjih so bile pomembne elemente tudi narodnostne manjšine. Most sodelovanja in prijateljstva morajo biti, pravi uradni Beograd in to misel vsestransko podpira vsi jugoslovanski narodi in narodnosti. To stališče se je potrdilo tudi med obiskom jugoslovanskega zunanjega ministra Minica v Rimu in za to se Jugoslavija zavzema ob vsaki priložnosti. Prav gotovo je tudi to ena od prvin vplivne vloge Jugoslavije v sodobnem svetu, torej ena od prvin jugoslovanske politike, ki je v minulem letu doma in po svetu zabeležila nove, pomembne uspehe.

VLADO BARABAS

DELO ITALIJANSKEGA PRAVNIKA PROF. F. CAPOTORTIJA

Študija OZN o pravicah pripadnikov etničnih, verskih in jezikovnih manjšin

Prvo obsežnejše delo o manjšinah, opravljeno pod okriljem OZN - Slabe in dobre strani študije

V zadnjih dneh avgusta 1977 je Podkomisija za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin obravnavala študijo o pravicah pripadnikov etničnih, verskih in jezikovnih manjšin, ki jo je pripravil njen član, italijanski pravnik prof. Francesco Capotorti.

Podkomisija za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin je delovno telo komisije OZN za človekove pravice (komisija za človekove pravice je ena tista imenovanih funkcionalnih komisij Ekonomskega sveta OZN). Podkomisija sestavlja 25 strokovnjakov, ki delujejo v osebnem svojstvu in ne kot predstavniki držav. Podkomisija je dosedaj v skladu s svojim mandatom pripravila več študij, ki osvetlujejo posamezne probleme s področja varstva človekovih pravic in temeljnih svobod. Bina značilnosti dosedanjega dela podkomisije je, da se je pretežno ukvarjala s problemi odpravljanja in preprečevanja diskriminacije, vprašanja položaja manjšin in njihovih pripadnikov, pa so bila predmet razprav v odločitvi le v dveh obdobjih.

V prvem obdobju — od ustanovitve podkomisije 1949. do 1954. leta je podkomisija sodelovala v pripravi mednarodnih paktov o človekovih pravicah. Te priprave so bile dolgotrajne, saj sta bila Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah ter Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah sprejeta šele leta 1966. V veljavo pa sta stopila šele marca 1976 (takrat ju je 35 držav ratificiralo). Kljub razmeroma dolgi poti od prvih priprav do stopanja paktov v veljavo, pa so bili deli tečajov paktov, ki jih je pripravila Podkomisija za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin, pripravljivi že razmeroma zgodaj. Tako je osnutek tistega člena mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, ki se nanaša na pravice manjšin, podkomisija izdelala že leta 1950. Ta člen je doživel v kasnejših razpravah v komisiji za človekove pravice dolocene spremembe in je bil uvrščen kot 27. člen v mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah. Besedilo tega člena se glasi: »V državah, v katerih živijo etnične, verske ali jezikovne manjšine, pripadnikom takih manjšin ne bo odvzeta pravica, da v skupnosti z ostalimi člani skupine uživajo svojo kulturo, izpovedujejo in vršijo svojo vero in uporabljajo svoj jezik.«

V drugem obdobju, ko se je Podkomisija temeljito ukvarjala z vprašanji manjšin — to je od leta 1971 do danes — je spet v središču njene pozornosti mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah in posebej njegov 27. člen. Seveda gre tokrat predvsem za razlago določil tega člena — za ugotovitev »dometa« njegovih norm, posebej pa še za vprašanje izpolnjevanja načel, vsebovanih v njem.

Podkomisija je izvolila svojega člana prof. Francesca Capotortija, italijanskega pravnega strokovnjaka za posebno poročevalca in mu dala nalogo, da preuči vprašanja, povezana z izvrševanjem 27. člena mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah. Francesco Capotorti je v letih 1972-1975 pripravil ugodno poročilo in dve vmesni poročili o pripravi študije. Osnutek študije je bil obravnavan avgusta 1975, avgusta 1977 pa je Podkomisija obravnavala in sprejela končno verzijo študije, ki je v Združenih narodih izšla pod oznako E/CN.A/Sub.2/384 z dne 17. 1.

Študija je zanimiva iz več razlogov. Predvsem je to prvo obsežnejše delo o manjšinah, ki je opravljeno pod okriljem OZN, in ki je zato moralo upoštevati tako dosedanja dogajanja o varstvu pravic manjšin in norm, ki jih je razvilo mednarodno pravo, kakor tudi različne dejanske situacije v raznih delih sveta.

Gradivo za spoznavanje dejanskega položaja manjšin so prispevale vlade držav, v katerih te manjšine živijo. Na ta način je zbrana obilica podatkov in opisov. Slaba stran te metode je, da so podatki, ki jih pripravi vlade, često tako priročne njihovu okusu, da zakrivajo pravo podobo stvari.

Tako iz podatkov o položaju manjšin, ki jih je posebej poročevalcu posredovala avstrijska vlada, ni videti, da je položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji vrsto let nezadovoljiv in da se je ravno v času izdelave študije še poslabšal. Intervencije člana podkomisije, jugoslovanskega strokovnjaka prof. Branimira Jankovića, s katerim je opozarjal na to pomanjkljivost študije, so zato povsem razumljive. Podobno je italijanska vlada v svojih podatkih »spregledala« Slovence v Videmski pokrajini.

Posebna zanimivost pa so tisti deli študije, ki načenojajo glavne teoretične in praktične probleme manjšinske zaščite. V teh zadevah je Capotorti pokazal ne le nesporno pravniško znanje, ampak tudi smisel za iskanje ravnotežja med različnimi pristopi in stališči. Oglejmo si nekatera zanimivejša vprašanja:

Razpravljajoč o pojmu manjšine Capotorti primerja razne poskuse definiranja manjšin in ugotavlja težave, ki nastajajo pri poskusih zajeti v eni formuli vse različne situacije. Ne glede na to pa ugotavlja, da faktor številna moč neke manjšine ne sme odločati o tem, ali naj manjšina uživa pravice, ki jih zagotavlja 27. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah. Ravno tako izvajanje tega člena ne sme biti podrejeno vprašanju, ali je neka manjšina v notranjem pravu uradno prikazana ali ne, kar pomeni, da po Capotortijevem mnenju uradno nepriznane manjšine ne o-svojuje države dolžnosti, da izpolnjuje obveznosti iz 27. člena Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah.

Podobno pozitivno stališče zavzema avtor študije, ko gre za vprašanje narave obvez, vsebovanih v 27. členu Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah. Po njegovem mnenju je za dejansko enakopravnost pripadnikov manjšin potrebno efektivno izvrševanje pravic iz tega člena. Izvrševanje teh pravic zahteva aktivne poseg države. Ni dovolj, da država dopusti, da manjšine same pokrivajo za svoj obstoj in razvoj, ampak jim je dolžna pomagati v njihovih prizadevanjih za dejansko uživanje pravic.

Manj sprejemljivi so tisti deli študije, ki obravnavajo vprašanje, ali je nosilec pravic posameznik ali pripadnik manjšine, ali manjšina kot kolektiv. Capotorti daje težkoče na posameznika, češ da ima ta pravico da izbere med prostovoljno asimilacijo in ohranitvijo značilnosti, po katerih pripada manjšini. Očitno so spregledane vse oblike prikrite asimilacije, do katerih prihaja v družbah, kjer je večina negativno razpoložena do manjšine. Indiferentnost pripadnikov manjšine do svojega poretka in želja po asimilaciji ni v teh primerih nikakršna svobodna odločitev, ampak le rezultat prikritih nasilij nad manjšino. Tako se zdi, da Capotorti pripiše prevelik pomen »svobodno izražen« volji pripadnikov manjšin, ko gre za vprašanje njihovega položaja vis a vis večinskemu prebivalstvu.

Med priporočili za nadaljnje delo, ki se nanašajo na glavne na nadaljnji študiji, zasluži posebno pozornost predlog za izdelavo predloga deklaracije o pravicah pripadnikov manjšin v okviru načel, vsebovanih v 27. členu pakta o državljanskih in političnih pravicah. Iz besedila predloga, ki ga je sprejela tudi Podkomisija, ni jasno razvidno, ali gre za nadaljnje delo na razlagi vsebine navedenega člena, ali pa naj bi ta deklaracija pomenila tudi do-ločen razvoj mednarodnega prava na področju za-ščite manjšin. Verjetno bo končni odgovor na to dala šele delo organov OZN — zlasti delo Komisije za človekove pravice.

Upajemo, da bo Capotortijeva študija spodbudila razmišljanja o možnih in nujnih premikih na področju mednarodnopravne zaščite manjšin. Nujno bi bilo, da razvoj mednarodnega prava na tem področju preide v bolj dinamično fazo, ki bi omogočila preseganje sedanjih »pravnih praznin« in razlik v interpretacijah.

DANILO TURK

GOSPODARSKO PISMO IZ SLOVENIJE

Samo z lastnim deležem bo zagotovljen lepši jutri

Naravni prirastek - 13.000 ljudi v enem letu - Porast števila zaposlenih - Realen porast družbenega dohodka - Porast industrijske proizvodnje in problem izvoza - Stanovanjska gradnja ne dosega potreb - Cene na drobno preko okvirov

Ob koncu koledarskega leta je običaj, da naredimo tako v zasebnem kot v družbenem življenju bilanco preteklega koledarskega leta, ponavadi z dobrimi sklepi za naslednje leto, ki bo zagotovo prineslo bolj ugodne rezultate. Pa vendar je konec koledarskega leta le neka dogovorjena ločnica, ki je v določenih primerih celo vprašljiva, zlasti pa to velja za gospodarstvo. Pojavi, ki jih spremljamo, namreč nimajo vsi enakih časovnih valovanj v tem smislu, da bi se v razdobju dvanajstih mesecev zvrstile vse tiste plime in oseke, ki so značilne. To velja na primer za investicijska gibanja, pa tudi za celotno gibanje gospodarstva, za katerega ugotavljamo, da se razvija v določenih ciklih, ki ne spoštujejo koledarskih obdobj, saj so rezultat neprestanih ekonomskih sprememb in dopolnjevanj.

Vendar pa bomo poizkusili v tem sestavku prikazati večino, zlasti gospodarskih dogajanj v Sloveniji v letu 1977. Prišli bomo s prikazom razvoja prebivalstva, ki sicer sam po sebi ne predstavlja izrazito ekonomsko kategorijo, je pa brez dvoma začetek, konec in smisel vseh dogajanj. V slovenskem prostoru je po stanju sredi leta 1977 živelo 1.839.000 prebivalcev, naravni prirastek (naravni prirastek je razlika med rojenimi in umrli) je znašal skoraj 13 tisoč ljudi, kar je v zadnjih šestih letih rekordno število. Prav tako smo se v preteklem letu pridno znileni (15 tisoč porok), pa tudi dokaj podoben razvoju. Razveze, ki postajajo za sodobne družbe povsem značilen pojav, se povečujejo tudi v Sloveniji, saj je bilo v letu 1977, po ocenah razvezo kar 2300 zakonjskih parov.

Seveda pa prav vsi prebivalci niso aktivni in ne ustvarjajo na

ta ali oni način lastni dohodek. Stopnja aktivnega prebivalstva je odvisna od različnih dejavnikov, eden od važnejših je starostna struktura prebivalstva. Življenjska piramida, ki kaže delež šoloobveznih otrok, število ljudi v aktivni starosti in končno starih generacij, je v naši republiki precej neugodna, saj smo izrazito stara nacija, ki se prepočasi reproducira. Pa vendar je delež aktivnih oseb visok, k čemur pripomore tudi visok odstotek zaposlenih žensk. Aktivno prebivalstvo pa ni enako zaposlenim delavcem, saj vključuje poleg zaposlenih še kmečko prebivalstvo, ki se aktivno ukvarja in pridobiva sredstva za življenje od poljedelstva oz. živinoreje. Ugotavljamo pa, da je že 38,5 odst. vsega prebivalstva zaposlenega, v preteklih šestih letih je ta odstotek porastel kar za šestino. Velika večina vseh zaposlenih delavcev združuje delo v družbenem sektorju (707 tisoč), le 17 tisoč v zasebnem sektorju, povečini v obrti. V letu 1977 se je zaposlilo 28 tisoč delavcev, tako da je problem nezaposlenosti, ki pesti marsikatero razvito državo, v Sloveniji še skoraj nepoznan. Dvanajst tisoč ljudi je sicer registrirano kot nezaposlenih, vendar bi težko trdili, da so vsi ti dejansko nezaposleni in brez vira zaslužka. Gre za delavce (dve tretjini) ki so nekvalificirani, invalide in težje zaposljljive osebe, delno pa tudi za takšne delavce, ki se ne prekvalificirajo oz. ki se kljub vajljivim ponudbam ne odzovejo povabilom izven pomembnejših republiških središč, zlasti Ljubljane. V to številko, ki se v zadnjih letih ne spreminja bistveno, so seveda vključeni vsi tisti, ki se zaposlujejo prvič in ki se niso uspeli dobiti zaposlitve. Ekonomska emigracija, ki je bila značilna nekaj let po gospodarski reformi leta 1965, je povsem normalna in ni preselila v leto 1977 niti številko tisoč. Pač pa se istočasno povečuje pritisk delavcev, ki se vračajo z začasnega dela v tujini, in na katerega bo treba v naslednjih obdobjih še posebno misliti ob odpiranju novih možnosti zaposlitve.

Družbeni proizvod, kot vsota amortizacije — torej prenešene vrednosti strojev in narodnega dohodka, kar je novostvarjena vrednost, znaša po prvih ocenah 20 odstotkov več, kakor v preteklem letu. Če bi se poizkusili opredeliti, kaj pomeni to povečanje, bi le stežka našli enoten odgovor. Leto 1976, s katerim primerjamo to povečanje, ki naj bi znašalo eno petino, je bilo izrazito gospodarsko neugodno leto, če ga ocenjujemo po stopnjah gospodarske rasti. Leto, ki ga zaključujemo, je bilo neke do prve polovice sicer še gospodarsko pozitivno, kasneje pa so se trendi obrnili navzdol. Zato bi lahko povzeli naslednjo ugotovitev: porast družbenega proizvoda v letu 1977 ni močan, vendar je realen ob negotovem položaju svetovne ekonomije ter stalnih še neresenih problemih, zlasti kvalitete ravni v slovenskem gospodarstvu. Ko navajamo odprta vprašanja

slovenskega gospodarstva, ne moremo mimo problema, ki je karakterističen za celotno jugoslovanski prostor. To je produktivnost dela, ki pa je seveda le končni kazalnik različnih dejavnikov, ki vplivajo na to; da rezultat gospodarske dejavnosti ni v dovolj veliki meri odvisen od vloženega dela. Po vsem obdobju, ko je produktivnost dela le počasi rasla, pa ugotavljamo v letu 1977 znake bolj optimističnih napovedi, čeprav bi seveda težko trdili, da prihaja v slovenskem gospodarstvu do preobrata. Nedvomno je problem produktivnosti dela eden izmed tistih problemov, za katere smo že na začetku tega sestavka trdili, da jih je težko ukovirati v obdobje in bilanco enega leta.

Med poglavitnimi razvojnimi silnicami v Sloveniji je industrijska proizvodnja, ki v zadnjih dveh letih močno niha. Že v začetku leta 1977 smo si bili vsi enotni, da bo industrija proizvedla več, kakor v preteklem letu, neenotni pa v tem, koliko bo znašalo to povečanje. Planski dokumenti so napovedovali previdno le 6-odstotno zvišanje, kaže pa, da bo znašal porast neke okoli 7,5 odstotka. Na prvi pogled sicer majhna razlika pomeni seveda za narodnogospodarski prostor pomemben doseg. Vprašujemo pa se, kakšna bo rast industrijske proizvodnje v naslednjem letu, saj več znakov kaže na umirjanje rasti. Nedvomno bo potrebna močna vzpodbuda tudi s strani prodaje v tujino, saj je domači trg za nekatere proizvode že preozek. Rezultati zunanjetrgovinske menjave so za preteklo leto neustrezni, izvoz blaga in storitev se je povečal za 3 odstotke, uvoz blaga pa za 28 odstotkov. Tudi ekonomskemu nestrokovnjaku je ob tej primerjavi takoj jasen položaj, ki bo po enotnih ugotovitvah zahteval močno preorientacijo na izvoz, ob u-krepih, ki sicer zaenkrat še niso povsem znani. Podobno sliko kaže celoten izvoz in uvoz kaže tudi blagovna menjava Slovenije z Italijo: izvoz smo povečali za 6 odstotkov, uvoz pa za 26 odstotkov. Regionalna struktura zunanjetrgovinske menjave je bila tudi v preteklem letu neustrezna, neustrezna zlasti zaradi premalo intenzivnega prodiranja v države v razvoju in še vedno premočne težnje na blagovno menjavo z razvitimi državami. V spisku hotenj, ki pa seveda ne bodo smela biti le hotenja in želje, za naslednje leto, je torej tudi delna preorientacija na trgovanje z deloma v razvoju, kjer ima naša država že močan politični kapital.

Industrija daje sicer tempo rasti celotnemu gospodarstvu, ne moremo pa prezreti tudi kmetijske dejavnosti, ki še vedno ostaja nujen predpogoj kmetijskega obstoja. V razdobju zadnjih nekaj let pridobiva kmetijstvo tisti položaj, ki ga je izgubilo zaradi močne industrializacije. Leto 1977 lahko ocenjujemo kot ugodno leto za kmetijstvo, če gledamo s strani rastlinske proizvodnje, pšenice, koruze, krompirja, itd. Ne more-

mo pa se pridružiti enako optimističnim ocenam z vidika živinoreje. Mesne krize so bile tudi v preteklem letu, negotov položaj, ki izvira od odkupnih cen, preko neusklajene prodaje do izgub v prireji živine, pa ni bil rešen tudi v letu, ki ga zaključujemo. Dogovarjanje, kakor često radi ponavljamo, med vsemi zainteresiranimi, torej proizvajalci, trgovci in potrošniki mora biti nujno še vnaprejš, to dogovarjanje pa mora vnašati zlasti elemente ekonomske utemeljenosti ter zagotavlja proizvajalcem, da bo živinoreja tudi na daljši čas dobičkonosna.

Prehajamo na področja, ki so poprečnemu delovnemu človeku najbližja, saj se konkretno dotikajo njegovega vsakdanjega osebnega in življenjskega standarda. To so stanovanjska gradnja, življenjski stroški in osebni dohodki. Ocenjujemo, da je bilo v letu 1977 dograjenih 13 tisoč stanovanj. Na vprašanje, kaj to pomeni za Slovenijo, lahko odgovorimo le eno: vsekakor je mnogo premalo glede na stanovanjsko stisko, ki vlada v vseh večjih industrijskih centrih. Poprečna cena dokončanega stanovanja v družbenem sektorju je znašala za kvadratni meter površine 7020 dinarjev. Ob primerjavi, ki pove, da je znašal poprečni mesečni osebni dohodek za poslovenega v letu 1977 4830 dinarjev, je jasna dolga pot poprečne slovenske družine, ki si ponavadi še ustvarja življenjske pogoje, do stanovanjskega prostora.

Najbolj akutne probleme sicer rešujemo s solidarnostnim združevanjem sredstev, dajanjem dolgoročnih posojil ter s pomočjo delovnih organizacij, kjer so ti delavci zaposleni, vendar je tempo reševanja stanovanjske problematike še vedno neustrezen. Možen izhod je v pocenitvi gradnje, ki pa ne bi smela ustvarjati le spalnih prostorov, temveč stanovanjski kompleks, ki mora nuditi vse, od vrta do trgovine in prostorov za srečevanje občanov v kulturnem in rekreacijskem smislu.

Cene na drobno so v letu 1977 preslele po rasti vse okvire, ki smo jih nekoliko preveč optimistično postavili ob začetku leta. Takšna dinamika pa je seveda v prvi vrsti zadela življenjske stroške, ki so porasli po ocenah, v primerjavi z letom 1976, za 14,6 odst. Pri tem so prednjačile zlasti cene hrane, stanovanj in stanarine, storitev ter cene prometnih storitev. Pa vendar so kljub nepričakovani rasti cen življenjskih potrebščin ugodno porasli realni osebni dohodki. Povečanje osebnih dohodkov za 4 odst. je rezultat, kakršnega nismo zabeležili že celih šest let.

Nas šestavek ne moremo zaključiti z optimističnim izrekom, češ da bo v novem letu vse boljše in bolj uspešno.

TOZD
Adria Ankarani
TOZD
Turizem Avditorij
TOZD
Grand Hotel
Metropol
TOZD
Hoteli Palace
TOZD
Pralnica
in čistilnica Lucija

**TURISTIČNO
HOTELSKO PODJETJE
PORTOROŽ**

Želijo vsem srečno 1978

GOSTILNA

«PRI GOMBAČU»

LOKEV 165

Znana po odlični domači kuhinji, kračah, specialitetah na žaru, kraškem pršutu in teranu ter po odličnih istrskih vinih. Veselo silvestrovanje

Vabljeni

**ZDRUŽENO K.G.P.
KOČEVJE**

Mesnica štev. 1

LOKEV

Agrotaria Koper

KMETIJSKO PREDELOVALNI ZADRUŽNI KOMBINAT

PRIPOROČA OBISKOVALCEM NAŠEGA OBMOČJA:

Lastne proizvode — priznana vina

REFOSK — MERLOT — KABERNET — MALVAZIJA

- brezalkoholne pijače EXCORRADO
- žgane pijače EXCORRADO
- meso in mesne izdelke
- mleko in mlečne izdelke

Solidno postrežbo v lastni maloprodajni mreži

MARKETI — MESNICE — MLEKARNE — GOSTINSTVO

Postanite tudi vi porabniki naših kvalitetnih proizvodov in uslug!

AVTOPROMET, GOSTINSTVO IN TURIZEM

Gorjanci

NOVO MESTO - STRAŽA

priporoča vozne usluge in gostinske storitve v hotelu Metropol in gostišču LOKA s kegljiščem v Novem mestu

ter vošči vsem srečno novo leto

GOSTILNA

MUHA

Domača kuhinja — Dobra istrska vina

LOKEV 138

GOSTISCE

JEŽ

Domača kuhinja in vsak dan karamelli — Pristna domača vina

Priporočamo sel

LOZE PRI VIPAVI 37

GOSTILNA

EDI TAVČAR

DUTOVLJE 50 — tel. 74-007

GOSTILNA

IVAN UKMAR

DUTOVLJE 61 — tel. 74-022

**TOVARNA MESNIH IZDELKOV
POSTOJNA**

MESNICA ST. 24 — KOZINA

KOZINA 24 — tel. 81-258

Intereuropa

MEDNARODNA ŠPEDIČIJA IN TRANSPORT

Glavna direkcija Koper

Vojkovo nabrežje 32

Telefon: 21-830

Telex: 34-117, 34-140, 34-113

Opravlja preko vanjo združene TOZD ŠPEDIČIJA KOPER n.s.o. in TOZD TRANSPORT KOPER n.s.o. ter njihovih filijal, izpostav in poslovalnic v vseh večjih mestih, lukah in na mejnih prehodih Jugoslavije vsa posla mednarodne špeditcije in transporta doma in v tujini.

S 47 filijalami, izpostavami in poslovalnicami

NUDI

popoln špediterski servis, organizira prevoze po suhozemnih, pomorskih in zračnih poteh, daje nasvete v transportno špediterskih in carinskih zadevah;

z lastnim kamionskim parkom prevzema vse vrste prevozov. Specializirani delavnosti sta blagovni tranzit preko luk in Koper, ter opravljanje špediterskih storitev na sejnih in razstavnih doma in v tujini; vse storitve opravlja strokovno, hitro in zanesljivo.

Zaupajte svoje blago organizaciji

INTEREUROPE

In preprčali se boste o našem strokovnem in skrbno opravljenem servisu

*Prijateljem in poslovnim
partnerjem uspešno 1978 želijo...*

ACK

VELETRGOVINA

Adriacommerce

UVOZ - IZVOZ

KOPER - Jugoslavija

VOŠČI POSLOVNIM PARTNERJEM
IN PRIJATELJEM
USPEŠNO NOVO LETO 1978

PODJETJE
ZA PROIZVODNJO
IN PREDELAVO
PRALNIH
IN ČISTILNIH
SREDSTEV
Ljubljanska c. 13

GOSTILNA

RAVBAR

Domača kuhinja — pristen kraški pršut in domač teran

DOL POD RÉPENTABROM 5 — tel. 73-013

GOSTISCE

SPACAPAN

Specialitete: divjačina, krače, postrvi ter pristen domač pršut, teran in belo vino

KOMEN 85 — tel. 74-736

GOSTILNA

PRI JAZBECU

Specialiteta — divjačina

TUPELCE 12

Trst - Ul. Montecchi 6

ZALOŽNIŠKO GRAFIČNO PODJETJE

Primorski tisk

n.s.o. — Koper

TOZD ZALOŽBA LIPA n.s.o.

TOZD TISKARNA JADRAN n.s.o.

TOZD PROPAGANDA KOPER n.s.o.

Skupne službe, TOZD Založba Lipa, uredništvo založbe, Muzejski trg 7, tel. 23-281 in 22-444 — centralno skladišče, Ul. 15. maja 6/b, tel. 22-483 — Biro servis, c. JLA, tel. 21-440 — TOZD Tiskarna Jadran Koper, Ul. 15. maja 6, tel. 23-191 in 23-182 — TOZD Propaganda Koper, Koper, Dolga reber 23/a, tel. 24-227

TOZD TISKARNA JADRAN

s klasičnim in offset tiskom
ter knjigovoznico
SE PRIPOROČA!

ZALOŽBA LIPA - KOPER
SE PRIPOROČA S KNJIGAMI:

dr. M. KORSICA
30 LET SLOVENSKEGA
POMORSTVA

V. VREMCA:
SLOVENSKA ISTRA
V BOJU ZA SVOBODO

A. REBULA:
SNEGOVI EDENA

J. PERATA:
GOLO UPANJE

založništvo

oglašni oddelek

tiskarna

klišarna

fotografski laboratorij

uvoz - izvoz

ekspedicija in razpečevanje

graficenter

agencija alpe adria

tržaška knjigarna
(ul. sv. frančiška 20)

voščimo
poslovnim partnerjem
dobaviteljem
in strankam
srečno
in uspešno
novo leto 1978

PROBLEMI DECENTRALIZACIJE RAI IN OBLIKOVANJA «III. MREŽE»

Dolga pot k deželnim TV oddajam

Nekaj misli o bodočih slovenskih televizijskih oddajah in o Radiu Trst A

Pisati o zapletenih vprašanjih sredstev množičnega obveščanja za bralce, s pravi ljudmi, katerim je marsikdaj namenjena prav manipulacija teh sredstev, ni lahka stvar. Težko jih je popeljati za kulise, razgrinjati prednje politične igre in spopade, ki se propagandistično venčajo z gesli o «bitki za resnico in objektivnost» in tolikim drugim visokom donečimi besedami. Kdor je zadnja leta zasledoval kako je ta ali oni finančni mogotec kupoval sicer nerentabilne časopise, je morda razumel, da je za tem neka logika oblasti. V razviti družbi z demokratično ureditvijo je stopnja sodelovanja vsakega posameznika v neposrednem razmerju z njegovo informiranostjo in sposobnostjo kritičnega presojanja grmade informacij, ki kapajo v njegovo zavest tako rekoč vsako minuto.

Tega se zavedajo družbene in politične sile, ki se borijo za oblast in v okviru oblasti, zato pa je tudi razumljivo, da ni mogoče pisati o posameznih sredstvih množičnega obveščanja, kot sta na primer radio in televizija, ne da bi ju pred tem ustrezno uokvirili v politično dinamiko zadnjih časov. Vzemimo italijanski danes, na primer. Razvoj in dosledno uresničevanje demokratične reforme javne radijsko-televizijske družbe RAI je očitno pogojena razpletu sedanje politične krize. To dobro vedo strankarski vrhovi, ki se tu tudi zavedajo, da bo reforma ubrala povsem svojo pota, če bi — na primer — prišlo do sporazuma med velikimi političnimi silami (KD, KPI, PSI) o vladi za premostitev kriznega obdobja s skupnimi napor: spet drugačna pota, diametralno nasprotna, če bi politična kriza zaradi vzajemne nepopustljivosti privedla do novega celnega spopada med levico in KD na novih parlamentarnih volitvah po razpustu parlamenta sredi pomladi. V takem primeru bi nujno politični labori mobilizirali vsa razpoložljiva sredstva in izkoristila vplivne sfere v okviru le-teh, da prispejemo «reko informacij» k uspehu na volitvah.

Vsem tem ni pravzaprav nič skandaloznega. RAI je pred desetletji bila na razpolago vladi, točneje krščanski demokraciji in marsikdaj tudi posameznim njenim strujam, da je ta pomembna (čeprav ne idealna) pridobitev demokracije in pluralizma, če se politična bitka ne odvija več «za ali proti» demokratični RAI, pač pa kar znotraj nje.

Je kdo pozabil, kako so se pred nekaj leti pojavljali v volilnih kampanjah plakati, ki so rotili: «Dovolj nam je Mora na TV»? Sledilo je fanfanjevo obdobje, nato pa — skupaj z demokratično zmago na referendumu in drugimi kamovnimi skoki v splošni demokracizaciji italijanske družbe, tudi zakoni o reformi radio-televizijskih storitev.

Panorama radijsko-televizijske Italije na prelomu let 1977 in 1978 pa je sledeča. Radio in televizija sta nesporno vodilni sredstva za množičnega obveščanja. Po besedilu italijanskega dnevnika «Corriere della sera», dnevno od dva do tri milijoni ljudi če računamo, da vsak preda izvod prebere štiri do pet ljudi, istočasno pa poslušajo prvi televizijski TV dnevnik dobrih 15 milijonov, drugi TV dnevnik pa 7 do 8 milijonov ljudi. Če se za vpliv na «Corriere della sera» borijo finančni in politični mogotci, je bitka za vpliv na RAI torej toliko večja.

Poleg tega pa sta radio in televizija (predvsem ta, saj je cenejša od dnevnika, gledališča in kinu, nudi nam vse troje skupaj, v enem večeru, dan za dnem) mnogokrat povsem edino sredstvo, preko katerega sprejemata informacije dobri dve tretjini italijanskih državljanov, ki sicer ne berejo dnevnega tiska, marsikdaj niti tedenskega in periodičnega.

V politični igri sta sedaj pomembni obe veji radijske in televizijske informacije: javna in zasebna. O slednji ne bom pisal v tem svojem članku, čeprav je ne gre podcenjevati, saj si je nad tisoč radijskih in nekaj sto zasebnih televizijskih postaj v Italiji zagoto-

Zakon o reformi RAI TV, znan pod številko 103, pa izrecno določa, da morajo radijski in TV programi odražati tudi zemljepisno, kulturno in družbeno raznolikost italijanskega polotoka, vključno z značilnostmi jezikovnih in narodnostnih manjšin, katerim zakon poseveča (ne pozabimo, po zaslugi slovenskega poslanca Škerka) poseben člen, devetnajsti.

Prvi poskus na tej poti, ki ga zakon izrecno nareka RAI, je oblikovanje «tretje TV mreže», ki bo začela oddajati, kot že rečeno, prve dni leta 1979.

Upravni svet RAI je na osnovi smernic zakona 103 izdelal svoj načrt, ki ga je mogoče tudi kritizirati, vendar predstavlja prvi resni poskus delne decentralizacije in torej ne samo političnega, temveč tudi kulturnega pluralizma. Delnega, pravim, ker se RAI tudi v tem trenutku ni otesla centralističnih težej, verjetno zato, ker se vse politične sile boje pretirane decentralizacije, ki bi je same ne utegle nadzorovati. Tako je, na primer, propadla zamisel o dvajsetih deželnih televizijskih postajah, česar, resnici na ljubo, ne določa niti zakon, saj pravi, da mora biti «tretja mreža» po def-

Vemo, da načelo pluralizma se pa (nekaj korakov naprej pa je bilo vendarle storjenih!) zaradi divjih ali zmernih elotizacij, se pravi politične razdelitve vplivnih mest. Toda pluralizem v RAI mora pomeniti predvsem, da mora objektivnost informacij in kulturnih sorodil jamčiti ljudje različnega svetovnega nazora ob skupnem imenovalcu: narodne sposobnosti. Strankna izkaznica torej ni in ne sme biti edino merilo pluralizma.

Naljuje pa je bilo (in je) z decentralizacijo in soudeležbo. Ti načeli namreč veljata za vse radijske in televizijske storitve, bodisi na obeh obstoječih TV mrežah (kanalih), kakor na vseh treh radijskih vsedržavnih in ostalih krajevnih programih.

Prav decentralizacija pa je bistvena točka, ki je prva stopnja reforme ni uresničila in o kateri se govori danes, ko stopa RAI v leto 1978, ki bi po splošnem mnenju moralo biti zgodovinsko leto radijske in televizijske decentralizacije ter oblikovanja v ta namen predvidene «tretje meddeželne TV mreže» (III. kanala). Po sklepu upravnega sveta RAI pa «tretja mreža» začela oddajati začeti s prvim januarjem 1979, do tedaj pa bo morala javna radiotelevizijska ustanova opraviti pomembno pripravljalo delo.

Ker predvideva načrt o oblikovanju «tretje mreže» tudi posebne oddaje, namenjene narodnostnim manjšinam in v tem okviru predvsem slovenske TV oddaje v naši deželi, je prav, če si to nekoliko približe ogledamo.

Predvsem kaj misli zakon o reformi RAI pod pojmom decentralizacija. Moti bi se, kdor bi mislil, da to pomeni zgolj prisotnost radijskih in televizijskih dopisnikov iz vseh večjih ali manjših italijanskih mest, čeprav je tudi to sedaj velik problem, saj so mesta (v naši deželi, na primer pomembni industrijski center Pordenon), v katerih ni bilo sedaj niti radijskega dopisnika. Gre predvsem za oblikovanje deželnih radijskih programov, ki jih mi, v deželi Furlaniji-Juljski krajini zaradi zgodovinskih in geopolitičnih razlogov že imamo, a jih mnogokje, predvsem na jugu, sploh ni. V Bazilatu, na primer, oddajajo v «deželni pasu oddaja krajša radijska poročila deželnega značaja (gazetino)» za četrte ure dnevnika, in nič več. Preoblikovanje radijske mreže in decentralizacija TV mrež pa pomeni predvsem premostitvijo desetletno težnjo po birokratskem centralizmu, ki je za RAI bil značilen. Nič čudnega. Kdor je doslej nadzoroval RAI in se je je posluževal za ohranjanje svoje oblasti je hotel, da so centri odločanja in ustvarjanja informacij ter kulture bili blizu središč oblasti. To pa so bila doslej mesta kot Rim, Milan, v manjši meri Turin in Neapelj. Kdor kolikor toliko redno gleda televizijske oddaje ali poslušata radio bo takoj opazil, da so poročila, predvsem pa kulturna vsebina programov, strogo omejena na te mestne stvarnosti. Le poredkoma se na ekranih pojavi kulturno ali umetniško delo, ki bi spregovorilo o Sardniji, Apuliji, Romagnu ali Umbriji (da nevedemo vsaj nekaj odinjenih dežel). Vsa kulturna, niti pa politična ali gledališka, filmska ali glasbena, gre skozi te centre, kjer so se oblikovali zarjaveli klientelistični in drugi odnosi, iz katerih je danes zelo težko iskati poti nazaj.

(Nadaljevanje na zadnji strani)

OB TRETJI ŠTEVILKI «GORIŠKEGA LETNIKA»

Tristo strani bogatega gradiva v publikaciji «Goriškega muzeja»

Posegi v daljno in bliznjo preteklost mnogih slovenskih in tudi italijanskih avtorjev

Naša knjižna polica se je v teh dneh obogatila z zajetno, skoro 300 strani obsegajočo publikacijo z naslovom «Goriški letnik», ki jo izdaja Goriški muzej v Novi Gorici. Gre za tretji zvezek tega zbornika, ki je izšel sicer s približno enoletno zamudo, ni pa izgubil zaradi tega na zanimivosti objavljenih prispevkov. Znano nam je, da je medtem tudi četrta številka «Goriškega letnika» že skoro pripravljena za tisk.

Področja, kajti o področju lahko

ki govori o mestu Simona Rutarja v slovenskem zgodovinskojst, dr. Valterja Bohinca o Simonu Rutarju kot geografu, dr. Jaroslava Šašla o Simonu Rutarju kot arheologu, željka Rapančič o delu Simona Rutarja v Splitu in Branku Marušiču o Tolminski v delih Simona Rutarja. Na kratko je omenjen še poseg profesorja Janeza Dolenca o pomenu tega tolminskega uglednega moža za naše slaviste.

Zanimivo so članki o arheoloških

noosvobodilne vojne najde svoje mesto v številnih člankih in razpravah. Dr. France Škerl, znanstveni svetnik Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, objavlja obsežno študijo o ustanovitvi Gregorčičeve brigade. V tem spisu so analizirane splošne okoliščine in direktive za ustanovitve brigad na Primorskem.

O goriškem nadškofu Carlu Margottiju in narodnosvobodilnem boju piše dr. Ivo Juvancić, upokojeni znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vpražanja v Ljubljani. Dr. Ivo Juvancić je dobro znan v Gorici, kjer je bil prorektor tukajšnjega semenišča in se v tem svojstvu večkrat spoprijel z italijansko cerkveno hierarhijo, ki se je udeležila fašističnim navodilom za izstreljevanje slovenskega naroda. Važno mesto pri tem je imel goriški nadškof Carlo Margotti. Dr. Ivo Juvancić je o tem že večkrat pisal, istočasno pa je objavjal spise o zadnjih goriških Slovencev v letih fašizma in narodnosvobodilne vojne, ko so se slovenski meščanski sloji, narodnjaki in katoliški opredelili za Osvobodilno fronto in niso sledili ne limanec goriškega nadškofa, ki ni želel takega sodelovanja med slovenskimi katoličani in Osvobodilno fronto. Niti vabam ljubljanskih strogo katoliških krogov, ki so se tako spozabili, da so šli, zaradi sovrastva do Osvobodilne fronte, do komunistov, do Sokolov do krščanskih socialcev, v sodelovanje najprej s fašističnim, nato pa z nacističnim okupatorjem. Članek dr. Ivo Juvancića nam prikazuje nekatere že znane momente tistih let v Gorici, odkriva pa nam tudi marsikaj novega. Zato bo ta članek dobrodošel vsakomur, ki se ukvarja z novejšo slovensko zgodovino na Primorskem in v Gorici še posebej.

Podobno problematiko odkrijemo v pismu nekdanjega poslanca dr. Engelberta Besednjaka njegovemu parlamentarnemu kolegu, župniku Virgilu Šteku. Pismo je dr. Besednjak napisal v Beogradu na Silvestrovo 1944, nekaj mesecev pred koncem vojne, ohranjeno je v zapuščini Antona Vuka v Mirnu. Dr. Besednjak obvešča Virgila Šteka o namerah ljubljanske belge garde, da s pomočjo maloštevilnih primorskih podpornikov, odvrne primorsko ljudstvo od Osvobodilne fronte. Poizkusi organizirati primorske Slovence najprej v beli gardi, zatem v domobranskem gibanju, najprej v službi nacističnih, zatem pa obrnjen za Zahod, pa so se izjalovili že sredi vojnih let. Objavljanje spominov ljudi, kot so dr. Ivo Juvancić in dr. Engelbert Besednjak nam povedo, če je to sploh bilo potrebno, da so bili primorski ljudje enotno za Osvobodilno fronto in da niso našli tukajšnji in uvoženi izdajalci ugodnega terena za svoje hlapčevske in zločinske nakane.

Drago Pahor iz Trsta objavlja daljši članek s naslovom «Kdo je izdal Lujtja Frasina?». Italijanskega komunističnega voditelja iz Milja so nacisti aretirali konec avgusta 1944, mučili so ga in nato usmrtili. V času kominformističnega poizkusa «Elaboratore» in drugi kominformistiški listi objavili več člankov s katerimi so slovenske voditelje osvobodilnega gibanja obtoževali, da so nacistom izdali Frasina in druge komunistične voditelje. Ta gnusna obtožba je našla na žalost svoje mesto tudi v posrednem poročilu predsedstva italijanske republike ob podlitvi spominke kolajne Luigijs Frasina, Drago Pahor znanstveno pobija takratne kominformistične in nacionalistične obtožbe. Tržaško odprniško gibanje je danes s

Miza

Blagor tebi, miza, ker imaš noge, ki te ne nesejo od nas, zakaj modra si in ves, ke je sreča.

Blagor tebi, miza, ker si iz luženega hrasta in široka, da vsi štirje sedamo k tebi s svojimi dnevi in nočmi. S prti te odvajajo pomladni vetrovi, vonj domačih jedi te prepaja, da zeleniš in raseš, raseš in si naša hiša: vate hodimo in iz tebe, ko potolažiš in odčajaš.

Blagor tebi, miza, ker si moja knjiga: v tvoje letnice si zapisujem srečo in rast svojih sinov, z višino tvojih nog merim svojo žalost —

nekega dne postrežem samo s tremi krožniki, nekega dne z dvema in v tvojem hrbljstvu bo škrtnilo, kakor počti vzmet v odslužen uri.

MIROSLAV KOSUTA

govorimo, Goriškega muzeja in njegovih sodelavcev moramo pozdraviti, kajti «Goriški letnik» je uspešno napolnil vrzel, ki smo jo primorski Slovenci na tej in na drugi strani državne meje predložili. Članke o naši zgodovini, o naši daljni in bližnji preteklosti, o arheoloških najdbah, o slarstvu, literaturi, arhitekturi, lahko najdemo tu pa tam objavljene v časopisih, tednikih in revijah, do pred nekaj leti pa nismo imeli stalne znanstvene publikacije, v kateri bi bilo vse to združeno. Kar imajo goriški Italijani z revijo «Studi goriziani» že iz let po prvi svetovni vojni, smo sedaj, po zaslugi Goriškega muzeja v Novi Gorici, dobili tudi mi z «Goriškim letnikom».

Goriška, in ne samo ta del naše zemlje, marovec vsa Primorska, sta v našem zgodovinskojst precej neobdelani. Če nam pride prav vsak članek, ki je v informativni obliki objavljen v kakem časopisu, velja to temboj za znanstveno publikacijo, v kateri je moč najti veliki zanimivih in bolj dogrnatih stvari.

Se v našem je veka važnost «Goriškega letnika». Na straneh te revije se oglašajo tudi številni italijanski pisci iz goriškega in videmskega zamejstva, ki slovenskega bralca obveščajo o najrazličnejših zgodovinskih in drugih znanstvenih preučevanjih v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Prvi del tretje številke «Goriškega letnika» je posevečen primorskemu zgodovinarju Simonu Rutarju. Objavljeni so govori političnih in znanstvenikov na proslavi 125-letnice rojstva tega našega zgodovinarja, ki je bil 9. in 10. oktobra 1976 v Tolmini. Proslava sta takrat pridelila Goriški muzej in Kulturna skupnost v Tolmini, nastopni pozdravni gonor je imela Jožica Jarec, podpredsednica tamkajšnje občinske skupščine. Sledi kratek referat dr. Boga Grafenauerja,

PODATKI IZ PUBLIKACIJE TRŽAŠKE TRGOVINSKE ZBORNICE

Zaskrbljujoč pokazatelj (ne)razvoja: tržaško prebivalstvo gre rakovo pot

Slovinci se staramo še hitreje kot italijanski del prebivalstva? - Že letos prekoračena meja 100.000 upokojencev na manj kot 300.000 prebivalcev?

Gibanje rojstev, smrti in porok na Tržaškem od leta 1938 do leta 1976. (Navedene vrednosti so poprečja na 1.000 prebivalcev)

Če meso primerjamo živemu tkivu, potem lahko trdimo, da je Trst bolno mesto. Ta trditve je lahko banalna v svoji vsakdanjosti, bolezen Trsta pa ni le v zastoji gospodarskih, zlasti industrijskih proizvodnih dejavnosti; dia-gnoza nam pove, da je kriza hujša: hira namreč živa sila tržaškega življenja, njegovo prebivalstvo.

Povezava med gospodarskim zastojem nekega območja in počasnejšim razvojem njegovega prebivalstva je dobro znana zakonitost. Če grozi brezposelnost, bodo družine raje imele otroka manj kot otroka več, ravno tako pred grožnjo brezposelnosti najprej umika-jo mlade družine, ki drugod naj-lajše najdejo delo in to se prej ali slej pozna na ohlapnejši krivulji rojstev.

Demografski zastoj je dodatna neizvedljiva značilnost tržaške variante splošnejše bolezni, ki že nekaj časa tare italijansko družbo, nikakor pa ni to izključno tržaška posebnost: od leta 1951 do leta 1971 se je italijansko prebivalstvo skrčilo v 33 od 94 pokra-jinah. Za tržaške razmere je ta nesposobnost rasti pravzaprav že stara znanka, pri nas je udoma-čena že nad pol stoletja, odkar je konec prve svetovne vojne uničil državno tvorbo, v kateri je Trst i-gral važno vlogo.

Kar se dogaja zadnja leta na Tržaškem pa izstopa iz omenjene vsakdanjosti, kajti demografska kriza naše pokrajine zavzema vse večji in zaskrbljujoči obseg. Ne-kaj dejstev:

Na Tržaškem je število smrti preserpo število rojstev že leta 1951 in od tedaj se to razmerje ni nikoli več prevrnilo na po-zitivno stran; v zadnjih desetih letih pa sta se obe krivulji, rod-nost in umrljivost začeli še bolj pospešeno oddaljevati, umrljivost hitreje narašča, rod-nost pa hitreje pada.

Leta 1976 je bilo leto demografskih rekordov: vsi so bili ne-gativni. Promile rodnosti je pade-l na isto raven, ki je bila zabeležena v zadnjem letu voj-ne (8,2%), lanska umrljivost (15,8%) pa sta v minulih de-setletjih tržaške zgodovine pre-kosili ravno tako le najhujši le-ti vojne, 1944 in 1945. Raven porok je padla nižje od leta 1956, ko je doseglo izseljevanje mla-dih Tržčanov višek in je hkrati zanihala zelo blizu absolut-nemu negativnemu rekordu iz leta 1945, ko je znašala 5,0%, lani pa 5,2%.

Raven umrljivosti se na Tržaš-škem torej blizu dvakratni me-ri rodnosti: 15,8% nasproti 8,2%.

Delež prebivalstva nad 55. le-tom starosti se naglo veča: le-ta 1951 je znašal 21%, leta 1961: 28% in ob zadnjem popisu le-ta 1971: 33%.

Vzporedno s staranjem pre-bivalstva se veča število rednih pokojnikov, ki jih zavod za so-cialno skrbstvo izplačuje Trža-čanom. Leta 1951 je bilo izpla-čanih približno 22.000 pokojnikov, leta 1961 jih je bilo že 41.500, torej skoro dvakrat toliko; v naslednjem desetletju se je njih število spet skoraj podvojilo, pri-šlo je na 77.000. Podatki za lan-sko leto pa navajajo številko: 96.115. Prihodnje leto bi se ne smeli čuditi, če bi zvedeli, da je bila že letos prekoračena me-ja 100.000 pokojnikov. Pri tem pa je treba pojasniti, da so tu u-pošteevane le obvezne pokojnine za starost, invalidnost in pre-živelost in da lahko ista oseba prejema tudi več kot eno in u-pokojencev je potencialno manj.

Serijski znaki hiranja mesta in njegovega malega pokrajinskega zaledja pa se končuje pri naved-tenih številkah.

Prebivalstvo vse pokrajine je, v absolutnih številkah, v letu

1976 prvič po letu 1955 padlo pod vrednost 300.000. Sama obči-na Trst pa je z 267.857 prebi-valci ob koncu leta 1976 prišla na raven iz leta 1948.

Lani se je v sami tržaški ob-čini rodilo 2137 otrok, v najte-žjem letu polpretekle zgodovine občine, v letu 1945, pa le 4 o-troci manj, a takrat je tudi ob-čina štel 12.000 prebivalcev manj.

Tudi v Italiji na splošno je rod-nost v zadnjih letih padla, a le od 17% na 15% in približno e-nake vrednosti zasledimo tudi v sosednji republiki Sloveniji, tu pa smo za polovico vrednosti nižji.

Popis iz leta 1971 je naštel na Tržaškem 116.531 družin z 295.250 člani, potemtakem odpade po-prečno na vsako tržaško druž-žinsko enoto po 2,53 člana, i-ročno bi lahko komentirali, da zne-se le za pol otroka na druž-i-no. Podrobnejša slika pa je taka: «družine» z enim samim članom so četrtna vseh, sko-ro tretjina jih ima po dva; spet četrtna ima po tri člane in kar ostane, slaba petina ima po več kot tri člane in torej, vsaj del-no, po več kot enega otroka.

Navedeni podatki se nanašajo vsi le na tržaško pokrajino, ker so naj-lajše dosegljivi, zlasti po zaslu-gi publikacije tržaške trgovinske zbornice o gospodarskem poteku leta v pokrajini, ki redno izhaja že nad 25 let.

Poleg vseh negativnih odlik i-mata Trst in njegova pokrajina vendar tudi kako svetlejšo črto in prav je, da jih omenimo, čeprav je njih pomen zelo relativen:

Tržaška pokrajina je prva v vsej državi po odstotku prebi-valstva nad 14. letom starosti, ki ima dokončno nižjo srednjo šolo. To stopnjo izobrazbe ima skoro polovica Tržčanov (47,9%), sledi Rim s svojo po-krajino (42,5%), na tretjem me-stu pa je Gorica (38,4) pred Milanom in drugimi velikimi središči industrijskega trikotni-ka. Očitno se v tem pozna de-diščina avstro-ogrske države, tu-di Bocen je med prvimi dese-timi pokrajinami.

Enako pozitivne so kulturne statistike. Trst izstopa po visok-em številu gledaliških gledal-cev, i. e. že ko omenjamo «viso-ke» rekorde naj navedemo še enega, visoko negativnega:

Časopisi so našemu mestu pred nedavnim prisidili tretje mesto v državnem merilu po višini življenjskih stroškov.

Kako se v teh razmerah drži-mo Slovenci ni lahko ugotoviti. Če naj zaupamo uradnim statistikam popisa prebivalstva (in kot nam uč italijanske modrosti: zaupati je do-bro, i. e. zaupati pa je še boljše), se staramo še hitreje kot italijan-ski del prebivalstva. Leta 1961 naj bi bili med tržaškimi Slovenci starejših od 55 let 28,1%, med Ita-lijani pa 27,7%. Deset let pozneje je bila slika za Slovence še manj rožnata: ista plast prebivalstva naj bi med njimi dosegla 35,5%, med Italijani pa 32,7%. Razlika naj bi se torej večala v korist Italijanom.

Do tu je bil govor o tržaški pokrajini kot celoti ali o sami tr-žaški občini, slika se spremeni, če vzamemo v poštev tudi manjše občine tržaške pokrajine. Treba je namreč opozoriti na dejstvo, da 9/10 vsega prebivalstva pokra-jine živi v tržaški občini, ki s svo-jo ležajo pogojno celotno sliko.

Zanimivo je dejstvo, da v vseh manjših občinah v pokrajini pre-bivalstvo narašča že deset let. Gibanje prebivalstva se je precej umirilo po burnih povojnih pre-mikih, ki so razgibali krivulje pre-bivalstva za celih dvajset let.

O priseljevanju in izseljevanju prebivalstva je na splošno prema-lo gradiva na razpolago, da bi se iz njega lahko izluščilo kaj več o-tega, kar je bilo že napisano, ob-javljeno in komentirano.

Se ena zanimiva primerjava pa je možna, če poskusimo vzporejati podatke: zadnjih dveh popisov pre-bivalstva in sicer neuradne podat-ke o podrobnosti ozemeljski poraz-delitvi Slovencev znotraj tržaške pokrajine. Primerjava nam poka-že, da se je število Slovencev v središču mesta zvišalo, zvišalo se je tudi, čeprav nekoliko manj, v predmestju, upadajo pa je v okoli-tri tržaške občine. Istočasno pa se je plosna težnja gibanja pre-bivalstva usmerjala iz središča proti predmestjem: kaže torej, da je središče mesta za Slovence še vedno privlačno.

Od vseh navedenih števk so najbolj zaskrbljujoče prve, primer-java z letom 1945. Ta primerjava nam pove, da je obseg gospodar-ske krize v naši pokrajini dosegel na razvoju prebivalstva iste učin-ke, kot zadnje najhujše leto mi-litne svetovne vojne.

PAVEL STRANJ

Televizijska snemalca agencije Alpe-Adria

BIFE
«PRI JOŽKOTU» (FIGOVEC)
TRST, Ul. Ghèga 3 — tel. 64-780

AGRARIA
SILVANO MOČILNIK
VSE ZA KMETIJSTVO IN VRTNARSTVO
TRST - Ul. Udine 18 - Telefon 418-878

KRANJSKE KLOBASE IN KRASKI TERAN V
BIFEJU TOMAŽIČ
TRST, Ul. Cassa di Risparmio 3 — tel. 35-301
GOSTILNA
OSTROUŠKA
TRST, Ulica S. Nicolò 1 — tel. 37-918

ZLATARNA IN URARNA
SOSSI
TRST
UL. S. SPIRIDIONE 6
tel. 64-355
OPČINE
NARODNA 44
tel. 211-641

BUFFET
DA GINO
UL. MERCADANTE 1
Tel. 30-236

ZALOGA VINA IN LIKERJEV
MIRAN KURET
TRST, Riva Gulli 1/E — tel. 60-948

RIGUTTI
veste tutti...

bosutti
di FRANCO ZAGO
TRST
Trg Stare mitnice 6
Tel. 790-730
— TKANINE
— SRAJCE
— PLETENINE
— JEANSERIA
TRGOVINA CEVLJEV
ALTAMODA
TRST — Ulica G. Gallina 3 — tel. 31-822

EDOARDO FURLANI s.n.c.
di Mario, Paolo e Lucia Furlani
Agraria
Kmetijski stroji

TRST - ULICA MILANO 18, 25 - TELEFON 62-200

GOSTILNA
GELMO
Str. di Fiume 412 (Katinara) Tel. 910-749
URARNA IN ZLATARNA
KARLO MIKOLJ
TRST
Campo S. Giacomo 3
Tel. 795-881

KRZNA
— Elegantni modeli
— Višja kakovost
— Velik prihranek
PELLICCERIA CERVO
Viale XX Settembre 16/III
Trst - tel. 796-301

CVETLICARNA
SAVINA
TRST, Ul. dell'Istria 10
Tel. 755-590
CAMICERIA
BOTTERI
CORSO ITALIA 10

CALZATURE CHRISTIAN
Viale XX Settembre 30/C
TRST - tel. 755-506

CERAMICHE CASA
Ul. P. R. Gambini 4/2
TRST - tel. 764-385

BAR
«NUOVO»
Strada Vecchia dell'Istria 66

MIZARSKA DELAVNICA
MILAN KOVAČIČ
TRST
Ul. Cunicoli 13 - tel. 726-212

MENJALNICA
CENTRALCAMBIO
Ul. Torreblanca 19 TRST
Tel. 64-250 - 61-675

MENJALNICA
CENTRO RACCOLTA VALUTE
Ul. Dante 6
Tel. 37-344 - 62-475

TORBICE
ANITA
TRST
Ul. Oriani 1
Tel. 794-592

BAR - BUFFET
BRUNO
Campo S. Giacomo 6 — tel. 762-772

PAZILNICA KAVE IN PRODAJALNA NA DROBNO
FRANC MUŽINA
Ul. Ponziana 30/b — tel. 724-333

MOSKA OBLAČILA IN SRAJCE
PRISCO
TRST - Ul. S. Spiridione 4 — tel. 64-912
Campo S. Giacomo 3 — tel. 790-664
Ul. Caprin 12 — tel. 794-818

GOSTILNA
DA FRANZ
UL. GAMBINI 7 — tel. 727-294
Specialiteta: italijanska in mednarodna vina

BRATJE FONDA
GRADBENI MATERIAL
SANITARNI MATERIAL
in KERAMIČNE PLOŠČICE
UL. DI SERVOLA 129 — tel. 816-302
UL. FLAVIA 66 — tel. 812-396

ZALOGA VINA IN LIKERJEV
FERLUGA PETER - ROMAN
Ul. della Fabbrica 4 — tel. 790-758

AVTOKAROSERIJA
PESCE - ŽERJAL
Ul. Carlo Errera (Industrijska cona)
Tel. 826-759
vošči cenjenim klientom srečno novo leto

CVETLICARNA
«RIVIERA FIORITA»
Ivanka
TRST, Ul. dell'Istria 19 — tel. 795-052

TRGOVINA CEVLJEV
VEGLIA
Campo S. Giacomo 9 — tel. 727-306

ELEKTROAVTO DELAVNICA
ROJC - ROICI
TRST, Ulica Giulia 28 — tel. 568-907

AGRARIA
SV. IVAN
ZHEPEK EGIDIO
Ul. S. Cillino 42 - tel. 51-044

VSE ZA KMETIJSTVO IN VRTNARSTVO
A. Kimmerrichter
di Mario Cescutti succ.
KORZO ITALIA 10 — TEL. 36-768 ELEGANTNA OBUTEV
MENJALNICA
Ulica Genova 14 — tel. 34-095

LUCE E TECNICA
LESTENCI ELEKTRICNI MATERIAL
Ul. del Bosco 1 - Vogal Ul. Guardia 1
Tel. 744-700
Ul. S. Marco 4
Tel. 762-428

RESIM
ZASTOPSTVA UVOZ - IZVOZ
34133 TRST
Ulica Cicerone 8
Telefon 61-241 - 61-478
34100 Trieste C. P. 101

OBUTVE
ELLA
TRST
Ul. Molino a Vento 8
Tel. 750-636

AKTIVNOST IN RAZGLEDANOST MATURANTOV NA SLOVENSKIH VIŠJIH SREDNJIH ŠOLAH

Okvirni izsledki ankete Slovenskega raziskovalnega inštituta

Solo je najlažje preučevati s pomočjo statistik; številke dovolijo, da jih delimo in množimo kakor se nam zljubi. Težje je preiti iz količinskih pokazateljev na kakovostne, recimo, dobiti prikaz kulturne razgledanosti in splošne angažiranosti ekonomskega proizvoda naše šole.

Slovenski raziskovalni inštitut je nekajkrat poskusno in zato neformalno izvedel anketo med maturanti slovenskih višjih srednjih šol, sprva le na Tržaškem, nato tudi na Gorškem. Navajamo rezultate dveh letnikov izmed zadnjih štirih. Celotno število maturantov slovenskih šol je tako majhno, da bi popolno sliko dala le redna, vsakoletna anketa vseh maturantov; ta delni prikaz naj bo le etapa na poti k temu cilju.

Predolgo in nepotrečno bi bilo opisovati vse potoke anketiranja, pregledovanja podatkov in računanja, navajati vse dvome in pomisleke, ki so spremljali to delo. Naveden bo eden, najzanimivejši. Kot je bilo rečeno, je število maturantov tako majhno, da lahko v njih vsakoletni sestavi in razporeditvi igra veliko vlogo naključje in se lahko zato pojavijo tudi velike razlike v odstotkih za značilnosti, ki bi morale biti stalne, kakor na primer krajevni izvor ali narodnostna značilnost krajevnega okolja. Ta problem bo v tem prikazu rešen tako, da bo za vse značilnosti navedeno zračunano povprečje za oba letnika skupaj, razlika med odstotki za posamezna letnika pa bo navedena, le če bo občutna.

Kot okvirni podatki naj velja le izjava dijakov o njihovem krajevnem izvoru, točneje v kakšnem okolju živijo. V mestu jih živi tretjina, 11% v samem središču, 22% pa v predmestjih, drugih okoliših 20% živi v večjih vaseh, ki so središča okolišev, največ maturantov stanuje po vaseh, kar 40%, najmanj pa po majhnih zaselkih, 7%. Če isti podatke pogledamo iz zornega kota narodnostne značilnosti domačega okolja, dobimo naslednjo sliko: 30% jih živi med samimi Slovenci, 41% v okolju, kjer so Slovenci večina, slaba četrtina, 24%, ima v bližini malo Slovencev, le 4% pa so narodnostno popolnoma osamljeni.

Prvi podatek o velikosti stanovanjske okolice se do neke mere ujema s sliko, ki jo daje uradni popis prebivalstva, drugega podatka o narodnostnem značaju okolja, pa ne moremo primerjati z nobenim uradnim opisom in je zelo zanimiv, saj kaže, da skoraj tri četrtine mladih, vsaj v krogu maturantov, izhaja iz pretežno slovenskega okolja.

BRANJE DNEVNIKOV IN DRUGEGA TISKA
Najbolj bran čitajo pri Primorskem dnevniku, vsak dan ga bere približno 60% dijakov. To je podatek, ki bo gotovo zanimal urednike našega dnevnika, zlasti dejstvo, da slovenski dnevnik daleč presega vse ostale: na drugem mestu je namreč italijanski tržaški dnevnik, katerega vzame v roko vsak dan le 15%, sledijo Unità z 8% rednih bralcev, ostali dnevniki pa jih imajo še manj. Ti so po vrstnem redu Il Giornale, ljubljansko Delo in drugi. Skupno število vseh branih ali le »povohanih« dnevnikov niha med 13 in 19.

Pri branju dnevnikov kažejo fante večje zanimanje od deklet, več jih bere kak dnevnik vsak dan, manjše število pa jih ne vzame nikoli časopisa

sklepati, da je pritegnil nove gledalce iz pasu občasnijših.
Tudi pri televiziji vidimo torej, da maturanti gledajo po več različnih programov na dan; možnost izbire med štirimi različnimi oddajniki je verjetno precej razvilaokus in zahtevnost mlade publike. Značilnosti frekvence po spolu gledalcev so se iz enega leta do drugega povsem spremenile, nihanje je torej precejšnje.

OBISKOVANJE PRIREDITEV
Prvo mesto ima Stalno slovensko gledališče v Trstu. Nad 50% maturantov redno obiskuje vse pri-

Beseda ni konj

To je jasno.
Beseda ni konj.
Človek reče eno,
misli na drugo,
pa se sliši čisto drugače.

Dam besedo, častna beseda,
naj me strela udari,
če ni res.
Če moram ni, nisem jaz kriv,
kaj me boste za besedo prijemali,
kje imate dokaze,
kje je kaj napisano?

To so samo besede,
na besede ne dam nič.
Ne boste na eni besedi jahali,
jahajte na konju!
Vi meni konja,
jaz vam besedo,
prav?

MARKO KRAVOS

reditve, druga četrtina pa manj redno. Le malenkostni odstotek ne prestopi nikoli praga dvoran v Ulici Petronio. Kaže, da so dekleta bolj vneta za gledališče kot fantje.

Na drugem mestu so športne prireditve, redno jih obiskuje približno tretjina maturantov, tokrat prednjačijo fantje. Večje je tu število nezainteresiranih; od 10 do 20% maturantov ne zaide nikoli med gledalce športne tekme, med dekleti doseže ta vrednost 25%.

Sledijo slovenski koncerti in predavanja: te redno obiskuje od 10 do 25% anketiranih; tudi tu so bili fantje »pred dekleti«, a kaže, da gre za določene skupine ljubiteljev, kajti pri fantih najdemo tudi najštevilnejšo skupino, ki ne obišče zlepa take prireditve: do 50%!

Kino je na četrtem mestu, v lestvici priljubljenih prireditev; verjetno bi mu marsikdo prisodil višjo »vrstitev«. Ima pa zato drugo plat medalje, ki je svetlejša: kino se lahko ponaša z najnižjo vrednostjo totalno nezainteresiranih maturantov, po gledališču seveda; manj kot desetina maturantov načelno odklanja gledanje filmov, od 10 do 20% pa je navdušenih zanje.

Sledijo amaterski odri: desetina maturantov je med rednimi obiskovalci, tretjina pa v nasprotnem taboru, rednih neobiskovalcev; ostali nihajo v vmesnih stopnjah.

Na dnu lestvice najdemo italijanske kulturne prireditve: gledališče, opero, koncerte in drugo. Najbolj ustajen je delež rednih obiskovalcev italijanskega gledališča, 3%, med njimi je več deklet kot fantov, ki kažejo svoje manjše zanimanje za te kulturne prireditve z negativnim rekordom: v enem izmed izbranih letnikov ni nikoli stopilo v italijansko gledališče kar 75% moških maturantov. Zelo nenakomeren je obisk v ostale italijanske kulturne prostore, vse je odvisno od prisotnosti kakšne skupine naučencev.

ANGAŽIRANOST V ORGANIZACIJAH
Z nekatere druge analize so pokazale, da se slovenski dijaki precej intenzivno vključujejo v organizirano delovanje in opisana anketa je to potrdila. Odstotek angažiranih niha med 70 in 90% vseh. Stalni so podatki o narodnostnem značaju organizacij, kjer delujejo: 7% maturantov deluje le v italijanskih organizacijah, 14% v slovenskih in italijanskih hkrati, preostalih 79% pa le v slovenskih.

Tudi stopnja vključenosti je precejšnja, saj je med organiziranimi večina vključena v več kot eno samo društvo, skupno povprečje dosega razmerje 1,8. Kot je bilo pričakovati so po zastopnosti na prvem mestu športna društva, v katerih deluje preko 60% vseh aktivnih, sledijo prosvetna društva s 40%, nato razni krožki (35%), politične organizacije (22%) in druge s 17%.

Več kot polovica vključenih je aktivno prisotna v organizacijah, eden vsakih sedem ima tudi kako odgovornost pri vodenju, tretjina pa jih je le pasivno vključena.

Navedeni podatki so le izsek iz celotnega življenja mladih generacij, tik predno zapustijo šolo in zato bi jih bilo zgrešeno obravnavati kot celoto, ki se lahko ocenjuje, kritizira ali drugače vrednoti. Na pokazatelje, ki so izšli iz analize, lahko damo le še manjše pripombe, tako na primer lahko ugotovimo, da obstaja precejšnja odmaknjenost od italijanskega kulturnega življenja, potrebovali bi pa še precej drugih sestavin, da bi iz nakazane gradiva zgradili celotno podobo tipičnega kulturnega prežetja generacije maturantov. V anketi namreč ni bilo vprašanj o branju knjig, manjkalo je vprašanje o potovanjih in še marsikaj drugega, kar je lahko merilo za razgledanost. A kot rečeno na začetku, naj bo ta delni prikaz le etapa na poti naprej.

P. STRANJ

V pogovoru s trudnimi bregovi

ne tečejo besede —
samo zapuščeni obrisi debel
ječijo
prebiziati od samote.
In tam na daljnem robu
skrušen človek
izvija v temni strugi
ovoje močno senco.
Ozvoje razpada v bakreni mrak
in srebrne obrvi večera
obrobijo
krhko iztekanje časa.
Z zlomljenimi briki
izpoveduje senca
pošno slo
po nesmrtnosti.

BORIS PANGERC

OKROG DOGAJANJA V TRŽAŠKI BOLNIŠNICI «BURLO GAROFOLO»

Polemika o terapevtskem splavu

Ob »pravicah-dolžnostih« zdravstvenih delavcev se pogosto pozablja na »pravice-dolžnosti« tistih, katerim sta namenjena njihovo delo in skrb

»Pravica-dolžnost vsakega zdravstvenega delavca je, da z vsemi sredstvi, ki mu jih nudi zakon, preveri, če je dejanje, ki bi ga moral storiti v skladu z etičnim kodeksom in pravnimi predpisi ter da ga v nasprotnem primeru zavrne.« Pravica - dolžnost otroške zdravstvene ustanove je, da nudi zdravstveno oskrbo otrokom, materam in nosečnicam. Tako so na izrednem zasedanju, (zvalja da je polemika o terapevtskem splavu), zdravstvenega osebja deželne otroške in ginekološke bolnišnice »Burlo Garofolo« sklenili udeleženci, pri tem pa pozabili opredeliti »pravice - dolžnosti« tistih, katerim sta namenjena njihovo delo in skrb. Pozabljivost pa ne gre pripisati zgolj naključju, kajti v Italiji in tudi v drugih državah se vedno prevladuje mnenje, da upoštevanje zdravstvenih ustanov nimajo pravice, da bi odločali o tem, kako namerava strokovno usposobljeno osebje nastopiti do njihove bolnice in neposredno ravnanje z njihovim telesom ter dejanski odločati o njihovi bodočnosti. Nihče »strokovnjakov« ne odreja pravice do svobodne izbire, vendar je težko razumljivo, da te možnosti nimajo ravno tisti, katere zdravnikova odločitev najbolj in najbolj prizadene.

Navedeni položaj se prav gotovo ni razvil v zadnjem času, vendar se je šele pred kratkim začelo odločno poudarjati, da je nesprejemljiv. Misel, da pravzaprav tudi za bolnika - uporabnika velja pravilo o »pravicah - dolžnostih« si v javnem mnenju krči pot le nekaj let, vendar zato toliko vztrajneje. Vprašanje sodelovanja uporabnika, točneje uporabnice, pa je v Italiji z velikim hrupom dvignila razprava o splavu, oziroma o vsem, kar je tesno povezano z materinstvom in otroško nego. Ob tem so trčili raznovrstni interesi ter politični računi, v veliko manjši meri pa vero, na dan so izbruhili starodavni predsodki, v vsej svoji razsežnosti pa se je pokazala dezinformacija o vsem, kar zadeva spolnost, še enkrat se je izkazalo, da je beseda ženski vred na majhnega posluha, ne glede na dejstvo, da so krvavi davek za splošno neobveščenost in neustrezno delovanje odgovornih krogov plačevale edino one.

Precej dolg uvod, čeprav je v njem zgoščenih le nekaj splošnih ugotovitev, je bil potreben, da bi lahko okvirili »primer Burlo«, ki je v zadnjih mesecih v Trstu spro-

žil val polemik. Nalašč ga imenujemo po bolnišnici, zato da ne bi vsega skrčili na vprašanje terapevtskega splava, ki je bil povod »afere«. Tržaška bolnišnica je, kakor vse druge v Italiji, nudila vso oskrbo nosečnicam, ki so po ustreznih zakonskih predpisih lahko zaprosile za »splav iz zdravstvenih razlogov«. Italijanski kazenski zakonik namreč predvideva, da je možna prekinitev nosečnosti edino v primeru, ko ogroža življenje ženske, oziroma, kadar spravlja v nevarnost psihično ravnotežje bodoče matere, kakor je predpis širše (omajalo italijansko ustavno sodišče. Pristavilo je še, da se zdravniki, ki morajo izdati ustrezno dovoljenje, ne smejo omejiti na presojo trenutnega zdravstvenega in psihičnega stanja, temveč morajo upoštevati tudi posledice.

Tako tolačica obstoječe zakonodaje, v pričakovanju sprememb, ki jih bo prinesel splošen zakon o splavu, večina izvedencev. Z interpretacijo pa ne soglašajo popolnoma skupina tržaških zdravnikov, v katero sodijo tudi anesteziisti bolnišnice »Burlo Garofolo«. Po njihovem mnenju je bi-

lo prošnja za splav iz zdravstvenih razlogov od početja sem odločno preveč in zahtevali so dodatne preglede. Zagovarjali so ožjo interpretacijo (samo trenutno življenjsko nevarnost) ter za sporne primere odpovedali svojo strokovno pomoč. Brez njih je bil seveda vsak poseg nemogoč in zato so bili dejansko onesposobljeni razsodniki usode vsake ženske, ki je želela vsa zahtevana zdravniška potrdila.

Do pravega izbruha med širšim krogom žensk, ki se s pozornostjo sledi zadnjim razpletom v bolnišnici in zdravnici, je prišlo ob primeru 26-letne bolničarke, matere dveh otrok, za katero je nova nosečnost predstavljala preveliko psihično obremenitev. Posebna »superkomisija«, ki so jo postavili v bolnišnici na zahtevo anesteziistov, pa je prišla do sklepa, da bi z odstranitvijo »ekstremnih ovir socialnega značaja« odpravili vzrok morebitnih motenj in razveljavili odločitev psihiatrov, ki so izdali napotnico. Bolničarko so zadržali še nekaj dni, nakar so jo iz bolnišnice odpustili. Zahvaljujoč se ženski in splošni demokraciji solidarnosti bo lahko od-

potovala v Veliko Britanijo, kjer bodo poseg, od katerega ima vso pravico v domovini in to zastoj, opravili proti precejšnemu plačilu.

Opisani primer je samo eden izmed tistih, ki se pojavljajo vsak dan. Zaključek večine pa ni vedno tako srečen, čeprav je primer tržaške bolničarke pustil precej grenak priokus. Izračun: se namreč še enkrat niso iztekli: teža teoretskih razprav, tokrat je zajela pravno in zdravstveno področje, je spet potegnila za seboj vsa tista merila, ki jih v paragrafe le težko spravimo, so pa tako osnovni, da mimo njih ne bi smeli. Na eni strani sta bila življenje in bodočnost ženske, na drugi pa razpravljanje o »svobodni odločitvi«, ki v danem primeru ni samo kratka iste pravice neki drugi osebi, temveč celo ni izpolnjevala obstoječih zakonskih predpisov, na kar je po izjavah sodišč, se zlasti bila osredotočena pozornost. Res je, da obstaja tudi druga plat — nihče ne sme prisiliti zdravnika, da si prevzema odgovornosti, ki bi spravljal neko osebo v življenjsko nevarnost — vendar so zato vseobče veljavni dogovori o obli-

ki pravnih določil. Njihovo utemeljenost lahko preverja vsak državljan, vendar ne na škodo drugih.

Zadržanje anesteziistov pa je odprlo tudi ožjo razpravo o pristojnosti posameznikov, tokrat izključno v zdravniških vrstah: kdo izmed njih naj odloča o umestnosti posega? Vedno tisti, ki posega ne izvrši, so odvrnili zdravniki tržaške bolnišnice, vendar je zaključek isti kot prej: zdravje ne sme biti človek v hudi stiski, ki ima pravico do strokovne pomoči.

»Svoboda vsakega posameznika je neomejena, dokler ne trči do prav tako neomejene svobode prvakega sosedja, je zelo učinkovit prikaz tega, kako je treba usklajati hotenja vseh, zato da ne prevlada izbira najmočnejšega. Težko je govoriti o razmerju sil med zdravnikom in pacientom, ki je iz objektivnih razlogov odvisen od pravega. Se težje je opredeliti mejo med strogo strokovno pomočjo in odločitvami, ki že presegajo to raven. Vendar pa je nesporna ugotovitev, da ravno v odnosu do izključno ženskih bolezni ali primerov, je mnenje prizadetih najmanj upoštevano. Pod zelo splošno oznako »ženska problematika« sodijo vsa vprašanja, ki zadevajo ginekološko oskrbo, ne samo ob porodu ali splavih, ter nego dojenčkov in otrok. Lik matere je v Italiji visoko opevan, vendar pa se zanj zelo malo stori, tako na zdravstvenem področju, kakor tudi na prečem območju otroškega varstva in sploh družbenih storitev.

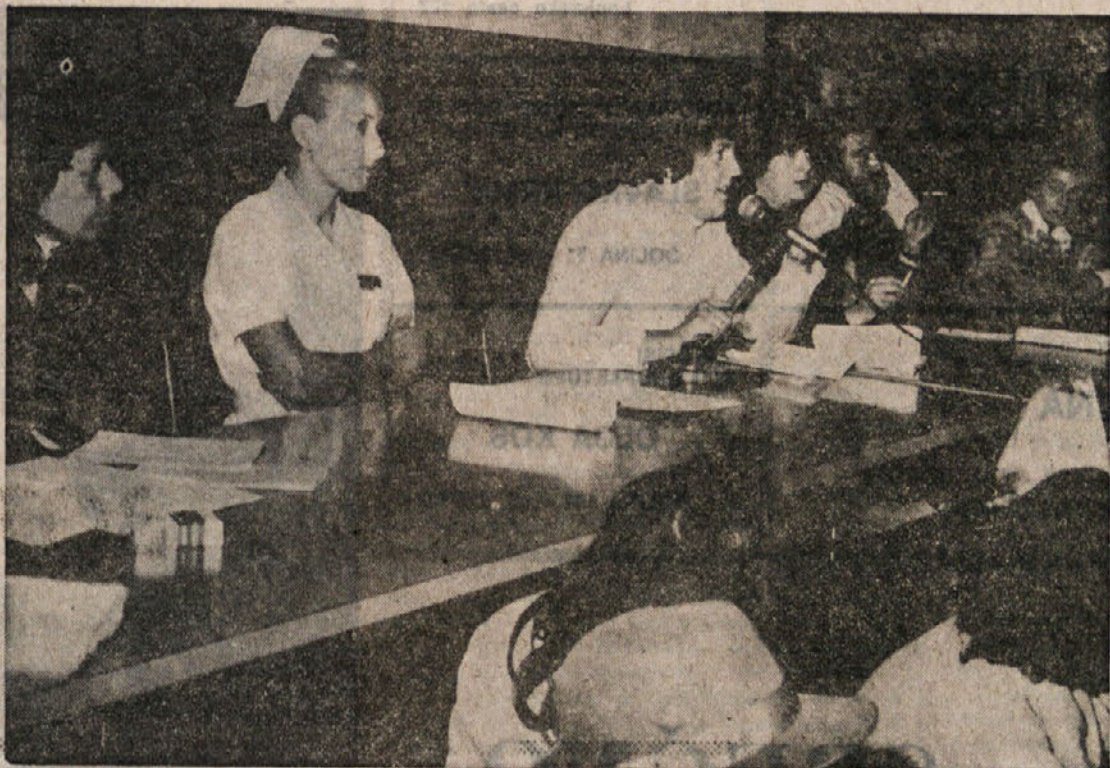
Ta širši okvir je hotelo zajeti tudi množično žensko gibanje, ki se je razvilo ob prekinitvi nudenja terapevtskih splavov v tržaški bolnišnici. Ne samo ob takih priložnostih, ki so se posebej boleče za vsako žensko, temveč tudi ob veliko vsakdanjših stiskih, kakor so lahko razni pregledi matere ali otroka, je sodelovanje dejansko »prepuščeno«. Seveda pa upoštevanje volje nekoga predpostavljata tudi ustrezni čas in prostor in teh ni v zadostni meri niti v »Burlo«, čeprav jo hvalijo kot eno izmed najboljših bolnišnic, celo v evropskem merilu.

Neposluh za pripombe uporabne javne ustanove, kakor je deželna bolnišnica, pa ne sloni vedno na objektivnih razlogih. Prečesto se zavračajo kritike, češ da so neumestljene, večkrat pa niti ne prodrejo do tistih, katerim so v prvi vrsti namenjene. Zato se je tudi »Odbor za zaščito zdravja ženske«, ki ga pretežno sestavljajo pripadnice Zveze žensk Italije, nekatere mladinske gibanj naprednih političnih strank, feminističnih skupin in ženske, ki delujejo v centrih za umsko zdravstvo in ki je nastal predvsem zaradi dogodkov v »Burlo«, začel odločno potegovati, da bi glas in hotenja uporabnic najprej prodrla v bolnišnico, nato pa še tam zadobila pravilno težo. S tem namenom je tudi zaprosil za dvorano v bolnišnici, kjer bi se odvijala javna razprava o vseh najbolj perečih vprašanjih ženskega zdravstva ter zaradi negativnega odgovora uporabnic zasedel za nekaj ur učilnico bolniških sester. Ravnanje so ostro ožgotali nekateri politični krogi, poleg seveda uprave bolnišnice in pretežnega dela zdravstvenega osebja, medtem ko so naprednejše politične in sindikalne sile izrekle solidarnost. Zdravniška zbornica je govorila o »povsem neodgovornem dejanju«, vendar pa so njegove posledice neprimerno manjše od tistih, ki jih neprestano, večkrat lahko nehoti ali nevede, povzroča samovolja previsekega števila zdravnikov.

Zasedanje prostorov v raznih bolnišnicah seveda ne bo prineslo ustrezne rešitve, kakor tudi ne zgolj prikazovanje nevzdržnega stanja v celotni zdravstveni oskrbi. Tudi sodelovanje zdravstvenega osebja in uporabnikov, (nujno pa je sodelovanje političnih in sindikalnih sil), ne more odpraviti vseh pomankljivosti in napak, ki so bile storjene na tem področju. Edini izhod je treba iskati v drugem pristopu in tomlačenju vloge raznih ustanov: poleg ustanov, ki »zdravijo«, je treba ustvariti razpredeno omrežje ustanov, ki »preprečujejo«. Možnosti je več, potrebna pa sta politična volja in pripravljenost, da se v tej smeri začne ustrezne ukrepati. Pomembnost preventivnih posegov zagovarja širok pot svet in to na vseh področjih, ki ne sodijo strogo pod okrilje zdravstva.

Do nekaterih preminov je prišlo tudi v Italiji, vendar so njihovi učinki še malo opazni. V veliki meri tudi zato, ker »besedi« sledijo dejanja, kakor se je ob primeru uresničevanja državnega zakona o družinskih posvetovalnicah pripetilo v naši deželi. Deželni svet je s sredinsko - desničarsko večino zavrnil osnutek, ki naj bi končno omogočil nastanek tistih struktur, katerih eden izmed temeljnih namenov bi bilo osveščanje o vseh vprašanjih, ki se tičejo spolnosti in družinskega življenja. Državnemu zakonu navkljub, pritisku javnega mnenja v brik, v imenu svobodne izbire posameznika in pod pretežno »zračisto« žensko, dejansko pa zaradi osebnih interesov, je bila skupnost še enkrat prikrašana za prepotrebno ustanovo.

BREDA PAHOR

»Odbor za zaščito zdravja ženske« je 21. novembra v znak protesta za nekaj ur zasedel upravne prostore deželne bolnišnice »Burlo Garofolo«

(Foto Magajna)

OD ENE DO DRUGE KONFERENCE O TRŽAŠKEM GOSPODARSTVU

Osimski sporazum odprl možnosti okrepitve industrijske dejavnosti

Kaj je ostalo aktualnega od stališč prof. Forteja in kaj je lahko novega ugotovil prof. Parrinello

dvajsetih letih doživelo tržaško gospodarstvo?

Na prvi konferenci je prof. Forte proglasil tržaško gospodarstvo za ekonomsko v relativnem nazadovanju, pri čemer se privednik »relativna« nanaša na primerjavo beladi z ostalo Italijo, bodisi s širšo evropsko stvarnostjo. Po dvajsetih letih pa prof. Parrinello ugotavlja, da se to nazadovanje ne nadaljuje, temveč celo stopnjuje, in da se tržaško gospodarstvo v sedanjih fazah »enariva« samo vase.

Tržaška pokrajina se danes pojavlja kot »ekonomski otok« v zastoj, ki je le slabo povezan z preostalim deželnim in državnim gospodarstvom in ki kaže tudi v lokalnem okviru le šibko povezanost med njegovimi komponentami. Slaba povezanost prihaja do izražaja zlasti med industrijskimi in terciarnimi dejavnostmi. Za tržaško ekonomijo je nadalje značilno, da obstajajo v njej določeni viri dohodka, ki sledijo povsem avtonomni dinamiki: med take viri spadajo predvsem izdatki javne uprave, anomalno razširjena zaposlenost pri javnih podjetjih in prisotnost državnih sodeležev pretežno na področju težke industrije. Zaradi obstoja takšne industrijske strukture se v lokalnem gospodarstvu še posebno močno čutijo posledice raznih napadov in izbiri, kot je bila na primer izbira o prehodu k izdelovanju »velikih petrolejskih ladij« in »velikih dieselskih motorjev«.

To so glavne negativne plati tržaške ekonomske strukture. Trgovinska panoga kaže več življenjskosti, zlasti kar zadeva poslovanje na drobno, toda tudi pri tej dejavnosti je treba upoštevati, da gre le za začasno življenjskost, ki je v veliki meri odvisna od trenutnega položaja na tržišču in od menjalnih tečajev v odnosu z nekaterimi tujimi valutami. Razglednost, ki jo opažamo na področju trgovine, se namreč v glavnem ne prenaša na industrijsko proizvodnjo, kar predstavlja nadaljnjo resno hibo tržaške ekonomije. Zaradi izjemne strukture zaposlenosti, ki je značilna za povojno tržaško gospodarstvo, je po prečni dohodek na prebivalca razmeroma visok in tudi nagnjenost k varčevanju je precej razvita. Pri-

varčevana sredstva pa se ne naložajo v samem Trstu, temveč se odtekajo prek bančne mreže v naložbe drugje v Italiji.

Prof. Forte je na podlagi stanja v tržaškem gospodarstvu ob prehodu iz leta 1964 v leto 1965 predlagal kot glavne točke programa za izhod iz krize predvsem primerno ovrednotenje tržaškega pristaniska kot glavnega nosilnega telesa tržaške ekonomije, zlasti z izpolnitvijo njegovih tehničnih struktur in uresničitvijo nekih cestnih in železniških zvez z zalednjem, ter nadomestitev politike »pomoči s strani države«, ki je bila značilna za celotno obdobje po vojni in ki se je odražala predvsem v financiranju raznih javnih ustanov (na primer Javnih skladišč oziroma pozneje Neodvisne ustanove za tržaško luko) s politiko novih naložb za okrepitev gospodarskih struktur na Tržaškem.

Prof. Parrinello se po dvajsetih letih strinja z rešitvami, ki jih je leta 1965 predlagal prof. Forte, pri tem pa poudarja, da je treba prizadevanja razširiti še na dva nova dejavnika: treba je najti pravo povezavo med tržaškim gospodarstvom in splošno vsrednjem gospodarskim politiko kar zadeva prenosno industrijo in vključevanje italijanske stvarnosti v mednarodno delitev dela; hkrati s tem pa je treba koordinirati nove gospodarske pobude na Tržaškem z osnovnimi smernicami razvojne politike v okviru dežele Furlanije - Julijske krajine. V zvezi s prvo nalogo, namreč s prizadevanji za vključitev tukajšnjih gospodarskih tokov v mednarodno delitev dela, ima Trst odlične možnosti, da se uveljavi v procesu postopnega razširjanja trgovinskega in ekonomskega - tehničnega sodelovanja med Evropsko gospodarsko skupnostjo, deželami in razvoju in državnimi članicami Sveta za vzajemno gospodarsko pomoč. Po ratifikaciji osimskih sporazumov pa postaja vključevanje v mednarodno delitev dela toliko lažje, ker gospodarski del teh sporazumov naravnost vsiljuje razmah ekonomsko - tehničnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo ter vzpostavljanje novih oblik kooperacije v tritoku Italija - Jugoslavija - dežele v razvoju.

V osimskih sporazumih vidi prof.

Parrinello ugodne možnosti tudi za okrepitev industrijske dejavnosti na Tržaškem: pred 12 leti je že prof. Forte opozoril na nujnost »verifikacije« tržaških industrijskih struktur in njihove teritorialne raztegnitve v smeri proti Trzinu in Miljam. Prof. Parrinello pa dodaja priložnost, ki jo po ratifikaciji osimskih sporazumov na določa skupna industrijska cona na našem Krasu. Razvoj v tej smeri bo sicer zahteval svoj čas, ni pa nobenega dvoma, da se na tem področju odpirajo pomembna vrata za bodoči razvoj tržaške ekonomije. Po ratifikaciji osimskih sporazumov se tudi problem novih pomembnih zvez med Trstom in zalednjem postavlja v povsem novoličju, ugodnejši luči, in sicer toliko bolj, ker so ustrezna finančna sredstva v dobri meri že na razpolago (po zakonih o obnovi Furlanije in o ratifikaciji osimskih dogovorov). Prometne zveze bodo pospešile delovanje luke, novega trsta na tem področju pa si Trst lahko obeta od predvidenega sodelovanja med glavnimi italijanskimi in jugoslovanskimi pristaniki ob severnem Jadranu.

Na področju industrije — prvi nadalje prof. Parrinello — si Trst ne more obetati vidnejših rezultatov od strukturne prenosne Zavoda za industrijsko cono v Zavaljah, pa tudi ne od morebitnega preporoda ladjedelne proizvodnje, od zunanjih pobud in od hitrejšega razvoja krajevnih male in srednje industrije. Potrebne so povsem nove pobude, in sicer takšne, ki se bodo lahko razvijale tudi mimo konjunkturnih tržinskih fluktuacij. In prav v tem pogledu izstopa po svojem pomenu bodoča industrijska cona na Krasu. Pri njenem uresničevanju pa je treba pustiti ob strani morebitne bodeče pomanjkljivosti, ki se tičejo jasnega gleda bodoče emporialne vloge Trsta in strah, da bi skupna industrijska cona lahko načela etično in kulturno istovetnost mesta. To istovetnost pa bi Trst nasprotno prav gotovo izgubil, če bi bil sedanjih »involutivni« proces v tržaškem gospodarstvu nadaljeval, ne da bi izkoristili vse možnosti, ki se na področju ekonomije odpirajo po ratifikaciji osimskih sporazumov.

ELIO FORNAZARIC

PLESKAR IN DEKORATER
ŽERJAL BRANKO
MILJE - FERNEI, Ul. Stazione 5 — tel. 272-701

LJUDSKI DOM
SV. BARBARA - KOROŠČI
SV. BARBARA 43
TEL. 27-27-85

ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA
IN KURIVA
KARLO ČOK
LONJER 236 — tel. 910-124

SAMOPOSTREŽBA
UMBERTO GHEZ
TELEFON 54-388 LONJERSKA CESTA 168

P A M M **ŽELEZNINA**
34010 Domjo 132 - Tel. 824-979
Trst (industrijska cona)

MESNICA
KJUDER
RICMANJE 102

TOBAKARNA
ŽERJAL
RICMANJE 24

MIZARSTVO
BERDON BORIS
RICMANJE 120 - tel. 824-951

BAR
LORENZI (LAVRENCIČ)
ZVONKO IN SONJA
LONJER 330 - tel. 910-047

SADJE IN ZELENJAVA
GRUDINA CELESTINA
Lonjerska cesta 177

TRGOVINA POSODE, ROŽ IN
ELEKTRICNEGA MATERIALA
SLAVKO KRMEC
DOLINA 71 - tel. 228-197

CASOPISI
IN MANUFATURE
OLGA KOS
DOLINA 184 - tel. 228-122

GOSTILNA
ZDENKA IN OSKAR
KURET (Ex društvo)
RICMANJE 6 — tel. 820-192

TRGOVINA JESTVIN
LIVIA CEJ
RICMANJE 111

GOSTILNA
MARIA in LUCIANO
RICMANJE 111 — tel. 823-285

**OBČINSKA UPRAVA
DOLINA**
ŽELI SVOJIM OBČANOM
SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1978

TRGOVINA JESTVIN
KOS
MAČKOLJE 25 - tel. 231-740

GIOVANNI MANZIN
«L'ARTIGIANALE»
SKLADIŠČE NA DEBELO
ŠUNKA - SUHO MESO - SIR IN JESTVINE
Tel. 795-534
Telefon št. 231-782
Tel. (dom) št. 751-080

TRGOVINA ČEVLJEV
IN POPRAVILA
DUŠAN ŽERJAL
BOLJUNEC 46

TRGOVINA JESTVIN
SANCIN
BOLJUNEC 62 - tel. 228-422

MANUFATURA
SANCIN - STRAIN
BOLJUNEC 231 - tel. 228-145

GOSTILNA - TRATTORIA
«ROSANDRA»
BOLJUNEC 66

GOSTILNA
TUL
MACKOLJE 106 — tel. 231-744

TRGOVINA JESTVIN
OSKAR KRALJIČ
PREBENEG 85 - tel. 231-848
GOSTILNA
**KOZINA
ALEKSANDER**
PREBENEG 11 - tel. 231-741

KOZMETIČNI SALON
RUŽICA
BOLJUNEC 378 — tel. 228-313

GOSTILNA
LIVIO SANCIN
BOLJUNEC 62 — tel. 228-117

MESNICA
MARINO PREGARC
BOLJUNEC 366

MESNICA
GRDINA - ŽERJAL
BOLJUNEC 371 — tel. 228-405

SREČNO

1978

**SUPERMARKET
DESPAR
DOMIO**
Guido Jez
**DOMJO 157
TEL. 826-541**

TRGOVINA JESTVIN
JERJAN
DOLINA 69 - tel. 228-121

TRGOVINA MANUFATURE
IN KONFEKCIJE
BRUNA SANCIN
DOLINA 24

MLEKARNA
IN SLAŠČICARNA
KOS MIRANDA
DOLINA 15

TRISPAN

želi svojim
odjemalcem
srečno novo leto

ZALOGA LIQUIGAS
PETAROS MARIJA
BORŠT 89 - tel. 228-327

KAROSERIJA
SULLI CORRADO
BORŠT 89 - tel. 228-327

TRGOVINA JESTVIN
MARCELA ZOBEC
BORŠT 27 - tel. 228-566

ZALOGA
GRADBENEGA MATERIALA
OSKAR RACMAN & C.
BOLJUNEC 340
Tel. 228-166

RIBARNICA
SILVESTER KOREN
BOLJUNEC 47 — tel. 228-551

TRGOVINA JESTVIN IN KLEPARSKA DELAVNICA
ŽERJAL
DOLINA 348 — tel. 228-143

TRGOVINA JESTVIN
BORIS ŽERJAL
DOLINA 172 — tel. 228-178

ZADRUŽNA GOSTILNA
Podnojemnik
Ezio in Nerina Fontanot
DOLINA 230 Tel. 228-187

MESNICA
PANGERC
DOLINA 80 — tel. 228-112

TRGOVINA JESTVIN IN TOBAKARNA
ANTONIJA BRCE
BORŠT 67 — tel. 228-225
ZALOGA AGIPGAS - KEROSAGIP (Postrežba na dom)

GOSTILNA
PETAROS
BORŠT 60 — 228-151

GOSTILNA
BRUNA - MARIO PAVLETIČ
BORŠT 29 — tel. 228-152

**KLET STARI KRAS
CANTINETTA VECIO CARSO**
BORŠT 67 — tel. 228-250

VODNI INSTALATER
MIKI ZOBEC
BOLJUNEC 195 — tel. 228-188

PEKARNA
OTA
BOLJUNEC 38 — tel. 228-253

MLEKARNA - SLAŠČICARNA
LAURA KOFOL
BOLJUNEC 44 — tel. 228-425

SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA JESTVIN
RADO ŽERJAL
BOLJUNEC 405 — tel. 228-114

MESNICA
PANGERC SERGIO
DOMJO 33 — tel. 820-346

EMPOR MARKETMETAL' Soc. A.M.I.
LASTNIK
ANITA SERLI
DOMJO 89 — tel. 820-191

RESTAURANT - LOCANDA
SONIA
DOMJO 47 — tel. 820-229

UVELJAVITEV DRŽAVNEGA ZAKONA, ZNANEGA KOT ZAKON «BUCALOSS»

Gradbena razdelitev tržaške občine z ozirom na «urbanizacijska bremena»

Tržaški občinski svet je s svojim sklepom z dne 13. decembra 1977, s katerim je določil «urbanizacijska bremena» oziroma prispevke za urbanizacijska javna dela, ki jih bo moral plačati kdor bo hotel zdati zasebne hiše, dejansko uvedel v stvarnost popolnoma novo normativno glede stanovanjskih in tudi drugih gradenj, ki jo je vpeljal državni zakon z dne 28. januarja 1977 št. 10, ki je znan kot zakon «Bucalossi».

Ta je prilagodil italijansko zakonodajo na tem področju stvarnosti, ki je v veljavi že v več drugih državah. Za zidavo ni namreč več dovolj lastnina zemljišča, ki je po veljavni urbanistični normi (občinskem regulacijskem načrtu) zgradljivo in pa spoštovanje gradbenih pravil (gradbeno dovoljenje), ampak mora graditelj tudi prispevati k stroškom za primarno (ceste, vodovodi, elektrika na napeljava, greznica) in sekundarno urbanizacijo (javne storitve kot so vrtni, šole, ambulante in podobno), za katere mora tudi odstopiti ali «odkupiti» sorazmeren del zemljišča, šele nato dobi po novem «gradbeno koncesijo».

Naj takoj v začetku pomenimo, da so urbanizacijski bremena oziroma dajatve proste gradnje na kmetijskih področjih, vključno stanovanja, kot tudi popravila in preureditve obstoječih zgradb in njihove razširitve za največ 20 odstotkov, če gre za enodružinska stanovanja. Ko se pa graditelj dogovori z občino s konvencijo o prodajni ceni stanovanj ali o najemninah, ki jih ima namen graditi, plača le «prispevek» k urbanizacijskim stroškom.

Na podlagi in po določilih zakona Bucalossi je predsednik delovnega odbora Furlanije - Julijske krajine s svojim dekretom z dne 14. julija 1977 razdelil občino v več kategorij, upoštevajoč njih velikost in gibanje števila prebivalstva, zemljepisne značilnosti in namenosti, ki jo regulacijski načrti prisojajo posameznim področjem. Na tej podlagi je vrstil tržaško občino v «grivnate» in določil zahtevne urbanizacijske dajatve, razdeljene v dve skupini: za primarno urbanizacijo, za sekundarno in za površine, ki jih moral graditelj odstopiti za javne storitve. Prva dajatev je določena na podlagi gradbenih indeksov, to je večje ali manjše možnosti gradnje na enoto površine, kot izhaja iz občinskega regulacijskega načrta. Za Trst je določena dajatev za primarno urbanizacijo 4.300 lir na kubični meter gradnje na področjih, kjer je gradbeni indeks večji od 3 kubičnih metrov na kvadratni meter, 4.950 lir pri gradbenem indeksu od 1 do 3 kub. m na kv. m, 6.050 lir pa tam, kjer je mogoče graditi manj kot 1 kub. m na kv. m površine. Dajatev je torej v obratnem sorazmerju s stanovanjsko strnjeno, nismo in usreza namenu, da ne favorizira razširitev mesta od središča na periferijo in podeželje. Za sekundarno urbanizacijo je določila določila enotno dajatev za vsa področja, v znesku 7.400 lir na kubični meter gradnje. Za zemljišča, ki bi ga moral graditelj odstopiti za javne storitve je pa določila denarno protivrednost v mejah cenitev po državnem zakonu 865, ki so naravno najvišje za središčna zemljišča, najnižje pa na podeželju. Občinski svet je po obširni razpravi prihodil, v mejah, ki mu jih je dopuščal zakon, te temeljne tarife iz deželnega dekreta, tako da je zmanjšal vse tri dajatve za 10 odstotkov, vrednost zemljišč je pa določil po srednji meri na 9.500 lir za vsa področja. Sklep so sprejeli le z večino glasov, ker so socialisti zahtevali, da se razširitve gradenj na podeželje omeji s poviškimi dajatvami za primarno in sekundarno urbanizacijo za 10 od sto in znižanjem teh v centru za enak odstotek, komunisti pa so zahtevali nižjo cenitev zemljišč na podeželju.

Občina je razdelila svoje ozemlje na tri glavna področja A, B in C, ki je vsako še razdeljeno, glede na večjo ali manjšo opremljenost, z obstoječimi javnimi storitvami (sekundarno urbanizacijo) na več področje: A v pet, B in C pa v tri. Področje «A» obsega strogo mestno središče, ki ga obravnava pred kratkim odobreni podrobnostni načrt, in središča Opčin, Škledja, Lonjerja in Konkoletra ter izvirna jedra Križa, Proseka, Konovel, Banov, Trebč, Padrič, Grovde in Bazovicke. Področje B vključuje vse predele, ki so že goste naseljeni in za silo opremljeni, s primarno in sekundarno urbanizacijo. Sem prisojajo mestne rajone Barkovlje, Mitnico, Sv. Vid, Sv. Jakob, Čaroblo, Greto, Rojan, Kolonjo, Vrdele, Kijadin, Sv. Ana in Naselje Sv. Sergija ter razširjena kraška naselja. V «razvojnem» področju «C» so vključili redko naseljena periferija in podeželje.

Urbanizacijske dajatve, ki jih bo moral vsak zasebni graditelj prispevati občini (razen v začetku omenjenih izjem), da bo dobil gradbeno koncesijo, računajo na podlagi trojnih meril in sicer: razdelitve v cone, gradbenih indeksov in vrste gradnje (nova gradnja, razrušitev in obnova, preureditev).

Največje so dajatve za nove gradnje in se v vsaki coni postopno višajo, kolikor se zmanjšuje gradbeni indeks. Tako je na primer na področju «A» na zemljiščih, kjer se lahko (po regulacijskem načrtu) zgradijo več kot 3 kubični metri na kvadratni meter, treba plačati 6.318 lir za primarno in sekundarno urbanizacijo skupaj, 2.182 lir za zemljišče (oziroma namesto odstopljenega zemljišča za javne storitve), torej skupno 8.500 lir za vsak kubični meter zgradbe. Če je gradbeni indeks med 1 in 3 je skupna dajatev 9.470 lir na kub. m (6.000 + 2.780), če je pa manjši od 1 kub. m na kvadratni meter zemljišča bo treba plačati 10.500 lir za kubični meter gradnje (7.270 + 3.230).

Za področje «B» upoštevajo 3 podcone, tako da grejo urbanizacijske dajatve, vedno v obratnem sorazmerju z gradbenimi indeksi, na področju «B1» od 8.500 na 9.420 do 10.600 lir na kub. m, na področju «B2» od 9.350 na 10.300 do 11.450, na področju «B3» pa od 10.300 na 11.240 do 12.400 lir skupne dajatve na kubični m gradnje. Za periferijo in okolico so izračunali urbanistične dajatve ne da bi ustrezajočo cono «C» razdelili še v podcone (kot tudi niso razdelili strogega mestnega središča, oziroma cone «A»). Tu gre torej urbanizacijske dajatve od 12.800 lir za področja, kjer je dovoljena gradnja več kot 3 kub. m na kv. m, na 14.000 lir pri gradbenem indeksu od 1 do 3, do 16.000 lir za kubični meter gradnje, kjer je dovoljeno graditi manj kot kubični meter na kvadratni meter gradbene površine.

Pri porušitvi obstoječih zgradb in ponovni zidavi so določili nekoliko manjše dajatve, in sicer najmanj 5.700 lir na kub. m na področju «A» z gradbenim indeksom nad 3 s postopnim naraščanjem, tako da na področju «C» dosega pri gradbenem indeksu nad 3 že 12.800 lir, pri indeksu od 1 do 3 14.800 lir, pri dovoljeni gradnji manj kot kub. m na kv. m pa bo treba plačati 16.000 lir za kubični meter zgradbe.

Najmanjše urbanizacijske dajatve so določili za preureditev ali razširitev (za največ 20 odstotkov prostornine) enodružinskih hiš. Vedno v odnosu na gradbeni indeks (večji od 3, med 1 in 3 ali manjši od 1) znašajo na področju «A» 2.700, 3.000 in 3.470 lir, na področju «B» prav tako 2.700, 3.000 in 3.470 lir, na področju «C» pa (glede na stopnjo opremljenosti z javnimi storitvami) od 7.000 do 8.700 lir, od 7.800 do 9.500 in od 8.800 do 10.500 lir za kubični meter zgradbe.

Če si hočemo po tej povodni številki skušati ustvariti sliko o

tem, koliko bodo urbanizacijske dajatve bremenile zasebne neopreščene graditelje, postavimo, da imamo mestno stanovanje približno 100 kvadratnih metrov površine, oziroma 280 kubičnih metrov prostornine. Če bi ga na novo gradili v središču, torej v coni «A», na parceli, kjer regulacijski načrt določa indeks večji od 3, bi h gradbenim stroškom bilo treba dodati urbanizacijsko dajatev 2.380.000 lir (8.500x280). V coni «B3» bi ob enakih pogojih dajatev znašala 2.884.000 lir (10.300x280). Nova gradnja enostanovanjske hiše na podeželju s prostornino 500 kubičnih metrov bi zahtevala dodatni strošek od 6.400.000

lir (12.800x500) do 8 milijonov (16.000x500) lir, pač odvisno od gradbenega indeksa. Podobne primere bi mogli navajati tako pri porušitvi in obnovi starih zgradb, kot pri preureditvi in razširitvi, če pomnožimo prostornino z navedenimi urbanizacijskimi dajatvami. Vsekakor moramo ugotoviti, da nova bremena niso majhna, čeprav je po eni strani razumljivo, da terja občina od novih gradenj prispevek za vse javne storitve, od cest do šol, ki jih je dolžna urejati z javnim denarjem. Občinska uprava poudarja tudi, da je namen, ki ga zasleduje s tako razčlenjenimi tarifami, ovirati razširitev mesta v obliki oljnega ma-

deža na podeželje, kar med drugim prispeva k ohranitvi njegove narodnostne sestave. Veljale bodo pa brzokone tudi trditve strokovnjakov, ki ugovarjajo, da je mogoče vračati zadovoljitev stanovanjskih potreb v središče mesta le z aktivnimi posegi, to je z gradnjo ljudskih stanovanj v starih rajonih, za kar pa še ni niti urbanističnih ukrepov niti denarja. Le zadostno število stanovanj po delovnim slojem dosegljivih najemninah more olajšati pritisk, v glavnem spekulativen, na podeželje. Koliko ga bo uspela omejiti odobrenim urbanizacijskim variantam ostaja odprto vprašanje.

LUCIJAN VOLK

Župnik Mario Gariup na poti skozi vas

TRETJE LETO ZASEBNEGA POUKA SLOVENŠČINE V UKVAH

Martin Čedermac iz Kanalske doline nepopustljiv v boju za materin jezik

Ukve v Kanalski dolini. Na gradbišču je vse živo. Nova šola, darilo severne in južne Tirolske, je že pod streho. V soboto, 17. decembra, so si novo poslopje ogledali predstavniki deželne Sebernje in Južne Tirolske, ki sta prispevali pol milijarde lir za gradnjo novega poslopja. Tisti predstavniki, ki še vedno trdijo, da je Kanalska dolina nemška in da so s svojim darom pripomogli k zaščiti nemške manjšine. Nad novim poslopjem, nad smrečico z italijansko in z avstrijsko zastavo, ki pripeta z žico na strehi kljubuje vetru in označuje za ključek gradbenih del, ledbi senca; tiho povelje: v tej šoli bomo govorili nemško. Tih, a obenem zelo jasno. Tako jasno, da je uradni pogovorni jezik ob ogledu poslopja nemški, tako jasno, da so na slovesnost povabljeni samo tisti, ki so zvesti nemškemu jeziku in ki jim še zdaleč ne pride na misel, da v Ukvah živijo tudi Slovenci. Vsi ostali so nezaželeni. Tudi nepovabljeni novinarji.

Bilo je nekako tako. V vaški gostilni sem se mirno pogovarjal z župnikom Mariom Gariupom. Nadel sem opazil tajnika Sudiroler volkspartei, da Atan iz župana občine Naborjet - Očja ves Antonija Ehrlicha. Ko sem ga spoznal že ob prvi prepovedi pouka slovenščine februarja lanskega leta, me

namomla je družina ostala in se počasi napojila proti izhodu. Mimo naja. Ko pride mimo župan Ehrlich, pozdravi župnika: «Oh, don Mario, kako je kaj z vami.» Mene je spregledal in šele ko me je Gariup predstavil, je nekoliko zaskrbljen, dejal: «Saj res, spominjam se, pred časom sva se že pogovarjala.» Ni mi dal časa, da mu odgovorim, hitro je pozdravil, obrnil pete, in bliskovito izginil skozi vrata. «Lahko» nove šole je bilo očitno nekaj, kar se vaškega župnika ne tiče. Pa tudi častnikarjev se ne tiče. Še zlasti tistih, ki so župani neprijetno zagodli pred skoraj dvema letoma in so mu povzročili vrsto preglavic. Ne, kar v gostilni naj ostaneta.

Sicer pa je imel župan Ehrlich že s staro šolo slabe izkušnje. Šola je «krasilo» Mussolinijev napis iz «boljših» časov. Pisalo je, z velikimi črkami, črnimi števili: Narod, ki ustaja, ima večje pravice od narodov, ki propadajo. «Pa tega ne pišite,» mi je dejal tedaj župan Ehrlich.

Prijazen, bančni uradnik v pokoju je, stanuje v Naborjetu z družino, ima že doraščlega sina, ki se je hotel učiti slovenščine v Slovenijo. Kot župan je odprl do ušes vprašan, kaj da Slovenci. Občina je že pred dvema letoma izdala podobno mnenje za

poslški pouk slovenščine v šolskem poslopju; te žave so nastale pri šolskih oblasteh. Letos je občina vstopila v konzorcij, ki prireja v Trbižu tečaj slovenščine za odrasle (predvsem za trgovce in kramarje, da se lahko bolje sporazumeje s kupci z onstran meje) in sklenila, da priredi tak tečaj tudi v Ukvah, a ni bilo dovolj prijateljev.

Tudi vso zadevo v zvezi z novo šolo je spjel župan Ehrlich zelo korektno in nedvomno in possem dobri veri. Istega ni mogoče trditi o tistih, ki so prispevali za šolo zato, da bodo pomagali «nemški manjšini» v Kanalski dolini.

Sedaj na šolskem poslopju ni več Mussolinijevga napisa. Poslopje je odšlo, pa tudi potres ga je razruhljal. Občina ga je dala porušiti in na tistem mestu je stoji nova šola, mnogo večja, mnogo lepša, mnogo modernjša. Na veliki tabli pred šolo jasno piše, da gre za darilo avstrijskega «landa» Nord Tirol in italijanske dežele «Alto Adige».

Darila ni mogoče odklanjati. Pa tudi darovalcev ne smeš razburiti, saj si jih že dovolj razburil s tem, da je župnik blagoslovil temeljni kamen in tisto, napisano v treh jeziki (italijanski, nemški in ... latinski) po italijansko in nato še (izkazano) po slovensko. K sebi so prirideli slovesnosti ob postavitvi temeljnega kamna preprečili domačemu perskemu zboru «Planinka», da bi zapel tudi slovensko pesem, kajti to bi lahko še bolj razburilo ugledne goste.

Sicer pa ima župan Ehrlich velike zasluge za razvoj občine Naborjet - Očja ves in za gradnjo nove šole, kajti sam je navezal stike z Južno in s Severno Tirolsko ter prepričal deželi, da sta za šolsko poslopje v vasi, ki leži ob robu potresnega področja, darovali pol milijarde lir. Dobro je ponoviti tisto, kar je bilo že večkrat rečeno. Ne gre graditi darovalcev, graja je namenjena tistim, ki ta dar instrumentalizirajo in vztrajajo pri trditvi, da je Kanalska dolina nemška, da je «Uggowitz in Kanaltal» nemška vas. To je potvarjanje dejstev, potvarjanje zgodovine.

Morda ima pri vsej tej zadevi najbolj nenavadno vlogo nadičteljica domače šole Liana Brocciolini. Ona je župnika izgnala iz šole 16. februarja 1976, ko se je začel tečaj slovenščine, ona je župnika dvakrat prijavila sodišču, ona je pripravila osnovnošolske otroke za slovesnost polaganja temeljnega kamna nove šole, ko so z italijanskimi in avstrijskimi zastavicami v rokah peli italijansko in nemško.

Pa vendar se tudi Brocciolini ježe za napredno žensko. Sama je občinska svetovalka socialdemokratske stranke (kar ji seveda ne daje etikete naprednosti), je pa tudi večkrat izjavila, da ne nasprotuje pouku slovenščine. «Še svoje otroke bi poslala,» je vedno trdila.

Sedaj se za pouk slovenščine začne tretje leto. Morda ni vredno posebej omenjati, da Brocciolini-va svojih otrok (ima jih kar tri) ne pošilja k pouku slovenščine. Morda prav tako ni vredno omenjati, da se otroci Brocciolini-je učijo nemščine. Vsekakor pa velja povedati, da Brocciolini-va ne hodi k maši v Ukve. Pa ne zato, ker bi ne bila verni. Nasprotno, redno zahaja k maši v družini v Naborjet. V Ukvah ji župnik očitno ni pogodu.

Prepogosto sodimo ljudi po besedah. Prav ti primeri so najbolj dokaz, da jih je treba soditi predvsem po dejanjih.

Župnik Mario Gariup se pritožuje. Čeprav ga optimizem še ni minil. Tudi letošnji tečaj slovenščine se je začel. Prve lekcije se je udeležilo kakih dvajset otrok, približno toliko, kot v prejšnjih letih. Šele po praznikih se število poveča in ob koncu šolskega leta jih je precej več. Tečaj mu torej ne dela preglavic. Sicer pa za to skrbi Salvatore Venosi, ki redno poučuje otroke.

Predsedem je Gariup preobremenjen. Zaradi obolosti župniškega župnika je moral prevzeti še cerkev v Zabnicah in na Višarjih, poleg ukovske župnije, to je cerkvi v Ukvah in v Očji vasi. Ta ga izredno zaposluje, a se zaradi tega ne razburja.

Zaskrbljuje ga le dejstvo, da ovirajo njegovo delo prav tisti, ki bi morali z njim najstarejši sodelovati, tisti, ki bi mu morali najbolj pomagati. Tako recimo goriški katoliški tedin, ki je v eni zadnjih številki že drugič vzel «na piko» župniško glasilo «Ukve» in med drugim zapisal: «Morda bi kazalo napisati kdaj kak originalen članek tudi v nemščini, da bodo tako Ukve pristen izraz narodnega mozaike, ki vlada v Kanalski dolini in tudi v vasi Ukvah».

Če bi ta stavek prečeli, recimo, v Gorico, bi veljalo napisati: «Morda bi kazalo napisati kdaj originalen članek tudi v italijanski, da bo tako Katoliški glas pristen izraz narodnega mozaike, ki vlada na Goriškem.» Mar ni tako?

Nenavadno in nerazumljivo je, da je Gariup deležen kritik prav iz katoliških krogov. Dejstvo je, da se prav slovenski zamejski katoliški krogi razgovarjajo s Sudiroler-Volkspartei, s tistim dr.

(Nadaljevanje na 19. strani)

Stara šola v Ukvah

Novo šolsko poslopje je že pod streho

LETO DNI V BENEŠKI SLOVENIJI

Tudi letos je izšel «Trinkov koledar», posvečen spominu beneškega narodnega buditelja Ivana Trinko - Zamejskega in življenju beneških Slovencev danes. Koledar je sicer droben, vendar je dragocen pričevalec boja beneških rojakov za svoj jezik in svoje pravice. Iz koledarja pozvemo koledarski pregled pomembnejših dogodkov v Beneški Sloveniji v letu 1977 (z našim dodatkom za december).

JANUAR
Novo leto se je začelo z zgodovinskim «Dnevom Emigrantov» v Čedadu. Glavni govor je imel prof. Viljem Černo. Tokrat nas je obiskal tudi videmski nadškof, ki je pozdravil nabito polno dvorano tudi v slovenščini, obljubil beneškim Slovincem podporo Cerkev v njihovem boju ter prošil odpuščanja za vse krivice, ki bi jih v preteklosti bila zagrešila videmska Cerkev namram Benečanov.

Beneško gledališče se je predstavilo z novim delom, takrat z dramo I. Predana «Emigrant». Gledališka skupina je kasneje nastopila na odskih deskah Goriške in Tržaške in žela velike uspehe. SLORI (Slovenski raziskovalni inštitut) je priredil v Trstu od 27. do 29. januarja tridnevni simpozij o sociogeografskih in protokolskih problemih Slovencev v Italiji. Referati so obravnavali tudi položaj Slovencev v videmski pokrajini in sicer: o kanalskih Slovincih (M. Gariup), o občini Brdo (V. Černo), o občini Dreka (Marcon) in o občini Grmek (M. Vrtovec).

Tudi letos so bili v Spletu Slovincov «kanalski beneški dnevi» — 4. ciklus. Tema letošnjih «dnevov» je bila «Človek in okolje», s posebnim poudarkom na nastalih problemih, ki jih je povzročil potres. Predavali so po značaju in drugi slovenski strokovnjaki (Maniaco, Menis, Čevc, Sumi, Ilesič itd.).

FEBRUAR
Beneška kulturna se odpira slovenski ustvarjalnosti. V petek, 18. februarja, je bila v Čedadu na

sedežu društva «Ivan Trinko» svečano otvoritev razstave «Cankarjevo gledališče» v počastitev stoletnice rojstva Ivana Cankarja. Pesnik Ciril Zlobec je imel glavni govor, igralci Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta so nastopili z uprizoritvijo Jakoba Rude. V teatru «Ristori» so 13. marca predvajali film «Idealisti», ki so ga posneli po istoimenskem Cankarjevem romanu.

Ustanovljeno je bilo novo društvo «Skupnost in kultura» - Community «cultural», ki se navedi v «kulturi» in politični tradiciji demokracije, odprte do vseh notkrsčanskega navedbina. Pobudnik tega društva, ki ima namen od znotraj pomladiti in prerediti domačo KD je dr. Ferruccio Clavara.

MAREC
Na videmski univerzi so 15. marca umestili posvetovalno komisijo, ki ji predseduje deželni odbornik za kulturo A. Mizau in ki ima nalogo skrbeti «za zaščito in vrednotenje jezikovnega bogastva Furlanije». Med člani te komisije je tudi prof. Marino Qualizza iz Sv. Lenarta, profesor dogmatike v videmskem bogoslovju in zastopa beneške Slovence videmske province.

APRIL
Tudi tržaški slovenski radio se je spomnil beneških Slovencev. Ogled aprila naprej se enkrat na teden sliši pristno beneško narečje iz oddaje «Tjavnad».

V soboto 30. aprila so izročili v Viškorski šest montanih hiš, ki jih je darovala SR Slovenija. Podobne izročitve so bile v preteklih mesecih tudi v Grmeku. Podoben slučaj, Tipani in Azli, kjer je SR Slovenija podarila potresenemu vrnoprotresno streho nad glavami. Jugoslavija je pozneje prisrskočila na pomoč potresnim krajem še z dodatnimi tremi milijardami lir.

MAJ
Zbor «Rečans» je bil v mestecu Yverdom v Švici, kjer je utrdil prijateljstvo med Beneško Slovenijo in tamkajšnjimi prebivalci, ki so prisrskočili na pomoč našim krajem takoj po potresu. Zbor «Rečans» je pel letos tudi na tabornih pevskih zborov v Sentvidu pri Stični. Naši zbori so nastopili še večkrat doma ob raznih praznikih in so poneli našo pesem širom Furlanije.

Letos so se zvrstila številna srečanja med strankami ustavnega loka na nivoju gorske skupnosti in medobčinske povezanosti: to je nov pristop k reševanju skupnih problemov.

Na povabilo pokrajinskega tajnika videmske KD Vincija Turilla je bilo 10. maja v hotelu «Natisone» pri Liji srečanje med domačimi slovenskimi duhovniki in lokalnimi predstavniki KD. Debatirali so o manjšinski problematiki. Od strani KD je bilo slišati samo lepe besede in širokosrčno obljube, od katerih niti ena do zdaj ni bila izpolnjena.

JUNIJ

Beneško Planinsko društvo se uveljavlja. 12. junija je organiziralo zahtevno srečanje slovenskih planincev iz zamejstva in matične domovine. Isto društvo je organiziralo in izpeljalo novembra meseca pohod v spomin padlih za svobodo na Matajurju, kljub slabemu vremenu.

Zborovanje furlanskih kristjanov, ki je bilo v Vidmu od 17. do 19. junija in je imelo kot temo «Obnova in preporod Furlanije», je bilo dogodek zgodovinske važnosti zaradi svoje globoke evangeljske pomembnosti, zaradi splošila, ki je vzbudilo pozornost javnega mnenja, političnih in družbenih sil ter vseh ljudi dobre volje. Na zborovanju je bila močno prisotna tematika jezikovnih skupin (furlanske, slovenske in nemške); o Benečiji je imel pomemben referat dr. Ferruccio Clavara, ki je vzbudil neverjetno pozornost pri resničnih kristjanih in razumljivo negodovanje domačih «super-italijanov».

Dne 30. junija se je na sedežu kulturnega društva «Ivan Trinko» zaključil tečaj slovenskega jezika in kulture, ki je trajal od aprila do junija. Tečaj je obiskovalo lepo število Čedadcev in beneških Slovencev, tako da so bili prostori sedeža včasih prepolni. Jezikovni tečaj sta vodila prof. Kuščer iz Kobarida, prof. M. Vrtovec iz Vidma pa je skrbel za kulturnozgodovinski del.

JULIJ

Tudi letos so naši otroci sodelovali na natečaju «Moja vas», ki je bil že četrty zapored. Zastopniki so bili vsi predeli naše pokrajine, od Kanalske doline, preko Režije, Terske, Karnajske do Neških dolin. Tokrat je sodelovalo

Atzom, ki je postavil šolo v Ukvah, da bi zaščitil «nemško» manjšino. Nenavadno dejstvo, se zlasti glede na to, kar se dogaja na Koroskem. In nenavadno dejstvo, kajti politično sodelovanje med manjšinami je možno le tedaj, kadar se manjšine medsebojno priznavajo in spoštujejo, samo tedaj, kadar se manjšine oslanjajo na matične narode, ki sami priznavajo pravico manjšinam do samoodločbe.

«Zakaj me tako napadajo?», se sprašuje Mario Gariup? «Ali imajo oni drugačnega, drugega, Kristusa?»

In kako ga napadajo? Eden najbolj tehtnih «argumentov» je dejstvo, da je letos poleti odšlo na počitnice v Savudrijo dvajset otrok iz Kanalske doline, medtem ko jih je odšlo na Južno Tirolsko mnogo manj, le dva ali trije. «Po kaj naj bi hodili v kribe?», pravi Gariup, «saj imajo hribe doma. Naši otroci potrebujejo počitnice na morju in possem naravno je, da so odšli na morje».

Nenavadno težko je vsakršno delo na narodno-obrambenem področju v Kanalski dolini. Težavam, ki jih ima manjšina drugod, je treba dodati še dva dejavnika. Prvič, prisotnost Nemcev, oziroma avstrijskih, ki Slovincem otežujejo delo. Drugič, da bila Kanalska dolina vedno najbolj izpostavljena raznarodovanju in najmanj zaščiteni.

Se danes se to pozna. Kaj težko je spregovoriti z domačinom v slovenščini ali v domačem narečju, ne zato, ker bi ga ne poznal, ampak zato, ker mu je zgodovina vlija strah v srce in tega strahu še ni mogel, ni znal prečeti. V njegovih očeh vedno bereš rahlo nezaupanje, njegov obraz še vedno odraža zaskrbljenost.

Pa ne vedno. Kot je po eni strani izredno težko v kratkem času navezati prijateljske stike z domačini, zadostuje, da si v družbi «vaško osebnost», da se lahko pogovorijo z njimi o tem in onem, pa čeprav okranjo v sebi še vedno trohico nezaupanja. Ta vaška osebnost pa ni župan Ehrlich, niti učiteljica Brocciolini-va, mti maredalo domače karabinjerske postaje: vsi uživajo spoštovanje, vendar z rahlo odmaknjenostjo, kot je bilo in je še vedno possem naravno v kmečkih vaseh, kamor «civilizacija» prodra le nekoliko počasneje in kjer je prebivalstvo le še nekoliko odmaknjeno od «vaških osebnosti». Če hočeš navezati stik z domačini, če

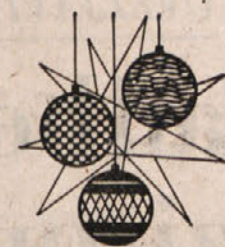
Obvezna spominska slika ob začetku letošnjega tečaja slovenščine

se hočeš z njim pogovoriti, ti je najlažje, da z župnikom Gariupom sedeš za mizo in ob kozarcu vina ali ob toplem čaju, ki se v tem zimskem času še tako prične, nekoliko pokramljaš. «Don Mario» se je rživil v nekoličino pokramljanje, ki je spoznal vse domačine in z vsemi je v dobrih, prišrčnih odnosih. Pridobil si je zaupanje skoraj vseh vaščanov, razen peščice tistih, ki mu nasprotujejo iz narodnostnih razlogov in ki se mu izmikajo. Prav ta njegova žilavost in vesela razigranost otrok, ki se zbirajo na tečaju slovenščine, daje domačinom, Slovincem, voljo, da vztrajajo pri ohranjanju materinega jezika, svojih starih običajev, tradicij svojih pradedov. Prav to stalno gibanje, stalno življenje, dajeta gorski vasi, eni izmed tolikih naših dežel, ki jih je načelo izseljenstva, gospodarska kriza in izumiranje kmetijstva, pogum za nadaljnje življenje, upanje, da se bo v prihodnjih letih tudi za Slovence življenje izboljšalo.

BOJAN BREZIGAR

Srečna nova leta Vam želi...

DRUŠTVENA GOSTILNA OPČINE

Odlična izbrana vina in domača kuhinja

OPČINE, Proseška 39

GRADBENI MATERIAL

Celestin Danieli-Daneu

OPČINE, Narodna 77 — tel. 211-034

TRGOVINA JESTVIN

ŠKABAR

OPČINE
NARODNA 42 — TEL. 211-026

GRADBENI MATERIAL IN ŽELEZNINA

DANEU ALOJZ

OPČINE, Proseška 13 — tel. 211-044

POHIŠTVO

RENAR

OPČINE
PROSEŠKA ULICA 3
TEL. 21-22-55

NA IZBIRO:

- KUHINJE
- DNEVNE SOBE
- JEDILNICE
- SPALNICE
- RAZNE OMARICE
- OBESALNIKI

GOSTILNA

VETO

(Najemnik ANTON POLES)

OPČINE, Proseška 35 — tel. 21-16-29

Trgovina električnih predmetov

ERNEST MALALAN

OPČINE, Narodna 128/1
tel. 211-189

CVETLICARNA

ANICA ŠVAGELJ

OPČINE, Proseška 33
tel. 211-482

CVETLICARNA

NADA

OPČINE, Proseška 2
tel. 211-028

Trgovina nadomestnih delov za avtomobile in avto odpad

SIMIČ

OPČINE, Narodna 48
tel. 211-322 - 212-057

GOSTILNA

SOSIČ - VREMEC

OPČINE, Narodna 65

RESTAVRACIJA

DANEU

OPČINE, Narodna 194
tel. 211-241

FIAT
CITROEN
NSU
RENAULT.

NADOMESTNI DELI ZA
AVTO - MOTOR - KOLO

BRUNDULA

34016 — OPČINE — Narodna ul. 154 — tel. 211-022

ZADRUŽNA PRODAJALNA

OPČINE, Alpska 87 — tel. 211-054

PEKARNA IN SLASČICARNA

ZORA ČOK

OPČINE, Narodna 57 — tel. 211-046

DROGERIJA

IVAN ŠKABAR

OPČINE, Proseška 22 — tel. 211-552

TRGOVINA ČEVLJEV

URARNA - ZLATARNA

Marcel Anton MALALAN

Proseška 18
Tel. 212-136

OPČINE

Proseška 6
Tel. 211-465

SPECIALIZIRANA DELAVNICA ELEKTRONSKIH UR

SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA

PAHOR - PONTARI

OPČINE, Narodna 63 — tel. 212-197

Domus Carso

načrtovanje vsakovrstnih ogrevalnih instalacij
in hišne opreme na splošno

VELIKA IZBIRA plastičnih podov - zidnih in podnih ploščic
- plastičnih in papirnatih tapet - moquet - vsakovrstne
opreme za kopalnice - radiatorjev - peči na plin in plin-
sko olje in gorilcev

TRGOVINA IN RAZSTAVA

TRST - OPČINE - Narodna ul. 71 - tel. 212-000

BOUTIQUE

VALENTINA

OPČINE, Narodna 47/b

ZAVAROVALNICA

LLOYD ADRIATICO

AGENCIJA NA OPČINAH

Zastopnik BORIS STREKELJ

OPČINE, Proseška ulica 3 — tel. 21-27-53

TRGOVINA RADIO - TV — ELEKTRIČNIH PREDMETOV
IN NADOMESTNIH DELOV PRALNIH STROJEV VSEH ZNAMK

MARIO SOSSI

OPČINE, Ul. del Salici 1 — tel. 211-155

HOTEL

RESTAVRACIJA

VALERIA

OPČINE, Ul. Nazionale 156 — tel. 211-204

CRNO - BELI IN BARVNI TELEVIZORJI
RADIO - ELEKTROGOSPODINJSKI STROJI
PRODAJALNA IN POPRAVILA

BRUNO BRESCIANI

OPČINE, Narodna 47 — tel. 211-711

BAR BUFFET

KRT

FERNETIČI 1

BAR IN KONFEKCIJE

GRGIČ - GREGORETTI

FERNETIČI 13
Telef. 211-866

GOSTILNA

«POD TABROM»

Lastnik LUDVIK GUSTIN

COL (Repentabor) št. 8 — tel. 227-120

Hranilnica in Posojilnica na Opčinah

OPČINE — TRST

Bazoviška 2 — Telefon 211 120 - 212 494

Vse bančne usluge

Menjalnica

Hranilne vloge na knjižice in tekoče račune
Posojila vseh vrst
Neprekinjena blagajna

Specializirana posojila po znižani obrestni
meri:

Obrtniška
Kmečka
Trgovska
Mala industrijska
Ljudske gradnje

AGRO - SOSIČ

OPČINE — NARODNA 158

Vsem cenjenim odjemalcem želimo srečno novo leto
in se priporočamo

NOVA TRGOVINA ZA SPORT IN REKREACIJO

START sport

na OPČINAH
Narodna ulica 87
vogal z Bazoviško ulico

UVOZ — IZVOZ — PREDSTAVNIŠTVA

FRANC BERGINC

Ul. Biancospino 18/1 — OPČINE
TEL. 212-518

Srečno

1978

MESNICA

DANIELI MARINO

OPČINE, Narodna ul. 69 — tel. 211-097

JESTVINE

GUŠTIN MARIAN

REPENTABOR - COL — tel. 22-71-21

HOTEL

KRAS

REPENTABOR 1 - tel. 227-113

KEROZEN - OGLJE
DRVA - PREMOG

RUDOLF VREMEC

OPČINE, Proseška 66
tel. 211-306

HOTEL - RESTAURANT

GOMIZEL

želi cenjenim gostom srečno novo leto 1978

FERNETIČI 3
TEL. 211-797 - 211-460

HOTEL - RESTAVRACIJA

FURLAN

REPENTABOR — tel. 227-125

GOSTILNA

ŠKABAR

(Najemnica MILENA ZAGAR)

VELIKI REPEN 70 - tel. 227-117

GLEDALIŠKO ŽIVA GORICA PRED PETDESETIMI LETI

Delovanje Dramatičnega društva v Gorici po zapisu režiserja - igralca Justa Košute

Še neobjavljene spomine pokojnega Justa Košute delno dopolnjujejo spomini še živečih članic Dramatičnega društva Mariči Hlede in Zore Kos

Pred nekaj dnevi smo v Gorici položili temeljni kamen za nov kulturni dom. Po čudnem naključju se je to zgodilo ravno 50 let zatem, ko je morala v Gorici in drugod na Primorskem nasilno utihniti slovenska beseda ob različnih priložnostih, nadaljuje v svojem zapisu Justo Košuta.

Doslej je zgodovinske teme obdobju namenilo bolj malo pozornosti. Najbrž so se dogodki zdeli marsikomu se preblizu, da bi jih bilo vredno zabeležiti in podrobneje analizirati, ne gre pa izključiti možnosti, da je najbrž vmes tudi nepravilno vrednotenje udeleževanja Dramatičnega društva, ki je sodelovalo na amaterski ravni.

Pred leti je zdaj že pokojni gledališki igralec Justo Košuta, ki je sam režiral pri goriškem Dramatičnem društvu v letih 1925-27, pripravil daljšo kroniko delovanja društva, ki pa je do zdaj ostala neobjavljena. Nekaj odlomkov iz omenjenega zapisa sem uporabil tudi v pričujočem prispevku, nekaj podatkov pa sem uspel zbrati tudi pri nekaterih še živečih sodelavcih nekdanjega društva. Naj omenim posebej Mariči Hledejevo, ki je igrala: vrsto glavnih vlog in ki danes živi v Novi Gorici, ter Zoro Kosovo, ki živi v Gorici.

Na Goriškem se dramska umetnost ni tako zgodaj razvila kot na Tržaškem, ugotavlja v svojem zapisu Justo Košuta. Na Goriškem se je začelo resno delovanje na tem polju pravzaprav šele tik pred prvo svetovno vojno. Gorica je bila do tedaj še vedno navezana na gostovanje naših umetnikov iz Trsta in Ljubljane, čeprav je že pred vojno dokaj intenzivno deloval Dramatični krožek Sokola, pod vodstvom Avgusta Kozmana. Stalni dramatični krožek je bil ustanovljen v Gorici pravzaprav šele z letom 1921. Ustanovila ga je Goriška slovenska mladina. Pred to dobo je bila tu in tam uprizorjena kakšna ležja igrice. Z ustanovitvijo »Dramatičnega krožka« pa se je začela propagirati resna gledališka umetnost. Avgust Kozman je bil pionir, ki je začel v tem smislu smotno delovati. Našel je razumevanje tudi pri ostalih goriških občinstvu in h krožku je pristopilo toliko inteligentnih, nadarjenih diletantov, da se je lahko takoj začelo z resnim delom. Bil je tu stalen krožek dobrih igralskih moči, s katerimi se je že lahko računalo na redne uprizoritve. Predstave so se vršile v krasni dvorani Trgovskega doma, v kateri je bilo blizu 500 sedežev in je bila za gledališče do-

kaj pripravno urejena z odrom, dvema oblačnicama in pododrom.

Prve predstave po vojni so bile Jurčičev Deseti brat, Charleyeva letka in razne druge predstave varietetskega značaja ob različnih priložnostih, nadaljuje v svojem zapisu Justo Košuta.

Oktober 1924 se je »Dramatični krožek« Goriške slovenske mladine pretvoril v Dramatično društvo in to zaradi tega, ker so začele oblasti pritiskati na Goriško slovensko mladino, češ, da stremi za protidržavnimi cilji in je bil zaradi tega Dramatični krožek v nevarnosti, da ga ukinejo. Nekoliko prej — maja 1924 — je bil že nastavljen prvi poklicni igralec, Ciril Bratuž, za režiserja goriškega odra oziroma Dramatičnega krožka. Prej Kozman in potem še Ciril Bratuž, sta pripravila sodelujoče diletante že v toliko, da se je začelo z uprizorjanjem tudi težjih del: Jahnovega Doma, Molierovega Namršljenega bolnika, Cankarjevega Pohujšanja v dolini šentflorjanski, Golarjeve Vdole Rošlinke, Bevkove Smrtne poteze itd. Pohujšanje, ki je bilo uprizorjeno kot jubilejna, petindvajseta predstava, je režiral Kozman in je bila vse do tedaj najbolj obiskana prireditev.

Dramatično društvo v Gorici pa se ni zapiralo samo v svoj krog, ampak je skušalo delovanje popostriti tudi s sodelovanjem podobnih skupin iz Trsta in drugih krajev. O tem piše Justo Košuta:

»Naravnost dogodek te dobe je bilo gostovanje v Gorici šentja-

Člani Dramatičnega društva v Gorici v igri »Marta« na odru Trgovskega doma

kobske »Čitalnice« iz Trsta in Dramatičnega društva iz Gorice v Trstu. Tržačani so gostovali z Nicolini šentflorjanski, Golarjevo Vdole Rošlinke, Bevkove Smrtne poteze itd. Pohujšanje, ki je bilo uprizorjeno kot jubilejna, petindvajseta predstava, je režiral Kozman in je bila vse do tedaj najbolj obiskana prireditev.

Oktober 1925 sem bil nastavljen kot igralec, režiser in umetniški vodja, piše Justo Košuta. »Ča časa« mojeg delovanja lekom dveh sezon se je število nastopajočih igralcev še pomnožilo. Goriški oder, ali kot se je odlej imenoval — »Ljudsko gledališče«, je uprizarjal vsakeh osem, ali najmanj štirinajst dni novo igrice. Vsa stvar se je igrala najmanj po dvakrat (v soboto zvečer in v nedeljo popoldne), pa tudi trikrat ali štirikrat. Leta 1926 je bil povabljen v Gorico tudi prejšnji režiser tržaške »Šentjakobske čitalnice« Kristijan Terčič, ki je odšel z uspehom nastopal na goriškem odru kot igralec in enkrat tudi v režiji z Andrejevo »Anfiso«, kjer je imel tudi glavno vlogo.

Tekom zadnjih dveh sezon se je vršil režiserski tečaj za podčelstne odre in dramatična sola pod vodstvom Justa Košute. Nekaj dni je pri tej dramatični šoli sodeloval tudi Milan Skrbinec, ki je prišel nalašče iz Ljubljane in se je udeležil tudi zelo uspele Cankarjeve proslave v Kanalu.

Justo Košuta v svojem zapisu navaja, da so bili člani zadnje sezone Ljudskega gledališča: Avgust Kozman, Josip Medvešek, Anton Malnaršič, Albert Terpin, Drago Spes, Ivan Rudolf, Josip Leban, Josip Pavlin, Kodelja, Liden, Vendramin, Zmago Krasna, Just Košuta, Kristijan Terčič, Ma-

riči Hledejeva, Nada Jugova, Vilma Jugova, Meri Mervičeva, Zora Kosova, Pečenkova, Zorutova, Murovčeva, Sufirala je po navadi Vardjanova, kulinski mojster pa je bil Čebokli, medtem ko sta za razsvetljavo skrbeli Kodelja in Jelincič. Inscenacija je bila zaupana Avgustu Cernigoju in Ivanu Cargu.

»V Gorici je delovalo tudi prosvetno društvo »Mladika« v dvorani Mazzini na Verdjevem Korzu (sedanji Zlati pajek), ki se je v teku dveh let obstoja tudi na dramskem polju prav uspešno udeleževalo, o čemer pa žal, nimam podatkov,« poroča Justo Košuta.

Gledališkega podajanja del pa zdaj že pokojni igralec in režiser meni:

»Ako preletimo goriški repertoar od začeta do konca, bomo opazili, da se je umetniška vrednost predstav stalno dvigala. Naj navedem priznanje umetniškega vodje italijanskega gledališča v Gorici G. G. (G. Gaidesa?) ki je izjavil, da bi si z goriškim ansamblom slovenskega gledališča upal nastopati pred vsako, tudi najboljšo gledališko publiko v Italiji. Podajanje je bilo namreč osnovano na skupni humanistični povezanosti v igri in čim bolj realistično, Italijanom, ki so bili vajeni na protagistično podajanje igrice, je to posebno izjalo in neredko so bili gostje naših predstav v Trgovskem domu. Fašističnim sovražnikom je bilo to posebej neljubno. Kovali so najrazličnejše naklepe, kako bi te naše prosvetne prireditve preprečili in onemogočili. No in res: 4. novembra 1926 so bili prostori slovenskega gledališča v Trgovskem domu popolnoma opustošeni, fašisti so vdrli v dvorano po neki demonstraciji ob priliki atentata na njihovega dučaja. Odnegli so iz dvorane inventar in vse nepremič-

nine, to polni s petrolejem ter zažgali. Po tem požigu se je vršilo pozneje še par predstav v zašilni opremi v isti, renovirani dvorani. Po maju 1927 pa se je začel divji razdiralni pohod fašizma širrom po zasadenem ozemlju, ki ni prizanesel nič najedolžnejšim našim prosvetnim ustanovam in društvom, niti v mestu, niti na deželi. Zadnja predstava slovenskega gledališča v Trgovskem domu v Gorici je bila Turgenjev »Tuji ljudi«, 29. maja 1927 ob 20.30. Režiral je Košuta. Nastopili pa so: Terčič (Kuzofkin), Malnaršič (Maksimov), Medvešek (Ivanov), Košuta (Jelincič), Hledečeva (Olga), Jugova (Praskovja), Zivec (Aleksandrov), Spes (Kozlov), Leban (Peter), Sufirala je Vardjanova. Inšpicient je bil Pajk in za razsvetljavo je poskrbel Jelincič. Dvornja je bila nabito polna občinstva, ki se ni zavedalo, da se za storbo koncu predstave spušta zadnjič.

Zastor v Trgovskem domu se je res takrat spustil zadnjič, vendar s tem delovanja Dramatičnega društva še ni bilo konec. Mariči Hledejeva, ki je pri Dramatičnem društvu igrala vrsto naslovnih vlog se spominja, da so se v jeseni leta 1929 igrali v Biljanu, pod Košutovim vodstvom, Bevkov Materin greh. Takrat je nastopil tudi pevski zbor.

Koliko poštrevnostnosti in osebnega prizadevanja je bilo vloženega v vsako predstavo, da je bil dosegan takšen umetniški uspeh! Skrajni vsi nastopajoči igralci so imeli zaposlitev, vsak večer pa so se dobili pri vajah. Mnogokrat, zlasti pri zahtevnih delih, ni bilo na razpolago primerne garderobe in igralci so si morali kar sami pomagati. Velikokrat so prišli s kolesi na pomoč tudi goriški trgovci, ki so čez teden posodili tudi najbolj dragocene obleke. Tako se Mariči Hledejeva spominja: »Za vlogo Anfise v istoimenski drami sem si od nekega draguljarja v Rastelu sposodila dragocen in velik prstan. Sprva me je sicer debelo pogledal, ko sem ga vprašala, če bi mi posodil krassen prstan, ki se je lesketal v izlozbi, potem pa je le pristal in zvečer si je ogledal našo predstavo. Takih in podobnih slučajev je bilo nič koliko.

Fašizem je iz dneva v dan zaostroval ozračje našlj. Ni se zadovoljil z ukinitvijo šol in kulturne prosvetne dejavnosti. Začel je fizično preganjati nosilce slovenske kulture. Gonja je zajela tudi glavne sodelavce Dramatičnega društva. Nekateri so se zatekli v Jugoslavijo, veliko od njih pa je iskalo zavetja v deželah preko morja. Med temi sta bila tudi Mariči Hledejeva, ki sta se nasešila v Argentini, kjer sta v letih 1930-32 aktivno sodelovala pri slovenskem amaterskem gledališču v Buenos Airesu. Za marsikomu zlasti za tistimi, ki so odšli v Ameriko in Avstralijo, se je izgubila vsaka sled, veliko pa jih je tudi že pomrla, saj je navsezadnje od takrat minilo že več kakor petdeset let. Od skupine igralcev in sodelavcev Ljudskega gledališča, ki jih omenja Košuta v svojem zapisu, ni več ugotovil, da je poleg Hledejeve, Terčiča in Kosove, zlikar Cernigoj. Zavedam se, da so podatki nepopolni, morda pa bi prav pričujoči prispevek vzpodbudil še koga, da se bo javil in da bomo pomanjkljivosti odpravili, a da se končno zapolni praznina, ki se zmeraj zeva na področju proučevanja dejavnosti Dramatičnega društva v Gorici ter da se, čeprav z zamudo, da priznanje vsem tistim, ki so z mladostnim žarom in navdušenostjo, kljub pritisku fašističnega nasilja in najrazličnejšim nameram, uspešni ustvarili v Gorici izidov Predan.

18. decembra je kulturno društvo Rečan iz Ljube priredilo 4. sejanje (festival) beneške pesmi iz ključno beneških avtorjev.

Priredil VLADO KLEMSE

PONATIS MARINELLIJEVE »GUIDA DELLE PREALPI GIULIE«

PLANINSKI VODNIK STAR, A ŠE KORISTEN

Opis Nadiške in sosednjih dolin je prispeval Ivan Trinko

Da je Beneška Slovenija s svojo kulturno podobo večkrat pritegnila strokovnjake z različnih področij, ni nobena skrivnost. Številna dela, ki govorijo o Benici, prinašajo tudi ne ravno skromne bibliografije, vendar se bralec, ki bi se rad poglobil v to literaturo, večkrat zjezi, ko ugotovi, da bo do večine teh del prišel le po dolgem iskanju v knjižnicah in muzejih. Dokler gre za dela, ki zanimajo le specialista, je to dopustno, škoda pa je, da mislo dosegljiva taka dela, ki bi zanimala širši krog bralcev, tako Benečane same kot tudi druge, ki bi radi dobili pregledno informacijo o tej deželi.

Tako se je že pred leti v Benici rodila zamisel, da bi se nekatera važnejša dela ponatisila. Program je kot prvi zastavil študijski center Nediza iz Spetra, ki je pri Založništvu tržaškega tiska izdal ponatis Podrečevce knjige Slavia italiana, knjige, ki je kot eno temeljnih del o Benici Sloveniji takoj vzbudila zanimanje pri bralcih. Mogoče je prav uspeh te izdaje vzpodbudil nekatere kulturne delavce, ki so kot ljubitelji planin združeni v nadiški podsekciji CAI, da ponatisnejo pomemben planinski vodnik Guida delle Prealpi Giulie, ki ga je leta 1912 izdal Oltino Marinelli kot četrto knjigo zbirke Guida del Friuli.

Ponatisovanje starega (in preprosto gledano tudi zastarelega) vodnika je lahko tvegana zadeva. Vendar je treba takoj povedati, da Guida delle Prealpi Giulie ni preprost bodeček. Prinaša sicer tudi osnovne podatke, ki so zanimali takratnega turista in ki se jim lahko današnji popotnik nasmeje (kot npr. podatke, pri kom si v kakem kraju lahko najameš konja), vendar je njena teža v vse drugačnih besedah. O tem se bralec prepriča še z bežnim pogledom na kazalo. Splošnim geografskim poglavjem o gorah, rekah, podnebu, flori in fauni sledijo antropogeografska poglavja: število in razporeditev prebivalstva, fizične karakteristike, izvor ter etnične in jezikovne posebnosti prebivalstva, razmere v kmetijah, industrija in trgovina, prometne zveze (vsa ta poglavja so delo enega najpomembnejših beneških piscev Francesca Musonija), prosto knjigo pa sklepata poglavji o zgodovini in o pomembnih močeh.

Druga knjiga prinaša opise posameznih krajev in svetuje turistične poti (seveda te knjiga mnogokrat popete pes do točk, ki jih danes brez težav dosežemo z avtomobilom, a ko prebiramo opise, se zameš, kaj vse si ob motoriziranem izletu na poti prežri). Medtem ko sta opise Režije in terskega področja prispevala G. Bragato in O. Marinelli, opis Čedadine okoličnice pa S. Leicht, je opis Nadiške doline in sosednjih dolin prispeval Ivan Trinko, kar seveda pomeni, da ima izdaja svoj pomen tudi za slovensko kulturno zgodovino v ožjem smislu.

Posebno vrednost dajejo knjigi tudi številne opombe, ki pričajo, da so avtorji upoštevali vsa tedaj razpoložljiva literatura o tem področju, današnjega bralca pa opozarjajo, kje vse lahko dobi še dodatne informacije. Omenimo naj še, da so v opombah skrbno zabeležena tudi dela različnih slovenskih avtorjev, predvsem zgodovinarjev in jezikoslovcov.

ŠE ENA UGODNA POSLEDICA OSIMA

O izkoreninjanju recidivov globokega nezaupanja...

Med ugodnimi posledicami sklepnih osimskih sporazumov je predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič v predgovoru knjige o Osimu navedel tudi naslednje:

»Osimski sporazumi so pa tudi zapeli nexo žalostno poglavje v zgodovini evropskega delavskega gibanja. Pomagali so in bodi pomagali izkoreninjanju recidivov globokega nezaupanja, ki so ga protagisti zlozlasne resolucije informbiroja usvajali se posebej v Trstu in Trzinu med italijanskimi delavci in med slovenskimi naprednimi ljudmi. Tako so se na tem narodnostno mešanem območju ustvarjale umene pregrade, ki so ločevale razredne interese od nacionalnih in preprečevale, da bi italijanski delavski razred in druge sile socializma sočasno tudi nosilci varstva in rasti slovenske narodnosti, predvsem pa, da bi se skupaj lotevali enotnega interesa — hitrejšega gospodarskega razvoja, tehnološkega, znanstvenega in kulturnega napredka, da bi se v perspektivi ti kraji razvijali hitreje, da bi poopravili to, za kar jih je prikrajšala temna in mračna zgodovina.

V gornjih stavkih je brez dvoma kar največjega pomena podatek na črvarstvu in rasti slovenske narodnosti za Slovence v Italiji. Saj se prav ta podatek ponavlja v skoraj vseh dokumentih (izjavah, resolucijah, govorih, itd.) vseh političnih, kulturnih in gospodarskih organizacij Slovencev v Italiji, zlasti pa SKGZ. Prav mi nismo torej najbolj zainteresirani na izkoreninjanju recidivov globokega nezaupanja, ki so ga protagisti zlozlasne resolucije informbiroja usvajali. Naš dnevnik pa je bil takrat v prvih borbenih vrstah proti nosilecem iste zlozlasne resolucije. Nujno je torej, da prav naš dnevnik svoje bralce vestno obvešča o tem, kako poteka izkoreninjanje teh recidivov globokega nezaupanja. In kdor kolikor toliko redno prebira naš dnevnik, je skoro vsak dan našel v njem novice in komentarje najprej o porazu nosilcev zlozlasne resolucije, nato pa tudi o dolgotrajnem izkoreninjanju njenih recidivov.

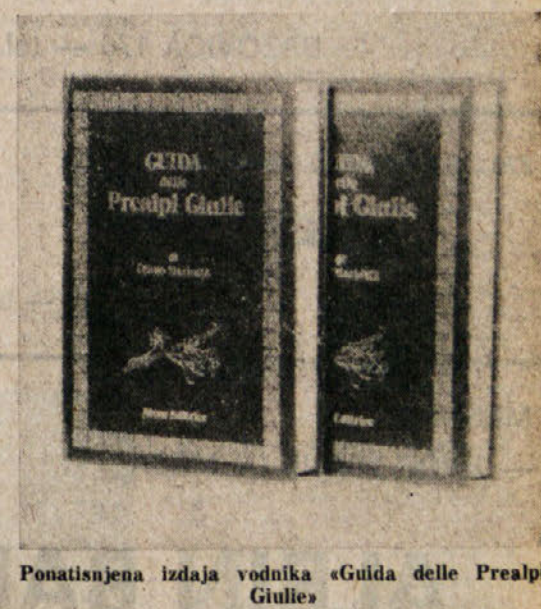
Med pomembnejše dogodke tega procesa, ki je bil neprimerno bolj počasen pred prvo novico o pripravah za podpis osimskih sporazumov, spadajo tudi predavanja tržaškega Deželnega inštituta za zgodovino osvobodilnega gibanja v Furlaniji-Juljski krajini. Seveda so poglavne etape izkoreninjanja tiste, ki so znane pod imeni XX. Kongres KP SZ, kongresi KP Italije, ki so mu sledili, moskovska deklaracija, geografska deklaracija itd. vse do berlinske konference komu-

Obnavna snovi je za tisti čas vsekakor dovolj kritična, saj avtorji opozarjajo na različna mnenja o istem problemu (tako so poleg dialektološke razdelitve Slovencev, kot jo je izdelal Baudouin de Courtenay, navedena tudi mnenja drugih avtorjev, ki Baudouinovi trditvam nasprotujejo). Tako je Guida delle Prealpi Giulie dovolj strnjena in pregledna prikaz dotedanjega znanja o Juljskih predalpih ter o Benici Sloveniji še posebej, z današnjega gledišča pa dobivajo zgodovinsko vrednost tudi takrat aktualni podatki o posameznih krajih. Mnogo zanimivega bo v publikaciji dobil tudi narodopisec in to tako v besednem kot v slikovnem gradivu, ki ga knjigi prinašata. O tem velja spregovoriti še posebej: čeprav so fotografije za današnje pojme nekoliko blede in nejasne, so vendar dragocen dokument za spoznavanje življenja ob začetku stoletja. Predvsem so zanimive fotografije vasi, planin, bivališč in gospodarskih poslopij, ne nazadnje pa fotografije ljudi. Drugo stran ilustracij predstavljajo številne risbe in skice, med katerimi naj omenimo zlasti prereze najpomembnejših beneških jam.

Čeprav moramo za nekatere pasuse ugotoviti, da jih mora današnji bralec jemati kritično in jih dopolnjevati s poznejšimi ugotovitvami, ne moremo mimo tega, da bi obenem poudarili široko zasnovan, moderen pristop k snovi, ki omogoča delu, da je po tolikem času še vedno aktualno.

ZIVA GRUDEN

Oltino Marinelli, Guida delle Prealpi Giulie, Riedizione a cura della sottosezione »Val Natsona« del Club Alpino Italiano — S. Pietro al Natsona 1977. Atesa Editrice. Presentazione di Guido Barbina. 803 str. + uvod + zemljevid.

Ponatisnjena izdaja vodnika »Guida delle Prealpi Giulie«

LETO DNI V BENEŠKI SLOVENIJI

(Nadaljevanje s 17. strani)

160 otrok, kar predstavlja rekordno število. Otroci so prešli na nagrade 3. julija v Spletu v okviru kulturne manifestacije, na kateri so sodelovali vsi zbori, rezijska folklorna skupina, gojenci glasbene šole v Spletu in mladi harmoni-

Naslovna stran Trinkov kolektor 1978

kaši, ki so zgodili nekaj narodnih ter dokazali veliko spretost. Tudi letos je bila že tradicionalna »Kamenica«, čeprav jo je motilo slabo vreme. Kljub vremenskim nevesnostem se je zbralo na planoti pri Stari Gorici veliko število ljudi, ki so prisostvovali vsi maši, podeljevanju birne našim otrokom (prvič se je udeležil tega našega praznika pomožni videmski škof Pizmoni) in pestrem kulturnem programu. Letošnja Kamenica se je odvijala 30. in 31. julija in je bila v znamenju materialne obnove in kulturnega preporoda Benečije. Prve dni septembra so domaći »bezanti« nestrežni pomazali spominski kamen na Kamenici in nanj napisali idoliške izjave ter s tem pokazali, kam resnično pripadajo.

10. julija se je sestel občinski svet v občini Grmek in sprejel važno, rekli bi zgodovinsko resolucijo, v kateri se med drugim zahteva, »da se doseže pravilna razdelitev potrebe po pouku slovenskega jezika«.

Na »Seminariju slovenskega jezika, kulture in literature« so bili letos prisotni beneški Slovenci; kaže, da je sedaj več interesov kot razpoložljivih mest, zato je potrebna selekcija kandidatov.

AVGUST

Študijski center »Nediza« je organiziral kot vsako leto kulturno-rekreacijsko letovanje za naše otroke. Letos se je začela »Mlada Brieza« 18. julija in se je zaključila 27. avgusta. Prvi del letovanja je potekal v Doljem Trbižu, nakar so se otroci preselili k morju na Debeli Rič blizu Ankara na v Slovensko Istro. To obmorsko letovanje se je pomenovalo »Barčica moja«. Na tej važni koloniji je bilo prisotnih preko sto otrok, ki so izdali svoj ciklostilirani zbornik »Mlada Brieza 4«.

9. avgusta je predsednik vlade Andreotti sprejel delegacijo Slovencev v Italiji. V tej delegaciji, ki je šla v Rim, da bi predložila vladi položaj Slovencev v Italiji in njih še nerešene probleme, je zastopal beneške Slovence prof. Viljem Cerno. Zgleda, da je bilo tudi tokrat veliko obljub in skoraj nobenega pozitivnega dejanja s strani italijanske vlade.

Naši emigranti so vedno bolj aktivni. Letos so imeli v Bovecu (Hotel Kanin) prvi študijski seminar za voditelje Zveze Emigrantov. Ta seminar je obravnaval vso problematiko Benečije po potresu, pomoč za vrnitev domov naših izseljencev in razne organizacijske probleme. Letos izhaja redno skoraj vsak mesec v »Novem Maturju« posebna priloga »Emigranti«, posvečena izseljenjski tematiki: redakcijski odbor sestavljajo: Ferruccio Clavara, Ado Cont in Luciano Feletti.

SEPTEMBER

15. septembra je bil v Liji pri Spletu študijski dan, ki so ga naložila beneška kulturna društva in Zveza slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije organizirali za vodilne člane posameznih društev. Srečanja so se udeležili predstavniki društev iz Nadiških dolin, iz Terske in Karnajske doline, iz Režije in Kanalske doline, tako da so prvi prisotni predstavniki teritorialno kroji celotno ozemlje, kjer živijo Slovenci v videmski krajini. Debatirali so o raznih aktualnih preložitih problemih in odobrili tako imenovano »Magno Charto«, kjer so zapisane vse pravice Beneških Slovencev in njihove zahteve.

Razvijajo se dobri sosedski odnosi med našimi dolinami in matično domovino. Poleg politikov, za katere so postala občasna srečanja že skoraj tradicionalna, tudi druge kategorije ljudi si izmenjujejo izkušnje. Tokrat so bili združeni mlekarne v Azli na obisku v Sloveniji, kjer so si ogledali Ljubljanske mlekarne in druge družne obrate. Kasneje so obiskali mlekarne v Azli in Nediške doline združniki iz Slovenije.

OKTOBER

8. oktobra so v Brdu bili izročeni ključji trinajstih hiš, dar SR Slovenije. Z izročitvijo teh hiš se je zaključila prva faza pomoči, ki jo je nudila potresencem sosednja republika. Do sedaj je bilo zgrajenih 40 dokončnih protipotresnih hiš. Z zaključkom te akcije, v katero moramo vključiti tudi tehnično pomoč (inženirje in tehnologije ZRMK) in različni material (cement, les), se začneja nova akcija narodov Jugoslavije, ki predvideva gradnjo nadaljnjih 50 hiš, sanacijo večjega števila poškodovanih domov ter izgradnjo ali sanacijo treh kulturnih domov in sicer v Spletu, Brdu in v Režiji. To novo fazo je otvoril sam ambasador SFRJ Borisav Jović,

ko je bil v tem mesecu na obisku v Furlaniji in se je ustavil posebej v Benečiji.

NOVEMBER

Izšla je nova številka mednarodnega mesečnika »Doma«, komaj druga v tem letu. Izdajatelj obetaja za naprej redno mesečno izhajanje. V uvodniku piše, da se je začela nova doba za »Doma« in zgleda da bo res. Sestavili so uredniški odbor, v katerem niso samo duhovniki, ampak tudi laiki. Po »poskusnih« številki list obeta, da bo pester in zanimiv. Pisan bo načelno v beneškem dialektu, zahtevnejši članki pa bodo lahko tudi v italijanski. List je napravil kvalitativno skok v pokoncilnem duhu in upamo, da postane obkroževalec res zavednih kristjanov in zavednih Benečanov.

DECEMBER

V nedeljo, 11. decembra, je v gledališču Ristori v Čedadu gostovalo Stalno slovensko gledališče iz Trsta z igrice »Bunkers«. Napisal jo je furlanski avtor Alvin Negro, v beneško slovensko različico pa prevedel Božo Zuanella. To je prvi dramski tekst sploh, ki je bil preveden v naš dialekt iz katerega drugega jezika. Predstava je bila pod pokroviteljstvom čedadске občine.

15. decembra se je v Spletu v prireditvi kulturnega centra »Nediza« začel intenzivni tečaj slovensčine za dijake višje srednje šole in za diplomirance. Dan kasneje pa so se v Spletu začeli 5. benečanski kulturni dnevi s ciklusom petih predavanj. V društvu »Ivan Trinko« v Čedadu pa so se sestali predstavniki mednarodnega združenja za ogrožene jezike in kulture. O beneških problemih so govorili prof. Cerno, prof. Petric in Izidor Predan.

18. decembra je kulturno društvo Rečan iz Ljube priredilo 4. sejanje (festival) beneške pesmi iz ključno beneških avtorjev.

Priredil VLADO KLEMSE

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Srečno novo leto

MESNICA MEVLJA BAZOVICA, Ul. I. Gruden 35 — tel. 226-233	PEKARNA RUDOLF MARC BAZOVICA, Ul. S. Kosovel 24 — tel. 226-171	GOSTILNA LEBAN BAZOVICA, Ul. I. Gruden 53 — tel. 226-129	OBLAČILA ZA MLADE EZIO BAZOVICA, Ul. D. Kette 12 — Tel. 22-64-54
MANUFAKTURNA TRGOVINA DA ANITA BAZOVICA, Ul. I. Gruden 68 — tel. 226-147	PEKARNA IN SLASČICARNA JERMAN BAZOVICA, Ul. I. Gruden 64 — tel. 226-147	BAR METLIKA BAZOVICA, Ul. I. Gruden 62	GOSTILNA IN ZALOGA PIVA «DREHER» ANDREJ GRGIČ BAZOVICA, Ul. I. Gruden 44 — tel. 226-106
ZALOGA GRADBENEGA IN SANITARNEGA MATERIALA TER PLOŠČIČ KARLO GRGIČ BAZOVICA 176 — tel. 226-185	GOSTILNA S PRENOČIŠČI PEPI KRIŽMANČIČ BAZOVICA 113 - tel. 226-127	BAR KARLO GUŠTIN PADRIČE 7 — tel. 226-136	GOSTILNA MAHNIČ najemnik IGNAC METLIKA BAZOVICA, Ul. I. Gruden 29
ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA EMIL GRGIČ PADRIČE 10 — tel. 226-138	TRGOVINA JESTVIN HERMAN KRIŽMAN BAZOVICA Ul. S. Kosovel 7 tel. 226-272	GOSTILNA GRGIČ PADRIČE 36 — tel. 226-112	DROGERIJA SILVAN GRGIČ PADRIČE 54
MESNICA — UVOZ ŽIVINE IN MESA ALBIN BAK PADRIČE 39 — tel. 226-184			GOSTILNA BAK PESEK 2 - tel. 226-120
MEHANIČNA DELAVNICA S KAROSERIJO GRGIČ - SPREJEMAMO VSA POPRAVILA AVTOMOBILOV IN KAROSERIJE - CESTNA POMOC PADRIČE ŠT. 151 — tel. 226-161			TRGOVINA JESTVIN BRUNO KAPUN PESEK 1 - tel. 226-388
GOSTILNA MILKOVIČ GROPADA 60 — tel. 226-130	TRGOVINA JESTVIN - TOBAKARNA KARLO KALC GROPADA 97 — tel. 226-366	GOSTILNA ZOFIJA MOŽINA TREBČE 10 — tel. 221-131	MIZARSKA DELAVNICA KARIŠ GIULIANO PESEK 38 - tel. 226-294
HOTEL - RESTAVRACIJA Lanaro - Volnik Vedno na voljo tople in hladne jedi VELIKI REPEN 151 tel. 227-349	VELEBLAGOVNICA BRANKO GUŠTIN BRIŠČIKI (novo naselje) — tel. 227-248 VELIKI REPEN 85 — tel. 227-263	SAMOPOSTREZNA TRGOVINA JESTVIN KAREL PAHOR TREBČE 232 — tel. 211-857	GOSTILNA FIDEL' LEO PESEK 38 - tel. 226-294
GOSTILNA GUŠTIN ZGONIK 3 — tel. 229-123		JESTVINE MARUŠIČ SALEZ 20 — tel. 229-125	Gostilna «Pri vodnjaku» Gustincič - Gustini Gigi ZAPRTO OB ČETRTEKIH JEZERO Telefon 228-211
TRGOVINA JESTVIN MARTA HUSU GABROVEC 42 — tel. 229-157	TRGOVINA JESTVIN REBULA SALEZ 60 - tel. 229-154	TRGOVINA JESTVIN BATIČ REPNIČ 40	GOSTILNA BATIČ REPNIČ 3 — tel. 229-178
DRUŠTVENA GOSTILNA GABROVEC (Najemnik G. TROJAN) GABROVEC 24 — tel. 229-168	TRGOVINA JESTVIN REBULA SALEZ 60 - tel. 229-154	TRGOVINA JESTVIN BATIČ REPNIČ 40	GOSTILNA BATIČ REPNIČ 3 — tel. 229-178
			GOSTILNA GASPERUT JEZERO — tel. 228-212
			HOTEL RESTAURANT TOURING ALOJZ SABA lastnik PESEK 54 - tel. 226-100
			PEKARNA IN TRGOVINA JESTVIN LAURA in ELDA SIVITZ TREBČE 23 tel. 211440 - 212-688
			GOSTILNA KOSENKA - ZDENKA TREBČE 17
			TRGOVINA JESTVIN VIDAU BANI 72 - tel. 211-387
			GOSTILNA IN TOBAKARNA MILIČ domača kuhinja BRIŠČIKI — tel. 227-330

Pred 50 leti ukinjena društva

V zadnjih mesecih smo ob točno ugotovljenih datumih zabeležili v našem dnevniku imena slovenskih društev in organizacij, ki jih je fašistični režim ukinil v letu 1927, torej pred petdesetimi leti. Preostala pa so nam še vsa tista ukinjena društva, za katero smo lahko ugotovili le imena, ne pa tudi točnih datumov ukinitve. Zato jih objavljamo sedaj ob izteku leta samo poimeno. Vsa preostala društva (s kakšno redko izjemo), kolikor jih niso ukinili v letu 1927, so ukinili v naslednjem letu 1928.

KATOLSKA SEDEJEVA DRUŽINA v Zgoniku
BRALNO, PEVSKO in GODBENO DRUŠTVO v Zgoniku
SLOVANSKO DRUŠTVO ZA DRUŠTVO NARODOV v Trstu
TRGOVSKA ZADRUGA v Trstu
TRGOVSKO OBRTNA ZADRUGA v Trstu
TRŽAKA POSOJILNICA in HRANILNICA
DRUŠTVO DRŽAVNIH UPOKOJENCEV JULIJSKE KRAJINE
SOLSKO DRUŠTVO v Trstu
GOSPODARSKO PODPORNO DRUŠTVO v Trečbach
DRAMATISNI KROŽEK v Škedenju
Izobraževalno in pevsko društvo **RAZVOJ** v Sempolaju
GOSPODARSKO DRUŠTVO pri Sv. Mariji Magdalen v Zgornji
Pevsko društvo **SLAVA** pri Sv. Mariji Magdalen v Spodnji
Delavsko in gospodarsko društvo **JADRAN** pri Sv. Jakobu
HRANILNICA in POSOJILNICA pri Sv. Ivanu
OBRTNO in KONSUMNO DRUŠTVO pri Sv. Ivanu
Svetoviransko konsumno društvo **NARODNI DOM** pri Sv. Ivanu
Pevsko društvo **BRATSKA SLOGA** v Saležu
PODRUŽINA ŽENSKEGA UDRUŽENJA v Rocolu
PODRUŽINA DRUŽBE SV. CIRILA in METODA v Rocolu
Pevsko in bralno društvo **SLAVEC** v Ricmanjih
Pevsko društvo **HAJDRIH** na Proseku
PEVSKI ZBOR v Prebenedu
Pevsko društvo **SLOVAN** na Padričah
ORKESTER na Opčinah
POSJOILNO in KONSUMNO DRUŠTVO na Opčinah
JAVNA LJUDSKA KNJIZNICA v Nabrežini
Bralno in pevsko društvo **PRIMORSKO** v Mačkopoljah
KONSUMNO DRUŠTVO v Sv. Križu
GOSPODARSKO DRUŠTVO na Kontovelu
Pevsko društvo **VISAVA** na Kontovelu
Bralno društvo **VELIKO GRADISČE** v Gročani
KMETIJSKO in KONSUMNO DRUŠTVO v Gabrovci
PEVSKO DRUŠTVO v Dragi
HRANILNICA in POSOJILNICA v Dolini
Pevsko in bralno društvo **SLOVENEK** v Borštu
HRANILNICA in POSOJILNICA v Boljuncu
Nogometno društvo **BAZOVICA** v Bazovici
KONSUMNO in POSOJILNO DRUŠTVO v Barkovljah
POGREBNO DRUŠTVO ARIMATEJSKO v Barkovljah
Mladinsko društvo **GAJ** pri Banih
Izobraževalno društvo **SKOFNIK** na Vrhcu Sv. Mihaela
Pevsko in bralno društvo **NAS PRAPOR** v Pevni
CENTRALNA POSOJILNICA v Gorici
GORISKA LJUDSKA POSOJILNICA v Gorici
SLOVENSKO BRALNO in PODPORNO DRUŠTVO v Gorici
SPORTNO UDRUŽENJE v Gorici
NARODNA KNJIGARNA v Gorici
NARODNA TISKARNA v Gorici
PROSVETNA ZVEZA v Gorici
ZVEZA PROSVETNIH DRUŠTEV v Gorici
DRAMSKO DRUŠTVO v Gorici
PEVSKO in GLASBENO DRUŠTVO v Gorici
Godbeno društvo **DOBERDOB** v Doberdobi
T. Č.

OB RAZSTAVI V GORIŠKI KNJIZNICI V NOVI GORICI

Partizanski tisk na Primorskem je z besedo tolkel po sovražniku

Od prvih tehnik do prave tiskarne na Vojskem - Tehnike premičnih vojaških enot - Odgovornost tiskarjev in časnikarjev

Za nekdanje partizane in aktiviste OF je velik užitek, kadar imajo priložnost obiskati in pregledovati razstave brošur, knjig, časopisov in letakov, ki so jih med NOB tiskale in izdajale partizanske tehnike in tiskarne.

Eno takih razstav je v zadnjem času priredila tudi Goriška knjižnica v Novi Gorici z naslovom: Partizanski tisk na Primorskem. Na razstavi je bilo okrog 200 primerkov partizanskega tiska, med temi največ brošur, ki so jih izdelale razne tehnike na Primorskem. Poudariti moram, da je na Primorskem že pred razpadom fašistične Italije delovalo 14 ilegalnih ciklostilnih tehnik. Že leta 1941 je delala pet ilegalnih ciklostilnih tehnik. Verjetno je prva ciklostilna tehnika na Primorskem začela delovati v Zalogu pri Postojni pri Viktorju Hajni konec avgusta ali v začetku septembra 1941. V sobi tehnik »Nanos« v Predmestnem gradu, sta med drugimi tiskali tehnike »Nanos« razstavljeni tudi dve številki Slovenskega poročevalca - št. 24, z dne 8. XI. in št. 25, z dne 13. XI. 1941, ki ju je razmnožila ta tehnika. Pobuda za ustanovitev ilegalne partizanske ciklostilne tehnike v Zalogu pri Postojni je bila dana v poletju 1941. Viktor Hajna je večkrat potoval v Ljubljano, kjer se je v gostilni Mohorčim na Viču na Tržaški cesti sestajal z raznimi ilegalci, med njimi z znanim aktivistko Marijo Ošaben, Francem Požrlom in drugimi.

»Tedad smo sklenili« - piše Viktor Hajna v svojih spominih - »da storimo vse za čimprejnejši začetek razmnoževanja vse takratne ilegalne literature v Postojni, ali kakje v okolici.«

Druga ciklostilna tehnika je bila v Skrbini na Krasu, organiziral jo je Avgust Dugulin - Maks; tretjo ciklostilno tehniko je v Gorici organiziral Anton Velušček - Matevž, četrto in peto ciklostilno tehniko v letu 1941 pa sta v Trstu organizirala brata Oskar Kovačič - Toni Polak in njegov brat Lev Kovačič.

V letih 1942-1943 do kapitulacije fašistične Italije je v septembru 1943 je bilo ustanovljenih še devet ciklostilnih tehnik.

V naslednjem bom omenil le tiske nekaterih ciklostilnih tehnik, ki so delovale na Primorskem.

Tehnika »Matavjur« je tiskala razne brošure, letake in dvojezičen časopis »Matavjur«, ki ga je izdal OIP - Odssek za informacije in propagando pri OOO - O krožni odbor Osvobodilne fronte za Zahodno Primorje. Kasneje se je OIP preimenoval v KAP - Komisija za agitacijo in propagando. Na razstavi je bil en izvod »Matavjura« z datumom 15. X. 1944. Od brošur, ki jih je izdelovala ta tehnika, so bile na razstavi: 25-letnica ustanovitve KPJ (napisal Aleš Bebler), ob 100-letnici rojstva pisatelja Josipa Jurčiča (napisal France Bevk). Glavna razdobja družbenega razvoja, Prvi zavezniški sestanek v oku-

pirani Evropi, Tekmujemo za II. kongres ZSM. (platnice v treh barvah). Žrtvam svobode, izdal Pokrajinski odbor OF za Primorsko Slovenijo.

Tehnika »Javornik« je bila ustanovljena februarja 1942 pri Kolobih v hiši Antone Kante. Ustanovil jo je Jože Lemut - Saša s Cola nad Ajdovščino. Na razstavi so bile brošure, ki jih je izdala ta tehnika; Ob 100-letnici Simona Gregorčiča, Pesmi za mladence, Gregorčičeva oda Soči in Kaj je in kaj hoče OF slovenskega naroda.

Tehnika »Porezen« na Cerkljanem sta v marcu 1943 ustanovili Jože Primožič - Miklavž in Jaka Štucin - Cvetko. V začetku je imela svoj sedež nad vasjo Labinj pri Cerkljem, po kapitulaciji Italije pa se je premestila v Orehoški grapo v smrekov gozd kmeta Petra Lapanja, po domače Uabrama. Na razstavi so bili naslednji izdelki te tehnike: Prvo vseslovensko zborovanje v Londonu, Zavezniške bombe na Nemčijo, Angliji in Amerikanci o nas in Komunisti in vera, ponatis članek Edvarda Kardelja iz Ljudske pravice.

Tehnika »Grmada« je delovala na Gradnjah nad Avbrom na Krasu. Na razstavi je bila brošura Svobodna Slovenija voli. Brošura ima pripombo: Po rokopisu, ki ga je prejel z ene strani stare meje, izdal propagandni odssek pri Pokrajinskem odboru OF za Slovensko Primorje.

Na razstavi sta bili tudi brošuri iz bolnice »Franja«: Pesmi SVPB »Franja« in Bolniški list št. 9.

Tehnika »KRN« je imela na razstavi brošuri: Prvo zasedanje Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta in II. zasedanje AVNOJ in slovenski narod. Narodni heroj Vojko - Janko Premrl.

Tehnika »Čaven« je bila zastopana z brošuro Kaj pravijo Amerikanci o naši vojni. Ta kratek pregled ilegalnih ciklostilnih tehnik na Primorskem bi imel veliko vrzel, če ne bi omenil tudi imen vsaj štirih tiskarn. Te tiskarne so bile: »Ančka - 222« na Vogrskem, »Jurij - 63« v Govcu pri Gorenji Trebusi, »Slovenija« v Studencu pod Vojskim in »Doberdob« v Strojenci pod Utrami v Šebreljskih hribih.

Tiskarna »Ančka - 222« je začela tiskati v začetku marca 1944. V enem mesecu je nastila po eno številko Ljudske pravice in Slovenskega poročevalca in eno številko Partizanskega zdravstvenega vestnika, vse tri v skupni nakladi 6000 izvodov. Razen tega je nastila še en letak v 6000 izvodih in več drobne tiska v 650 izvodih.

Tiskarna »Jurij - 63« v Govcu pri Gorenji Trebusi je začela tiskati konec maja 1944. Prvo večje delo te tiskarne je bila umetniška mapa linorezov Doreta Klemenčiča - Maja »V imenu Kristusovih ran«. Mapa je obsegala 10 listov in eno stran teksta, ki ga je napisal umetnik sam. Kako je umetnik predstavljal svoje linoreze, je razvidno iz začetka uvoda: »Bij puška! Govori komisar! Piši pero! Reži nož v črni les in upodablaj vso podlost stokrat prekleth izdajalcev, da jim vtisne krvavi pečat, ki ga več izbrisati ne bo mogel!«

V noči od 4. na 5. september 1944 so v tiskarni »Jurij - 63« ali »Doberdob« (kot so jo začeli označevati v svojih dopisih uredništva Partizanskega dnevnika) natiskali prvo številko Partizanskega dnevnika na dveh straneh v 4000 izvodih!!! To je bil za vse Primorce, partizane, aktiviste in terenske delavce, velik praznik. Dobili so svoj tiskani časopis, ki jih je od 5. septembra dalje vse do osvoboditve seznanjal z uspehi borbe na vseh bojiščih, v prvi vrsti pa v Sloveniji in Jugoslaviji.

Tiskarna »Slovenija« v Studencu pod Vojskim, je začela tiskati Partizanski dnevnik v noči od 17. na 18. september 1944. Na velikem broziškem stroju so natiskali 4000 izvodov Partizanskega dnevnika na štirih straneh in porabili 1000 pol papirja formata 100x70 cm. Na četrti strani spodaj so natiskali »Tiskala tiskarna Slovenija«. Do 30. septembra so v tiskarni »Slovenija« natiskali 13 števil Partizanskega dnevnika, skupaj 52.000 izvodov. Od 17. septembra 1944 do 1. maja 1945 so v tiskarni »Slovenija« natiskali 175 števil Partizanskega dnevnika v nakladi 822.814 izvodov. (Ta podatek je z lepaka, ki je izšel od odprtja tiskarne za javni obisk dne 18. maja 1947).

Tiskarna »Doberdob« je bila zgrajena v zimi 1944-1945 v grapi z imenom Strojenci pod Utrami v Šebreljskem hribovju. V tej tiskarni so tiskali italijanski list Il nostro avvenire, razne brošure, letake, obzorce, spremna pisma in pisemske ovitke z naslovi. Vsega je ta tiskarna v treh mesecih delovanja natiskala 92 različnih tekstov na 183 straneh v 261.588 izvodih.

Naravno, da prireditelj razstave ni mogel razstaviti vseh tiskov, ki so med NOB izšli iz ciklostilnih tehnik in tiskarn na Primorskem. Podpisani hrani v svojem parti-

Pokojni Peter Kogej s hčerko in sinom, slikan po osvoboditvi

zanskem arhivu več brošur in listov, ki so izhajali na Primorskem. Med temi je druga številka Triglavskih odmevov, glasilo XXXI. divizije. Med NOB so izšle tri številke, gradivo za četrto številko je nosil v nahrbtniku podpisani, ker zaradi vojnih dogodkov ni bilo priložnosti, da bi ga uporabili za izid četrte številke. Ob prvi obletnici osvoboditve je gradivo izšlo v tiskani obliki z istim naslovom kot prve tri številke kot priloga Ljudskega tednika, ki je izhajal v Trstu.

Svoje glasilo je nekaj časa imela tudi XXX. divizija. Pobudo zanj sta v aprilu 1944 dala tednji ko-

Pogled na objekt partizanske tiskarne »Slovenija« v grapi pod Vojskim

mandant divizije Ivan Turšič - Iztoč in komisar Vasja Kogej in je bilo namenjeno tekmovanju med posameznimi enotami divizije. Zato se je tudi imenovalo »Tekmovanje«. List je urejeval Jože Koren, ki je bil tedaj načelnik propagandnega oddelka divizije. Prve številke na ciklostilu so izšle na Otlici nad Ajdovščino, vsega pa je izšlo kakih 8-10 števil. Ni mi znano, če je kje še shranjen kakšen primerček.

Naprej v borbo, to je bilo glasilo XIX. SNOB Srečka Kosovela. V številki 1, z dne 20. avgusta 1944 je urednik Lado Božič, po osvoboditvi na okraju v Tolminu in kasneje predsednik občinske skupščine Idrija - v uvodniku zapisal med drugim tudi tele pomembne besede:

»Urednik se zaveda, da je naloga, ki jo je prevzel zaradi razmer v katerih živimo, težka in polna odgovornosti. Odgovarjati mora napram sebi, odgovarjati celotni brigadi in vsemu širšemu

Jamarstvo na Tolminskem včeraj - danes

Člani kluba »Krpelj« - med njimi je bil tudi Zorko Jelinič - so v letih pred drugo svetovno vojno našli okostje jamskega medveda - brlogarja - Danes sodeluje jarmarska sekcija Tolmin z Inštitutom za raziskavo Krasa v Postojni

Člani kluba »Krpelj« na dan ustanovitve 1923 (od leve na desno): Zorko Jelinič (Podmelec), prof. Jože Bevk (iz Laharna), Zvonka in Mici Rejčeva (Kovačeve) - Tolmin, Stanko Polenc (Tolmin), Jože Šeška (Barkovlje - Trst), Janez Vidmar (Tolmin), Franc Strukej - predsednik »Krpelja« (Bača) (Foto: J. Vidmar)

posebno o jamarstvu, kar je postalo zdaj aktualno ono pomlad, ko smo izvedeli, da nameravajo tolminski fašisti raziskovati naše kraške jame, seveda z italijanskimi zavezničnimi nameni.

Dalje pše o jami Smoganica nad Mostom na Soči, kjer so odkrili precej dobro ohranjeno črepijo jamskega medveda - brlogarja. Janez Vidmar, ki danes živi v Tolminu, in je tudi sam prisostvoval pri tej najdbi, se spominja, da so kosti medveda nato odnesel preko meje v Ljubljano. Natančnejši podatki o tem, kje je ta zgozgovljena najdba končala, na žalost ni.

Po akciji v jami Smoganica so se »Krpelji« še bolj zagrizeno lotili raziskovanj. V Zalaški jami, jami pri Pologarju, Krasnici nad Slapom pri Idriji, Senč nad Bačo, jami na Mengorah in v še mnogih drugih so mladi Tolminci pretrgali tomo s svojimi primitivnimi karbidovkami. Zapisovali so si podatke o jamah, jih skicirali (France Strukej) in tako imeli dober pregled oris dela. Prav ti zapiski so prišli tuji v jamski katester, ki so ga delali Boegan in drugi poklicni speleologi s sodelovanjem S. Alpine d. Giulia iz Trsta. Jelinič v svojem zapisu govori: »Menda 1925. leta so bila priredila tolminska krajevna in okrajna obilstva razstavo domače gospodarske in kulturne dejavnosti. Nekdo od organizatorjev je pobral nekega od naših članov, da bi razstavil kaj iz planinske dejavnosti. Le-ta mu je izročil načrte raziskanih jam, z razstavo seveda. Da bi nas kdo kaj vprašal, ali pristajamo za objavo načrtov in »Due mila grotte«, ne verjamem. In bi »abraj« za to tudi ne vedeli. Če tega ne bi po naključju odkril pri brskanju po knjigi - nekaj de-

Kal nad Kanalom, Kanalski Lom - to so področja, kjer je društvo največ delovalo. Med večje uspehe štejejo skupno akcijo s slovenskimi jamarji v Polški jami pri Tolminu leta 1972. Kot zanimivost naj pomeno, da je to najdaljša izmerjena jama po višinski razliki v Jugoslaviji in 17. na svetu. Dopisujejo si s poljskimi, japonskimi in španskimi jamarji. Skromno o premo so si do sedaj že precej izboljšali, velikokrat kar iz lastnega žepa. Pri pogovoru o njihovem delu nikoli ne pozabijo povedati tudi to, da je njihova velika skrb zaščiti naravno okolje podzemlja. Preveč je primerov, ko ljudje s svojimi neodgovornimi po-nasnanjem uničujejo lepote v jamah oblikovane skozi stoletja ali tisočletja.

Veliko bi lahko še pisali o jarmarski sekciji Tolmin. Bogata je njihova bera uspehov pri odkrivanju skrivnosti tam, kamor pridejo le »gummi«. Sodelovanje, kot po-moć geologov pri izdelavi geološke karte Slovenije, vedno več opisov v katastru inštituta v Postojni, to je edino pravo merilo njihovega marljivega dela.

Naj na koncu omenim še misel, ki me je spreletela, ko sem prvič slišal o »Krpeljih«. V opisu pokojnega tovariša Zorka Jeliniča, po pripovedovanju Janeza Vidmarja lahko sklepamo, da je ta kratko društvo opravilo veliko delo. Opisi in skice raziskanih jam, najdbe zgodovinske vrednosti in ne nazadnje vzgojni in politični pomen kluba »Krpelj« so stvari vredne večje pozornosti, kot se jim posveča. Iz vsega tega bi moral nekdo, ki je na tem področju strokovnjak, prikazati širšo sliko o vsem, kar so prvi tolminski jamarji dosegli.

JOŽE CIMERMAN

Ljudska pesnica Terezina Škočir - Marjanca iz Zabé pri Tolminu rada bere Primorski dnevnik, ker jo spominja na nekdanji Partizanski dnevnik

Temačna brezna, številni rovi, ki pogostokrat prehajajo v slikovite dvorane, hladni hodniki, vse to je svet, skrit globoko v notranjosti gora in gričev Tolminske Vode, enkratno oblikovalec lepote podzemlja, je tudi v tej pokrajini ustvarjala z vso močjo svojega neskončnega elana. Ta čudovit svet popolne teme že dolgo ni več skrivnost, za katero človek ne bi vedel. Jamarji - speleologi iz dneva v dan odkrivajo nove tajnosti podzemlja širom po svetu. Prav tako tudi na Tolminskem, kjer jarmarska tradicija sega še v čase med prvo in drugo svetovno vojno.

V podzemne jame so takrat zahajali člani planinskega kluba »Krpelj« (ustanovljen 1923), ki je združeval dekleta in fante Tolmina in okolice v tedanji Italiji. Prvoten namen kluba je bil prilejati izlete po sokihi planinah in čimbolj širiti planinstvo med goriskimi Slovenci.

V Planinskem vestniku iz leta 1956 (št. 11) je Zorko Jelinič opisal delo in nastanek planinskega kluba »Krpelj«. O tem, kako so se začeli baviti z jamarstvom, piše:

»Takrat smo že pač govorili tudi o drugih področjih planinstva,

S
R
E
Č
N
O

N
O
V
O

L
E
T
O

1
9
7
8

POHISTVO

elio

PROSEK (TRST)

TEL. 225-277

VSE ZA HISO — VSE ZA VRT

**Društvena gostilna
Prosek**

PROSEK št. 280

Tel. 225-137

ZALOGA PIVA IN MINERALNE VODE

IVAN ŠTOKA

PROSEK (Devinsčina) — tel. 225-207

CVETLICARNA

NADJA

PROSEK 131 — tel. 225-450

MESNICA

DANILO GRILANC

PROSEK 197 — tel. 225-682

SEMENARNA

ZORN RADOVAN

Semeni — Kmečko orodje — Gnojila — Antiparazitarna sredstva — Cvetlične vaze — Gnojila in rastline na splošno

PROSEK 160

KONFEKCIJA

IRENE

PROSEK 142 — tel. 225-125

GOSTILNA

DOLENC

PROSEK (Devinsčina) — tel. 225-214

TRGOVINA IN LABORATORIJ RADIO TV

ALDO COLJA

KONTOVEL 134 — tel. 225-471

ZLATARNA

ŠTOKA MARČELA

PROSEK 129

SAMOPOSTREZNA TRGOVINA JESTVIN
IN ZELENJAVE

ZDRAVKO KANTE

PROSEK 152 — tel. 225-223

GOSTILNA

«PRI DEVETIH SESTRAH»
(ALLE NOVE SORELLE)

PROSEK 167 — tel. 225-146

DOMAČA KUHINJA

RESTAVRACIJA

VLADI LUXA

PROSEK 539 — tel. 225-398

PEKARNA IN SLASČICARNA

MALALAN

PROSEK 160 — tel. 225-220

FOTO

SEDMAK

PROSEK 130 - telefon 225-394

Se priporoča

SPORTNA OPREMA

STARC

PROSEK 551

TRGOVINA JESTVIN

ALOJZ KOŠUTA

KONTOVEL 100

PEKARNA IN SLASČICARNA

DANICA MARTINUZZI

PROSEK 138 - tel. 225-257

Trgovina posode in železnine

FIORETTA PERTOT

PROSEK 5 - tel. 225-142

HOTEL - RESTAVRACIJA

RIOLINO

PROSEK (postaja) - tel. 225-101

GOSTILNA

LIUDSKI DOM

KRIZ 357 — tel. 220-132

CVETLICARNA

ADA

PROSEK 551
tel. 225-496

MESNICA

PUNTAR DANILO

PROSEK 3 - tel. 225-219

Trgovina električnih predmetov

BOGOMIL KRALJ

PROSEK 212 - tel. 225-224

DROGERIJA

ANTONI

PROSEK 140 - tel. 225-509

MANUFAKTURNA TRGOVINA

RAFAEL ŠTOKA

PROSEK 1 - tel. 225-121

Tobakarna
in prodajalna časopisov

SEDMAK

PROSEK 151

DROGERIJA

ROMAN DANEU

PROSEK 154

ZELEZNINA

BRUNO REBULA

PROSEK 191 - tel. 225-396

TRGOVINA
JESTVIN

ŠEGINA-LUKSA

PROSEK 551

POHISTVO

«Arcobaleno»

Puppis Boris

DEVIN
Državna cesta 14 - tel. (040) 208-559

SAMOPOSTREZNA TRGOVINA JESTVIN

GRUDEN

DEVIN 50 — tel. 208-139

POHISTVO

PUPIS

STALNA RAZSTAVA MODERNEGA
IN STILNEGA POHISTVA

SESLJAN 59/b — tel. 209-269

ZALOGA
GRADBENEGA MATERIALA

Andrej Terčon

SESLJAN 27/a — tel. 209-259

PEKARNA IN SLASČICARNA

LEGIŠA

SESLJAN 41 — tel. 209-147

GOSTILNA

URDIH

MAVHINJE 23 — tel. 209-471

GOSTILNA

«PRI PINOTU»

MEDJA VAS 10/a — tel. 208-296

PEKARNA IN SLASČICARNA

IVO GRILANC

NABREZINA 108 — tel. 200-231

vošči vsem svojim odjemalcem srečno novo leto

PEKARNA IN SLASČICARNA

JAZBEC

NABREZINA (center) — tel. 200-174

SAMOPOSTREZNA TRGOVINA JESTVIN

KUKANJA

NABREZINA 106/b — tel. 200-172

KAVARNA - TOBAKARNA
PRODAJALNA ČASOPISOV

TERČON

NABREZINA (center) — tel. 200-278

ZELEZNINE

ROŽICA TERČON-PERTOT

NABREZINA 124 — tel. 200-122

GOSTILNA

«SILVESTER»
PRI LILIJANI

vošči svojim odjemalcem srečno novo leto

NABREZINA 97 — tel. 200-228

MESNICA

ANGELA SAKSIDA por. VOLPI

NABREZINA (Kamnlomi) — tel. 200-191

MARMOR PODJETJE

ZIDARIČ

SEMPOLAJ 4/b — tel. 200-297

GOSTILNA IN TRGOVINA JESTVIN

GRUDEN

SEMPOLAJ 49 — tel. 200-151

ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA

MILIČ - USSAI

KRIZ 9/a — tel. 220-368

BOGATA ZALOGA PLOŠČIC
IN SANITARNEGA MATERIALA

ROLICH

NABREZINA Kamnlomi 35 — tel. 200-371; 200-204
POKRAJINSKA CESTA NABREZINA — SESLJAN

CVETLICARNA

KOSMINA

NABREZINA 108/A
tel. 200-375

ZALOGA PAPIRJA

**GUIDO
ZIDARIČ**

NABREZINA 120/bis
tel. 200-232

MESNICA

PAHOR

NABREZINA (center)

TRGOVINA

MIKA

NABREZINA (center) 149
tel. 200-200

TRGOVINA
ELEKTRIČNIH
PREDMETOV

**MIRKO
FRANČEŠKIN**

NABREZINA (center)
tel. 200-238

TRGOVINA,
PEKARNA
IN SLASČICARNA

**JUSTINA
GUŠTINČIČ**

KRIZ 204 - tel. 220-349

GOSTILNA

SARDOČ

SLIVNO 5 - tel. 200-225

BRANKO BABIČ

Ljudstvo vredno ljubezni

Odlomek iz beležnice o Bosanski krajini o začetkih partizanstva leta 1941

Moja prisotnost v Bosanski krajini (od junija 1940 do decembra 1942) je bila časovno kratka. Samo dve leti in pol. Vendar je bila ta doba mojega življenja najbolj intenzivna, angažirana in doživljajeva. V meni je vedno živa in prisotna. Dejal bi, da je Bosanska krajina del mene, moje intimnosti in mojega duhovnega sveta. Ko sem se odločil, da to opišem v obliki sprehoda skozi tisti čas in dogajanje, nisem imel namena pisati zgodovine. To so storili drugi. Niti ne spominam se, kaj kronološko nastavejo dogodke tistih dni. Hotel bi le povedati, kako sem osebnostno doživljal tisti čas, dogodke, srečanja z ljudmi in kraji, kako sem doživljal življenje in boj preproste- ga ljudstva, ki je bojevalo surovo bitko zgodovinskih razsežnosti in v boju bilo sposobno največjih junastev. Hkrati pa je bilo človeško toplo in priskočno. Rad sem ga imel. Kako ne bi? ...

V PARTIZANE

Vsi banjaški komunisti, ki so se umaknili iz mesta po napadu nacistične Nemčije na Sovjetsko zvezo, so se zbirali na Starčevici (planini severno od Banjaluke) in se tu organizirali politično in v vojaško. Tu sem se znašel tudi jaz, ko sem moral zapustiti Banjaluko. Ustavska policija me je namreč intenzivno iskala. Ker je bila v začetku organizacija še slaba in temu primerna oskrba, smo se hranili predvsem z ovčjim mesom, pečeninam na žaru. Drv smo kicer imeli na pretek. Prvomožljivo pa nam je soli in kruha. Spominjam se, kako smo iz dneva v dan grizli slabo ali preveč pečeno ovčje meso, nesoljeno, brez kruha in drugih dodatkov, tako da mi je sčasoma postalo tako zoprno, da sem ga z muko požiral - bolj zaradi potrebe po hrani kot zaradi lakote. Tedaj se mi je ovčje meso tako prikrutilo, da ga še danes ne maram. Zato se teh prvih dni mojega partizanstva še tako živo spominjam.

Tiste prve dni smo bili zavzeti predvsem s pripravi na obo- roženo vstajo. Ustanovljali smo udarne diverzantske skupine v okoli- cih Banjaluke in v okolici. V skladu z direktivami vojaškega vodstva Pokrajinskega komiteja KPJ za Bosno in Hercegovino, smer naše akcije naj bi tedaj bila mestna središča in okolica, komunikacije, uničevanje vojnih objektov in žive sile sovražnika. Zato je bilo neobhodno potrebno, da imamo čvrste zveze z mestnimi središči in njihovimi partijskimi organizacijami, zaradi koordinacije politične in vojaške akcije, obveščevalne službe itd.

Z Banjaluko smo imeli dobre zveze in dokaj dobro delujočo partijsko organizacijo v mestu, kljub odhodu večine najsposobnejših komunistov iz mesta. Nobe zveze pa nismo imeli z Jajcem, kjer je obstajala tudi do- bra partijska organizacija. Teror ustašev in aretacije nekaterih to- varišev so prekinile vsako zvezo z mestom. Na področju Jajca, razen v samem mestu, je partija imela slabe pozicije. Zato smo sklenili, da v Jajce pošljemo I- vico Mažara, ki naj dobi zvezo s partijsko organizacijo v mestu in na tem področju organizira vse priprave za obo- roženo vstajo.

Ivica Mažar je bil eden od stih- rihih bratov Mažar iz Banjaluke. Trije so bili že predvojni komu- nisti in v osvobodilni vojni pro- glaseali za narodne heroje. Le najmlajši brat Drago je preživel vojno. Ivica je bil v tem času član Oblastnega komiteja KPJ za Bosansko krajino in sekretar SKOJ. Študiral je na univerzi v Zagrebu in kot član komunistič- ne partije bil zelo aktiven v stu- dentskem naprednem gibanju. Njegovo ime je tesno vezano z razvojem in delovanjem skopev- ske organizacije v Banjaluki in v vsej Bosanski krajini. Bil je

sljajen tovariš z globoko člove- sko kulturo.

Ko je odhajal na pot v Jajce, smo se točno dogovorili za zvezo in stalno komuniciranje. Minil je čas ko bi se moral javiti. Poča- kal smo se nekaj dni, toda od Ivice ni bilo glasu. Razmišljali smo kaj storiti, iskali človeka, ki bi šel za njim in ugotovil, kaj je na stvari. Toda razen mene ni nihče od prisotnih poznal zve- ze s partijsko organizacijo v Jaj- cu. Tako je odločitev padla na me. Takrat smo taborili nekeje v Čemernici, kakšnih trideset kilo- metrov in morda še več od Jaj- ca. Čemernica je sklop hribovja in planin, ki se razteza vzdolž desnega brega reke Vrbasa od Banjaluke pa skoraj vse do Jaj- ca, porasla večinoma z gozdovi in naseljena z redkimi in revni- mi vasmimi. Krenil sem pozno po- polne, da bi bil drugo jutro ob zori pred Jajcem. Spremljal me je mali Jovica (tako smo ga kli- cali), komaj petnajstleten deček, doma iz tistih krajev, ki se nam je priključil na Starčevici. Po- tovali sva morala večji del po- noči, ker je bil teren nezane- sljiv. Nabavil sem si kmečko ob- leko, da bi se pred Jajcem pre- oblekel in se kot kmet - domaćin iz okolice Jajca spustil v mesto. Potovala sva hitro in brez ovir pri- spela drugo jutro pred Jajce. Globoko v dolini se je v ju- tranjem soncu svetilkalo slikovito Jajce in šum slapov reke Plive. Jajce je imel predvsem iz- odmeval do strmih grebenov iz- nad mesta. Bil je lep, topel ju- tilski dan. Vsešla sva se v tra- vo in obdobja lepote prirode in človeških rok. Za trenutek sem odmisli surovi čas vojne in raz- mišljal, kako se bom po vojni vr- nil ravno na to mesto in uživati ta prečudoviti svet. Toda lakota in spanec sta me kmalu povrni- la v realnost. Nekaj sva pojedla, nato se zavlekla v grm in za- spala.

Sonce je bilo že visoko, ko sva se zbudila. Koliko časa sva spa- la? Nekaj ur, dovolj da sva se odpočila. Hitro sem se preoble- kel, nekaj zaužil in se spustil v dolino. Mali Jovica mi je zatrdil, da izlezdam pravi kmet iz oko- lice Jajca. Verjel sem mu, ker mi ni preostalo drugega. O- hrabren z Jovico, strokovno o- ceno, sem se spuščal v dolino. Iz podnožja se je nasproti meni vzpenjala vojaška patrulja hrva- ških domobranov. Za trenutek me je stisnilo pri srcu, vendar sem se takoj zbral in mirno nadalje- val pot. Ko sem se srečal s pa- truljo, me ta vpraša, kje je stra- žarsko mesto. Na slepo sem po- kazal neko smer in dejal: »Tu gori« in nadaljeval pot v dolino, nani pa v breg. Ne vem, če je patrulja ravno v tisti smeri na- šla stražarsko mesto, ker sploh nisem vedel, kje je. Verjetno jih je bilo več v okolici Jajca (če- tudi drugih mest), ki so tiste dni varovale dohode v mesta. Predno se je patrulja zavedla (če se je), da kaj ni v redu, sem bil že v mestu. Moral sem iti čez vse mesto, predno sem pri- šel na zvezo, ki je bila na dru- gem koncu v neki slašičarni, kjer je bil zaposlen tovariš, član partije, ki sem ga poznal iz prejš- nih obiskov partijske organiza- cije v Jajcu. Mislim, da je bil Musliman, šel sem skozi Jajce s kmečko torbo preko ramen, iz katere sem stalno drobil koruzni kruh in ga počasi mečkal v u- šli. Popolnoma neopazen sem u- šel skozi mesto in prišel do slašič- arne. Vstopil sem in nekaj na- ručil. Postregel mi je ravno to- variš, ki sem ga iskal. Ni bilo pozdravljenja. Ni kazal znaka, da me pozna. Morda me res ne pozna tako preobčutenega, sem si mislil. Ko mi je prinesel na- ročeno slašico sem ga hotel o- govoriti, pa me je prehitel. Ne da bi me gledal v oči mi po- dobe reče, da je Ivica aretiran, da slašičarno stalno opazuje po-

licija in zlasti njega, če se s kom pogovarja, katerega nato takoj aretirajo. Dejal mi je, naj se takoj umaknem iz mesta. Bil sem nekoliko presenečen, vendar sem mirno pojedel slašico in od- šel. Oprezno sem opazoval, če mi kdo sledi, pa nisem nič sum- ljivega opazil. Ker nisem vedel, kje bi dobil druge, mi ni pre- ostalo drugega, kot da zapustim mesto. Na mostu preko Plive sem se za hip obstal in opazo- val slap reke, nato sem se na- potil v breg. Popoldne sem pri- šel do Jovice, ki me je že ne- strpno čakal. Spraševal me je, če sem vse v redu opravil. Od- govoril sem mu pritrdilno, ni- sem pa mu povedal, kaj in kaj. Takoj sem se preoblekel in sva krenila nazaj. Ponoči sva padla v zasled, tako da sva morala zaokrožiti pot. K sreči je Jovica dobro poznal teren. Kdo naj bi pričakal v zasedi in streljal, ni- sem nikoli zvedel.

Zgodaj jutraj sva prispela v taborišče. Nekateri so še spali, medtem ko sta Šoša in Drago Mažar, brata od Ivice, že bila pokonci. Rekla sta, da nista spala vso noč v pričakovanju naj- nega povratka. V trenutku je bi- lo vse taborišče pokonci. Pove- dal sem jim, kako je bilo in da je Ivica aretiran. Tišina je za- vladala v taborišču. Vsi smo ob- čutili težino vesti in bolečino brat- rova Mažar. Tedaj vstane Šoša in počasi, prevzet od bolečine in mrznje, izreče zakletev: »Za Ivi- co naj od te roke pade deset ti- soč ustašev«. Drago mu pritrdi. Brata Mažar sta v teku vojne nedvomno krepko masčevala svo- ga brata Ivica. Žal je čez do- bro tri leta tudi Šoša dal življe- nje za svobodo.

Kasneje smo ugotovili kaj se je zgodilo z Ivico. Prišel je v Jajce in dobil zvezo z mestnim komitejem. Nekaj dni po priho- du v Jajce, ga je na ulici pre- poznala neka ustašinja in ga iz- dala policiji. Aretirali so ga in po nekaj dneh pripeljali v usta- ške zapore v Banjaluko. Bil je strahotno mučen, vendar ni ni- česar izdal. Ker se ustaši, zara- di prebivalstva, niso upali soditi Ivici v Banjaluki, so ga neke no- čii odpeljali v Glinu in nato v Gospić in tam ustrelili.

Ko danes razmišljam in oce- njujem odločitve, da smo v ti- stih pogojih poslali Ivico v Jaj- ce in da sem za njim odšel se- jaz, lahko rečem, da smo ravnali zelo neodgovorno. Jaz sem imel srečo, da sem se izvil. Ivica je plačal z življenjem. Mor- da bi ob drugi priložnosti in kje drugje ravno tako padel. Vendar pa ta možnost ne opravičuje na- še takratno ravnanje.

Sredi julija 1941 je bil na Treš- njaku (planini Starčevici) širši se- stanek članov partije iz Banja- luke in skupine na Starčevici. Se- stanku sta prisostvovala tudi Di- ru Pucar - Stari in Mahmut Bu- šatlija - Buš. Na tem sestanku nas je Bušatlija seznanil s skle- pi Politbiroja CK KPJ, ki je bil 4. julija v Beogradu, da se ta- koj začnejo obo- rožene akcije. Ob- lastnemu vojaškemu vodstvu je bila dana naloga, da te sklepe prenese na srečka vojaška vod- stva in obo- rožene skupine, ki so se že ustanovljale po vsej Bosan- ski krajini. Zato je bilo sklenje- no, da gresta Osman Karabego- vić in Josip Mažar - Šoša v Ključ, Petrovac in Drvar, Kasim Hadžić in Drago Mažar v Mrko- njić in Jajce. Naslednja skupi- na, v kateri sta bila Niko Ju- rinić in Rudi Kolak, je šla pro- ti centralni Bosni - Prnjavor, Te- selić, Kotor - Varoš in vzhodni del banjaškega sreza. Že pred tem je odšla skupina za Manjačo, ki jo je vodil Muhamed Kazaz. Jaz sem kot četrti član oblastnega vo- jaškega vodstva ostal še v oko- lici Banjaluke. Vse skupine so vodili članj Oblastnega političnega in vojaškega vodstva. Od dela ko-

munistov in članov Skoja ter ne- kaj simpatizerjev partije je bil na Starčevici formiran odred pr- ve banjaške čete, katere ko- mandant je bil Darko Mitrov - španski borec in jaz politkomisar.

Slobodan Mitrov - Danko je kot šestnajstletni dijak odšel med pr- vimi v Španjo. Že v prvih bo- jih se je izkazal kot hraber in sposoben vojak. Posebno se je iz- kazal v bitkah na Ebru in pri Madridu. Bil je večkrat ranjen. Z devetnajstimi leti je postal major in politkomisar in nato koman- dant brigade španske republikan- ske vojske. Po porazu španske republike se je znašel v tabori- ških internacionalnih brigad v Franciji, nato v zaporu trdnjave Kajur na Sredozemskem morju, odkoder je bil premeščen v ta- borišče Girs pod Pireneji. Od tu je zbežal in se po raznih peripe- tijah prebil nazaj v domovino in se takoj priključil osvobodilnemu boju. Koščen in visoke postave, ostrih potez na obrazu, je izra- žal odločnost in samozvest. Bil je bil vojak kot politik, sicer pa član partije in politično raz- gledan. Ko sva si delila mesti komandanta in politkomisarija v prvem banjaškem odredu, je i- mel 22 let. Ker je dobro znal špansko jaz pa italijansko, sva se večkrat pogovarjala v teh jezi- kih, kadar sva imela kaj take- ga, česar nista hotela, da bi dru- gi slišali. Dobro sva se razume- la. Padel je konec julija 1942 kot komandant 4. krajskega narod- no - osvobodilnega partizanskega odreda, ubit od četniške zasede. Prav gotovo je bil eden najhrab- rejših in najsposobnejših koman- dantov v Bosanski krajini. Pro- glašen je bil za narodnega heroja.

Imeli smo torej nalogo takojš- nje vojaške akcije. Danko je bil že nestrpen. Dogovorila sva se,

sva zagnala vsak svojo bombo proti kasarni. Eksplozija je za trenutek bliska osvetlila stavbo. To pa je bilo vse, ker smo ta- koj za tem slišali kletve in po- zive, naj pridemo bolj vladno na obisk. Ker stavbe samo s puška- mi nismo mogli zavzeti in noč se je že prehajala v dan, je Danko ukazal umik. Umaknili smo se nekaj kilometrov v gozd iznad ceste. Bil je že dan, ko smo se utaborili na primerno od- maknjenem kraju. Nismo imeli iz- gub ne ranjenih. Mrtev je bil sa- mo orožnik, ki je zavpil zanj u- sodni »esto«.

Ves dan smo prečepeli v gozdu iznad ceste. Po cesti so brneli ustaški avtomobili in tovornjaki (morda tudi kakšen oklopjak) v smeri Krupa. Bolj smo jih sliša- li kot videli. Verjetno so poprav- ljali tudi telefonske žice, ker se je šele proti večeru umirilo. Bil je dolg in napet dan, ker smo ves čas bili v pripravnem stan- ju, če bi nas zasledovali. Niso nas iskali. Zvečer smo se spusti- li na cesto in k reki. Našli smo čol- ne na mestu, kjer smo jih prej- nji dan skrili, ko smo prišli na to stran. Zopet po skupinah smo se vrnili na desni breg.

Čez nekaj dni smo napadli o- rožniško postajo v Bočju, kjer je bila manjša skupina orožni- kov, ki so pripadali matični orož- niški postaji v Krupi na Vrbasu. Ko smo se v noči približali stav- bi je nekdo sprožil strel in ta- koj nato smo vdrli v stavbo. V- njem nismo našli nikogar. Orožni- ki so po strelu zbežali preko Vr- basa. Pobrali smo nekaj vojaške- ga materiala in hrane ter stavbo zažgali. Ko smo se oddaljvali v hrib, je bil že dan. Z druge strani Vrbasa so streljali za na- mi. Vendar smo bili že precej daleč in nas to streljanje ni mo- tilo. Po opravljeni nalogi smo se

V mraku smo se po skupinah s čolni prepeljali na levi breg reke ...

da za prvo akcijo izvedemo na- pad na orožniško postajo v Krupi na Vrbasu. Izbrala sva okrog trideset mož obo- roženih s puška- mi in bombami in se spustili k reki Vrbas. V mraku smo se po skupinah s čolni prepeljali na le- vi breg reke. Kar po cesti za Jajce smo jo mahinili proti Krupi. Bila je zelo temna noč 2. av- gust 1941. Med potjo smo pre- trgali telefonske žice in nadalje- vali pot v nič kaj preveč vojaš- kem redu. Naenkrat zaslišimo poziv - stoj! V odgovor je Dan- ko sprožil strel v smeri klica. Po prvem strelu smo se razpr- šili v zaklone in nastalo je divje streljanje v noč. Nekaj ur smo se streljali. Z Dankom sva se umaknili na bolj oddaljene polo- žaje. V teku same borbe smo v mestu zbrali ljudi in jim govo- rili o ciljih naše borbe. Mesto je bilo v večini muslimansko.

Podobne obo- rožene akcije so se postopno razširile na vso Bosan- sko krajino in dobivale vse več- jo intenziteto in dimenzijo. Majh- ne diverzantske skupine so se hi- tro razširile v večje vojne for- macije (vode, čete, odrede) in dobivale vse bolj značaj prave vojske. Od majhnih diverzantskih akcij in sabotaž, napadov na ko- munikacije, razne vojne objekte, na majhne skupine sovražnikov, so akcije zavzemale vse večji ob- seg. Napadali smo ustaška opre- šča, orožniške postaje, manjša mesta in posadke, razoroževali čete hrvatske domobranske vojs- ke itd. Vsa ta stopenjska aktiv- nost je krepila številčno in po- orožju partizanske sile. Pod vpli- vom te aktivnosti in zaradi ve- čanja ustaškega terora, je konec avgusta 1941 izbruhnila splošna vstaja v vsej Bosanski krajini. Vzplameli so Drvar, Podzmeč, Kozara, področje Jajca in Mrko- njić - Greda, Prnjavorja in Ko- tor - Varoš ter neposredna oko- lica Banjaluke. Naenkrat so bila osvobodjena obširna področja Bosanske krajine, odkoder je bila preganjava ustaška oblast in na- področjih je bilo na tisoče vstaj- nikov, slabo obo- roženih in ne do- volj organiziranih. Vstalo je ljud-

stvo, da bi branilo svoja življe- nja in imetja. Nastala je posve- nova situacija. Težišče obo- ro- žene boje se je namreč pre- maknilo iz bližine mest na obšir- na osvobodjena ozemlja. Bila so področja vstaje, kjer je bilo ma- lo komunistov ali pa celo nobe- nega. Nujno se je pojavilo vpra- šanje kako obvladati situacijo, or- ganizirati množice, idejno in poli- tično usmeriti vstajo v osvobo- dilno vojno in vojaško organi- zirati množice upornikov.

Partija je hitro ukrepala. Ob- lastni komite je konec avgusta analiziral nastalo situacijo, ugo- tovil, da mora partija svoje na- pore usmeriti v središče vstaje in na obširna osvobodjena področ- ja ter politično in vojaško ta pod-ročja čimprej obvladati. V ta na- men so bili sprejeti ustrezni u- krepi. Konec avgusta in v za- četku septembra so bili na u- porna področja poslani najsposo- bejši komunisti z novimi naloga- mi, ki jih je narekovala situa-

Globoko v dolini se je v jutranjem soncu svetilkalo slikovito Jajce in šum vodopada reke Plive ...

manj seveda, da bi se politično zavestno opredeljevala. V taki si- tuaciji so bili možni razni idejno- politični vplivi. Tega se je par- tija zavedala in se zato z vse- mi silami angažirala v osveta- nju množic in tolmačenju ciljev osvobodilnega boja. Čeravno smo s četniki tedaj sodelovali, sku- šali z njimi ustvarjati enotno fronto boja proti okupatorju, smo se zavedali, da bo prišlo kasneje do konflikta z njimi. Med ko- mandnim kadrom četniških enot so prevladovali bivši aktivni ofi- cirji stare jugoslovanske vojske in večinoma so bili antikomu- niistično razpoloženi. V prvih dneh vstaje si še niso upali odkrito nastopiti proti partizanom. Raču- nali pa smo, da bo v teku boja nujno prislo do diferenciacije med nami. Vendar pa naj se ta dife- renciacija izvrši na pozicijah do- slednega in brezkompromisnega boja proti okupatorju, kajti šlo je predvsem za diferenciacijo v množicah vstajnikov, ki večinoma še niso bili jasno opredele- ni, razen pripravljenosti, da je treba z orožjem braniti svoja živ- ljenja in imetja.

Ze na začetku razgovora je Drenović nakazal svojo barvo. Najprej je kritiziral skupno po- veljstvo in Drvar, čed da je ne- sposobno in da v vojski ni po- klilnih oficirjev. Ze ta pripomba se nama je zdela čudna. Z Dan- kom sva Drenoviću skušala do- povedati, da to ni bistveno, tem- več da je predvsem važno, da so ljudje, ki bitke vodijo in da si bodo v boju pridobili vojaških veščin in se upobili za vodenje vojne. Ni sprejel naših razla- g, temveč je nadaljeval v za- četnem tonu in na koncu dejal, da se je osamosvojil in da ne priznava več skupnega poveljstva v Drvaru. Pczval naju je, da se mu pridružimo. To sva seve- da odločno odbila in mu očitala, da krši sporazum in razbija e- notnost fronte proti sovražniku.

Situacija se je nekeje zapletla in je bilo potrebno takoj pregle- dati položaje. Sklenili smo, da bomo razgovor nadaljevali kasne- je. Danko, Rudi Kolak in Dre- nović so šli na položaje, jaz sem pa medtem zbral Slovence - iz- seljenice, ki jih je Hitler izgnal iz njihovih domov. V Mrkonjić- Gradu je bilo blizu 200 Sloven- ce - izgnancev. Zbrali smo se v neki dvorani sredi mesta. Pri- šli so v velikem številu, ko so slišali, da jim bo govoril parti- zanski komisar - Slovenec. Pri- vodu so me veselo pozdravili, na njihovih obrazih pa si videl zaskrbljenost za svojo usodo. Pri- povedovali so mi, da jih je prebi- valstvo zelo-lepo sprejelo, da je čustvovalo z njimi in jim nudilo vse, kar se je v tistih razme- rah dalo. Govoril sem jim pri- bližno eno uro. Očital sem jim položaj v svetu in v Jugoslaviji, boj jugoslovanskih narodov proti okupatorju in ustaški NDH, tre- nutno situacijo v Bosanski kra- jini, zlasti v zvezi s splošno vsta- jo ljudstva. Poudaril sem, da je v tej situaciji izbira sama ena: vključitev vseh v osvobodilni boj za izgon okupatorja iz domovine in da je edino v tej izbiri tudi njihova perspektiva vrnitve na domove. Pozorno so me poslušali in konec govora pozdravili z o- bičajnim aplavzom. Ni bilo na- vdušenja, kot smo ga bili vajeni tiste dni vstaje na raznih mi- lingtonih po Bosanski krajini. Čutil sem na njih vse težino situacije, v kateri so se znašli kot izgnan- ci v tujem okolju, ko je okoli njih divjala surova državljanska vojna. Kako so preživeli vojno, kako so se opredeljevali in kam vključevali ali pa ne - viharju tistih burnih vojnih dogodkov, ni- sem nikoli izvedel. Ne med vojno in ne po vojni nisem nikoli več srečal nobenega od tistih Slo- vencev, ki so se tedaj kot žr- tve nacističnega preganjanja zna- šli v Mrkonjić - Gradu.

Po končanem zborovanju sem se vrnil v štab bataljona. Dan- ko, Rudi Kolak in Drenović so se že vrnili in nadaljevali preki- njeni razgovor. Danko je ves o- gorčen obtoževal Drenovića, da

razbija enotnost in tako slabi na- so skupno fronto. Posegel je v razpravo in skušal dati razgovo- ru bolj umirjeni ton. Danko je bil preveč eksplozivni. V stali- ških Drenovića sem čutil sovra- žen odnos do partizanov. Čutil sem idejne pozicije, ki so nas ločevale in ki bodo prej ali slej dovedle do odprtega konflikta. Vendar sem skušal takšen raz- voj zadrževati in preprečiti raz- zgoden odkrit spopad. Nam je re- značno šlo za skupno fronto, zla- sti v tistem času, ko smo še s težavo obvladovali situacijo, ko še nismo bili vojaško in politično dovolj čvrsto organizirani. Zato sem taktiliziral. Dopolnil sem mož- nost, da štab v Drvarju dela na- pake, da je treba temeljiteje pro- učiti kaj ni prav in kaj je tre- ba storiti, da se ohrani enotnost. Predlagal sem, da proučimo tu- di kadrovske sestave skupnega poveljstva in če je treba izvrši- mo določene kadrovske spremem- be. Poskušal sem namreč spela- ti razgovor na vprašanja, ki bi nas povezovala.

Drenović me je poslušal, vča- sih vpadel s kakšno prombo, kar je že skoraj nakazovalo, da spre- jema moj način razgovora. Ze sem mislil, da sem uspel spremeniti duh in vsebino razgovora v po- zitivno smer, ko se nenadoma od- prejo vrata in planejo v sobo štir- je četniki s puškami pripravljeni na strel. Ukazajo nam dvigniti ro- ke in nas v hipu razorozijo. Očit- no je bilo že precej vse domene- no. Drenović se nasmeje in nas ka- tegorično opozori pred alternativ- ali greste z nami, ali pa vas pre- damo našemu vojnemu sodišču in boste streljali. Očitno je bilo, da nas nameravajo likvidirati. Tisto o sodišču je bilo rečeno samo, da se lepše sliši. Tako smo se znašli naenkrat v kaj neprijetni situaciji. Skušali smo parlamentirati in za- določeno zavlačevati. Ponujali smo po- novne razgovore in možnosti neke- ga sporazuma. Čeprav nismo dosti upali, da bi kaj dosegli, smo se pač ohranili vsake bilke, da bi se rešili. Bil sem res v kaši. Na- še obo- roženo spremstvo - okrog dvestet dobro obo- roženih in izku- šenih mož - se je nahajalo v so- sednji stavbi in z njimi nismo mo- gli komunicirati. Niti nismo vedeli kaj se z njimi dogaja. Drenović in njegov štab je odbijal naše pre- dloge in terjal samo kategoričen odgovor na postavljeno vprašanje. V tem parlamentiranju in natego- vanju s časom, zarezljajo strojni- ce po vsem Mrkonjić - Gradu. U- staši in domobranci so nenadoma napadli mesto. Nastala je panika in složen tek na položaje. Nas pa so še vedno imeli pod strožo. To- variši iz spremstva, zaskrbljeni, ker nas dolgo ni bilo iz štaba, vdrejo v sobo in nas osvobodijo. Zgrabimo naše orožje, ki je še bi- lo v sobi in planimo iz hiše. Vse se je razvijalo z bliskovito nagli- co. Streljanje od vsepovsod. Dan- ko se za trenutek ozre naokoli, kot da bi vohal kam, in pokaže smer preboja. Planili smo v ju- riš in si po kratkem boju odprli po- lje obročja. Zdelo se mi je, da je boj trajal vsega minuto-dve in že smo bili izven obročja. Zbrali smo se in ugovorili, da smo enega iz- gubili. Padel je Mirko Kovačević, študent - skopevec iz Banjaluke. Bil je čudovit fant - borec, sicer pa neznat poetska duša. Zapustil nam je trajen spomin na dobrega tovariša in zbirko svojih mladost- nih poezij.

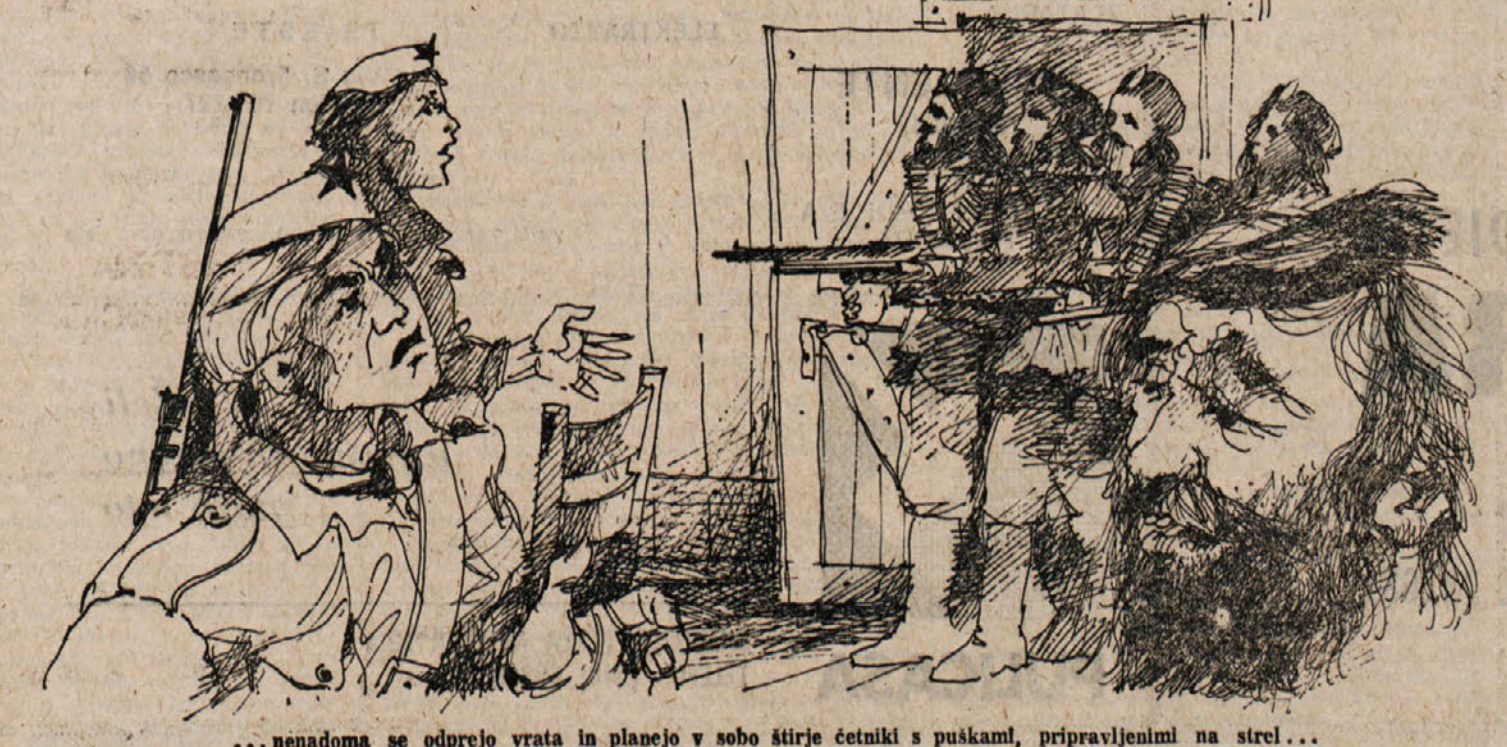
Boj za Mrkonjić - Grad je ostal za nami. Ustaši in domobranci so Mrkonjić - Grad zavzeli in potis- nili četnike iz mesta. Tako smo se rešili četniške smrtno obsode in streljanja. Ko danes razmišljam kaj se v vojni vse lahko zgodi, ko se znajdes v brezizhodni situaciji in misliš zdaj bo po tebi, pa te nenaden in nepredviden obrat do- godkov reši iz zagate, se zdi skro- kaj neverjetno. In koliko je bilo podobnih dogodkov poro- od v vseh vojnah. Skoraj bi dejal, da smo bili ustašem in domobrancem dolžni zahvalo za našo rešitev. Kakšna ironija!

Boj za Mrkonjić - Grad je ostal za nami. Ustaši in domobranci so Mrkonjić - Grad zavzeli in potis- nili četnike iz mesta. Tako smo se rešili četniške smrtno obsode in streljanja. Ko danes razmišljam kaj se v vojni vse lahko zgodi, ko se znajdes v brezizhodni situaciji in misliš zdaj bo po tebi, pa te nenaden in nepredviden obrat do- godkov reši iz zagate, se zdi skro- kaj neverjetno. In koliko je bilo podobnih dogodkov poro- od v vseh vojnah. Skoraj bi dejal, da smo bili ustašem in domobrancem dolžni zahvalo za našo rešitev. Kakšna ironija!

Boj za Mrkonjić - Grad je ostal za nami. Ustaši in domobranci so Mrkonjić - Grad zavzeli in potis- nili četnike iz mesta. Tako smo se rešili četniške smrtno obsode in streljanja. Ko danes razmišljam kaj se v vojni vse lahko zgodi, ko se znajdes v brezizhodni situaciji in misliš zdaj bo po tebi, pa te nenaden in nepredviden obrat do- godkov reši iz zagate, se zdi skro- kaj neverjetno. In koliko je bilo podobnih dogodkov poro- od v vseh vojnah. Skoraj bi dejal, da smo bili ustašem in domobrancem dolžni zahvalo za našo rešitev. Kakšna ironija!

Boj za Mrkonjić - Grad je ostal za nami. Ustaši in domobranci so Mrkonjić - Grad zavzeli in potis- nili četnike iz mesta. Tako smo se rešili četniške smrtno obsode in streljanja. Ko danes razmišljam kaj se v vojni vse lahko zgodi, ko se znajdes v brezizhodni situaciji in misliš zdaj bo po tebi, pa te nenaden in nepredviden obrat do- godkov reši iz zagate, se zdi skro- kaj neverjetno. In koliko je bilo podobnih dogodkov poro- od v vseh vojnah. Skoraj bi dejal, da smo bili ustašem in domobrancem dolžni zahvalo za našo rešitev. Kakšna ironija!

Ilustracije KLAVDIJ PALCIĆ

...nenadoma se odprejo vrata in planejo v sobo štirje četniki s puškami, pripravljenimi na strel...

URARNA ZLATARNA

Velika izbira 14- in 18-karatnega zlatega nakita, kakor tudi 22-karatno zlato za zobe

LUXOR — Trst, Ul. Valdirivo 36/a — Tel. 36-469

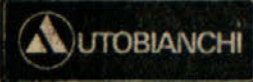

ELEKTROMEHANIČNA DELAVNICA

STELLA

di FURLAN & STELLA

TRST, Ul. Cologna 4 — tel. 744-894

MALLARDI & Co.

MEDNARODNI PREVOZI

TRST, Ul. Roma 15 — Tel. 37-823, 36-370, 61-082
Telex: 46-078 MALLSPED

VSE CARINSKE OPERACIJE — VKRCAVANJE — IZKRCAVANJE — KONTROLA BLAGA

Vsem poslovnim prijateljem srečno in uspešno novo leto

CAVALLAR

TRST, Ul. S. Lazzaro 15 — tel. 37-186

vošči vsem srečno novo leto

SEMENARNA IN KMETIJSKE POTREBŠČINE

VLADISLAV MARINAC

TRST, Strada Vecchia dell'Istria 64 — tel. 810-211

TVRDKA

GIACOMO VATOVEC Succ.

IMPORT - EXPORT

TRST, Ul. Torrebianca 19 — tel. 69-077, 37-561

Specializirano podjetje za izvoz vsakovrstnih gospodinskih in tehničnih predmetov, kolonialnega blaga na debelo

Vsem srečno in uspešno novo leto

MANUFAKTURNA TRGOVINA Z BLAGOM

Stojan Udovič

Velika izbira moškega in ženskega blaga ter vsakovrstne konfekcije

TRST

Trg Ponterosso 4 in P.zza Vecchia 2 — tel. 62-537

SKLADISCE

UGO MARGON

VREČE IN JUTA

TRST — Ul. Fonderia 10/A — telef. 790-720

AVTOMEHANIČNA DELAVNICA

LEANDRO CORETTI

TRST, Ul. Sette Fontane 97 — tel. 733-249

LINOTIPIJA

SESTAN ROBERTO & SOCI

TRST, Via Piemonte d'Istria 1/13 — tel. 816-303

PODJETJE

«TRANS-TRST»

Import - Export

TEL. 820-460 TRST, Lesno pristanišče
Telex: 46405 TRANSTRI

želi vsem mnogo uspehov v novem letu

IMPORT — EXPORT

TECHNA

TRST, Ul. Ghenga 2 — tel. 64-535

opravlja vsakovrstne uvozne in izvozne operacije

Vsem srečno in uspešno novo leto

fernando

UL. CORONEO 7 - TRST - TEL. 761602
MODERNI MOŠKI IN ŽENSKI ČEVLI
TORBICE IN DRUGA USNJENA GALANTERIJA
VSE IZ KVALITETNEGA USNJA

Jeans

Čevlji

ZANIN
LUANA
GITAN
MARELLI
MONTORFANO
ZANIN WEST END

MODA ZA MLADE

vošči srečno 1978

KROJAŠKI SALON

S. KOŠUTA

TRST, Drev. D'Annunzio 11
Tel. 795-498

UVOZ - IZVOZ

INTERMARES

S. Pertot

TRST

Ul. B. Cellini 2 — tel. 64-244

KROJAČNICA

MOZETIČ

TRST, Trg Garibaldi 11
Tel. 790-280

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

S. P. A.

želi srečno novo leto

Trst, Ul. F. Filzi 10 - tel. 61446 - telex 46264

Mercantile

di MARCO TENZE

UVOZ - IZVOZ

Ul. Torrebianca 18, Trst — tel. 64-744 - 60-691

TISKARNA

graphart

TRST
UL. ROSSETTI 14
TEL. 77-21-51

vošči srečno novo leto

SREČNO
NOVO
LETO

Vošči
uspešno
in srečno
novo leto

GRADBENO PODJETJE

PETRA

TRST - Ul. Carducci 8 - Tel. 732681

BRIVSKI SALON

FRANC LIPANJE

BAZOVICA, Ul. I. Gruden 72

TRGOVINA JESTVIN

RESINOVIČ

najemnik

GIANNI TAUCER

TRST, Trg V. Giotti 8
Tel. 761-948

TVRDKA

Rag. Luciano Fabian

IMPORT - EXPORT

TRST, Ul. Ronco 7 — tel. 728-267

Telegram:
TRAD - TRST
Telex: 46187 TRADEX
C.C. Trieste: 60217 M/851624

TRST
Ul. Cicerone 10
Tel. 68-812
30-336

— Posamezni stroji in kompletne avtomatske linije za proizvodnjo pohištva in za lesno industrijo na splošno
— Lakirnice, sušilni kanali, naprave za ogrevanje in ventilacijo itd.
— Rezervni deli
— Repromateriali

ZAVAROVALNICA

ASSICURAZIONI GENERALI

Agent C. ŠVAB

OPCINE — Ul. dei Salici 1
Tel. 211-489

VSE ZA KMETIJSTVO IN VRTNARSTVO — STROJI VSEH VRST

KMETIJSKA ZADRUGA - Trst

z o. j.
SEDEŽ: Trst, Ulica Foscolo 1
Tel. 794-386

POSLOVALNICE:
Trst, Ul. Flavia 62 — Tel. 812-397
Milje, Trg Curiei 3 — Tel. 272-494
(pri avtobusni postaji)

adriaimpex

D. D.

UVOZ - IZVOZ ZASTOPSTVA

TRST — UL. GEPPA 9/III — TEL. 68-802, 64-489

VOŠČI USPEŠNO NOVO LETO 1978

SERVIS

POOBLAŠČENA
DELAVNICA

ELEKTRAVTO

Escort

TRIESTE

Via S. Francesco 58
Telefon 761-227

vošči klientom in prijateljem srečno novo leto

Želi
uspešno in srečno
novo leto

PULICASA

DREVORED TERZA ARMATA 12/a
TELEFON (040) 69336

ALARMNI ZVONEC JE V LETU 1977 PREVEČKRAT ZVONIL...

Neofašistični terorizem na Tržaškem in njegova organizacijska struktura

Brlog v Ul. Paduina in glavni revir v Drevoredu «XX. Settembre» - Vežbališča v Glinščici in na nabrežinskem področju - Relativen uspeh neofašistične liste na šolskih volitvah

19. in 20. marec 1977: pet atentatov na avtomobile antifasistov in sedeže demokratičnih gibanj; 14. maj: napad na mlade antifasiste s signalnimi raketami, napada na sedeže KPI in PDUP; 8. junij: atentat na sedeže KPI, UIL in LC; 17. junij: atentat na sedež CGIL in požig avtomobila nekega komunističnega aktivista; 23. junij: napad na aktiviste LC na Trgu Goldoni; 27. junij: po prepovedi misovskega shoda pri Sv. Jakobu napad na mlade antifasiste, policija razene škvadrilce prenapeteže, obračuna pa tudi z napadenimi; 12. julij: po prepovedi misovskega zborovanja v Barokovih, spopadi z mladimi antifasisti na Trgu Goldoni; 19. julij: po spopadih med fašističnimi prenapetci in levičarji v Drevoredu XX. septembra policija aretirala levičarskega izvenparlamentarca Giuseppea Clocchiattija; 20. julij: napadi z molotovkami na avtomobile vidnejših antifasistov; 21. julij: policija odkrije kopico zaigralnih steklenic na gradbišču v Ul. Colonna; 20. avgust: prenapeteži pretepejo moškega, ki je bral «U-nita»; 29. avgust: policija odkrije štiri palice trojane v vohodu poslopja v Ul. Paduina, kjer ima sedež misovska mladinska organizacija «fronte della gioventù»; 30. avgust: prenapeteži napadajo in pretepejo sedežavca levičarske radijske postaje «radio 89»; 3. september: požig avtomobila levičarskega profesorja Quadrifoglio in vrsta nasilnih izpadov; 6. september: molotovki proti sedežu KPI na Pončani; 17. september: oskrnitev spomenika bazoviških žrtvam; 19. september: oskrnitev spomenika padlim na Opčinah; 1. oktober: oskrnitev spomenika obeležja padlim na Padricah in atentat na sedež KPI na Pončani; 24. oktober: napad na sedež KD v Ul. Giulia in na sedež RAI; 1. december: atentat na stanovanje očeta komunističnega poslanca Cuffara; 3. december: oskrnitev spomenika v Sempolaju.

To je v glavnem pregled najhujših letosnjih primerov političnega nasilja v Trstu. Čeprav nepopoln in okrnjen, jasno kaže, kako se je plevel političnega nasilja zakoreninil tudi v našem mestu, ki je bilo doslej vsaj v tem pogledu skorajda zelenica sredi pušave. Izhajati te napadov dajejo atentati neizpodbitno fašistični pečat. Alarmni zvonec neofašistične nevarnosti je zazvonil pred približno poldrugim letom, letos pa je neprestano brnel, saj praktično ni bilo dneva brez večjega ali manjšega atentata, brez pretepa, provokacije ali drugačnih oblik nasilja.

«Preporod» neofasistov v Trstu je posledica številnih vzrokov, ki imajo krajevni in vsedrjavni značaj. Po eni strani je letosnje fašistično nasilje v Trstu daljni potomec «San Babile», saj so pretepači tako po miselnosti kot po zunanjem videzu (načinu oblačenja, prireki, itd.) na sed prelet zbiralci na milanskem srednjem trgu: ozke in telesu priljubljene, seveda pa tudi ustrezno drage kavbojke, visoki in ozki čevlji, naočniki znamke ray-ban so sestavni del «uniforme» vsakega pristnega fašista. Po drugi pa so tržaški pretepači «sinovi» nove politične smeri, ki jo je KPI ubrala v vsedrjavnem merilu po odcepni «democrazie nazionale» in po zblizanju med Almirantejem in Rautijem. Kakšna je ta nova smer nazorno kaže zločina v Rimu in Bariju, kjer so mladi misovski aktivisti ubili Walterja Rossija in Benedetta Petroneja. In ne gre pozabiti, da je imel ustanovitelj ter nekdanji ideolog skupine cordine nuovo v našem mestu vselej veliko prištev. Obenem pa je današnji položaj v Trstu tudi sad truda in dela domačih neofasistov, ki so konec 1974. leta po dveletnem premoru začeli z novimi organizacijskimi prijemmi in pripravili tla za «preporod». Njihov napor je bogato obrodil zlasti med mladimi, kjer ena od čim nejnajmojnejših in najbolj organiziranih skupin, ki lahko računata na dokajšen odziv, kot kažejo nedavni izidi volitev šolskih svetov. Na osmih višjih srednjih šolah so med dijake z 879 dobitnih glasov na 2395 veljavnih glasovnic neofasisti dosegli viden uspeh. Levičarske liste so bile sicer uspešnejše in so imele skupno 1131 glasov, z razliko od neofašistične skupine «Lotta studentesca» pa levice ne more računati na strnjeno in homogeno celoto, pač pa je razcepljena v številne struje, ki so večkrat sprte med sabo.

Zadnji, časovno najbrž najpomembnejši vzrok odkrivanja delovanja fašističnega gibanja, pa so osimski sporazumi. Fašisti, ki bodo od nekdaj biti diamantna kornica «patriotičnega» gibanja in ki imajo v nacionalističnih ter identitističnih plasteh male in srednje tržaške buržoazije svojo voljo no osnovo, so skušali izkoristiti odpor teh krogov do končne ureditve odnosov med Italijo in Jugoslavijo in močno okrepiti svoj položaj. Naklep jim ni uspel, ker so bili tudi v tem okviru osamljeni. Ob porazu pa se niso umili, nasprotno: kot ranjena zver, ki postane najbolj nevarna ko začuti, da ji pohajajo življenjske možnosti, so tudi neofasisti postali nasilnejši, zavedajoč se, da se lahko ohranijo pri življenju le z ustrašovanjem in zaostrovanjem napeitosti. Taktika in strategija, ki so se poslužili tudi ob tej priložnosti, ni nova, nova je v primerjavi z bližnjimi preteklostjo le dejstvo, da vse bolj opušajo dvoredni jopič in kažejo svoj pravi obraz.

Propaganda je dokaj preprosta in groba. Bistvene sestavine so kot običajno žolčni protikomunizem, rasistična mržnja do Slovencev, napad na ostale stranke, češ da v zunanji politiki popuščajo Jugoslaviji, v notranji politiki pa KPI. Vse to je zabeleženo z dobro mero nasilja. Očitno pa se politična taktika in strategija fašistov obrestujeta, saj lahko računajo, kot kažejo rezultati volitev šolskih svetov, na znaten odziv zlasti med mladimi. Sloji, ki so potisnjeni ob rob družbenega dogajanja, ki se čutijo žrtve enostranskega in neuravnovešenega družbenega in gospodarskega razvoja, nostalgiki, se spoznavajo v MSI in v njegovi ideologiji. Bolj kot za model fašistične cehovske države, ki še vedno lebdi v nekem miselnem limbu in ga misovski voditelji niso pretvorili v uresničljivi načrt državne organizacije, pa gre tu za sposobnost neofašistične stranke, da postane glasnik in pobudnik zahtev in potreb teh slojev. Pri tem si ne zastavlja vprašanja, kako bi jih rešila izločena in jih vključila v družbeno dogajanje, pač pa jih skuša še bolj osamiti in iracionalnem in abstraktnem svetu, ki je zahtev in čustev, v svetu, ki je zahtev sam vase in ki so mu stvarni družbeni problemi nedostopni in neumljivi.

V tem okviru ima nasilje važno vlogo, saj je skupno s fašističnimi simboli in mistiko duševna in politična hrana srednjih in nižjih kadrov, ki se uresničujejo le v spopadu z nasprotnikom. To prihaja jasno do izraza zlasti v mladinskih gibanjih MSI, ki je praktično od vselej oboroženo in pretepaški «trankin» ud. Zato ne preseneča, da je v Trstu, kot tudi drugod, «fronte della gioventù» gonilo k ločnim fašističnim ustrašovanjem in prevratniški politiki. Z razliko od nekdanjih tako imenovanih desničarskih izvenparlamentarnih organizacij, kot je bila na primer «avanguardia nazionale», ki je bila sorazmerno neodvisna, je «fronte della gioventù» tesno povezana z matično stranko. To velja še posebej za Trst, kjer je pokrajinsko vodstvo MSI osebno poskrbelo za politično vzgojo voditeljev mladinske organizacije in jim skušalo dati trdno ideološko osnovo, cepivo proti vsem sredobeznim silam.

Dokaz vezi, neprekinjene črte niti, ki se vleče skozi vsa ta leta, je Almerigo Griz, pokrajinski tajnik misovske mladinske organizacije (v sredi s celado) s pajdašema med demonstracijo

nik «fronte della gioventù», ki je zorel v vrstah razpuščenih «cavanguardie nazionali», kjer je vodil propagandni odsek. Spreten organizator, častilec nasilja in vojaške discipline, zagrozen fašist (že kot dijak je bil znan po svojevratnem konjičku, saj je pripravil makete vseh nacističnih uničevalnih taborišč), je Griz skupno s Paolom Morelijem ustanovitelj sedanjih misovske mladinske organizacije. Kapilarni propagandno delo v višjih srednjih šolah, ki sta ga začela 1974. leta, je dobro obrodilo, kot kažejo tudi podatki o številu članov: 150 1975. leta, 380 lani, nad 400 letos. Vzponedno s številom članov je «fronte» zrasel tudi geografsko, v smislu, da so po nekaj letih pretepači zopet prestopili mejo Drevoreda XX. septembra, kjer so bili zaprti kot v getu. Danes imajo v mestu že več zbirališč, od katerih je najbolj znana Pasaža Tergesto. V zamisli mladih prenapetežev naj bi pasaža, ki je bila še do pred nekaj leti dokaj ekskluzivno zbirališče buržoazije, postala neke vrste tržaški San Babila, izločba, v kateri bi lahko dali na ogled svoje «blago».

«Fronte» ima vojaški ustroj in pripadniki so podvrženi strogi disciplini. Na čelu strukture sta Griz in Morelli, njuni pribojniki pa so «stari» kameradi, ki so zoreli v «avanguardia nazionale» in v «ordine nuovo». Med njimi in novimi pristaji je znaten prepad in kaže, da imajo precejšen protublem z nasledstvom, saj med mlajšimi kadri ni nikogar, ki bi mu stranka popolnoma zaupala. Telo je dokaj razvejano in je s svojimi lovskimi pristoi v vseh šolah. Vskaku od teh oddelkov, ki ima lastno zastavo (simbol je skupen, razlikujejo pa se po barvah) naložuje eden izmed stare garde.

Disciplina je, kot rečeno, izredno stroga. Člani so dolžni imeti v sebi izkaznico (sodobno izkaznico z vedno sliko in registrsko številko, ki jo «fronte» dobiva naravnost iz elektronskega centra v Rimu) in so strogo kaznovani, če ne spoštujejo tega in drugih temeljnih pravil. Urjenje

v vojaških veščinah je ena od osnov njihovega skupnega življenja, in kaže, da se v skupnicah še vedno odpravljajo v bližnjo okolico na večdnevne «crozine vaje». Najbolj priljubljena vežbališča pa so kot v prejšnjih letih, Glinščica in nabrežinsko področje.

Pri novcačenju se «fronte» poslužuje običajnih metod ustrašovanja in prigovarjanja, pri čemer imajo njemu lastni militaristični simboli in liturgija pomembno psihološko vlogo, ker je določen krog mladih za to dovzeten. Znatna «vaba» je tudi sedež v Ul. Paduina, saj je «fronte» ena od redkih mladinskih organizacij, ki lahko razpolaga s lastnimi družabnimi prostori, sejalno dvorano, igralnico itd. Marsikaj, ki je stopil v sedež samo, da bi igral na biljard, je zapustil Ul. Paduina kot član organizacije.

Vezi s sorodnimi organizacijami v deželi in v državi so stalne in zelo tesne in v zadnjem času smo pričali pravemu pretakanju pretepačev iz ene dežele v drugo kot med drugim dokazuje dejstvo, da so bili v atentat na sedež KD v Ul. Giulia vpleteni nekateri rimski neofasisti, tržaški pretepači pa so se s soboto, 17. decembra, udeležili izgrediv v Vidnu. Sploh pa so tržaški prenapeteži večkratni gostje kamerado v Furlaniji in v Venetu in obiski nimajo družabnega značaja.

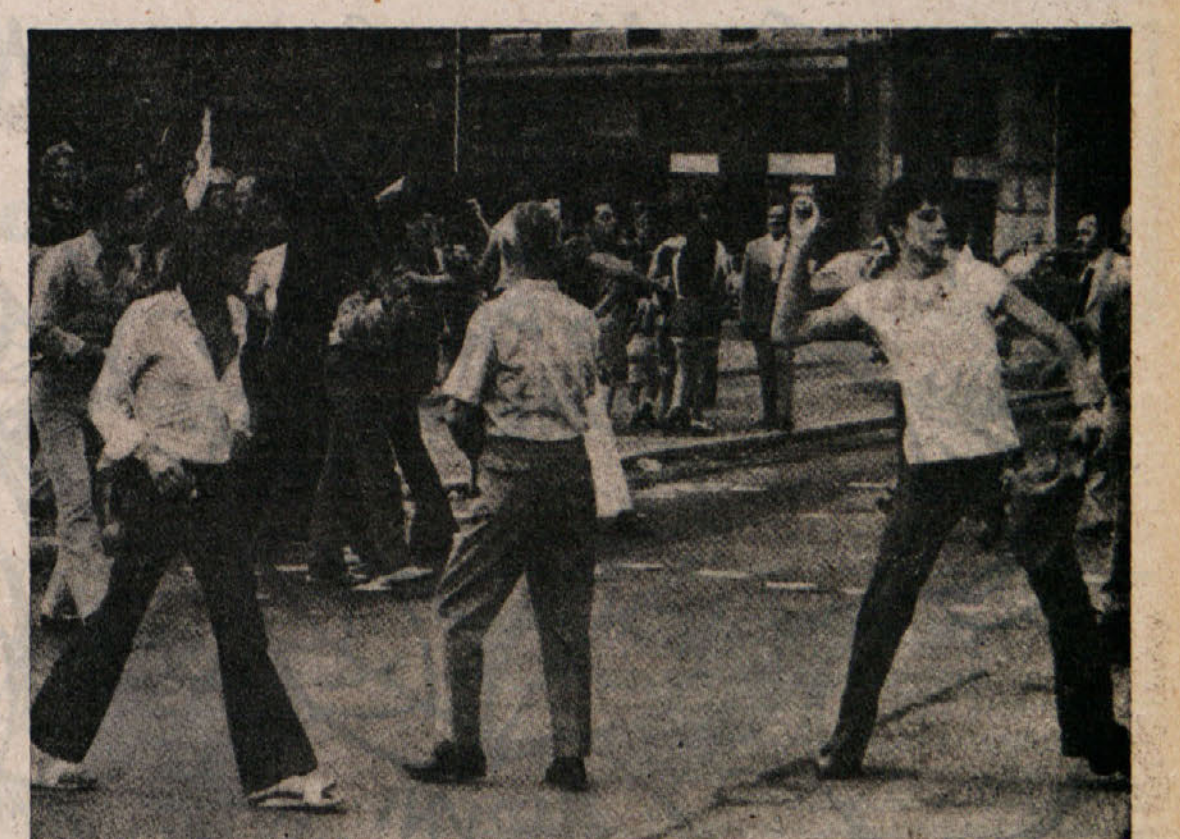
Od kod pa sredstva za tako vneto delovanje? Po eni strani lahko računajo na finančno podporo stranke in priliv je bil zlasti v prejšnjih letih precejšen, v zadnjih časih pa, kot kaže, ta studenec usiha, ker je tudi MSI sama zabredla v finančne težave. Govori se zato, da si mladi pretepači pomagajo kot sami vedo in znajo: z izsiljevanjem trgovcev v drevoredu.

Če so neofasisti zlasti na mladinski ravni dosegli takšen uspeh in znatno mobilizacijsko moč (stalnih aktivistov, ki so prisotni na vseh manifestacijah, je od 100 do 150, na važnejših manifestacijah pa od 300 do 400), pa ni izključno njihova zasluga. Po eni strani je to posledica krize, ki jo preživlja vsa italijanska družba

in ki je med mladimi najbolj akutna, po drugi strani posledica napak zgodovinske levice, ki je v zadnjih letih med mladimi in zlasti med študenti znatno nazadovala. Glavni vzrok pa je kot vselej pasivnost državnih teles, ki bi morala skrbeti za javni red. Policija in karabinjerji so se odločili za taktiko nadzora od daleč, spremljanja dogodkov ne pa korenitega posega. In ko se mlad pretepač vendar ujame v njihovo mrežo, lahko vselej računa na pri-

VOJMIK TAVČAR

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Divjanje mladih neofašističnih prenapetežev na Trgu Goldoni med neko manifestacijo

POMEMBEN ZGODOVINSKI DAN V OSVEŠČANJU TRŽAŠKIH SLOVENCEV

Stoletnica dolinskega tabora

Tabor je bil v nedeljo, 27. oktobra 1878, predsedoval pa mu je podpredsednik društva «Edinost» Viktor Dolenc. Gesla so bila: sloga, zedinjenje Slovencev in Hrvatov, priznanje vseh pravic Slovencev in odpor proti italijanskemu ekspanzionizmu - Zahteva po ustanovitvi lastnega slovenskega šolskega sveta za tržaško okolico

Leto 1848 je prelomno leto v zgodovini evropskih narodov in še posebej v zgodovini našega naroda. Leto 1848 je tudi nastal program «Zedinjena Slovenija», ki so ga sestavili slovenski študentje, ki so študirali v Pragi in na Dunaju.

Vendar so dotlej slovenske zahteve zastopali edinele posamezniki. Med Slovenci ni bilo še ljudskega gibanja. Dokler se je samo pešica izobraženec živela zavedala svojega slovenstva in narodne pripadnosti, ni bilo močnega govora o slovenskem narodu v polnem pomenu besede. Šele tedaj, ko se je množica kmetov, delavcev, vojakov, uradnikov in drugih, ki so imeli skupne interese, začela zavedati, da so Slovenci, se je začel pojavljati pojem slovenskega naroda. Vendar so dotlej slovenske zahteve zastopali edinele posamezniki. Med Slovenci ni bilo še ljudskega gibanja. Dokler se je samo pešica izobraženec živela zavedala svojega slovenstva in narodne pripadnosti, ni bilo močnega govora o slovenskem narodu v polnem pomenu besede. Šele tedaj, ko se je množica kmetov, delavcev, vojakov, uradnikov in drugih, ki so imeli skupne interese, začela zavedati, da so Slovenci, se je začel pojavljati pojem slovenskega naroda.

da ga je treba poslušati in upoštevati.

Letos (1978) je stoletnica tabora v Dolini. To je pomemben dogodek za vso našo skupnost, tako danes kot takrat. Prvi veslovenski tabor pa je bil 9. avgusta 1868 v Ljutomeru, drugega tabora v Zalcu se je udeležilo že 15.000 oseb, kar prira o nenehni rasti narodne zavesti in pripadnosti. Na Primorskem je bil prvi tabor oktobra 1868. leta v Sempolaju, prisotnih je bilo okrog 10.000 ljudi. Eden največjih taborov je bil v Vizmarjih na Kranjskem (udeležilo se je t. g. tudi Dolinčani), kjer je bilo zbranih nad 25.000 ljudi. Na vseh teh taborih so Slovenci zahtevali politično in narodno samostojnost. Vendar tega niso zahtevali samo voditelji, izobraženci, ampak tudi ljudstvo, ki se je zavedalo svojega poretka. Tabori so bili toliko bolj učinkoviti za Primorje in vso slovensko okolico Trsta, kjer je deloval močan italijanski raznarodovalni element.

Po tem kratkem in površnem pregledu preidimo na dolinski tabor sam. Društvo «Edinost» je imelo namen prirediti tabor že leta 1875, vendar so ga oblasti prepovedale in tudi društvo samo ni bilo še dovolj organizirano in pripravljeno na tako veliko dejanje. Slovenski rodoljubi v Trstu so se v tem času zavedali, kako težke trenutke preživlja Istra, kjer živijo pretežno ljudje slovenskega porekla. Naj zadošča podatek o letu 1875, vendar so ga oblasti prepovedale in tudi društvo samo ni bilo še dovolj organizirano in pripravljeno na tako veliko dejanje. Slovenski rodoljubi v Trstu so se v tem času zavedali, kako težke trenutke preživlja Istra, kjer živijo pretežno ljudje slovenskega porekla. Naj zadošča podatek o letu 1875, vendar so ga oblasti prepovedale in tudi društvo samo ni bilo še dovolj organizirano in pripravljeno na tako veliko dejanje.

naciji v solstvu ne potrebujejo nikakršnega komentarja in prikazuje tragično stanje slovenskega in hrvaškega prebivalstva Istre. Po izdelavi novih društvenih pravil je društvo «Edinost» začelo obratovati svojo pozornost proti Istri. Predstavniki društva so se povezali z rodoljubi v Dolini, predvsem z dekanom Janom in županom Lovriho ter se dogovorili o taboru. Odbor «Edinosti» je na seji 11. oktobra 1878 sklenil prirediti tabor v Dolini, in sicer v najkrajšem času.

Društvo je napelo vse moči, da bi do organizacije tabora prišlo v stiriinajstih dneh. Čeprav ni bilo vreme ugodno, je delo kljub temu vzmoželo. Velika je bila pomen Dolinčanov, ki so vas zares praznično oblikili in jo pripravili na veliki dogodek.

Na nedeljo, 27. oktobra 1878, je bilo vse nared za enkratno manifestacijo. Tudi sonce se je odločilo pokukati izza sivih oblakov, kar je še bolj spodbudilo vse slovenske rodoljube iz okolice, da so se množično udeležili tabora. Prišli so iz vseh krajev, v rokah so nosili zastave, iz grl pa je dohnela pesem. Ob 3. uri popoldan je bil prireditveni prostor sredi Doline nabit z večstotno množico. Na tisoče zastavic je migljalo po vasi in na odru.

Taboru je predsedoval Viktor Dolenc, podpredsednik političnega društva «Edinost», ker je bil predsednik Nabrega zadržan na Dunaju v državnem zboru. Vlado je zastopal vladni komisar v Kopru, vitez Vilhelm Jetmar. Prvi je na govorniškem odru prevzel besedo podpredsednik društva Dolenc, za njim se vladni komisar, župnik Jan, rodoljub Trobec, J. Gorjup, predstavnik istrskih Hrvatov Peter Peršič in Ljudevit Vuličević iz Dubrovnika. Vsje tabor označili kot pomembno dejanje. «Se

posebno veljavo ima zaradi tega, ker ni samo slovenski, ampak si podajata roke Slovence in Hrvat; torej je ta tabor prvi tabor južnih Slovanov in že samo to imenitno dejstvo zasluži, da dogodek zabeleži zgodovina.» (Iz govora V. Dolenca).

Glavne značilnosti tabora so torej bile: sloga, zedinjenje Slovencev in Hrvatov, posebno v Istri, boj in odpor proti italijanskemu ekspanzionističnim idejam in naborom, enakopravnost v razmerju z drugimi narodi avstro-ogrškega cesarstva, vdanost cesarju Francu Jožetu, a obenem odločna in silovita zahteva, da se Slovenec priznajo vse pravice. V tem smislu so na dolinskem taboru sprejeli več resolucij, ki so jih poslali na Dunaj. Za današnji čas bo prav gotovo zanimiva zahteva rodoljuba Trobeca, ki je predlagal Dunaju, naj ustanovi za slovensko tržaško okolico lasten šolski svet, kajti ni močnega, da se naše slovenske šole pod italijanskim šolskim svetom zboljšajo.

Po uradnih govorih so sledili pozdravi raznih delegacij, pevci so zapeli cesarsko pesem, nakar so se «taborci» zbrali v posamezne čete ter začeli pevati odhajati proti domu. Veliko pa jih je še ostalo v Dolini in se zadržalo po gostilnah do poznega večera.

Hrvatje in Slovenci so na dolinskem taboru zgradili močno trdnjavo proti laški poveljstvi, naredili okope proti vsakemu napadu ter dvignili visoko narodni prapor svobode in omike. «Tabor v Dolini je očelil omahljive, odzivel zaspalne in spodbudil narod k novemu življenju. Dokazal je slovenski narod na taboru, da ne Nemec, ne Italijan, ampak gospodar jadranskih obal mora biti Slovenec. Na taboru v Dolini je dokazal narod, da ni le za to, da trdo dela in, kakor je bilo stoletja navada, jarem nosi, temveč da je zmogljiv življenja bogatih darov, kteri ga nad vsemi narodi dičijo.»

«Tržaški okolčani so pokazali, da so njih glasovi čarobni, ki proslavljajo lastni narod, lastno zemljo. Ne morejo se ponasati Lahi s tako velikanskim zborom, ako bi tudi vse Trst v kup zbornali, kakoršnega je oklica postavila na taboru, do 200 pevcev, zgolj sinov prostih kmetov.»

«Po taboru brojimo svoje moči, to vidijo tudi naši nasprotniki, njih časniki so polni najznejših psov, ktere je zmogla le stranka. Od jeze se pené zgubili naši nasprotniki ter na tihem vagono našo bodočnost in svoje slabosti.»

«Po taboru ne smemo opustiti vsepa, ne smemo prenehati delat na duševnem polju ter misliti, da se lahko odpočijemo. Nismo se blizu cilja, nismo še zagotovljeni in čeprav slovenska stvar boljše stoji, delati nam je treba, da ne propademo. (Citati povzeto po brošuri ob 25-letnici dolinskega tabora.)

Italijanski tisk je zelo omaleževalno pisal o uspehu dolinskega tabora. Značilen je članek v časniku «L'Indipendente» (št. 509 iz leta 1878), kjer z nizkotnimi frazami ocenjuje delovanje slovenskih rodoljubov in jim odreka pravico do lastnega jezika v šolah. Bravno ljudstvo imenuje za maso 300 norcev, ki nimajo pojma o petju in ki jih vodi nekaj pristaniških delavcev, fakinov.

To je jasen dokaz, da so se življenjske slovenskega ljudstva, ki je bila dokazana na dolinskem taboru, reakcionarne sile močno zbele in ni naključje, da se je gojna proti Slovencev čedalje bolj stopnjevala.

Dogodek v Gorici med 21. in 22. avgustom 1928

Mlad tajnik fašističnega kvestorja, Pio Silenti, je nejevoljno ostal po predpisnem delovnem času v pisarni. Tega dne je bilo zanj vse kot zakletko: nikakor mu ni šlo delo od rok! Mučil je samega sebe z vprašanji brez odgovora. Ves popoldne je imel v pisalnem stroju napojen list. Nj njegovi pisalni mizi je ležala revija «Cultura fascista». Ure in ure je razmišljal o protislovnih vesteh, ki so jih mesece prinášale brožavke od vseh krajev tako imenovane Julijske krajine. Njegov predstojnik je zadnje čase samo psoval in mu celo grozil z odpustom iz službe, če ne bodo v kratkem dosegli doliptivega uspeha. OVRA-ine smernice so bile jasne in kategorične: z osemi sredstvi je treba nemudoma izslediti člane tajne organizacije!

Proti pretekli taktiki nevidnega sovražnika je odpovedala obveščevalna služba fašističnih in policijskih organov. Dolgo časa je bila posvema nemočna. Se sreča, da je v kratkem pričakoval dobre vesti. Jutri bo prejel od svoje sodelavke nove informacije, ki bodo zanj odločilne in ti slepe ulice. Taka fikсна ideja mu je rojila po glavi, medtem ko je ob dvajsetih čakala Anita Roberti v mestni kavarni na zmek.

Nasminkana in neokusno oblečena, je sedela pri kavarniški mizi, navidezno posvema brezbržna do svoje okolice. Skozi okno je opazovala mimoidoče. Njeno pozornost so pritegovali zlasti ti moški, ki so imeli na sebi kakšno posebnost. Z navajenim očesom je znala razlikovati vsako malenkost.

Silenti (zanjo gospod Armando) jo je obvestil za nocojšnji zmek z neznanim mladencem. Vedno je dosledno izpolnjevala prejeta navodila, saj je bila dobro nagajena za storjene usluge. Bila je sicer italijanskega porekla, vendar je po dolgoletnem bivanju v mestu mešane narodnosti, z bogatimi osebnimi zgodbinami, sprememila svojo zunanost. V njenem govoru so se prepletali narečni izrazi, pomešani z robatiimi aluzijami, ki so razkrivale lahkoživotko.

Za spoznavni znak ob srečanju je bilo dogovorjeno tako: mladenič bo nosil v desnem tempu po letnega sunknjica pripoginjen čopič, ki mu bo štrlel čez tempi rob, ona pa bo imela plav trak v lasih. Točno ob napovedani uri je prestopil kavarniški prag mlad človek. Že od daleč je opazil samotno žensko. Napotil se je proti njej, ko je zagledal v njenih lasih svilen plav trak. Spreletala je ga misel — prava je. Z osladnim glasom dovoličnega človeka

je nagovoril neznanca: — Dober večer, gospodična. Ali smem prisesti? — Prosim, prosim, izvolite, stol je prost. — Hvala vam za prijaznost. — Približal se mu je natak in vprašal: Kaj želite, gospod? — Prosim, prinesite mi limonado. — Ostala sta sama. Dejal je: Ne smem nobenih močnih pijač. Zadanje čase sem postal posebno občutljiv za alkohol, imam namreč slabe živce. — Oh, prav, smilile se mi. Znano mi je, da namreč, da ste študent. Tudi jaz bi bil tako rada učila lepih stvari, toda čas mi tega ne dopušča. — Učenje sem davno obesil na klin; imam druge obveznosti, ki mi jemljejo vse razpoložljive čase. — Človek mora vedno sedeti na dveh stolih, sicer se mu lepega dne zamajoje tla pod nogami. — Prinesel sem vam dar za gospoda. Ali vam je on morda kaj dal zame? — Tu imate 100 lir, ostalo boste prejeli pozneje na srečanju. Prav rada se pogovarjam z vami. Vidim v vas pametnega človeka. Vi ste pravo nasprotje vašim prenapetim sonarodnjakom. Prepričana sem, da se bova o vsem dobro razumela v zadovoljstvo našega gospoda Armanda. — On je zares ljubezniv človek. Če ga boste srečali v kratkem, prosim, pozdravite ga v mojem imenu. — Gospod je izpeljal svojo nalogo natančno po načrtu. Naslednje jutro je kvestor držal v rokah tanek listič na drobno popisanega papirja. Bila je sdarilost, ki mu ga je poslal mladenič. — Kvestor je veljavno dejal tajniku: Tale Smuk je zares dober informator. Lani nam je uspešno z njegovo pomočjo aretirali nekaj naših zagrozenih sovravnikov. Prosim vas, sporočite mu moje zahvalo za dobro opravljeno delo. — Kvestorjeve besede so ga laskale. Njegova je bila namreč zasluga, da so pridobili Smuka za sodelovanje z fašistično policijo. Medtem ko sta policaja ocenjevala dobljene vojaške podatke, je bil Filip Smuk v svoji sobi. Pisal je o tem, kar mu je bilo znano o ilegalni protifašistični organizaciji. Društvo se je s slovenski narodnjaki in tudi z komunisti, saj so ga imeli za komunističnega. Tega se je vrnil iz Libije, kjer je služil italijansko vojsko, Henrik Hrvat. Tam je videl mnogo grozodejavov proti domačinom. — Nikogar nisem izdal...

Bil je izredno pogumen človek. Kot dober plavalec je rešil mnogo ljudi iz Soče. Že v mladosti je simpatiziral z naprednim gibanjem.

Prek svojih somišljenikov je prišel na sled Smukovemu izdajstvu. Sklenil mu je sreči po žitljenju. Dolgo časa je premišljeval o načinu, kako uresničiti takšno namero, ne da bi ga izsledili fašisti. Orgel je močnost, da bi izvalil ovadnaha na podeželje. Končno se je odločil za dejanje v noči med 21. in 22. avgustom 1928. leta.

Mesto je kazalo še podoben pogozelja poletja. Bila je že noč, ko je Hrvat poginjal kolo po mestnih stranskih ulicah. Izgubil se je pogostnih karabinjerskih patrol, ki so zlasti nadzorovale določene mestne predele, označene za nevarne, zaradi bivanja Slovencev in drugih, za režim politično sumljivih elementov.

Kolo je skril v neki samotni, temni ulici. Pot je nadaljeval peš. Ko je prispel do namembnega kraja, je zmuznil neopazno skozi vhodna vrata v vežo stare stanovanjske hiše. Hišnica, ki je stanovala v pritličju, ga ni videla. Srečno je prišel do cilja.

Ovaduh je najel v tisti hiši podstrešno sobico s posebnim vhodom. Medtem ko je sedel oblečen na postelji in bral časopis, ga je tlenadila hoja po stopnicah. V trenutku so se vrata odprla. Spreletela ga je zlovesča slutnja. Pred njim je stal človek, zanj nezaklen v vsiljivo gost, čigar pogled in drža nista obetala nič dobrega. — Nato se je domnevno takole odvijal prolog in epilog same drame: — Obiskovalec se je približal do njegove postelje. Primaknil si je k sebi stol in se usedel nanj. Z mirnim glasom je dejal: — Tega obiska gotovo nisi pričakoval v tako pozni uri, kajne? — Kaj želite od mene? Kdo ste vi? — Bodite malce potrpežljivi, kmalu bode izvedel za razlog mojega nenapovedanega obiska. — Zakaj me nadlegujete? — Zavaljo neke nepomembne... zadevice. Povej mi, koliko naših ljudi si izdal fašistični policiji? — Ovaduh, vidno prestrašen, je zamrmajal s tresočim se glasom: — Nikogar nisem izdal...

— Dobro vedi, da so mi znana tvoja podla dejanja.

— Včasih sem jim dal kakšno informacijo. Človek lahko greši tudi iz lahkomiselnosti. Prosim vas, da mi odpustite.

— Ovaduh si veliko naših ljudi fašistični policiji, sedaj je prišla zate ura plačila! V trenutku, ko je obiskovalec spregovoril zadnjo besedo, je le-ta pognel iz žepa oster nož in ga iz kratke razdalje zamahnil v ovaduha, ki ni utegnil smrtno zadeti, klicati na pomoč. Obelžal je na postelji v mlaki krvi.

Nato je izvrševalec smrtno kazni urno odprl vrata in stekel iz sobe po stopnicah na ulico. Tedaj je bila hišnica še pokonci. Šlišala je nenavaden ropot in je začela vpiti na ves glas: — Na pomoč! Tatove imamo v hiši! Tekel je v smeri svojega skritega koleca, ko mu je slučajno prečkal pot fašistični narednik, ki se je vračal na dom. Hrvat je streljal nanj s samokresom.

Streljanje je pritegnilo pozornost bližnje karabinjerske patrulje. Oba karabinjerja sta si našla zaklon za kamnitim vodnjakom. Nato sta začela divje streljati na bežečega človeka, ki jima je odgovarjal na strele z voščo roko izkušnega vojaka. Uspeš se je že precej oddaljil od preganjalcev, ko ga je zadel krogla v desni hlačni žep, u katerem je imel ročno bombo.

Bomba je eksplodirala. Raznesla mu je nogo in hudo ranila spodnji del telesa. Zgrudil se je na tla nezavesten. Karabinjerji so plamili nanj. Odpejali so ga v bolnišnico. Močno zastražen od policajev je umiral v hudih mukah.

Ze istega dne je umrl, ne da bi iz njega iztisnili kakršnega koli priznanja. — Onaduhova in njegova smrt sta močno odjeknili in vzmernirili javnost. Fašistične oblasti so preplavile deželo z lepaki, na katerih je bila natisnjena Mussolinijeva brojavka, da bodo zglede obracunali s protifašisti.

Grozneje so kmalu postale represalije. Sledile so kot «memorije» številne aretacije komunistov in protifašistov, ki so jih obsodili na tleh, različnih procesih v Rimu pred posebnimi fašističnimi sodiščem ter obsodili na veliko let zapornih kazni. — Vid VREMEC

MARIJ ČUK

CELOLETNA NAROČNINA ZA PRIMORSKI DNEVNIK ZA LETO 1978 JE 29.000 LIR ☐ VSEM NAROČNIKOM NUDI PRIMORSKI DNEVNIK REVILJO DAN IN MALE OGLASE ZASTONJ ☐ V NOVEM LETU OB NEDELJAH DESET STRANI!

AVTOKAROSERIJA
MUŽIČ & KOREČIČ

Ulica Randaccio 2 GORICA

UVOZ in IZVOZ LESA ZA OBDELAVO

MAURI

TRZIČ (Monfalcone), Viale S. Marco 29 — tel. 74-451

GOSTILNA

FURLAN

«PRI TILDI»

Prijetna briška vina in domača kuhinja

OSLAVJE, Ulica Ossario 5 — tel. 54-47

GRADBENO PODJETJE

KOSIČ STANKO

DOBERDOB — Ulica Jezero 10

NADOMESTNI DELI
SERVIS — ELEKTRAVTO

LIVIO ANTONI

IMPORT - EXPORT

Ul. Trivigiano 32/B — STANDREZ — Tel. 87-059

TVRDKA

Nardin Vojko

GORICA, STANDREZ, Ul. del Carso 67 — tel. 81-310

Zastopnik za Goriško: RADENSKA — ROGASKA
PIYO UNION in FORST

TRGOVINA JESTVIN

«MARKET S. ANDREA»

STANDREZ — Ul. sv. Mihaela — tel. 54-19

ELEKTROVARILEC in KOVAČ

STANO PAVLIN

STANDREZ, Ul. sv. Mihaela 318 — tel. 87-961

ELEKTRIČNI
IN VODNI INSTALATER

Tomšič Drago

SOVODNJE

Ul. ex Impero 55 — tel. 882-032

GOSTILNA

«PRI MIRKU»

MIRKO HMEJAK

Tipična vina in domača kuhinja

SOVODNJE — tel. 882-017

PEKARNA IN TRGOVINA JESTVIN

COTIČ

SOVODNJE 109 — tel. 882-006, 882-026

TRGOVINA JESTVIN

DUŠAN PELICON

SOVODNJE, Ulica ex Impero 48 — tel. 882-060

**KMEČKO-DELAVSKA
POSOJILNICA**

SOVODNJE

MANUFAKTURA
NA DROBNO

LUTMAN

GORICA, Travnik 63

URARNA
IN ZLATARNA

VISINTIN

GORICA
Ul. Monache 5

TEHNIČNI URAD

geometer

**JORDAN
VIŽINTIN**

DOBERDOB
Rimska ulica 26
Tel. 44-594

Gostilna s pristnim
domačim vinom in kuhinjo

PRI VIKTORIJI

DOBERDOB 24

Delavnica železnih pregrad

TABAJ MILOŠ

STANDREZ
Ul. sv. Mihaela 266 - tel. 30-874

BAR

MILAN

STANDREZ

TRGOVINA KONFEKCIJE

TALIN

ŠULIGOJ MAJDA

GORICA, Raštel 15

GOSTILNA

TURRI

STANDREZ

Tel. 83-984

SADJE IN ZELENJAVA
NA DEBELO

ROMANO CARGNEL

STANDREZ — TRST

GOSTILNA

PERIČ

POLJANE — tel. 45-024

Trgovina jestvin in gostilna

TOMŠIČ

SOVODNJE 30

GOSTILNA

PRI FRANCETU

SOVODNJE 76

GOSTILNA

OŽBOT

RUPA 3 — tel. 882-009

GOSTILNA

**«PRI SRNJAKU»
«AL CAPRIOLO»**

DOL

Slovenska društva in organizacije voščijo srečno in uspešno novo leto

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

ŽELI
VCLANJENIM PROSVETNIM DRUŠTVOM
IN SKUPINAM
TER VSEM KULTURNIM DELAVCEM
SREČNO IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO

KMEČKA ZVEZA

GORICA
Ulica Malta 2

vošči polno uspehov
vsem slovenskim kmetovalcem
v novem letu 1978

PROSVETNO DRUŠTVO

**FRANCE
PREŠEREN**

Iz BOLJUNCA

**PD SLOVENEČ
Boršt**

želi vsem pevcem, članom
in voščanom
srečo in mnogo uspehov
v letu 1978

PROSVETNO
DRUŠTVO

«JEZERO»

DOBERDOB

Izreka iskrena voščila
vsem članom, prijateljem
in voščanom

KMEČKA ZVEZA

ŽELI ČLANOM, VSEM KMETOM
IN DELOVNIM LJUDEM
SREČNO NOVO LETO

Športno društvo «VESNA» KRIŽ

želi svojim igralcem, igralkam,
članom in simpatizerjem srečno 1978

PROSVETNO DRUŠTVO

«BRIŠKI GRIČ»

STEVERJAN

vošči uspeha polno novo leto članom, prijateljem
ter obiskovalcem prvomajskih prireditev

VSEM ŠPORTNIM DRUŠTVOM, ŠPORTNIKOM
IN ŠPORTNIM DELAVCEM

ŽELI VESELE PRAZNIKE IN SREČNO TER USPEHOV
POLNO LETO 1978

ZDRUŽENJE SLOVENSkih ŠPORTNIH DRUŠTEV V ITALIJI

ŠK KRAS

želi vsem članom
in prijateljem srečno
novo leto 1978

ZVEZA VOJNIH INVALIDOV NOV

želi vsem svojim članom invalidom ter svojim padlim v na-
rodnosvobodilni vojni veliko sreče, zdravja in zadovoljstva
v 1978. letu

ŠD «ZARJA» - BAZOVICA

želi vsem članom, navijačem in športnim or-
ganizacijam srečno in uspešno leto 1978

PD RDEČA ZVEZDA

Iz občine Zgonik želi vsem
svojim članom in simpatizerjem društva
srečno in uspešno novo leto

GLASBENA MATICA

želi gojencem glasbene šole,
njihovim staršem, profesorjem
in sodelavcem, članom zbora
in orkestra, obiskovalcem kon-
certov in vsem, ki so na kate-
rikoli način omogočili njeno
delovanje

SREČNO NOVO LETO 1978

ŠD MLADINA - KRIŽ

želi vsem slovenskim šport-
nikom v zamejstvu in v
matični domovini srečno in
uspešno leto 1978

**PD SLAVEC
Ricmanje**

vošči vsem članom
in pevcem
srečno in uspešno 1978

FC «PRIMORJE» PROSEK

vošči svojim rednim in podpornim članom,
voščanom in simpatizerjem ter vsem šport-
nim organizacijam srečno in uspehov polno
leto 1978

GROSISTIČNO PODJETJE

DANILO NANUT

STANDREZ - Ul. sv. Mihaela 188 - tel. 2087, 83550

GOSTILNA

ŠTEKAR

BRIŠKA VINA — DOMAČA KUHINJA

GORICA, Ul. Duca D'Aosta 71

ELEKTRICARSTVO

AVGUST TROJAR

Ul. Mameli 2 — GORICA

Velika izbira električnih naprav, svetilnic,
likalnikov, raznih kablov, Bergman cevi

PD «LIPA» - BAZOVICA

želi voščanom, prosvetnim in kulturnim or-
ganizacijam v zamejstvu ter v matični do-
movini srečno in uspehov polno leto 1978
Odbor

SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE

vošči članom in slovenskim poslovnim
ljudem obilo sreče in uspehov v letu 1978

PD VESNA iz KRIŽA

vošči članom in simpatizerjem
srečno novo leto

PROSVETNO IN ŠPORTNO DRUŠTVO

«SOVODNJE»

vsem svojim članom in prijateljem želi srečno 1978!

PROSVETNO DRUŠTVO

«OTON ŽUPANČIČ»

STANDREZ

vošči srečno novo leto 1978 članom,
voščanom ter sorodnim društvom

ŠZ BOR

vošči vsem članom in podpornim članom,
vsem strokovnim prispevkov in simpatizerjem, vsem
bratskim društvom in organizacijam
SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1978

ŠZ «SLOGA»

želi svojim članom in vsem
slovenskim športnim
društvom srečno in uspešno
leto 1978

Uspešno leto 1978
želi

**SPD TABOR
Opčine**

Srečno novo leto želi vsem članom,
sodelavcem in prijateljem
na Tržaškem, Goriškem in Videmskem

SLOVENSKI RAZISKOVALNI INŠTITUT

**TRŽAŠKI
PARTIZANSKI
PEVSKI
ZBOR**

želi v novem letu 1978 vsem prijateljem borbene pe-
smi, slovenskim in italijanskim antifašistom obilo sre-
če in zadovoljstva! Posebna zahvala rednim in pod-
pornim članom

PD «SLOVAN» - PADRIČE in ŠZ «GAJA» - GROPADE - PADRIČE

voščita srečno novo leto 1978 vsem svojim
članom in prijateljem ter članom vseh slo-
venskih organizacij

RESTAVRACIJA

«RUBIJSKI GRAD»

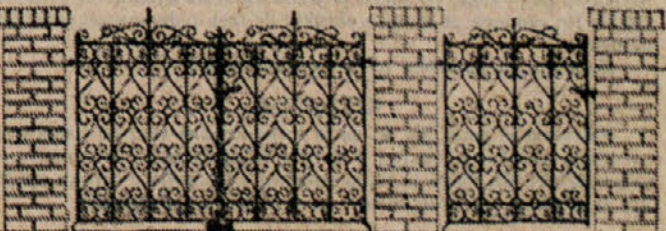
Bruno Peteani

RUBIJE 5

SOVODNJE

DELAVNICA ŽELEZNIH PREGRAD IN OKEN

BRUNO PUJA

STANDREZ - Ul. Tabal 24

V LETU 1978 NEKAJ ORGANIZACIJSKIH IN VSEBINSKIH NOVOSTI

Tradicionalni izlet(i) «Primorskega dnevnika»: BUDIMPEŠTA, LONDON, EGIPT in KITAJSKA

Leto je naokoli in spet smo tu, da predstavimo izlet oziroma izlete Primorskega dnevnika. Letos kot že iz naslovov vidite, ne gre samo za en izlet, temveč za vrsto izletov oziroma potovanj, kar predstavlja novost pri organizaciji naših tradicionalnih izletov. Za novo obliko smo se odločili iz dveh razlogov: prvi zaradi tega, da zadovoljimo različnim okusom in željam naših naročnikov in čitateljev, drugi pa zato, ker sta se nam ponudili dve izredni priložnosti (Kitajska in Egipt), ki ju nismo smeli zamuditi.

Program letošnjih izletov je torej sestavljen, vendar se nam zdi prav, da o vsakem izletu nekaj povemo. Začnimo pri najdaljšem in najdražjem — pri potovanju NA KITAJSKO. Predvsem moramo povedati, da je to edinstvena priložnost za ogled te države, saj vemo, da si potovanje na Kitajsko danes lahko privoščijo samo najbolj petični ljudje, pa še ti ne, čeprav bi radi plačali kdove koliko denarja. Število tujcev, ki jih Kitajska sprejme vsako leto, je namreč omejeno in nikakor ne zadostuje popraševanju, ki pa je izredno veliko. Nam je uspelo, da smo dobili na razpolago 24 prostorov. Te nudimo našim naročnikom in čitateljem, v upanju, da bodo znali pravilno oceniti našo pobudo.

Drugo potovanje je V EGIPT. Mislimo, da o Egiptu ni treba dosti govoriti, saj je vsem znana njegova tisočletja stara kultura — manj znani pa so živi ostanki te kulture, ki jo poznamo samo iz knjig in učbenikov in le redko kdo med nami si je lahko privoščil, da bi se z njo seznanil na kraju samem. Zato se nam je zdelo prav, da vklju-

čimo tudi Egipt v mozaik naših letošnjih potovanj, zlasti še, ker je cena zanj mnogo, mnogo nižja od običajnih cen za tovrstna potovanja. V LONDON bo vodilo tretje potovanje. Za London smo se odločili, ker nas je mnogo čitateljev in naročnikov naravnost sililo, da organiziramo tako potovanje, na katerem bi lahko spoznali središče nekdanjega angleškega imperija — danes vse bolj v rokah imetnikov petrodolarjev.

Vsa ta potovanja so iz razumljivih razlogov z letali. Toda vemo, da letala niso nsem pri srcu, a tudi cena igra svojo vlogo. Zato smo se odločili, da organiziramo še eno potovanje, in sicer z avtobusi v BUDIMPEŠTO. Res je, da smo pred tolikimi leti v Budimpešti že bili. Zato je bilo treba nujno spremeniti program in mu dati novo vsebino, recimo čisto «materialnega» značaja. To bo torej program za vse ljudi, ki imajo radi glasbo in seveda dobro hrano in pijačo.

Da pa ne bi bila tradicija prav do konca razbita, smo se odločili, da za vse izletnike — pa naj se udeležijo tega ali onega potovanja — pripravimo še en skupen brezplačen enodnevni izlet, na katerem si bodo lahko izmenjali vtise in izkušnje — seveda ob zvokih dobrega orkestra in ob kazariku še boljšega. Kam, to ostaja naša skrivnost vse do prihoda in izbrani kraj.

Na izbiro imate torej štiri potovanja. Za prva tri so prostori nujno omejeni (Kitajska, 24, London, 40, Egipt 30 prostorov, v letalu) za četrto pa imamo na razpolago 200 prostorov v avtobusih. Zato pomislite in se čimprej odločite, da boste pravočasno dobili prostor.

Kitajska

Med letošnje izlete oziroma potovanja smo vključili tudi Kitajsko. Prepričani smo namreč, da je to edinstvena priložnost za ogled te države, bodisi zaradi omejenega števila tujcev, ki jih Kitajska sprejme vsako leto bodisi zaradi razmeroma nizke cene. Vsa Evropa dobi na leto le nekaj sto prostorov, ki jih agencije seveda takoj prodajo.

Zato se nam zdi, da smo pravilno stori, ko smo vključili Kitajsko v program naših letošnjih izletov, saj take priložnosti prav gotovo zlepa, ne bo več.

Podlistek pok. Mitje Gorjupa, ki ga je čisto tedni objavljaj Primorski dnevnik, bo vsem kandidatom za potovanje po Kitajski izredno dobrodošel, saj pomaga spoznavati to daljno deželo in predvsem njeno stvarnost. Podrobnejši program izleta bo pravočasno objavljen, tu naj navedemo samo glavne značilnosti:

Odhod na Kitajsko je predviden za 24. marca, ko nas bo JAT-ov medcelinsko letalo popeljalo v Peking s tehničnim pristankom v Karajiju. Let traja skupaj nekaj nad 13 ur. V Pekingu bomo ostali 4 do 5 dni (podroben program ob-

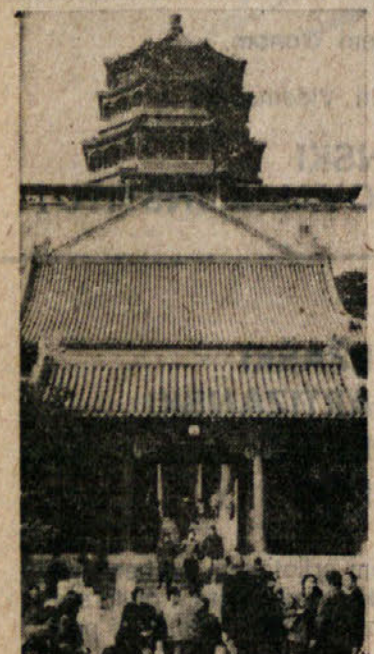
Slikovit pogled na 11-milijonski Šanghaj

biska Kitajske se določi ob prihodu skupine), kjer si bomo ogledali vse največje zanimivosti tega mesta — od Prepovedanega mesta (cesarske palače) do novozgrajenega mavzoleja predsednika Mao Ce-tunga. Obvezen je tudi izlet do kitajskega zidu, ogled grobnic kitajskih cesarjev, muzeja revolucije itd.

Dva dneva sta še namenjena obisku ega od treh mest: Hangzhou, Wuxi ali Suzhou, od katerih ima vsako svoje karakteristike in znamenitosti.

Povratak v Trst je predviden dne 3. aprila okoli polne, kar pomeni, da bomo na potovanju 11 dni.

CENA NA OSEBO JE 1.190.000 LIR, v kar je vključeno: prevoz iz Trsta do Ljubljane in nazaj, letalski prevoz Ljubljana - Beograd in Beograd - Peking ter nazaj, letalski, železniški in avtobusni prevoz na Kitajskem, usluge polne penziona, vstopnice za obisk muzejev in zgodovinskih spomenikov, spremljevalci in prevajalci, letalske takse, kitajski vizum. V ceno niso vključene pijače.

Vhod v starodavno «Prepovedano mesto» v Pekingu

Vpisovanje in drugi pogoji

Vpisovanje se začne v torek, 3. januarja 1978, in se zaključuje ob oddaji zadnjega prostora — vsekakor pa najkasneje dne 10. januarja 1978. Kot običajno se prijave sprejemajo na upravi našega dnevnika v Ul. Montecchi 6/II. in sicer med 9. in 12. ter med 16. in 19. uro.

Ob vpisu je treba prinesiti s seboj na vpogled potni list ali osebno izkaznico, pač odvisno od potovanja. V naslednjem objavljamo pogoje za vsako potovanje posebej:

MADZARSKA

Potreben je osebni potni list, ki ga je treba izročiti najkasneje tri tedne pred začetkom potovanja skupaj z dvema fotografijama in podpisanim formularjem. Ob vpisu je treba vplačati 50.000 lir akontacije, ostanek pa v dveh mesečnih obrokih:

LONDON

Potreben je potni list ali pa osebna izkaznica za izstavo kolektivnega potnega lista. Osebno izkaznico, ki ne sme biti starejša od 5 let na dan začetka potovanja, je treba prinesiti na Primorski dnevnik najkasneje 3 tedne pred začetkom potovanja. Ob vpisu je treba vplačati akontacijo v znesku 50.000 lir.

EGIPT

Potreben je potni list, ki ga je treba izročiti vsaj tri tedne pred začetkom potovanja. Ob vpisu je treba vplačati akontacijo v znesku 100.000 lir, ostanek pa v dveh obrokih do treh tednov pred začetkom potovanja.

Za Egipt ni potrebno nikakršno cepljenje!

KITAJSKA

Potreben je potni list, ki ga je treba izročiti vsaj tri tedne pred začetkom potovanja skupaj z dvema fotografijama in podpisanim formularjem. Ob vpisu je treba vplačati akontacijo v znesku 400.000 lir, ostanek pa do treh tednov pred začetkom potovanja.

VPIŠOVANJE V GORICI

V Gorici vpisuje izletnike naše gorisko uredništvo med običajnimi uradnimi urami.

EGIPT

Egipt je tako blizu, vendar tudi tako daleč, da ga le malokdo pozna. In vendar ne mine dan, da ne bi o njem slišali ali čitali, saj je na prvih straneh časopisov in med prvimi vestmi televizijskih dnevnikov. Nas seveda to ne zana, niti toliko, kajti potovanje, ki ga prirejamo v Egipt, ima povsem drug namen. Naše naročnike in čitatelje želimo seznaniti po eni strani z današnjo stvarnostjo Egipta, po drugi strani pa jim približati nebroj spomenikov egiptovske zakladnice, ki so raztreseni od Kaira do Luxorja in Asuana.

Lahko rečemo, da je to potovanje doživljeno za vsakogar, zlasti še v marcu, ko je pri nas še hladno, medtem ko je v Egiptu že vroče. Sicer pa preberite program in sami boste videli in se prepričali, kaj vam nudí. Podrobnejši program bo seveda kasneje na razpolago vsem vpisanim izletnikom.

4. marca (sobota): Odhod z avtobusom na ljubljansko letališče, potem pa let za Beograd in Kairo.

5. marca: Dopoldne ogled mesta

6. marca: Dopoldne ogled Citadele, bazarja in Alabastrove džamije, popoldne prosto.

7. marca: Celodnevni izlet v Aleksandrijo z ogledom mesta, palače El Montazah, katakomb, no-

8. marca: Obisk Doline kraljev in ogled Tutankamonove grobnice.

9. marca: Povratak v Kairo v večernih urah.

10. marca: Prosti dan za morebitne nakupe in individualne ogledke. Ponoči transfer na kairsko letališče.

11. marca: Prosti dan za morebitne nakupe in individualne ogledke. Ponoči transfer na kairsko letališče.

12. marca (nedelja): Prihod na ljubljansko letališče in vožnja z avtobusom v Trst s prihodom okoli 12. ure.

CENA POTOVANJE JE 372.000 LIR in vsebuje poleg vožnje, obiskov, ogledov tudi usluge polne penziona v hotelih I. kategorije. V ceno niso vključene pijače in napitnine.

21. aprila se bomo odpravili preko Zagreba in mimo Bletnega jezera v Budimpešto, kjer se bomo nastanili v dobrem hotelu v dvoposteljni sobi s sanitarijari.

Trudni od potovanja bomo samo poverčevali in se potem do naslednjega jutra odpočili, saj nas bo v dopoldanskih urah že čakal ogled mesta. Med ogledom se bomo ustavili na zakuski v hotelu «Hilton», potem pa bo kosilo v znani restavraciji «Aranyhordo». Popoldne bo prosto za morebitne nakupe spomenikov, zvečer pa bo slavnostna večerja s folklornim programom v restavraciji «Huevosvoglaj».

22. aprila bomo odpočili v Trstu, vas, ki je kakih 30 km oddaljena od Budimpešte. Tu bomo sledili veččinam jahačev, potem pa bo v značilni «ardis» kosilo. Popoldne se bomo vkrcali na ladjo, ki nas bo popeljala po Donavi in ko bo noč, nam bodo kar na ladji servirali večerjo, seveda ob zvokih ciganskega orkestra. Po večerji se bomo odpravili v nočni klub, kjer bomo sledili mednarodnemu varietetskemu programu.

24. aprila dopoldne bomo počivali od «naporov» prejšnjega dne, po kosilu pa se bomo odpravili proti domu. Nazaj bomo potovali preko Maribora, kjer bo večerja in prenočitev.

25. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJA JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

29. aprila bomo napravili še kratek izlet v mariborsko okolico, po kosilu pa v Trst, kamor bomo prišli okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 158.000 LIR, v kar je vključeno vse (tudi ovin) — razen napitnine soferjem in madžarski vizum, ki stane 7.000 lir. Jasnó je, da mora vsakdo imeti svoj veljavni potni list.

27. marca: Celodnevni izlet v Stratford z obiskom Shakespearjeve rojstne hiše, cerkve, v kateri je pokopan itd.

28. marca (torek): Dopoldne prosto, nato let za Ljubljano, potem pa vožnja z avtobusom do Trsta s prihodom okoli 19. ure.

CENA POTOVANJE JE 227.000 LIR in vsebuje vse v programu navedene usluge s polpenzionom v hotelu «ROYAL NATIONAL» v strogem centru mesta. V ceno niso vključene napitnine in pijače.

Nadaljevanje z notranjih strani

● Dolga pot

(Nadaljevanje s 13. strani)

trebna konvencija z RAI, vendar o tem upravní svet radijske in televizijske ustanove zaenkrat ne sliša.

Vsekakor pa tudi brez «mini produkcijskega centra» odpade na našo deželo nekaj manj kot devet milijard lir investicij, kar bo — med drugim — zagotovilo v našem obsejnim pasu skoraj stodostotno vidljivost TV programov vseh treh kanalov. Deželni odbor je pripravljen prispevati skoraj milijard dodatnih sredstev za namestitve pretvornikov v krajih pod tisoč prebivalci, za katere se RAI ne briga. Med temi so povečini kraji v Beneski Sloveniji.

Kako bo izgledal program «tretje mreže»? V prvem načrtu, ki ga je izdelal za upravni svet RAI tedajni ravnatelj Fabiano Fabiani in so ga v glavnem osvojevali z nekaterimi popravki, je predvideno, da bo «tretja TV mreža» od jutra 2 do 2 uri in pol dnevno. Pred rokom leta 1979 so možne le eksperimentalne tedenske oddaje. Od tega odpade 25 minut dnevno za televizijski dnevnik (TG 3).

Poglejmo najprej, kako naj bi izgledal TV dnevnik, ker velja podobna shema tudi za ostale kulturne in rekreacijske programe tretje mreže. Sestavljale ga bodo (menjmuji jih tako) tri «strani». Prva stran bo posvečena mednarodnim in italijanskim novicam. V glavnem naj bi bila zelo kratka poročila, nekakšni «flashi». Druga stran naj bi bile novice «meddeželne» značaja, ki jih običajno drugi TV dnevniki zanemarijajo. Tudi te novice bi istočasno oddajala celotna mreža po vsem polotoku. Ko bi na nastopila v TV dnevniku naslednja «stran» se bo «tretja mreža» razbila na dvestaj deželnih omrežij, kajti od tistega trenutka dalje bodo v Lombardiji gledali «TV Lombardija», v naši deželi pa «Teletvriuniverniagitalia», se pravi informacijsko oddajo o vseh iz naše dežele. Razumljivo je, da to velja za italijanski program. Slovenske oddaje in slovenski TV dnevnik pa bo «tretja mreža» morala oddajati samostojno v ločenem časovnem pasu, vendar verjetno povezan z ostalimi programi. (Ker pa so programski in drugi problemi v glavnem isti slovenskih oddaj, ne bom obravnaval osebje, tudi zato, ker poteka o teh problemih širša razprava v okviru naše skupnosti in torej ne moremo govoriti o nekih dokončnih rešitvah ali predlogih.)

Podobno bo s kulturnimi in rekreacijskimi programi. Ena ura približno bo «III. mreža» oddajala na vsedravní ravni programe, ki pa jih bodo predlagale in uredile posamezne dežele. Lombardija nam, na primer, predlaga Scalo, Neapelj De Filippov teater, Sicilija lutkovno gledališče in podobno. Načeloma bi vsaki dežel (ali širšim kulturno-zemljepisnim območjem) posvetili po en večerni program. Prepričan sem, da bi «mreža III. mreže» tudi v svojem vsedravnem programu upoštevala «prispevke» narodnih manjšin, saj so njihovi kulturni dosežki in tudi problemi taki, da zanimajo (mora zanimati) celotno italijansko skupnost.

Drugi pas pa bo lahko «deželni» ali «meddeželni», ko bo «tretja mreža» (kot pri TV dnevniku) delovala istočasno z ločenimi oddajami v vsaki deželi (ali skupini sosednih dežel). Tudi tu sem prepričan, da bi bilo koristno, če bi «prispevki» narodnih manjšin bili vključeni tudi v italijanske deželne oddaje, saj je pomembno, da večinski narod, predvsem tisti del, ki živi z nami v neposrednem stiku, spozna narodne manjšine, njihove stvaritve, njihovo kulturno in narodnostno matično zaledje, za katero so manjšine lahko resnični «mosti». Lahko bi bilo tudi koristno, če bi v okviru «manjšinskih» TV oddaj prišlo do izmenjav programov ali kaj podobnega z ostalimi narodnimi in jezikovnimi skupnostmi širom po Italiji. To so seveda drzne in problematične zamisli, o katerih moramo še razpravljati in sem jih natresel v pomislek vsem, ki jih ta problematika zanima.

Kar zadeva slovenske TV oddaje v okviru «tretje mreže» velja morda poudariti, da zakon št. 103 ne govori izrecno o tem, da spadajo te oddaje v to mrežo. Zakon pravi namreč samo to, da je RAI dolžna zagotoviti Slovincem, Francozom v Dolini Aoste in Nemcem na Južnem Tirolskem oddaje v njihovem jeziku.

Na Tirolskem so stvar rešili po svoje tako, da pripravila RAI v Rimu nemški prevajalci «Tageschau», obenem pa zagotavlja nemškemu prebivalstvu nemoteno sprejemanje oddaj iz nemško govorečih dežel (Švice, Bavarske in Avstrije) na celotnem ozemlju bavorske pokrajine.

V Dolini Aoste sprejemajo Francozi francoske oddaje «Antenne II», vendar se dmadci avtonomisti borijo tudi za lastne TV oddaje.

Kar zadeva slovensko narodno skupnost pa je RAI izbrala trenutno uresničljivo zamisel o posebnih dnevnih oddajah v okviru deželnega pasu «tretje mreže». Po nekaterih zamislih naj bi te oddaje zajemkral obsegale TV dnevnik, kulturni program in šolske oddaje. (Kaj, kako... pa so vprašanja, o katerih bomo razpravljali in pisali bližnji bodočnosti.

«Vsekakor pa — opozarja se Polli — moramo paziti, da ne pripišemo neofašistom prevelike teže in prevelikega pomena. Volitve slovenskih organov so pokazale, da so demokratske sile, ki se sklicujejo na ustavo in odprdnost, še vedno v večini, obenem pa so tudi gromin, kajli dejstvo, da je fašistična propaganda naletela na odziv je nesporno, kot je nesporno, da je bil njihov letošnji volilni uspeh boljši od lanskega.»

To je tudi posledica dejstva, da se zmerne sile še vedno obotavljajo in počasi odločneje stopijo na pot stvarne in neretorične antifašistične vzgoje, pač pa se omejujejo na zunanost in na formalistično demokracijo solidarnost. Predvsem pa manjka, in to v vsedravnem merilu, jasna politična zasnova, ki bi anteaširala najširše sloje in jih vključila v proces napredka in demokracije rasti družbe ter bi tako zmanjšala fašistom manevrski prostor, obenem pa omogočila osamitev in izločitev tistih skupin, ki jim je nasilje naravno izražanje njihove zablodne ideologije. Politijska represija je namreč tudi v primeru neofašizma potrebno, vendar pa le začasno zdravilo.

«Vsekakor pa — opozarja se Polli — moramo paziti, da ne pripišemo neofašistom prevelike teže in prevelikega pomena. Volitve slovenskih organov so pokazale, da so demokratske sile, ki se sklicujejo na ustavo in odprdnost, še vedno v večini, obenem pa so tudi gromin, kajli dejstvo, da je fašistična propaganda naletela na odziv je nesporno, kot je nesporno, da je bil njihov letošnji volilni uspeh boljši od lanskega.»

To je tudi posledica dejstva, da se zmerne sile še vedno obotavljajo in počasi odločneje stopijo na pot stvarne in neretorične antifašistične vzgoje, pač pa se omejujejo na zunanost in na formalistično demokracijo solidarnost. Predvsem pa manjka, in to v vsedravnem merilu, jasna politična zasnova, ki bi anteaširala najširše sloje in jih vključila v proces napredka in demokracije rasti družbe ter bi tako zmanjšala fašistom manevrski prostor, obenem pa omogočila osamitev in izločitev tistih skupin, ki jim je nasilje naravno izražanje njihove zablodne ideologije. Politijska represija je namreč tudi v primeru neofašizma potrebno, vendar pa le začasno zdravilo.

«Vsekakor pa — opozarja se Polli — moramo paziti, da ne pripišemo neofašistom prevelike teže in prevelikega pomena. Volitve slovenskih organov so pokazale, da so demokratske sile, ki se sklicujejo na ustavo in odprdnost, še vedno v večini, obenem pa so tudi gromin, kajli dejstvo, da je fašistična propaganda naletela na odziv je nesporno, kot je nesporno, da je bil njihov letošnji volilni uspeh boljši od lanskega